

Телғожа ЖАНҰЗАҚ

Әсімдер сыры
Ғайны имен

Алматы

«Парасат» журналы

2004 жыл

ББК 82.3 (2 Каз)

Ж 26

Ж 26 Жанұзақ Т. Есімдер сыры .– Алматы, 2004.– 208 бет.

Назарларыңызға ұсынылып отырған «Есімдер сыры» атты бұл еңбекте қазақ есімдерінің мағыналары, олардың ұлттық әдет-ғұрып, салт-санаға байланысты қойылу себептері қазақ және орыс тілдерінде түсіндірілді.

Осымен қатар араб, парсы, монғол, славян, Батыс Еуропа елдерінен қабылданған есімдердің де шығу төркіні көрсетілді.

Кітап көпшілік қауымға, жас ата-аналарға, сондай-ақ, Азаматтық Хал-ахуалдар тіркеу орындары мен паспорт органдарына пайдалы да қажет құрал болмақ.

ISBN 9965-27-014-7

ББК 82.3 (2 Каз)

Ж 4702250205
00(05)-04

ISBN 9965-27-014-7

© Жанұзақ Т., "Парасат" журналы, 2004 ж.

Қазақстан Республикасы Президентінің ЖАРЛЫҒЫ

Ұлты қазақ азаматтардың тегі мен әкесінің атын жазуға байланысты мәселелерді шешу тәртібі туралы

Қазақстан Республикасы азаматтарының тегі мен әкесінің атын қазақша жазу тәжірибесін қазақ халқының қалыптасқан тарихи дәстүрлеріне сәйкес келтіру жөніндегі көптеген өтініш-тілектерін ескере келіп, қаулы етемін:

1. Ұлты қазақ азаматтар өздерінің тегі мен әкесінің атының жазылуын қазақ тіліне тән емес аффиксті алып тастай отырып, өзгертуге хақылы, алайда тегі мен әкесінің атының түбірлік негізі сақталуға тиіс. Бұл ретте әкесінің атын жазған кезде оған азаматтың жынысына қарай “ұлы” немесе “қызы” сөздері қосылып, бірге жазылады.

2. Қазақстан Республикасы азаматының паспортын және жеке басының куәлігін берген кезде, республика ішкі істер органдары осы Жарлықтың 1-тармағында көзделгендей, тегі мен әкесінің атының жазылуын оңайлатылған тәртіппен азаматтық хал-ахуалын жазу актілеріне өзгертулер енгізусіз жүргізеді деп белгіленсін.

3. Азаматтың тегі мен әкесінің атының жазылуын өзгертуі оның құқықтық субъектілігін қозғамайды, яғни тегі әкесінің атының бұрынғы жазылуында алған құқықтары мен міндеттерін доғаруға немесе өзгертуге негіз бола алмайды.

4. Азаматтардың тегін, есімін, әкесінің атын өзгертуге байланысты қалған барлық өзге мәселелер Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес шешіледі.

5. Республика Үкіметі өзінің құқықтық нормативтік актілерін және республиканың орталық атқарушы органдарының актілерін осы Жарлыққа сәйкес келтіруді қамтамасыз етсін.

6. Осы Жарлық 1996 жылдың 1 мамырынан күшіне енетін 2-тармағын қоспағанда, жарияланған күнінен бастап күшіне енеді.

Қазақстан Республикасының Президенті
Н.НАЗАРБАЕВ.

Алматы, 1996 жылғы сәуірдің 2-сі.

УКАЗ
Президента Республики Казахстан
О порядке решения вопросов, связанных с написанием
фамилий и отчеств лиц казахской национальности

Учитывая многочисленные обращения граждан Республики Казахстан, в целях приведения практики написания казахских фамилий и отчеств в соответствие с исторически сложившимися традициями казахского народа постановляю:

1. Лица казахской национальности по их желанию вправе изменить написание своих фамилий и отчеств с исключением несвойственных казахскому языку аффиксов, но с сохранением корневых основ фамилий и отчеств. При этом к имени отца при написании отчества слитно добавляются окончания "улы" или "кызы" в зависимости от пола лица.

2. Установить, что предусмотренное пунктом 1 настоящего Указа написание фамилий и отчеств производится в упрощенном порядке органами внутренних дел республики при выдаче паспортов и удостоверений личности гражданина Республики Казахстан без внесения изменений в акты записи гражданского состояния.

3. Изменение написания фамилии и отчества лица не затрагивает его правосубъектности, то есть не является основанием для прекращения или изменения его прав и обязанностей, приобретенных под фамилией и отчеством в прежнем написании.

4. Все иные вопросы, связанные с изменением фамилий, имен, отчеств, решаются в соответствии с нормативными правовыми актами Республики Казахстан.

5. Правительству республики обеспечить приведение своих нормативных правовых актов и актов центральных исполнительных органов республики в соответствие с настоящим Указом.

6. Настоящий Указ вступает в силу со дня опубликования, за исключением пункта 2, вступающего в силу с 1 мая 1996 года.

Президент Республики Казахстан Н.НАЗАРБАЕВ.
Алматы, 2 апреля 1996 года.

Бұл Жарлық азаматтардың тегі мен өке атын және өз атын жазуда басшылыққа алыну керек.

Алғы сөз

Өмірге келген жас бөбек, сәбиге жарасымды ат қойып, есім беру – ертеден келе жатқан ата дәстүр, дағдылы әдет. Есімдердің әдетте адамды екінші адамнан ажырата білу үшін қойылатыны хақ. Ұлы Гомер: “Есім дегеніміз алуа-шекер сыйлық. Ал сыйлық пен тарту адам үшін зор қуаныш” деген екен. Адам үшін өмірлік, шексіз қуаныштың бірі – уақыт, дәуір талабына, өз талғамына сай келетін айшықты да сұлу, мәнді де мәнерлі есім иемдену екені даусыз. Ескіліктен келе жатқан өмірлік маңызы зор бұл мәселе өз мәнін бүгін де жойған жоқ, өлі де маңызды, аса өзекті қалпында қалып отыр.

Есім беруде сәбидің ата-анасы ғана емес, туған-туыс, дос-жарандармен қатар Азаматтық хал актілері мекемелерінің қызметкерлері де мүдделі. Өйткені адам есімі қоғам өмірімен, оны қоршаған ортамен тығыз байланысты. Қоғам өміріндегі көптеген тарихи оқиғалар мен әлеуметтік өзгерістер ірі тұлғалар есімдерімен байланысты болса, көпшілігі есте жоқ ескі заманнан бүгінге жетіп отыр.

Айшықты да сұлу, мағынасы жарасымды, айтуға оңай, ықшам есімдерді талғап, таңдап қою – жұрт санасынан берік орын алған, жалпыхалықтық дәстүр. Осымен байланысты көптеген тарихи оқиғалар атақты адамдардың іс-әрекет, белгілі есімдері арқылы бүгінге жетіп, ұрпақтар санасынан берік орын алуда. Ондай мыңдаған есімдер тіліміздегі мағыналы сөздер сияқты ұзақ ғасырлар өмір сүріп ескіріп, оның орнын жаңа есімдер алып ауысып отырады. Көне заман жәдігерлері сияқты оларда да өткен ғасырлардың үні сақталады. Әлбетте, атақты батырлар мен ақылгөй даналардың, белгілі ақындар мен тілмар шешендердің, хандар мен сұлтан, билердің есімдері ұрпақтан-ұрпаққа

ауысып, жалғасын табуда. Қазіргі қазақ есімдері құрамы мен саны жағынан орасан бай да көп.

Олардың көпшілігі ұлттық болмыс, салт-сана, тарихи дәстүр, әдет-ғұрып, өмірлік тұрмыс-күйіміз бен тірлігімізді бейнелегендіктен мағыналары ашық, айқын болып келеді. Алайда олардың ішінде мән-мағыналары белгісіз, құпия сырға толы ескі, көне есімдер де аз емес. Ондай есімдер байырғы замандар мен көне дәуірдегі түркі-қазақ тілдеріне және X ғасырлардан бері араб, иран, арамей, моңғол, орыс, украин, Батыс Еуропа тілдеріне тән. Өйткені әрбір дәуірде өмір сүрген адамдардың есімге деген көзқарасы айрықша болса, есімдердің қоғамдық қызметі де алуан түрлі болған.

Алайда қазақ тұрмысында, оның үй-іші отбасында есім таңдау, есім беруде ешқандай шек, қатаң жеке болмаған. Есім беріп, ат қоюда ұлттық салт-сана, әдет-ғұрып, тарихи дәстүр, әр түрлі тілек-мақсатпен қатар халықтың шынар ойы мен ұлттық мінез-құлқы да кеңінен көрініс тапқан. Ондай есімдердің бір тобы өмір талабына сай қолданудан шығып қалып отырса, екінші бір жаңа тобы жаңа заман талабына сай толысып, қосылып отырған.

Қазақ халқының егемендікке қолы жетіп, тәуелсіз мемлекет болып, әлеуметтік-саяси, мәдени өмірімізде елеулі табыстарға жетіп, ана тіліміздің мемлекеттік тіл мәртебесін алуы нәтижесінде сөздік қорымызға жүздеген жаңа сөздер мен терминдер қосылып отырса, антропонимиялық (есімдер) байлығы да артып отыр. Осымен байланысты жүздеген жаңа есімдер өмірге келген жас сәбилерге қойыла түсуде.

Бұл кітапқа екі мыңнан аса байырғы қазақ есімдерімен қатар басқа тілдерден қойылған есімдер де еніп отыр. Олардың әрқайсысының мағыналары анықталып, қазақ және орыс тілдерінде түсініктері берілді.

Бұл күнде көне есімдердің көбінің әу бастағы мән-мағыналары ұмыт болып, күңгірт тартқан. Ондай есімдердің шыққан төркінін ашып, мән-мағыналарын анықтау тым күрделі де қиын іс. Алайда кітапта осы мәселелердің шешімі табылып, көптеген көне есімдердің шығу төркіні ашылды. Мысалы: *Абай, Абыз, Абылай, Албат, Алпар, Ахрам, Бабас,*

Бақай, Базай, Дархан, Жабайхан, Едіге, Әбира, Ақлия, Ағила, Зарина, Шабал т.т.

Қазақ тіліне орыс тілінен жүздеген сөз, сөз тіркестерімен қатар, көптеген кісі есімдерінің де енгені мәлім. Олар әсіресе оқыған, білімді интеллигенттер отбасында көбірек ұшырайды. Мысалы: Алла, Анна, Аниса, Анастасия, Валентина, Галина, Нина, Зоя, Париса (әйел балалар есімдері); Андрей, Александр, Алексей, Виктор, Максим, Борис, Денис, Мирон (ерлер есімдері) т.б. Орыс тілі арқылы Батыс Еуропа елдерінен енген есімдер де баршылық. Кітапта Долорес, Дина, Лиза, Артур, Роберт, Донат, Эрнс, Марат т.б. есімдердің мағыналары жайлы түсінік берілді.

Жаңа есімдердің көптеп қойылуы қоғам өміріндегі заңды да елеулі құбылыс. Бұл жайт – қазақ халқының басқа халықтармен мәдени-тарихи байланысы, бауырлық ынтымақ, татулығының айқын көрінісі.

Кітапта араб, иран, моңғол, аздап болса да қытай, үнді тілдеріне тән есімдердің мағыналары берілді. Бұның өзі – халқымыздың тарихында көрсетілгендей, ол халықтармен ерте замандардан қарым-қатынас жасағандығын, оның қазірде жалғасын тауып отырғанының толық айғағы екені сөзсіз.

Араб, иран тілдерінен ауысқан есімдердің тіліміздің ішкі заңына сай түрліше дыбыстық өзгеріске түскені де мәлім. Мәселен, *Мохаммед – Мақамбет, Махамбет, Мұхамбет, Махмет, Махмұт* болып өзгерсе, *Ибраһим – Ибрагим, Ыбырайым, Ыбырай, Айша – Файша, Қайша, Хайша* т.б.

Бұрынғы замандарда есімдердің, көбіне халықтың салт-дәстүр, әдет-ғұрып негізінде қойылып отырғаны белгілі. Ер балалар тұрақтамай өле берген отбасылары жаңа туған сәбилерге *Тоқтар, Тоқтасын, Тоқтарбай, Тұрар, Тұрарбек, Тұрсын, Тұрсынбай, Тұрсынбек, Өтеген, Өтеміс, Төлеген, Төлеміс, Төленді, Төлебай* деген есімдерді беріп отырған. Бұл есімдер дәстүр бойынша күні бүгінде қойыла береді. Кітапта осы тектес жүздеген есімнің этномәдени-этнографиялық сыр-сипаты толық түсіндіріледі.

Жасы үлкен адамдарды сыйлап, құрметтеп атауда ұлттық болмысымызға тән ерекше салт-дәстүр берік орын алған. Жасы үлкен адамдарды сыйлағанда жастар жағы ол кісінің атын тура атамай,

туыстық терминдермен атау дәстүрі мұның бір дәлелі. Мысалы: *атай, әжей, әкей, аға, ағатай, жеңгей, апай* т.б. Осымен қатар жеңгелер тарапынан күйеуінің аға, жеңге, іні, сіңілілерін: *қайын, қайны, жеңеше, мырза, мырза жігіт, әкежан, тетелес, бойжеткен, бике, бикен* деп атаса, қадірлі, құрметті, аса қадірлі, аса құрметті деген сөздерді сыйлау, құрметтеумен байланысты айтып отырған. Ал жасы үлкен адамдарды сыйлап, құрметтей атағанда олардың есімдеріне ақа, еке, е қосымшаларын қосып айту дәстүрі бар. Мысалы: Әбдіманап, Әбдірахман, Әбіл т.б.есімділерді *Әбеке, Әбе* деп атаса, Мұхтар, Мақамбет, Мұқай, Мұхамбет, Мұқағали, Мұқажан есімді кісілерді *Мұха, Мұқа, Сәбит, Сәбден, Сәбидолла, Сәбиғат, Сабырқан* есімді кісілерді *Сәбе, Сәбең; Гүлсім, Гүлшара, Гүлшахан, Гүлбараш, Гүлжанат* тектес әйел адамдарды *Гүлеке; Айша, Айшолпан – Айшеке, Жанбике, Жанипа, Жәмила, Жәлила – Жәке, Шабал, Шакира, Шамшия – Шәке, Шәке* т.б. деп атайды.

Барлық халықтар дәстүріндегідей қазақ отбасы, үй-іші, туған-туыстар балаларын еркелете атауда олардың есімдеріне: жан, қан, кен, ш жұрнақтарын қосып айтады. Мысалы: Болат – *Болатжан, Асан – Асанжан, Малдыбай – Мақан, Жақсыбай – Жақан, Мамырбек – Мәкен, Сейфулла – Сәкен, Шәкәрім – Шәкен, Әбдірахман – Әбіш, Әбділдә – Әбіш, Күлбаһрам – Күләш, Күлбала – Күкен, Мәлике – Мәкен, Айымжан – Айкен* т.т.

Ата-ана, туған-туыстар балаларын емірене жақсы көріп, ерекше сүйіспеншілікпен, *айым, күнім, шолпаным, сәулем, жарығым, шырағым, жаным* деп атаумен қатар, мал төлдерінің атауларымен: *қозым, құлыным, құлыншағым, ботам, боташым, ботақаным, торпағым* десе, *көгершінім, қарғам, қарғашым, құсым, ақ құсым, үкім, торғайым, боз торғайым, сұңқарым, лашыным* сияқты құс атауларымен еркелете атауы да халық дәстүрі мен мәдени көрінісінің бір үрдісі.

Бұл кітапқа жаңа есімдермен қатар дәстүрлі ұлттық есімдер көптеп енді. Бірақ мән-мағынасы нашар, түр-тұлғасы жағынан жағымсыз кездейсоқ есімдер мүлдем берілмеді. Бұл кітаптың негізгі мақсатының бірі – уақыт табымен мағыналары ұмыт болып күңгірттенген есімдердің

мағыналарын анықтап, көпшілік қауымға түсіндіріп беру болып табылады.

Назарларыңызға ұсынылып отырған бұл кітап – қазақ есімдерімен байланысты көптеген мәселелерге жауап береді деген сенімдеміз.

Құрметті оқырман қауым, қолдарыңыздағы «Есімдер сыры», «Тайны имен» атты кітап-екі тілде жазылып отырған еңбек. Оның келешек басылымдары бұдан да сапалы, толық болып шығуы үшін ақыл-кеңес, сын ескертпелеріңізді күтеміз.

Мекен-жайымыз: 480100, Алматы қаласы Әйтеке би, көшесі 28 үй.

Автор

Предисловие

Имена присваиваются при рождении ребенка и они служат для различения их среди других людей. Великий Гомер назвал имя сладостным даром. Дар, подарок - радость для человека. И такой постоянной радостью для человека должно быть красивое, благозвучное с ясным значением имя, отвечающее духу времени и эпохи. Это жизненная проблема, и она волновала людей с незапамятных времен, актуальна она и по сей день.

В выборе имени заинтересованы не только родители, друзья, близкие люди, но и сотрудники органов ЗАГСов. Потому что имя человека тесно связано с обществом и со всем тем, что его окружает и с тем, что в нем происходит. Доказательством этому служит и тот факт, что многие исторические события, социальные перемены в обществе связаны с именами отдельных личностей, многие из них дошли до нас из тех далеких времен.

Выбор благозвучных, лаконичных и красивых имен - древняя, неизменная общенародная традиция. Многие исторические события дошли до нас благодаря именам и делам людей, стали достоянием последующих поколений. Так же, как и слова, в языке имена живут, стареют и обновляются. Как памятник древности в них слышны отголоски ушедших столетий. И конечно, из поколения в поколение передавались традиционные имена эпических героев, легендарных витязей, замечательных мудрецов, известных поэтов, народных акынов, ханов, султанов и т.д.

Современный именной казахского народа велик по объему и разнообразен по составу. Широко употребляются самобытные казахские

имена. Они зачастую имеют прозрачный смысл. Но немало имен с затемненным смыслом. Это, как правило, древние тюрко-казахские, субстратные, заимствованные из арабского, иранского, монгольского, славянского (русский, украинский), арамейские (древрейские) и западно-европейские и др.

Имена различных эпох существенно отличаются друг от друга. В каждую историческую эпоху имя в человеческом обществе выполняет свои определенные функции, и в разные периоды отношение людей к именам различно. Выбор личных имен в казахской семье практически неограничен. В них отражаются как национальные идеалы красоты, так и различные пожелания, обычаи, народные приметы. На протяжении многих веков наблюдается процесс архаизации и зарождения новых имен.

Большие успехи, грандиозные изменения в связи установлением независимости государства, происшедшие в социально-политической, экономической и культурной жизни казахского народа, способствовали развитию родного языка, его словарного фонда - различных слов лексики, терминологии, в том числе антропонимии - имен людей. Появилось множество новых имен.

В данную книгу включено более 2000 имен казахов, как собственных, так и заимствованных мужских и женских имен. Каждому из них на казахском и русском языках дается толкование, объясняется их значение и указывается этимология.

Значение, семантика имен отражают языковые особенности того или иного народа. В наши дни забыты и затемнены значения многих древних имен. Раскрытие значений и установление этимологии таких имен является весьма сложным. Данный вопрос находит свое решение в этой книге. Установлена этимология таких древних имен, как *Абай*, *Абыз*, *Абылай*, *Албат*, *Алпар*, *Ахрам*, *Бабас*, *Базай*, *Дархан*, *Жабайхан*, *Едиге*, *Абира*, *Ақлия*, *Агила*, *Бибатпа*, *Зарина*, *Нарима*, *Шабал* и др.

Из русского языка в казахский язык вошло много слов, выражений и личных имен. Русские имена, заимствованные казахами, встречаются чаще в семьях интеллигенции. Имена эти даны в книге и раскрыты их значения.

Женские: *Алла, Анна, Аниса, Анастасия, Валентина, Галина, Нина, Зоя, Лариса*, мужские: *Андрей, Максим, Денис, Мирон* и др. Через посредство русского языка и путем прямого заимствования в наш язык вошли личные имена целого ряда западно-европейских народов. Дается их краткое объяснение, указывается значение. Женские: *Долорес, Дина, Жанна, Клара, Луиза* и др. Мужские: *Марат, Диас, Артур, Ринат, Донат, Эрнс* и др.

Появление новых имен - неологизмов не случайно, это закономерное явление в обществе. Такие факты ярко свидетельствуют о культурно-исторических взаимосвязях, тесной дружбе казахского народа с другими народами мира.

В книге особое внимание уделено значению и этимологии личных имен арабо-иранского, монгольского, отчасти китайского, индийского происхождения. Как известно, этнокультурные связи арабо-иранских, монголо-тюркских, в том числе китайского народов по данным исторических источников существовали в древности и раннем средневековье, в среднем веке и продолжают в наши дни.

Имена, заимствованные из арабо-иранских языков, в казахском языке подверглись сильным фонетическим изменениям. Например, имя Мохаммед приобрело формы: *Махамбет, Мухамбет, Мухамет, Махмет, Мамбет* и др. Ибрагим - *Ибраим, Ибрай, Ибирай, Ыбырай*, Айша - *Гайша, Кайша, Хайша* и т.д.

Во многих случаях имена раньше давались на основе народных обычаев и традиций. В тех семьях, где часто умирали дети, новорожденным сыновьям давались такие имена, как *Тохтар, Тохтарбай, Токтасын, Турар, Турсын, Турсынбек* (пусть останется, будет жить), *Отеген, Отемис, Толеген, Толемис, Толенди, Толебай* (возмещенный, возвращенный, восстановленный). Такие имена и поныне присваиваются детям по традиции. В книге раскрываются этнокультурные, этнографические значения многих таких имен.

У казахского народа формулы обращения имеют свои специфические особенности, связанные с укладом жизни и быта. В быту, обращаясь к старшим, более молодые пользуются звательной формой терминов

родства. Например: *атай* (дедушка), *ажей* (бабушка), *женгей* (тетенька), *апай* (уважаемая старшая сестра) и др. Наряду с этим существуют другие формы обращения: кадырлы (уважаемый), курметты, кадырлы (уважаемый), аса курметты, аса кадырлы (глубокоуважаемый, -ая). При обращении к старшим по возрасту и в порядке уважения к первым слогам их имени прибавляется аффикс - ака, - еке, - е. Например: Абе, Абеке от имени *Абдиманап, Абдрахман, Абдолла* и др.; Мука - от имени *Мухтар, Мухтарбек, Мукай, Мухамбет, Мукагали, Мукажан* и др. Сабе, Сабен - от имени *Сабит, Сабден, Сабидолла, Сабигат, Сабизбек, Сабыржан* и др.; Гулеке - от имени Гульшар, Гульшара, Гульсим, Гульжанат, Айшеке - от имени Айша, Айшолпан и др.; Жаке - от имени Жамила, Жанбике, Жанипа и т.д.; Шаке - от имени Шакира, Шамшиябану, Шабал и т.д.

Как у всех народов родители в казахской семье по отношению к своим детям употребляют ласкательную форму. Например: Абиш - от имени *Абдрахман, Абжан, Абдурасул, Абдигали*, Сатыш - от имени *Сатымбай, Сатын, Сакмолда, Сакен* - от имени *Сейдалы, Салим, Сартбай* и др. Шакен - от имени *Шахмухамбет, Шайхислям, Шакарим* и т.д.

Родители, близкие или старшие в быту обращаются к детям, а также к молодым со словами: *айым* (моя луна), *куним* (мое солнце), *жулдызым* (моя звезда, звездочка), *шолпаным* (моя Венера), *жарыгым, шырагым, саулем* (мой светоч), *жаным* (душенька, милый, миленький) и т.д.

Особо широко распространено употребление слов, связанных с названиями детенышей животных и птиц. Например: *каргам* (галчонок), *балпаным* (птенчик), *когершыным* (голубок, голубка), *кулыным, кулыншагым* (мой жеребенок, жеребеночек), *ботам, ботаканым, боташым* (верблюжонок), *козым* (ягненок), *коныр козым* (серый, смирный ягненок), *торпагым* (теленочек) и т.д.

В данную книгу включены, наряду с новыми, и традиционные национальные имена казахов, но отсутствуют личные имена, обидные, оскорбляющие достоинство человека. Цель настоящей книги - раскрыть смысл имен, забытый с течением времен, так как из-за языковых наслоений значения, смысл многих личных имен затушеваны, смыты.

Предлагаемая вниманию читателей данная книга отвечает, на наш взгляд, на многие вопросы, связанные с казахскими личными именами.

Уважаемые читатели, предлагаемая Вам книга – «Тайны имен. Есімдер сыры», издается на двух языках и не лишена недостатков. Все Ваши замечания и предложения будут учтены при переиздании книги.

Наш адрес: 480100, город Алматы, улица Айтеке би 28.

Автор.

Шартты қысқартулар

ар. – араб тілі
аз. – азербайжан тілі
алт. – алтай тілі
ағ. – ағылшын тілі
астр. – астрономия термині
ауысп. – ауыспалы мағына
гр. – грек тілі

груз. – грузин тілі
ир. – иран тілі
исп. – испан тілі
кельт – кельт тілі
к.евр. – көне еврей тілі
к.герм. – көне герман тілі
к.қаз. – көне қазақ тілі
к.т. – көне түркі тілі
қаз. – қазақ тілі
қалм. – қалмақ тілі
қырғ. – қырғыз тілі
лат. – латын тілі
манчж. – манжурия тілі
монғ. – монғол тілі
нем. – неміс тілі
ор. – орыс тілі
сканд. – скандинавия тілі
тат. – татар тілі
тәж. – тәжік тілі
тиб. – тибет тілі
түрк. – түркмен тілі
түр. – түрік тілі
укр. – украин тілі

Условные сокращения

ар. – арабский язык
аз. – азербайджанский язык
алт. – алтайский язык
букв. – буквально
гр. – греческий язык
груз. – грузинский язык
др.герм. – древнегерманский язык
др.евр. – древнееврейский язык
др.имя – древнее имя
др.каз. – древнеказахский язык
др.тюрк. – древнетюркский язык
ир. – иранский язык
исп. – испанский язык
каз. – казахский язык
калм. – калмыцкий язык
кыр. – кыргызский язык
лат. – латинский язык
манчж. – манчжурский язык
монг. – монгольский язык
м.ч. – множественное число
нем. – немецкий язык
неолог. – неологизм
перен. – переносный смысл
рус. – русский язык
сканд. – скандинавский язык
тадж. – таджикский язык
тат. – татарский язык
тибет. – тибетский язык
тур. – турецкий язык
турк. – туркменский язык
ук. – украинский язык

Ерлер есімі Мужские имена

А

Абай – қазақ халқының ұлы ақыны Ибраһим Құнанбаевтың екінші аты. Абай есімінің мағынасы туралы әр түрлі пікір бар. М. Әуезов: “Абай–абайлағыш, байқағыш, ойшыл”, – десе, Қазақ Совет энциклопедиясында: “Абайдың шын аты Ибраһим, кейіннен шешесі еркелетіп: “Абай” деп кеткен”, – дейді. Біздің пікірімізше, есімнің бастапқы түбірі аба сөзі болса керек. Ол тува, татар тілінде абзыкай, алтай, хакас тілдерінде абака, якут тілінде абага түрлерінде айтылып, “аға”, “үлкен аға”, “ата”, “қария” мағыналарында жұмсалады. Демек, Абай “үлкен аға”, ел ағасы” деген мағына білдірері даусыз.

Бұл есім – “бала ұлы ақын Абайдай болсын”, – деген мақсатпен халық арасында жиі қолданылады.

Абай, каз. - второе имя Ибрагима Кунанбаева, великого поэта казахского народа. О происхождении и значении имени Абай имеются 2 мнения: М. Ауэзов полагает: “Абай - наблюдательный, предусмотрительный, мыслитель”. В Казахской Советской энциклопедии пишется: “Настоящее имя Абая Кунанбаева - Ибрагим. Абай - ласкательная форма, данная матерью”. По нашему мнению, Абай означает “старший брат”, “старшее племя”. В тувинском языке абакай, в алтайском, хакасском абака, в якутском абага, в татарском яз. абзыкай, абзый “дядя”, “старший брат”. Таким образом, имя Абая является вторым именем, данным народом своему любимому поэту, и означает “старший брат”, “старший, почтенный в роду, народе”.

Аббас, ар. Ислам дінін қабылдаудан бұрынғы арабтардың телесімі. Мағынасы – қатал, қатыгез, жаугер. Фонетикалық түрлері – Ғаббас, Қаппас, Қапбас.

Абдолла, ар. Абд. – құл, олла – алла, алда, құдай, яғни “Алланың, құдайдың құлы”. Фонетикалық түрлері: Әбділда Әбдилда, Әбілда, Әбдолла, Ғабдолла, Ғабділда, Қабдолда, Қабдол, Қабділда.

Абзал, ар. Афзэл – ардақты, аса қадірлі, ең құрметті.

Абиыр, ар. – абүйыр, абырой – ар, намыс.

Абыз, ар. – 1. Күшті, қорғаушы, сақтаушы. 2. Құранды жатқа айтушы, көп білетін, білімпаз, дана. 3. Жаңа мағынасы – ғалым, білімпаз, дана. Фонетикалық варианттары: Хафиз, Капъз.

Абылай, тарихи есім, ар. – абыл/ /әбіл – ата, әке. Әбілмәмбет деген есімнің қысқарып, дыбыстық тұрғыдан өзгерген түрі.

Абылғазы, ар. – абыл+ғазы – жауынгер, әскер, яғни жауынгердің, әскердің басшысы, атасы.

Ағабек, қаз. – аға+бек. Жас жағынан немесе лауазым дәрежесі жағынан үлкен, жоғары+бек.

Ағанияз, қаз. аға+ир. нияз – өтініш, тілек, үміт, сый; ир. тарту.

Аббас, ар. Лично имя у арабов до принятия ислама. В арабском языке означает – суровый, строгий, воинственный. Варианты: Габбас, Каппас, Капбас.

Абдулла//Абдолла, ар. раб + олла – аллах. Букв. – “раб аллаха, раб бога”. Фонетические варианты: Абдильда, Абильда, Габдулла, Габдолла, Габдол, Кабдол, Кабдулла, Габдильда, Кабдильда.

Абзал, ар. - уважаемый, дорогой, превосходный.

Абиыр, ар. аброй - авторитет, честь, достоинство.

Абыз, ар. 1. Хранитель, защитник, блюститель. 2. Человек, знающий коран наизусть, знаток, мудрец. 3. Новое значение - ученый, знаток. Фонетические варианты: Хафиз, Капъз.

Абылай, историческое имя, ар. абыл - дед, отец. Сокращенное имя от Абулмамбет.

Абылғазы, ир. абыл + газы - воин, боец. Букв. Глава, начальник воина, бойца.

Агабек, қаз. ага - дядя, старший брат, вежливое обращение к старшему по возрасту человеку. Букв. Старший по возрасту или занимаемой должности.

Ағанияз, қаз. ага - дядя, брат + нияз - просьба, мольба, надежда, подарок.

Ағзам, ар. – зор, ең ұлы.

Ағын, қаз. – қатты қарқын, екпін.

Адай, к.т. бұл есімнің нақтылы шығу төркіні, мағынасы белгісіз. Бірақ көне түркі тілінде: 1) балапан; 2) бала, сәби деген мағыналары бар. Алайда бұл кісі аты о баста қазақ халқының белгілі тайпасы Адай атынан қойылған.

Адам, к.евр. – қызыл, жирен түсті ер адам (балшықтан жасалған кісі, пенде). Оған бай, бек, көздерін қосу арқылы біріккен тұлғалы есімдер жасалады: Адамбек, Адамбай.

Адриан, лат. – Адриден шыққан адам (ежелгі Италиядағы қала).

Адырбай, қаз. – адыр – биік, дөң, қыр+бай.

Ажарбек, қаз. ажар – әдемі шырай, көрік, келісті келбет + бек, яғни аса көрікті, келбетті, өте әдемі.

Азамат, ар. – 1) ұлылық; 2) даңқтылық; 3) саналы адам.

Азанбек, ар. азан – мұсылмандарды таң азанда намаз оқуға шақыру + бек. Таң азанда туылған балаға берілген есім.

Азат, ир. – еркін, ерікті. Біріккен тұлғалы есімдер: Азатбк, Азатбай.

Ай, ай сөзі ерте заманнан халық санасында көркемдік пен сұлулықтың, тазалық пен пәктіктің,

Ағзам, ар. - величайший, всемогущий.

Ағын, қаз. - сильное течение, поток, порыв.

Адай, др. түрк., этимология и значение имени не ясны. Однако в древнетюркском языке существовало слово адай, означающее: 1) птенец; 2) перен. дитя, ребенок. Это личное имя присвоено от названия известного казахского племени Адай.

Адам, др. евр. - красный муж (человек, сделанный из глины). Путем прибавления к нему компонентов бай, бек образованы составные имена: Адамбек, Адамбай.

Адриан, лат. - человек из Адрии (город в древней Италии).

Адырбай, қаз. - адыр - холм, сопка + бай - богач.

Ажарбек, қаз. ажар - красивый, приятный, заметный облик + бек - очень красивый, весьма заметный, лучезарный.

Азамат, ар. - 1) величие, слава; 2) гражданин; 3) настоящий джигит, удалой, молодец.

Азанбек, ар. азан - призыв мусульманина к молитве + бек. Имя, присвоенное ребенку, рожденному рано утром.

Азат, ир. вольный, свободный, независимый человек.

Ай, слово ай - луна с древних времен употреблялось в переносном значении, обозначая символ красоты,

бақыт пен құттың символы болған. Әсіресе біріккен тұлғалы есімдер құрамында көп қолданыс тапқан. Ер есімдері құрамында «бақыт, сәт» мағынасын берген. Көне түркі тілдеріндегі Айхан, Айбек, Айтұғды, Айтолды, Айтегин тәрізді есімдер осының дәлелі.

Айәділ, қаз. ай+ар. әділ. Ай сияқты таза, ақ, кіршіксіз адал болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айбар, қаз. – айбат, айбын. Бұл есім сәбиге айбатты, айбынды болсын деген мақсатпен қойылады. Сыйлап, құрметтеп айту түрі: Айаға, Айеке.

Айбас, қаз. 1) ай сияқты ашық, жарқын жүзді адам; 2) айдың бас кезінде туған балаға әдетте осындай есім қойылған.

Айбат, қаз. – айбар, қаһар, айбын. Бұл есім сәбиге әрі батыр, айбынды болсын деген мақсатпен қойылады.

Айбек, қаз. – ай+бек, айдай берік, мықты әрі ғұмырлы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айберді, ай+берді, яғни аспаннан құдай берді.

Айбол, ай+бол – айдай айқын, ашық, жарық бол, айым бол, бақытым бол деген мағыналы есім.

Айболат, ай+болат// болады; яғни менің айым, бақытым болады.

Айбын, қаз. 1) айбар, айбат,

изящества, чистоты, счастья и часто прибавляется в качестве компонента сложных имен. Тогда означает “счастье, счастливый час”. Примером являются древнетюркские личные имена с компонентами ай: Айхан, Айбек, Айтуды, Айтолды, Айтегин и др.

Аядиль, қаз. ай - луна; ар. адиль справедливость, честность, правота, правильный. Имя выражает пожелание сыну стать честным, чистым.

Айбар, қаз. - грозный, суровый, внушительный, свирепый (вид). Имя давалось ребенку с целью, чтобы он был грозным, мужественным.

Айбас, қаз. ай - 1) луна + бас - начало, глава. Букв. Человек со светлой головой, умный;

Айбат, қаз. - свирепый, грозный вид, ярость, смелость. Такое имя давалось ребенку с целью, чтобы он был смелым.

Айбек, қаз. ай-луна + бек - крепкий, твердый. Имя выражает пожелание ребенку быть крепким.

Айберди, қаз. ай - луна + берди, букв. – бог подарил, лунный дар.

Айбол, қаз. ай+бол - будь. Букв. будь моим светочем, моим счастьем, как луна.

Айболат, қаз. ай+болат//болады - да будет, моим счастьем, луной.

Айбын, қаз. 1) величие,

батыл; 2) ұлылық, батырлық, ерлік.

Айғали, қаз. ай – ар. +ғали – биік, жоғары. Бала ай сияқты биікте, жоғарыда болсын, яғни әрдайым жоғары мұратқа ие болсын деген тілекпен қойылса болса керек.

Айдан, қаз. ай+дан – қосымша. Бұл есім бала айдан да жарық, көркем болсын деген тілекпен қойылған.

Айдар, қаз. 1. Балалардың төбесіне қойылған шашы. Қазақ арасында белгілі жас дәрежесіне жеткенге дейін балаға айдар, тұлым, кекіл қояды. Осылайша шаш қоюда белгілі бір қасиет бар деп түсінуден болса керек. Ал айдарлы сөзі “мықты, күшті, зор” деген мағынада қолданылады. Балаларға Кекіл, Кекілбай, Тұлымқан, Тұлымбек, Айдарбек, Айдархан сияқты есімдер беріліп отырады. 2. Осы Айдар есімін арабтың Хайдар “арыстан” деген есімінің өзгерген түрі деген де пікір бар.

Айдаралы, қаз. айдар + ар. алы (арабтың гали сөзінің өзгерген түрі) кара: Айдарғали.

Айдарғали, айдар + ар. гали – биік, жоғары. Бұл есімнің бастапқы айтылу нұсқасы Хайдарғали болу керек. Оның бірінші сыңарын хайдар – “арыстан” деп білсек, екінші сыңары ар. гали, әли. Сонда Хайдарғали – “арыстан Ғали”, батыр Әли деген

внушительность, смелость, ярость; 2) доблесть, удаль.

Айғали, қаз. ай - луна, ар. гали - высокий, высший. Называя этим именем сына, родители желали, чтобы он был счастливым в жизни стремился к высокому идеалу.

Айдан, қаз. ай+аффикс дан. Имя выражает пожелание родителей, чтобы ребенок был ярче, красивее луны.

Айдар, 1. Пучок волос (чуб, хохолок) на голове мальчика. Прежде дети до определенного возраста носили чуб, косу, как знак здоровья и благополучия. Производная форма айдарлы имеет значение “сильный, крепкий, мощный, могучий”. Составные имена: Айдарбек, Айдархан, Айдарлы, а также синонимичные имена: Кекил (чуб), Тулымхан, Айдарбек, Айдархан. 2) Некоторые ученые считают, что Айдар фонетически измененная форма от арабского Хайдар - “Лев”.

Айдаралы, қаз. айдар+алы (от ар. гали). см. Айдарғали.

Айдарғали, ар. айдар - арыстан + гали - высокий, высший. Данное имя является видоизмененной формой имени - Хайдарғали. Если считать первый компонент имени арабского Хайдар “лев”, то второй компонент гали является Али.

мағынаны білдіреді. Дыбыстық тұлғасы өзгеріп айтылып қолданылған түрі Айдаралы.

Айдархан, қаз. айдар, ар. хайдар + қаз. хан, яғни “арыстан, жаужүрек хан” деген мағынаны білдіреді.

Айдос, қаз. ай + тәж. дост. Айдыңдосы.

Айдын, қаз. 1) айбат, айбын, қаһар; 2) айқын, жарық, ашық. Біріккен тұлғалы есімдер: Айдынбек, Айдынғали.

Айдынғали, қаз. айдын + ар. ғали, яғни айбынды, айбатты Ғали.

Айжарқын, қаз. ай және жарқын сөздерінен жасалған, біріккен тұлғалы есім. Бала ай жарығындай болып шапағаты басқаға тисін, ақкөңіл болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айжарық, қаз. ай және жарық сөздерінен жасалған, біріккен тұлғалы есім. Бала ай жарығындай болып, шапағаты басқаға тисін деген тілекпен қойылған есім.

Айжас, қаз. ай және жас сөздерінен жасалған, біріккен тұлғалы есім. Өмірге жаңа келген сәбиге жаңа туған жас айға теңеп қойылған есім.

Айзақ, ағылш. Isaac, орыс. Исак. евр. Исаак.

Айзат, қаз. ай+ир. зада – “бала” сөздерінен жасалған. Айдан жаралған, айтекті мәніндегі есім.

Следовательно, имя Хайдаргали означает - Лев Али, герой, богатырь Али.

Айдархан, қаз. айдар, ар. Хайдар, қаз. хан. Букв. – сильный, отважный, мужественный хан.

Айдос, қаз. ай - луна, тадж. дост - друг. Букв. – друг луны.

Айдын, қаз. 1) величавость, внушительность, яркость, сила, энергия; 2) свет, блеск. Составные имена: Айдынбек, Айдынғали.

Айдынғали, қаз. айдын+ар. ғали. Букв. – величественный, Гали.

Айжаркин, қаз. ай - луна+жаркин - светлый, яркий, лучезарный. Называя этим именем ребенка, родители желали, чтобы он вырос жизнерадостным, добродушным, искренним.

Айжарық, қаз. ай+жарық - светлый, ясный. Имя выражает пожелание, чтобы сын был ясный, светлый, как лунное сияние и был добрым.

Айжас, қаз. ай - луна+жас - молодой. Имя выражает пожелание, чтобы ребенок был похож на молодой месяц, ясный, чистый.

Айзақ, англ. Isaac, русс. Исак, евр. Исаак.

Айзат, қаз. ай + ир. зат от зада “дитя, ребенок”. Ребенок, подобный луне.

Айқын, қаз. көпке әйгілі, белгілі, мәлім.

Аймаған, ар. Аймақамбет – Аймұхамбет есімдерінің қысқарған түрі; яғни Мұхамбеттің айы, сәулесі деген мағынаны білдіреді.

Аймағамбет, қаз ай+ар. Мохаммад – мақтаулы. Аймақамбет, Аймуқамбет деп те айтыла береді. Қысқарта айтылған түрі: Аймаат, Аймаш.

Аймақ, қаз. өлке, өңір, үлкен атырап: айнала, маңай, төңірек.

Аймаат, екі сөзден біріккен Аймағамбет деген есімнің қысқарған түрі.

Аймұрат, қаз. ай+ар. морад – мақсат, тілек. Ай сияқты айқын, жарық тілегім, мақсатым деген тілекпен қойылған есім.

Айнабек, ир. айна+бек. Пәктіктің, тазалықтың, адалдық пен шынайылықтың бейнесі ретінде балаларға қойылатын есім. Жарықбек, Жарықбол есімдері бұнымен мәндес есімдер.

Айнан, ар. гайнан – шын, дұрыс, тура.

Айса, к.евр., ар. Файса – Алла құтқарады, Алланың шапағаты. Қазақ, қырғыз, өзбек т.б. тілдерде Иса түрінде де аталса, болгарларда Исус, орыстарда Иисус, Христос.

Айсары, қаз. ай+сары. Айдай анық мәніндегі есім.

Айқын, қаз. ясный, явный, конкретный, определенный.

Аймаған, ар. сокращенная форма имен Аймағанбет, Аймухамбет. Имя означает светоч, луна Мухаммеда.

Аймағамбет, қаз. ай - луна + Мохаммад - восхваляемый. Народные варианты: Аймақамбет, Аймуқамбет. Сокращенные формы - Аймаат, Аймаш.

Аймақ, қаз. - край, даль, округ; окрестность.

Аймаат, сокращенная форма сложного имени Аймағамбет.

Аймұрат, қаз. ай - луна + ар. морад - желание, цель. Называя этим именем ребенка, родители желали, чтобы он был красив, подобен луне.

Айнабек, ир. айна - зеркало + Имя означает символ искренности, чистоты, честности, светлости. Синонимы: Жарықбек, Жарықбол.

Айнан, ар. гайнан - правда, правильно, верно.

Айса, др. евр., ар. Гайса - бог спасет, милость божья. В казахском, кыргызском, узбекском языках встречаются варианты Гайса, Кайса, Иса. У болгаров Исус, у русских Иисус, Христос.

Айсары, қаз. ай - луна + сары - светлый. Букв. – светлый как луна.

Айсауыт, қаз. ай және сауыт сөздерінен біріккен көне есім. Ай сияқты айқын, ай сияқты жарқырап мәңгі тұрсын деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Айсүгір, ай және сүгір “әскер, жауынгер” сөздерінен жасалған көне есім. Ай сияқты мәңгі өмір сүретін мықты жауынгер болсын деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Айтақын, ар. эйдь – “ораза мейрамы”, акун – “өлең шығарушы, жыршы”. Ертеде айт күні туған балаларға Айтбай, Айтжан, Айтбек тәрізді есімдер қойып отырған. Айтақын есімінің екінші сыңарындағы ақын сөзі кісі аттары құрамындағы “бай”, – бек” сөздері сияқты жалғана береді.

Айтан, қаз. ай+тан-таң Сөзінің дыбыстық тұрғыдан өзгерген нұсқасы, яғни жарқыраған, жарық ай.

Айтас, қаз. ай+тас сөздерінен жасалған. Бала өмірі ай сияқты жарқын және тас сияқты мықты, берік болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айтбай, ар. эйдь + қаз. бай. Айт күні туған балаға өмірі той, мереке, қуанышқа толы болсын деген тілекпен қойылған.

Айтемір, қаз. ай және темір сөздерінен жасалған есім. Бала айдағы темірдей мықты әрі берік болсын деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Айсауыт, қаз. составное мужское имя: ай - луна + сауыт - колчан, броня, панцирь. Букв.- ясный, сверкающий, как луна.

Айсугур, қаз., составное мужское имя: ай+сугур - “воин, солдат”, Имя означает символ вечности, крепкости юнца-воина.

Айтақын, ар. эйдь - праздник ораза + ир. акун - певец-импровизатор. Раньше в казахской семье часто нарекали детей: Айтбай, Айтжан, Айтбек. Слово акун (акын) иногда прибавляется к личным именам в качестве второго компонента, как слова бай, бек.

Айтан, қаз. ай - луна + тан (таң) - утро. Букв: светлое утро.

Айтас, қаз. ай - луна + тас - камень. Называя так ребенка, родители желают, чтобы он был красивым, ярким как луна и крепкий, вечный, как камень.

Айтбай, ар. эйдь - религиозный праздник + қаз. бай. Прежде подобными именами называли детей, родившихся в дни праздника Айт.

Айтемир, қаз. ай - луна + темир - железо. Такое имя давалось ребенку с целью, чтобы он был крепким, как железо.

Айтжан, ар. эйдъ және тәж. джон сөздерінің бірігуі арқылы жасалған есім. Айтбай, Айтмұқамбет, Айтмағамбет тәрізді есімдердің еркелете айту түрі.

Айтқали, ар. эйдъ – діни мейрам, ғали – жоғары, биік деген мағынаны білдіретін сөздерінен жасалған есім. Бала келешекте ең құрметті, жоғары мәртебелі болсын деген ұғымда қойылып отырған.

Айтуар, қаз ай және туар сөздері арқылы жасалған есім. Балаға ырыс, бақыт тілеумен байланысты қойылған есім.

Айтуған, 1) ай туған мезгілде дүниеге келген балаға осылай ат берілген; 2) айға сыйынып, айды ерекше құрмет тұтқан ата-ана тарапынан бала бақытты, ырысты болсын деп те осындай есім қойып отырған.

Айшуақ, ай сияқты сәулелі, жарық, көңілі жайдары ашық болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айшық, туған ай бейнесіндегі өрнек, сән.

Айымбет, Аймұхамбет, Аймағамбет тәрізді есімдердің ықшамдалған, қысқарған түрі.

Ақай, қаз. ақ және ай деген екі сөзден бірігіп жасалған есім. Ата-ана баласын айдай аппақ, таза, кіршіксіз, адал болсын деп армандап қойған есім.

Ақан, ир. Аһен – темір.

Айтжан, ар. эйдъ - религиозный праздник, тадж. джон - душа. Ласкательная форма полных имен Айтбай, Айтмухамед, Айтмағамбет.

Айтқали, ар. эйдъ - религиозный праздник, кали//ғали - высший, высокий. Букв. – ребенок, рожденный во время большого знаменательного праздника Айт.

Айтуар, каз. ай + туар - от слов ту + аффикс ар. Имя выражает пожелание ребенку быть счастливым, чтобы ему сопутствовало счастье.

Айтуған, каз. ай - луна, туған - родился, появился. Такое имя давалось обычно детям, родившимся в новолуние и выражает пожелание ребенку стать счастливым, чтобы ему везло в жизни.

Айшуақ, каз. ай - луна, шуақ - солнечный луч, т.е. светлый. Букв. - свет луны.

Айшық, каз. - узор, украшение в виде полумесяца или кольца.

Айымбет, ласкательно-сокращенная форма составных имен: Аймухамбет, Аймағамбет.

Ақай, каз. ақ - белый + ай луна. Такое имя давалось ребенку с целью, что он был похож на месяц, светлым, чистым, белым, ясным.

Ахан, ир. Аһен - железо.

Ақат, ар. әхәд – бір, бірлік, жалғыз, жалқы. Тұңғыш балаға ертеде осылай есім берілгені байқалады.

Ақбай, қаз. ақ және бай сөздерінен жасалған біріккен тұлғалы есім. Бұл есім бала адал, ақ ниетті, адал, таза және аққа /сүт, айран, қатық, қымыз, шұбатқа/ бай болсын деген мағынада қойылған.

Ақберді, қаз. ақ+ар. хәққ – сый, тарту+қаз. берді, яғни ағынан берді / Алла/. Еркелету түрі – Ақтай.

Ақболат, қаз ақ+ир. болат – құрыш. Бала саф құрыштай берік, мықты болсын деп қойылған есім.

Ақбота, бала аппақ бота сияқты әдемі, сүйкімді болсын деген мақсатпен қойылған есім.

Ақеділ, өзен атына байланысты қойылған есім. Мұндай есімдер әдетте бала өзен жағасында отырғанда тууымен байланысты қойылған.

Ақжан, қаз. адал, таза адам, ақ көңіл жан. Ақмұқан, Ақжол, Ақтайлақ сияқты есімдердің еркелете айту түрі.

Ақжарқын, ашық, жарқын жүзді, шат-шадыман. Бала ашық көңіл, жайдары, батыл, өжет болсын деп қойылған есім.

Ақжол, өмірге алған бағыты ашық айқын, жолы сара, таза деген мағынаны білдіреді.

Ақжігіт, қаз. ақ және жігіт сөздері арқылы жасалған есім. Мықты,

Ахат, ар. ахад - один, единственный. Обычно первенцу давалось такое имя.

Ақбай, қаз. ақ 1) белый; 2) честный, чистый, искренний. Букв. – честный, чистый, искренний, благожелательный.

Ақберди, қаз. ақ + ар. хак - дар, вознаграждение + қаз. берди -дал; букв.– дар истины (Аллаха).

Ақболат, қаз. ақ - белый, булат - сталь. Букв. крепкий как сталь.

Ақбота, қаз. ақ – белый, бота – верблюжонок. Букв. – белый верблюжонок.

Ақедиль, қаз. ақ - белый + Едиль - Волга. Обычно такими именами называли детей, рожденных на берегу Волги.

Ақжан, қаз. - честный, душевный, искренний, непорочный, невинный человек. Ласкательная форма составных имен Ақмукан, Ақжол.

Ақжарқин, қаз. жизне-радостный, веселый, искренний. Имя выражает пожелание, чтобы ребенок был веселым, смелым и мужественным.

Ақжол, қаз., ақ + жол - дорога, путь. Букв. – светлый путь.

Ақжигит, қаз. ақ - белый и джигит. Букв. - крепкий, сильный,

қайратты азамат деген мағынаны береді.

Аққожа, қаз. ақ < ар. һәқ – таза, адал, әділ, болмаса ар. хак - әкім, әмір + ар. хожа – ұстаз, дін үйретуші, қожайын, ие. Аққожа – адал, әділ қожа, ұстаз.

Аққозы, қозы сияқты сүйкімді, әдемі, көркем болсын деп, қозыға балап қойылған есім.

Ақмұқамбет, ар. – адал, таза, әділ Мұхамбет.

Ақназар, есім құрамындағы ақ сөзі арабтың хақ “әкім, пайғамбар” деген сөзінің тіліміздегі өзгерген түрі. Назар ар. нәзәр: 1) қарау, көзқарас, көз салу; 2) ықылас, ілтипат. Демек бұл есім “алланың, пайғамбардың назары, ықыласы, ілтипаты” деген мағынаны білдіреді. Басқаша айтылып, қолданылу түрлері: Хақназар, Қақназар.

Ақпанбет, қаз. ақпан – февраль айы. Қыс айында туған балаға осындай ат қойылған.

Ақсұлтан, есім құрамындағы ақ арабтың хақ – әкім, әмір сөзінің тіліміздегі өзгерген нұсқасы. Ал сұлтан арабтың солтан – әкім, билеуші, мемлекет басшысы деген сөз.

Ақтай, қаз. Ақмұқамбет, Ақберді, Ақболат тәрізді есімдердің еркелетіп айту нұсқалары.

Ақтайлақ, қаз. ақ + тайлақ. Ежелден халық дәстүрінде

отважный, удалой джигит.

Аққожа, қаз. ақ < ар. һәкк - справедливость, истина, долг, + ар. хожа - учитель, честный хозяин. Букв. справедливый, истинный учитель, честный хозяин, начальник.

Аққозы, қаз. белый ягненок. Букв. – тихий, ласковый.

Ақмұхамбет, ар. честный, справедливый Мұхамед.

Ақназар, ар. хак - правитель, пророк, начальник, назар ар. нәзәр: 1) смотреть, точка зрения, взгляд; 2) взор, внимание. Имя означает “Взор, внимание аллаха”. Метафорическое значение - помощь, благосклонность, покровительство, поддержка. Варианты - Хақназар, Какназар.

Ақпанбет, қаз. ақпан - февраль, бет - компонент, прибавляемый в составных мужских именах. Букв. – Рожденный в феврале.

Ақсұлтан, қаз. ақ- белый является видоизмененной формой ар. хак - правитель, начальник, султан. Букв. - правитель, государь.

Ақтай, қаз. ласкательная форма составных имен: Ақмұхамбет, Ақберди, Ақболат.

Ақтайлақ, қаз. ақ - белый, + тайлақ - верблюжонок по второму

балаларға Ақбота, Ақатан деген мал атаулары есім ретінде қойылып отырған.

Ақтаң, ертеде таң атып келе жатқанда туған балаға осындай есім берілген.

Ақтілек, бала бақытты болсын, ата-ананың ақ ниет, тілегі орындалсын деген мақсатпен қойылған есім.

Ақшора, қаз. ақ+шора – мырза, бек, шонжар. Бұл есімнің синонимдері – Ақмырза, Ақшурин.

Ақылбай, ар. ахл+каз. бай. Ақылға бай деген мағынада. Еркелету тұлғалары: Ақылтай, Ақаш, Ақыш.

Ақылбек, ақылы көп, мол, ақылға берік болсын деген тілекпен қойылған есім.

Ақылжан, ар. ахл+ир. жан. Ақылды адам.

Ақын, ир. акун – өлең шығарушы, жыршы. Біріккен тұлғалы есімдер – Оразақын, Әлақын, Нұрақын, Тұрдақын.

Ақынжан, бала ақын болсын, ақынжанды болсын деген тілекпен қойылған есім.

Ақырап, ар. ахраб – шаян. Қазан айына сәйкес зодиак белгісі. Сол айда туған балаға қойылған есім.

Алай, к.т. әскери полк, отряд,

году. В народной традиции существовали обычаи нарекания детей названиями животных: Ақбота, Ақатан, Аккозы и т.д.

Актан, каз. ак - белый, чистый + тан - утро, утренняя заря. Букв. – лучезарный.

Актлек, каз. ак - белый, искренний, честный, тлек - желание. Имя выражает пожелание ребенку быть счастливым, честным.

Ақшора, каз. ак - белый, чистый, честный; др. тюрк. - шора - господин. Букв. – белый, господин, дворянин.

Ақылбай, ар. ахл - ум, разум, здравый смысл + каз. бай. Букв. богатый умом, разумный.

Ақылбек, ар. ахл + бек - крепкий. Букв. – разумный, волевой, крепкий, твердый, человек.

Ақылжан, ар. гакл - ум + ир. жан - душа. Букв. - умный человек.

Ақын, ир. акун - певец, импровизатор. Составные имена: Альяқын, Оразақын, Нурақын, Байақын, Турдақын и др.

Ақынжан, ар. акун + ир. джон - душа, перен., знач. - человек, гражданин.

Ақырап, ар. ахраб - созвездие Скорпиона, знак Зодиака, соответствующий октябрю. Букв. – октябрьский.

Алай, др. тюрк. - отряд, часть,

рота, батальон. Ертеде шағатай тілінде алайлап тұрмақ сөзі – флангамен тұру дегенді;

алай биік – бастық, ал түрік тілінде миралай – полковник дәрежесін білдірген.

Алау, шымқай қызылтүс.

Албат, ар. албат – түс, түрлі-түсті өң, түр. Бала көркем, әдемі, сұлу болсын деген тілекпен қойылған есім.

Алға, баланың келешегі зор болсын, өмірде алда жүрсін деген тілекпен берілген есім.

Алғатай, алғашқы, тұңғыш, бақытты бала мәніндегі есім.

Алғыр, өжет, ер жүрек, батыл, жүректі.

Алдаберген, ар. олла-алла; қаз. берген, яғни құдай берген. Бұл есімнің синонимдері: Төңірберген, Құдайберген.

Алдажар//Алдамжар, ар. Алланың, құдайдың досы.

Алдамұрат, ар. алла+мұрат. Алланың мұраты, тілегі.

Алдан, қаз. 1) бала ата-анаға алданыш, жұбаныш болсын деген тілекпен қойылған есім; 2) баланың алды, тұңғышы; 3) Алданазар деген толық есімнің еркелете айту түрі.

Алданазар, ар. алла+назар. Алланың, құдайдың ықыласы, назары түскен деген – мағыналы есім.

Алдар, к.т. 1) халық ауыз

рота, батальон, полк. В чагатайском языке - алайлап тұрмақ означало - стоятъ, имея фланги, алай биик - начальник, а в турецком языке миралай - полковник.

Алау, каз. ярко-красный, алый цвет.

Албат, ар. албат - цвет, вид, разноцветный, разнообразный. Букв. – симпатичный, привлекательный.

Алға, каз. вперед, всегда быть впереди. Букв. - удачливый, счастливый.

Алғатай, каз. Букв. - первый, первенец, счастливый.

Алғыр, каз. - хваткий, отважный, смелый.

Алдаберген, ар. олла + каз. берген - дал, дан. Букв. - богом данный, даренный. Синонимы: Танирберген, Құдайберген

Алдажар//Алдамжар, ар. друг бога, Аллаха.

Алдамұрат, ар. алла + мұрат - цель. Цель, желание Аллаха, бога.

Алдан, каз. 1) радость, утешение родителям; 2) первенец, первый ребенок; Сокращенно-ласкательная форма полного имени Алданазар.

Алданазар, ар. олла + назар взор, внимание. Букв. любимец аллаха.

Алдар, др. тюрк. 1) это имя

әдебиетіндегі ку, айлакер /Алдар көсе есімі/; 2) айлакер, ақылғөй, даңқты адам.

Алдаш, Алдаберген, Алдажар, Алдамұрат сияқты біріккен тұлғалы есімдердің еркелете айтқан түрі.

Алжанбай, алжан деген ру атынан қойылған есім.

Алмабай, алма сияқты әдемі, көркіті, ажарлы болсын деген тілекпен қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер: Алмабек, Алмахан, Алманияз.

Алмас, ир. алмас – ең асыл, ең қымбат қатты тас. Бала батыл, өткір де өжет болсын деген тілекпен қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер: Алмасбай, Алмасбек, Алмасхан.

Алпамыс, эпикалық көне есім; алып-мамыш сөздерінің бірігуінен жасалған есім. Алып – көне түркі, қазақ тілінде дәу, дөкей, зор+мамыш – батыр.

Алпар, к.т. алып – батыр, ар – ер сөзінің көне түркі тілдеріндегі жуан айтылуы. Яғни батыр адам, ер кісі.

Алпыс, ертеде баланың әкесі немесе шешесі 60 жасқа келгенде туған балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер: Алпысбай, Алпысбек.

Алтай, к.т. ал – биік, заңғар, тай < тағ – тау, яғни биік, заңғар тау.

хитрого умного героя казахского фольклора Алдар Косе; 2) хитрец, умница, славный человек.

Алдаш, ласкательная форма сложносоставных имен: Алдаберген, Алдажар, Алдамурат.

Алжанбай, личное имя, образованное от названий казахского рода.

Алмабай, каз. алма - яблоко + бай. Букв. – красивый как яблоко. Составные имена: Алмабек, Алмахан, Алманияз.

Алмас, ир. алмас - алмаз. Называя таким именем ребенка, родители желают, чтобы их сын был бойким, смелым, мужественным.

Алпамыс, древнеказахское эпическое имя. Образовано из двух слов: алп - герой, силач, великан + мамыш - богатырь.

Алпар, др. тюрк. алп богатырь, герой, витязь; второй компонент - ар/ер - герой. Букв. смелый витязь, великан.

Алпыс, так обычно называли ребенка, родившегося, когда его отцу или матери было 60 лет. Составные имена: Алпысбай, Алпысбек.

Алтай, др. т. ал - высокий, высший, громадный + тай < тағ -

Алтай тауының атынан қойылған есімдер: Алтайбай, Алтайбек.

Алтынбек, қаз. алтын+бек. Бала алтындай сары, өте көрікті әрі өмірі берік болсын деп қойылған есім.

Алтынсары, қаз. алтын+сары. Бала алтындай қымбатты, қадірлі болсын деген тілекпен қойылған есім.

Алшынбай, қаз. алшын – ірі тайпа аты + бай. Этноантропоним.

Аман, ар. аман-сау, есен, саламат. Бұған бай, бек, ғали, тай, жол, дық сияқты сөздер мен қосымшалар қосылып: Аманбай, Аманбек, Аманғали, Амантай, Амандық, Аманжол сияқты біріккен түлғалы есімдер жасалған.

Аманболат, ар. аман + қаз. болат > болады. Өмір-жасы ұзақ, аман-сау болады мәнінде қойылған есім.

Амангелді, ар. аман – қаз. келді. Бала дүниеге, өмірге аман-сау келіп, өлмей, тірі туды деген мағынамен қойылған есм. Қазіргі кезде бұл есім, азамат соғысының батыры, қазақ халқының ардагер ұлы, Амангелді Иманов есімі ретінде, оның құрметіне жиі қойылады.

Аманғали, ар. аман+ғали – биік, жоғары, зор, асқар, заңғар. Бала аман-есен, денсаулығы мықты болып, зор бақытқа, үлкен атақ-

гора. Букв. - высокая гора.

Алтынбек, қаз. алтын - золото + бек. Букв. – золотой, дорогой.

Алтынсары, қаз. алтын - золото + сары - желтый. Букв. – золотой, всегда почитаемый, дорогой.

Алшинбай, қаз. алшын - название крупного племени + бай. Этноантропоним.

Аман, ар. аман - благополучный, здравый, невредимый. Путем присоединения к слову аман слов и аффиксов бай, бек, ғали, тай, жол, дык и др. образуются составные имена - Аманбай, Аманбек, Аманғали. Амантай, Амандық.

Аманболат, ар. аман + каз. болат > болады. Букв. - будет здоровым, невредимым, благополучным.

Амангельды, ар. аман - безопасность, спокойствие + каз. келды - появился, прибыл. Обычно такими именами называли детей, рожденных благополучно, живым и здоровым, невредимым. Такие имена даются новорожденным в честь героя, славного сына казахского народа Амангельды Иманова.

Аманғали, ар. аман + ғали - высший, возвышенный, человек высокого звания, высокого достоинства. Такое имя давалось

дәрежеге ие болғай деген мәнде қойылған есім.

Амандос, ар. аман + ир. дос. Аман-есен есіп, досы көп болсын деген мәндегі есім.

Амандық, аман-саулық, есендік, сау-саламаттық.

Аманжан, ар. аман + ир. джон. Өмір-жасы ұзақ, аман сау-саламат болсын деген мәндегі атау.

Аманжол, ар. аман + ир. жол. Өмірде жолы болып, бақытты өмір сүріп, сау-саламат жүрсін деген мәндегі есім.

Амантүр, ар. аман + қаз. түр. Аман-есен бол, ұзақ өмір сүр мәніндегі есім.

Анарбай, ир. анар – оңтүстікте өсетін, қызыл дәнді алма тектес жеміс. Бала анардай әрлі, нұрлы, көрікті болсын деп қойылған есім. Оның Анарбек, Анартай тұлғалары да бар.

Андас, ар. дос, жолдас.

Аңсаған, қаз. сағынған, зарыққан. Бұл есім баласы болмай жүрген отбасының бала көргенде қойған есімі.

Аңсар, қаз. сағынатын, зарығатын.

Аппақ, қаз. аса ақ, әппақ, саф таза, кіршіксіз.

Арай, қаз. таң шапағы, шұғылалы сәуле.

ребенку с пожеланием, чтобы он был здоровым, благополучным.

Амандос, ар. аман + ир. дос - друг. Имя давалось с пожеланием, чтобы он был здоровым, благополучным и имел много друзей.

Амандық, ар. аман + қаз. дық (аффикс). Букв. - благополучный, здоровый.

Аманжан, ар. аман + ир. жан - душа, человек. Букв. - здоровый, благополучный человек.

Аманжол, ар. аман + қаз. быть благополучным, здоровым, **невредимым**.

Амантур, ар. аман + қаз. тур - живи, оставайся. Букв. - живи долго, здравствуй.

Анарбай, ир. анар - гранат. Имя выражает пожелание, чтобы ребенок был красивым, симпатичным. Сложные имена: Анарбек, Анартай.

Андас, ар. друг, товарищ.

Ансаған, қаз. жаждущий, горящий желанием, долгожданный.

Ансар, қаз. жаждущий, сильно тоскующий.

Аппақ, қаз. совершенно белый, чистый, белоснежный.

Арай, қаз. утренняя заря, луч, светоч.

Аралбай, қаз. Арал теңізі бойында туған балаға берілген есім.

Арбек, қаз. ар – ұяты күшті, намысы қатты деген мағыналы есім.

Арбол, қаз. Отанның туыстың ар-намысы бол деген мағынадағы есім.

Ардан, қаз. Отанның туыстың ар-намысына берік бол мәніндегі есім.

Арқат, қаз. күшті, мықты, зор бол деген мағынадағы есім.

Арман, ир. мақсат, тілек, мүдде. Еркелету тұлғасы: Арманжан, Армантай, Армаш.

Арсен, гр. Арсений – батыл, ер жүрек.

Артур, ағылш-кельт. Күшті, мықты, зор.

Артық, қаз. бәрінен жоғары, құнды, қымбат, ерекше.

Артықбай, бәрінен де жоғары, ерекше бай адам.

Арын, қаз. – қарқын, екпін, жігер. Біріккен тұлғалы есімдер: Арынбай, Арынбек.

Арынғазы, қаз. арын + ар. газы – әскер, жауынгер. Батыл, жігерлі, қайратты жауынгер. Ғазы сөзі Иманғазы, Нұрғазы, Ерғазы, Серғазы, Жанғазы сияқты біріккен тұлғалы кісі аттарын жасауға қатысты сыңар сөз.

Арындық, қаз. қарқындылық, екпінділік, жігерлілік.

Аралбай, қаз. арал - остров. Имя дано ребенку, рожденному на берегу Аральского моря.

Арбек, қаз. букв. - совестливый, честолюбивый, стыдливый.

Арбол, қаз. ар. - честь, совесть + бол - будь. Букв. - защитник чести Родины, родителей.

Ардан, қаз. ар. - честь, совесть + аффикс дан. Букв. - будь крепкой защитой чести Родины, родителей.

Аркат, қаз. арка - сила, крепкость + аффикс. Букв. - будь сильным, крепким.

Арман, қаз. ир. - желание, заветная мечта, цель. Ласкательные формы: Арманжан, Армантай.

Арсен, гр. Арсений - мужественный, смелый герой.

Артур, - англ. < кельт. - могучий, сильный.

Артық, қаз. - лучший, дорогой, лучше всех.

Артықбай, қаз. артық - лучший, особый, дорогой + бай.

Арын, қаз. - порыв, темп, энергия. Составные имена: Арынбай, Арынбек.

Арынғазы, қаз. арын + ар. газы - воин, солдат. Букв. - бойкий боец, смелый солдат. Встречается как компонент составных личных имен: Иманғазы, Нұрғазы, Ерғазы, Серғазы, Жанғазы и др.

Арындық, қаз. норовистый, энергичный.

Арысбай, Арыс өзені атынан қойылған есім.

Арыстан, қаз. – есім батылдық пен батырлық бейнесі ретінде қойылады. Біріккен тұлғалы есімдер: Арыстанбек, Арыстанғали, Арыстанбай.

Асабай, қаз. – шектен асқан бай адам.

Асан, ар. хасан – сұлу, тым көркем, өте әдемі. Біріккен тұлғалы есімдер: Асанбай, Асанбек, Асанғали, Асанхан, Асанжан, Асангелді, Асанмұрат, Асанқожа т.б.

Асқан, қаз. бәрінен артық, жоғары, артық.

Асқар, қаз 1) ең биік, сенгір тау, қарлы биік шың; 2) халықтың ең жоғарғы тірегі, сүйеніш белі. Біріккен тұлғалы есімдер: Асқарбек, Асқарбай, Асқарәлі, Асқаржан.

Астам, қаз – басқадан өктем, үстем, асқақ.

Асфандияр//Спандияр, ир. 1) қасиетті құдай сыйы; 2) иран халық геройының есімі; 3) иран жыл санауындағы ай аты.

Асхат, ар. асхад – ең бақытты, құтты, ырысы мол.

Асыл, ар. 1) негіз, түбір, ақиқат, нағыз; 2) ардақты, қымбатты, бағалы. Біріккен тұлғалы есімдер: Асылбек. Асылбай, Асылхан, Асылмұрат, Асылқожа т.б.

Асылбай, ар. асыл + қаз. бай.

Арысбай, имя, образованное от названия реки Арыс.

Арыстан, қаз. - лев, символ храбрости, смелости. Составные имена: Арыстанбек, Арыстанғали, Арыстанбай.

Асабай, қаз. - богач, очень богатый человек.

Асан, ар. хасан_ очень красивый, очень хороший. Составные имена: Асанбай, Асанбек, Асанғали, Асангельды, Асанжан, Асанхан, Асанмұрат, Асанқожа.

Асқан. қаз. - лучше всех, особый.

Асқар, қаз. 1) очень высокая, неприступная гора, вершина; 2) опора, защита, надежда народа. Составные личные имена: Асқарбай, Асқарбек, Асқарали, Асқаржан.

Астам, қаз. - смелее других, господствующий, превосходящий.

Асфандияр, ир. 1) дар святого духа, бога; 2) имя одного из главных героев иранского эпоса; 3) название месяца по иранскому исчислению года.

Асхат, ар. асхад - самый счастливый, счастливейший.

Асыл, ар. 1) основа, корень, подлинник, оригинал, настоящий; 2) дорогой, драгоценный, благородный. Составные формы имен: Асылбек, Асылбай, Асылхан, Асылмұрат, Асылқожа.

Асылбай, ар. асыл + бай. Букв. настоящий, истинный богач.

Асылбек, ар. асыл + қаз. бек.

Асылмұрат, ар. асыл + мұрат.

Ата, қаз. – бұл сөз ерте замандардан-ақ кісі аттарына қосылып, құрметті, қасиетті адамдарды қадірлеп, сыйлау мағынасында айтылған. Мысалы: Баба ата, Қаражан ата.

Атабай, қаз. үлкен, зор дәулетті, атақты бай.

Атабек, қаз. – тәрбиеші, ұстаз. ХІІ-ХУІІ ғғ. Орта Азия, Қазақстан, Әзербайжан, Грузиндер мен Армяндарда балаларды тәрбиелеушіні осылай атаған, яғни басты, бектердің үлкені, ең басшысы.

Аталық, атаға тән, атанікі, аталық қамқор етуші. Басшы, ағалық.

Атамұрат, қаз. атаның мұраты, мақсаты.

Атанияз, қаз. ата + ир. нияз – өтініш, тілек, үміт, сый, тарту. Бала ата тілегі, ата үмітін ақтасын деген тілекпен қойылған есім.

Атымтай, ар. хатим – өте жомарт, мырза. Бұл әлде Бәдәуидің және арабың Тай деген тайпасының аты. Осы екі сөзден бірігіп Атымтай деген есім жасалған.

Асылбек, ар. асыл + бек. Букв. настоящий, дорогой бек.

Асылмұрат, ар. асыл + мұрад. Букв. заветная цель.

Ата, қаз. данное слово прибавляется для подчеркивания уважения к людям, к именам святых. Баба ата, Каражан ата и др.

Атабай, қаз. известный, знатный, зажиточный, могущественный, богатый человек.

Атабек, қаз. - воспитатель, наставник. В ХІІ-ХУІІ вв. в Средней Азии, Казахстане, в Грузии, Азербайджане и Армении это имя было связано с должностью атабеков - воспитатель, наставник. Букв. - главный, старший над беками.

Аталық, каз ата - дед. Букв. дедовский, принадлежащий деду. Отцовство, старшинство, предводитель.

Атамұрат, каз. ата - дед, бабушка, ар. мұрад - цель, мечта. Букв. - цель, мечта деда, бабушки.

Атанияз, қаз. ата - дед, бабушка. Букв. - заветное желание, надежда деда.

Атымтай, ар. хатим - щедрый. Это имя одного Бадауи и племени Тай арабов. От этих слов образовано составные имя Атымтай.

Ауғанбай, к. түрік ауған – құдай + бай.

Ахат, ар. әхәд – жалғыз, жалқы, бір.

Ахатолла, ар. – жалғыз құдай, бір құдай.

Ахмар, ар. қызыл.

Ахауи, ар. әхәуи – туысқан, бауыр, ағайын.

Ахмеди, ар. әхмәди – мұсылмандар.

Ахмедияр, ар. ар. мақтауға лайық ер, мұсылманның досы.

Ахмет, ар. әхмәд – мақтаулы, мақтауға лайық. Мұхамбеттің лақап аты. Біріккен тұлғалы есімдер: Ахметбай, Ахметбек, Ахметәлі, Ахметжан, Ахметғали.

Ахметсафа, ар. ахмад – мақтаулы, мақтауға лайық; сафа – таза, пәк, яғни “нағыз мақтаулы, әбден мақтауға лайық адам” деген мағынаны білдіреді.

Ахметолла, ар. мақтаулы құдай, Алла.

Ахрам, ар. нағыз жомарт, ең мырза.

Аян, қаз. көпке белгілі, жұртқа мағлұм.

Ауганбай, др. түрк. ауган - бог, оугоным - боже мой + бай.

Ахат, ар. единственный, один.

Ахатолла, ар. единственный бог.

Ахмар, ар. – красный.

Ахауи, ар. - родственник, родня.

Ахмеди, ар. - мусульманин.

Ахмедияр, ар. - достойный похвалы, хвалимый друг.

Ахмет, ар. достойный похвалы. Произвище Мухаммеда. Составные имена: Ахметбай, Ахметбек, Ахметәлі, Ахметжан, Ахметғали.

Ахметсафа, ар. ахмад - достойный похвалы, хвалимый; - сафа - чистый, ясный. Букв. - хвалебный, достойный похвалы.

Ахметолла, ар. - хвалимый бог.

Ахрам, ар. самый щедрый.

Аян, қаз. ясный, явный, широко известный народу.

Ә

Әбді, ар. мәңгі, шексіз, өмір бақи.

Әбдібай, ар. ғабд + қаз. бай – байдың құлы, мырзаның құлы.

Абди, ар. вечный, бесконечный.

Абдибай, ар. габд + қаз. бай. Раб богатого, раб господина.

Әбдібақи, ар. ғабдан + бахи – мәңгі, мәңгілік, яғни мәңгі жасаушы, ұзақ өмір сүруші пенде, адам.

Әбдібақыт, ар. ғабд + бахит – мәңгі бақыт.

Әбдібек, ар. ғабд + қаз. бек – бектің құлы.

Әбдіғазиз, ар. ғабд + ғазиз – қадірлі, қымбатты.

Әбдіғали, ар. ғабд + ғали, яғни Ғалидың құлы, пендесі.

Әбдіғалпар, ар. ғабд + ғаффар – кешіруші. Барлығын кешірушінің, жаратушының құлы.

Әбдіғожа, ар. ходжа – мырза, ие, үйретуші – қожаның құлы.

Әбдіжаппар, ар. джәббар – құдіретті, күшті /Алла/. Жаратушының құлы /Алланың/.

Әбдіжәміл, ар. ғабд + жамил – 1) сұлу, өте әдемі, сүйкімді, шырайлы; 2) шапағаттылық, ізгі, сыпайы, қайырымды. Қайырымдының, шапағаттының құлы.

Әбдуәли, ар. ғабд + уали – әкім, әмір, басқарушы, үкімет уәкілі, яғни әкімнің, әміршінің, басқарушының қызметкері, құлы.

Әбдікәрім, ар. ғабд + карим – 1) қолы ашық мырза, жомарт; 2) ақкөңіл, кең пейіл, сүйкімді, мейірімділіктің, жомарттылықтың, мырзалықтың құлы.

Әбдіқадыр, ар. ғабд + қадир

Абдибахи, ар. ғабд + бахи – вечный, жизненный. Букв. - долголетний, долгожитель.

Абдибақыт, ар. абди + бахыт – вечное счастье.

Абдибек, ар. ғабд + қаз. бек – раб господина, хозяина.

Абдиғазиз, ар. ғабд - газиз – дорогой, уважаемый.

Абдиғали, ар. ғабд + Ғали. Букв. раб Ғали, слуга мудрости.

Абдиғалпар, ар. ғабд + ғаффар – всепрощающий. Букв. - раб всепрощающего властелина, раб своего господина.

Абдиғожа, ар. джаббар - раб всемогущего (аллаха).

Абдижаппар, ар. джаббар-слуга, раб всемогущего, могучий.

Абдижамил, ар. ғабд + жамил - 1) красивый, прекрасный, любезный; 2) милосердный, снисходительный, добрый, + вежливый. Букв. - раб доброго.

Абдуәли, Букв. - раб, слуга повелителя, управителя.

Абдикарим//Абдыкарим, ар. ғабд + карим - 1) щедрый, могущественный; 2) милостивый, любезный, приятный, симпатичный, господин, Букв. - раб щедрого.

Абдиқадыр, ар. ғабд + қадир -

– күшті, құдіретті, қабілетті, икемді, тәсілқой, әр нәрсеге басымдылық, артықшылық, құдіреттің құлы.

Әбдіқайым, ар. ғабд + қаим – мәңгі өмір сүретін, өзгермейтін, мәңгілік – мәңгіліктің құлы.

Әбдіқайыр, ар. хаир – жақсы, мейірман, мейірімді. Мейірімді Алланың құлы.

Әбдіқасым, ар. ғабд + хасим – сұлу, әдемі. Әдеміліктің, сұлулықтың құлы.

Әбділде, ар. ғабд + олла – алла. Абдолла есімінің өзгерген түрі. Алланың құлы. Синонимдері: Ғабдолла, Қабдолла, Қабдол, Ғабдол, Абдул.

Әбдіманап, ар. ғабд + манап – ақсүйек, асылзада, табынушы. Манаптың құлы.

Әбдімәжит, ар. мажит – атақты, даңқты. – Даңқты, атақтылардың құлы.

Әбдімәлік, ар. малик + патша. Патшаның құлы.

Әбдінасыр, ар. насыр – жәрдем беруші, жеңімпаз. – Мәңгі женуші, жеңімпаздың құлы.

Әбдінұр, ар. мәңгі жайнап, жасарып тұрушы.

Әбдірақым, ар. рахим – қайырымды, мейірімді, рақымды; мейірімділіктің, рақымдының құлы. Қысқартып айтқан түрі Әбдірақ.

всемогущий; букв. Преимущество чего-либо, достоинство, превосходство. Букв. Раб могущественного.

Абдикаим, ар. ғабд + қаим - существующий вечно, вечный. - Раб вечно.

Абдихаир, ар. хаир - добро, благо; букв. Раб благого (аллаха).

Абдиқасим, ар. ғабд + хасим - красивый, прекрасный, вечно красивый. Букв. Раб красоты.

Абдильда, ар. ғабд + олла - алла. - раб Аллаха. Вариант имени Абдулла. Синонимы: Ғабдолла. Кабдулла, Кабдол, Ғабдол, Абдул.

Абдиманап, ар. ғабд + манап - аристократ, дворянин. Букв. - Раб идола Манапа.

Абдимажит, ар. мажит - могущественный, славный, знатный.

Абдималик, ар. малик + царь, раб, слуга царя, владыки.

Абдинасыр, ар. насир - помогающий, победитель. - Букв. Раб, слуга победителя.

Абдинур, ар. нур - свет, сияние, луч. Букв. - вечно цветущий, сверкающий.

Абдирахим, ар. рахим - милосердный, милостивый, добродушный. Букв. - раб милосердия, доброты, милостивости.

Әбдірахман, ар. рахман – рақымды, мейірімді, кішіпейілді; мейірімділіктің, кішіпейілділіктің, яғни құдайдың, алланың құлы. Қысқартып, еркелетіп айту түрі – Әбдірақ, Әбіш.

Әбдірашид, ар. рашид – саналы, ақылды, парасатты; ер, батыл, тура жолмен жүруге бағыттаушының құлы, қызметкері.

Әбдірәсіл, ар. расул - елші, уәкіл, хабаршы. Алланың хабаршысы, елшісінің құлы.

Әбдіразақ, ар. рәззақ – өмірге рызық берушінің құлы /Алланың/. Түрліше айтылу нұсқалары: Әбдіразақ, Әбдіразақ.

Әбдісалам, ар. сәлам – бейбітшілік, тыныштық, қауіпсіздік, амандық. Мәңгі тыныштықты, бейбітшілікті сүюшінің құлы. Синонимі: Әбсалам.

Әбдісамат, ар. самад – мәңгі, тұрақты, яғни мәңгі өмір сүруші; мәңгіліктің құлы. Синонимі: Әбсамат, Әбдусамат.

Әбдісаттар, ар. сәттар 1) панашы, қорғаушы; 2) кешіруші (құдайдың теңеуі). Яғни кешірушіліктің, кешірімпаздықтың құлы /Алланың/.

Әбдісақып, ар. – серік, жолдас, дос; қожа, ие.

Әбдісейіт, ар. сейидь 1) мырза, бастық, әкім; 2) құрметті, яғни мырзаның құлы /Алланың/.

Сокращенная форма - Абдрах.

Абдрахман, ар. рахман - милосердный, милостивый, скромный. Букв. - раб милосердия, раб милостивого (аллаха). Сокращенно-ласкательная форма - Абдрах, Абиш.

Абдирашид, ар. рашид - разумный, благоразумный, рассудительный. Букв. - раб, слуга благоразумия.

Абдирасул, ар. расул - посланник, посланец, представитель. Букв. - слуга посланника, представителя Аллаха.

Абдразақ, ар. габд + раззақ - дающий средства к существованию. Букв. - раб дающего пропитание. Фонетические варианты Абдиразақ.

Абдисалам, ар. салам - мир, благополучие. Стронник мира, покоя, благополучия.

Абдисамат, ар. самад - вечный, постоянный, устойчивый, то есть вечно, постоянно живущий.

Абдисаттар, ар. саттар 1) прощающий, прикрывающий, скрывающий; 2) защитник, покровитель. Букв. - раб Прощающего (Аллаха).

Абдисахип, ар. сахип - друг, сподвижник.

Абдисейт, ар. сейидь - 1) господин, глава, начальник; 2) почетный, уважаемый.

Әбдхалық, ар. халқ 1) жаратушы, жасаушы; 2) халық, жұрт, яғни халыққа, жұртқа, елге қызмет етуші.

Әбдіхамит, ар. хамид – мақтаулы, мақтауға лайық.

Әбдішүкір, ар. шокр – құрметтеушілік, сыйлаушылық, алғыс айту, мақтау, мадақтау.

Әбет, ар. қара: Әбді, Әбсаттар.

Әбу, ар. абу – әке.

Әбубәкір, ар. бикер 1) тұңғыш; 2) кіршіксіз пәк, таза. Яғни әкесінің тұңғышы. Синонимдері: Әубәкір, Аубәкір.

Әбуғали, ар. абу – әке + ғали биік, жоғары, зор – ұлылықтың әкесі.

Әбуғалым, ар. ғалым – 1) оқымысты, ғұлама; 2) көп білетін білімді, білім атасы.

Әбунасыр, ар. наср 1) жәрдем беруші; 2) жеңуші – жеңіс әкесі.

Әбусадық, ар. сәдик – дос, адал жолдас; таза, шыншыл; адалдық, тазалық, достықтың құлы.

Әбутәліп, ар. талиб – 1) талапкер, талаптанушы, білім іздеуші; 2) сұраушы; 3) студент.

Әбіл, арабтың әбу – әке деген мағынаны білдіретін сөзінің сөйлеу тілдегі айтылу формасы. Бұл сөз біріккен тұлғалы кісі аттарының сыңары ретінде жиі кездеседі. Мыс: Әбілғазы, Әбілманап, Әбілтай т.б.

Әбілғазиз, ар. ғазиз – 1) күшті; 2) сүйкімді, сыпайы, ізгі, қадірлі.

Абдихалик, ар. халик 1) создатель, творец; 2) народ, толпа. Букв. - слуга народа.

Абдихамит, ар. хамид - похвальный, достойный похвалы.

Абдишукур, ар. шукран - уважение, благодарить, восхваление, хвалить.

Абет, ар. см. Абди

Абу, ар. абу - отец

Абубакир, ар. бикер 1) первенец; 2) честный, чистый. Букв. - Первенец в семье отца.

Абугали, ар. абу - отец, гали - высокий, великий, высший.

Абугалым, ар. галим 1) ученый, ученый муж; 2) образованный, много знающий. Букв. - образованный, много знающий.

Абунасыр, ар. наср. - 1), помощник; 2) победитель.

Абусадық, ар. садих - 1) искренний, откровенный, честный, истинный, правдивый.

Абуталип, ар. талиб - 1) ищущий знаний; 2) проситель; 3) студент.

Абиль, фонетически измененная форма арабского абу - отец в просторечии и часто употребляется в составе сложных личных имен типа: Абилгазы, Абилманап, Абилтай и др.

Абильгазиз, ар. газиз - 1) сильный, могучий; 2) милый, дорогой.

Әбілғазы, ар. Дін жолында күресуші, жеңісу, жеңімғаз.

Әбілғожа, ар. әбіл (қ) + хожа (қ).

Әбілқайым, ар. кәюм – мәңгілік өмір сүруші.

Әбілқайыр, ар. хаир – мәңгі жақсылық, рақымдылық пен ізгілік. – Ізгіліктің атасы.

Әбілпейіз, ар. фәйз – 1) толу, тасып төгілу, молшылық; 2) жомарттық, мырзалық, байлық; 3) жеңуші, жеңімғаз, кеңпейіл.

Әбілхан, қаз. түр. хан – ханның әкесі.

Әбілқасым, ар. хасим – бөліп беруші, асыраушы.

Әди, ар. ады – басшы, жетекші, қолбасшы, басқарушы.

Әділ, ар. ғадил – туралық, дұрыстық, ақиқаттық, дұрыстық, шындық. Біріккен тұлғалы есімдер: Әділғазы, Әділбек, Әділбай, Әділхан, Әділжан, Жанәділ, Бекәділ, Нүрәділ, Жүмәдію т.б.

Әділгерей, ар. ғадил – ир. герай – тілек, ықылас, бейімділік.

Әбілғазы, ар. ғадил – ғазы (қ.)

Әділжан, ар. ғадил – ир. джан, жан (қ.)

Әділхан, ар. ғадил – қаз. хан (қ.)

Әжібай, ар. хажы – Меккеге барып келген мұсылман. Ондай адамдар өз есімдеріне хажы сөзін қосып айтатын. Кейіннен бұл сөз

Абильғазы, ар. - воитель за веру, победитель.

Абильғожа, ар. абил (см). + хожа (см).

Абилькаюм, ар. каюм - существующий вечно.

Абильхаир, ар. хаир - вечная доброта, доброта. Букв. - раб Доброго.

Абильфаиз, ар. феиз - 1) изобилие, излишество; 2) щедрость, богатство, изобилие; 3) победитель, побеждающий, великодушный.

Абильхан, каз. тюрк. хан - отец хана.

Абильхасим, ар. хасим - распределяющий, кормилец.

Ади, ар. ади - правитель, руководитель, полководец.

Адиль, ар. гадил - справедливость, честность, правота, правильный. Составные имена с компонентами адиль: Адильбай, Адильбек, Адильғазы, Адильхан, Адильжан.

Адильгерей, ар. хадж + ир. герай - цель, желание, способность.

Адильғазы, ар. гадил + газы (см).

Адильжан, ар. гадил + ир. джон жан (см).

Адильхан, ар. гадил + каз. хан (см).

Ажибай, ар. хадж - мусульманин совершивший поездку в Мекку. Паломники, побывавшие в Мекке, присоединяли к своему имени слово

біріккен тұлғалы кісі есімдерінің құрамында қолданылып, кейде қажы, әжі түрінде өзгеріске түсіп, жиі қолданыс тапқанын көреміз. Мыс: Әжібек, Қажымұрат.

Әзел, ар. азил – мәңгілік, өмірлік.

Әзербай, ир. азер – от + қаз. бай, яғни батыл, ер жүрек адам.

Әзіз, ар. азизь – қадірлі, қымбатты, құрметті, сүйкімді, аяулы, бағалы. Біріккен тұлғалы есімдер: Әзізбай, Әзізбек, Әзәзқан, Әзізжан. Әзізсейіт т.б.

Әзілхан, к.т. азилу – мұрагерлік, рулық, тайпалық + хан.

Әзім, ар. азимь – 1) ұлы, зор, үлкен; 2) күшті, қайрат, қуат, құдірет. Біріккен тұлғалы есімдер: Әзімбай, Әзімжан, Әзімхан.

Әкпар, ар. акбар – ұлы, өте үлкен, зор, құрметті.

Әкрам, ар. экремь – құрметті, сыйлы, мархабатты, мейірімді, нағыз мырза. Біріккен тұлғалы есімдер: Әкрамбай, Әкрамбек.

Әкім, ар. хахим – дана, данышпан, кемеңгер. Біріккен тұлғалы есімдер: Әкімбай, Әкімбек, Әкімжан, Әкімтай, Әкімхан.

Әлғазы, ар. алгазун – жауынгер, шерік, қосың, қол.

Әли, ар. ғали – биік, аса, зор, заңғар. Мұхамбеттен кейінгі төртінші халифтың аты. Біріккен тұлғалы есімдер: Әлиасқар, Әлиакпар,

хаджи. Впоследствии хаджи (с фонетическим вариантом ажи) становится компонентом имен: Ажибек, Ажигали, Кажимұрат.

Азель, ар. азиль - вечный, вечность.

Азербай, ир. азер - огонь; букв. Смелый человек.

Азиз, ар. азизь - почетный, дорогой, любезный, уважаемый, милый, драгоценный. Составные имена: Азизбай, Азизбек, Азизхан, Азизжан и др.

Азильхан, др.тюрк. азилу - наследственный, родовой + хан.

Азим, ар. азим 1) великий, большой, знатный; 2) сила, мощь, могущество. Составные имена: Азимбай, Азимжан, Ахимжан.

Акпар, ар. акбар - великий, самый большой, величайший.

Акрам, ар. акрамь - почтенный, благороднейший, милостивейший, самый щедрый. Составные имена: Акрамбай, Акрамбек.

Аким, ар. хахим - мудрый, гений, умный. Составные имена: Акимбай, Акимбек. Акимходжа, Акимжан, Акимтай, Акимхан.

Альғазы, ар. альгазун - воин, боец, солдат.

Али, ар. гали - высокий, возвышенный, высший. Али - собственное имя четвертого халифа. Составные имена: Алиайдар,

Әлиахмет. Синонимдері: Ғали, Қали, Әлі, Алы.

Әлиайдар, ар. ғали – хайдәр – арыстан, яғни арыстандай күшті, қайратты Әли.

Әлиакпар, ар. ғали – акпар (қ.), яғни үлкен, зор Әли.

Әлиасқар, ар. ғали + асқар. Құдыретті Әли.

Әлихан, ар. ғали + хан.

Әлкей, Әлмұхамбет, Әлиайдар, Әлмұса сияқты есімдердің қысқартып айту түрі.

Әлнұр, ар. ғали + нұр – көркі, ажары артық, әдемі деген мағынаны білдіреді.

Әлби, ар. ғали + қаз. би. Жоғары мәртебелі би деген мағыналы есім.

Әлім ар. ғалым – 1) білімді, білгір, дана; 2) оқымысты, ғалым. Синонимі: Ғалым. Біріккен тұлғалы есімдер: Әлімбай, Әлімжан, Әлімхан т.б.

Әлішер, ар. ғали + ир. шер – арыстан.

Әмет, ар. мерзім, шек

Әмин, ар. 1) сенімді, адал; 2) қауіпсіз, сәтті.

Әмір, ар. – 1) бастық, әкім, билеуші; 2) нұсқау, жарлық, бұйрық. Біріккен тұлғалы есімдер: Әмірбай, Әмірбек, Әміржан, Әміртай, Әмірәлі.

Әмірбек, к.т. – дос, сүйікті жолдас.

Әнапия, ар. тіліндегі неби – пайғамбар сөзінің көлше түрі. Синонимі: Қанапия, Ханафия.

Алиаскар, Алиахмет, Алиакпар. Синонимы: Гали, Кали, Алы.

Алиайдар, ар. гали + хайдәр – лев. Букв. - Али сильный, как лев.

Алиакпар, ар. гали + каз. акпар (см.). Букв. - могучий Али.

Алиаскар, ар. гали + асқар. Букв. Могучий Асқар.

Алихан, ар. гали + хан.

Алькей, сокращенная форма полных имен, типа: Альмухамбет, Альмұса, Алиайдар и т.д.

Альнур, ар. образовано от арабского гали - высоко, высший + нур - свет, луч. Букв. - высокий луч.

Алиби, ар. гали + каз. би - судья. Букв. - высший судья.

Алим, ар. галим - 1) знающий, просвещенный; 2) ученый, мудрый. Синоним: Галым. Составные имена: Алимбай, Алимжан, Алимхан и т.д.

Алишер, ар. гали + ир. шер. - лев, Букв. - Али - лев.

Амет, ар. срок, предел.

Амин, ар - 1) честный, верный; 2) безопасный, благородный.

Амир, ар. 1) правитель, начальник; 2) указание. Составные имена: Амирбай, Амирбек, Амиржан. Амиртай и др.

Амирбек, др.тюрк. - друг, любимый товарищ.

Анапия, множественное число от арабского слова неби - пророк. Синонимы: Канапия, Ханафия.

Әнес, ар. анис – дос.

Әнуар, арабтың нұр сөзінің көпше түрі. Мағынасы: “нұрлы, ең жақсы, жарық, жарқыраған”. Біріккен тұлғалы есімдер: Әнуарбек.

Әпсалам, ар. ғәфф + салам – құтқарушының құлы. Варианты – Әбсалам, Әбусалам.

Әпсамат, ар. ғәфф + сәмәд – ізгілікті мәңгілік.

Әріп, ар. эриб – 1) қабілетті, түсінгіш, білгіш; 2) дана, данышпан. Біріккен тұлғалы есімдер: Әріпбай, Әріпжан.

Әсер, ар. асир – 1) ерекше ықпал; 2) ырық; 3) ескерткіш, із, белгі.

Әсет, ар. асад – 1) арыстан; 2) жылдың бесінші айына тән зодиак белгісі. Синонимдері: Арыстан, Хайдар, Шер.

Әсетолла, ар. Алланың арыстаны, қорғанышы.

Әскер, ар. гаскар – армия, жауынгер. Халықтық варианты: Әшкер, Ләшкер, Әскербек.

Әуез, ар. ауаз – дауыс, дыбыс, үн. Біріккен тұлғалы есімдер: Әуезбай, Әуезбек.

Әуел, ар. ауел – алғашқы, бастапқы, бірінші. Біріккен тұлғалы есімдер: Әуелбай, Әуелбек, Әуелхан.

Әшекей, қаз. әдемі ою-өрнек, нақыс.

Әшім, ар. – қадірлі, құрметті. Біріккен тұлғалы есімдер: Әшімбай,

Анес, ар. анис - друг.

Ануар, ар. множественное число от арабского нур, означающее свет, светлый, ясный, блестящий, сверкающий; лучезарный. Составные имена: Ануарбек.

Апсалам, ар. гафф + салам - раб спасающего. Варианты - Абсалам, Абусалам.

Апсамат, ар. гафф + самат - благодатная, вечность.

Арип, ар. араб - 1) способный, знающий, знаток, понимающий; 2) мудрец, гений. Составные имена: Арипбай, Арипжан.

Асер, ар. 1) впечатление; 2) влияние; 3) памятник, знак.

Асет, ар. асад 1) лев; 2) знак Зодиака, соответствующий 5-му месяцу солнечного года. Синонимы: Арыстан, Хайдар, Шер.

Асетулла, ар. защитник, лев Аллаха.

Аскер, ар. гаскар - армия, воин. Народные варианты: Ашкер, Лашкер.

Ауез, ар. ауаз - голос, звук. Составные имена: Ауезбай, Ауезбек.

Ауель, ар. ауел - начало, первый, первичный, первоначальный. Составное имя: Ауельбай.

Ашекей, каз. украшение, узор, мозаика.

Ашим, ар. хашим - уважаемый, почтенный. Составные имена:

Әшімхан, Әшімжан, Әшімәлі.

Әшір, ар. ғашир – 1) оныншы; 2) мукарам айының оныншы күні туған бала. Біріккен тұлғалы есімдер: Әшірбай, Әшірбек, Әшірәлі.

Ашимбай, Ашимхан, Ашимжан.

Ашир, ар. ғашир - 1) десятый; 2) десятый день месяца мохарамма. Так называли детей, родившихся в этот день. Составное имя: Аширбай.

Б

Баба, ир. бобо – арғы ата, дада. Орта Азия халықтарының көбі балаға – Баба, Бабажан, Бабағали, Бабанияз, Бабақан сияқты есімдерді қояды. Орта ғасырда дәруіштердің топ бастықтарын бобо “папа” деп атағаны мәлім. Бұл сөз Рим папасы титулымен түбірлес, тектес, мағынасы: қасиетті әке. Сондай-ақ қазақ тарихында да Арыстан бәб, Қамбар баб сияқты тарихи есімдер бар. Біріккен тұлғалы есімдер: Бабажан, Бабағали, Бабахан, Бабанияз.

Бабағали, ар. бобо – ар. ғали, яғни Ғали ата.

Бабағожа, ир. бобо – ар. ғожа/ /хожа, яғни үлкен қожа.

Бабажан, ир. бобо + жан; атаның сүйікті жаны, адамы.

Бабақан, ир. бобо + қаз. қан (хан), яғни үлкен ата, хан.

Бабанияз, ар. бобо + нияз – 1) өтініш, тілек; 2) үміт, сый, тарту. Бабаның, атаның тілек, өтініші бойынша дүниеге келген бала д.м. есім. Еркелете қысқартып айту

Баба, ир. бобо - дедушка, прадед; генетически связано со словом, обозначающим титул Римского Папы - святой отец. В средние века правителей дервишей называли бобо - папа. Покровителей или святых казахи называли баба или сокращенно баб: Арыстанбаб, Камбарбаб и др. Составные имена: Бабағали, Бабажан, Бабахан, Бабанияз и др.

Бабағали, ир. бобо + гали. Букв. дедушка, прадед Гали.

Бабағожа, ир. бобо + ар. ғожа/ /хожа. Букв. - старший ходжа, хозяин, господин.

Бабажан, ир. бобо + жан. Букв. - душа отца, деда.

Бабақан, ир. бобо + каз. хан. Букв. - старший хан, царь, дед.

Бабанияз, ар. боб + просьба, усердие, мольба; 2) надежда; 3) подарок. Такие имена даются с пожеланиями, чтобы ребенок появился на свет по просьбе, молитве дедушек.

тұлғалары: Бабатай, Бабаш.

Бабас, аз. бабасы – атай, үлкен еке.

Бағашар, ар. бәхт + қаз. ашар, яғни бағы ашылған, құт қонған, ырысы бар.

Бағдат, ир. бағ (баг) құдай + дад – сый, сыйлық; 1) құдай берген, сыйға тартқан бала деген ұғымдағы есім; 2) Ирактағы ірі қала аты.

Бағыбай, ар. бәхт + қаз. бай – құтқа кенде, бақытты адам деген мағыналы есім.

Бағыбек, бағы, ырыс, құты берік деген мағыналы есім.

Бағлан, қаз. 1) ерте туып, жетілген қозы; 2) ауыс. жайнаған жас.

Бадамбай, ир. бадам – оңтүстікте өсетін жеміс ағашы, соның жемісі.

Бадыр, Бахадур деген есімнің дыбыстық өзгеріске ұшырап, қысқарған түрі.

Базан, ар. бассейн, су алабы.

Базар, ир. мейрам, базар күні, сауда-саттық орны. Халық арасында бұған байланысты аттар көп кездеседі. Ол балалы отбасы болуды қалаудан туса керек. Осыған орай “Балалы үй базар” деген мақал кеңінен тараған. Сондықтан да еларасында Базарбай, Базарқан, Базарбек, Базаралы,

Ласкательно-сокращенные формы - Бабатай, Бабаш.

Бабас, аз. бабасы-батюшка, дед.

Бағашар, ир. бәхт - счастье. Букв. - человек, которому улыбнулось счастье.

Бағдат, ир. баг - бог, дад - 1) подарок, дар; ребенок, богом. данный, подаренный; 2) Название крупного города Ирака.

Бағыбай, ар. бәхт + қаз. бай. Букв. – Счастливый, жизнерадостный человек.

Бағыбек, ир. бәхт + қаз. бек. Букв. – очень счастливый человек, счастливец.

Бағлан, қаз. 1) ягненок раннего окота; 2) перен. цветущий молодец, юный парень.

Бадамбай, ир. бадам - миндаль + қаз. бай. Букв. - богатый человек, имеющий большой миндальный сад.

Бадыр, видоизмененная сокращенная форма полного имени Бахадур.

Базан, ар. бассейн, водная площадь.

Базар, ир. праздник, базарный день. Личные имена, образованные от слова базар, встречаются довольно часто в народе: Базарбай, Базарқан, Базарбек, Базаралы, Базаркул, Базарғали. Такие имена выражают желание родителей иметь много детей. См. перевод казахской

Базаркұл, Базарғали деген ер бала есімдері көп қойылғанды.

Базаралы, ир. базар+ар. ғали /әлі/. Өмірі тамаша, қызыққа бай, мол болсын деген тілекпен қойылған есім.

Базарбай, ир. базар + қаз. бай. Өмірі қуаныш пен қызыққа бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Базаралы, өмірі тамашаға, қызыққа бай, мол болсын деген тілекпен қойылған есім. Синонимі: Базарғали.

Базыл, ар., ир. Фазыл есімінің дыбыстық тұрғыдан өзгеріп айтылуы. Қар: Фазыл.

Бай, қаз. Бұл сөз түркі халықтары тілінде мал-дүниесі мол, ауқатты, әлді адам деген мағынаны білдіреді.

Байарыстан, арыстан сияқты батыл, ер жүректі балаға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байахмет, қаз. бай + ар. ахмет – мақтауға лайық бай.

Байбақты, дүниеге, өмірге бай адам, ер бала келеді деп күтті, үміттенді деген мағыналы есім.

Байбарыс, бұл түрікмен, татар, қазақ, қырғыз тілдеріндегі ескі есім. Барс ертедегі түркілердің жыл санауындағы үшінші жыл аты, сол жылы туған балаға осындай ат қойып отырған.

Байбатыр, қаз. әрі бай, әрі батыр немесе елде батыр көп болсын деген

пословицы - дом с детьми, полный радости празднж.

Базаралы, ир. базар + ар. гали. Букв. - жизнерадостный, веселый, добродушный. Синоним - Базарғали.

Базарбай, ир. базар + қаз. бай. Букв. – полный радости, праздника.

Базаралы, ир. базар + ар. гали, али; Букв. – жизнерадостный, веселый, добродушный. Синоним: Базарғали.

Базыл, ар. фазыл - фонетическая форма имени Фазыл. См. Фазыл.

Бай, каз. Данное слово означает зажиточный, богатый человек, богач.

Баярыстан. Каз. бай - богач + арыстан - лев. Буква. – богатый, храбрый.

Баяхмет, каз. бай + ар. ахмед - похвала. Букв. – достойный похвалы богач.

Байбакты, каз. бай - богач, бакты - ждал, ожидал. Нарекая детей таким именем родители хотели, чтобы родился на свет богатый, славный человек.

Байбарс, каз. бай + барс, древнетюркское барс - название третьего месяца тюркского летоисчисления. Такое имя давалось ребенку обычно родившемуся в этот месяц.

Байбатыр, каз. бай - богач + батыр - богатырь, герой. Буква. –

тілекпен қойылған есім.

Байбек, бала мықты, бай болсын деген тілекпен қойылған.

Байбол, бала ауқатты, бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байболат, бала ауқатты, бай болады деген тілекпен қойылған есім.

Байболды, бұндай есім әдетте көп балалы үйдің баласына қойылып отырған.

Байбосын//Байболсын, бала дәулетті, күйлі-қуатты бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байбөрі, қаз. бай + бөрі. Ерте кезде түркі халықтарының сыйынып, қадір тұтқан жабайы аңның бірі бөрі, қасқыр болған. Оны күшті, қырағы санаған. Сондықтан да балаларына Байбөрі, Қасқырбай деген аттар берген.

Байгелді, қаз. – өмірге бақыпты, күшті, ауқатты адам келді мәніндегі есім.

Байгенже, қаз. бай + кенже – кіші бала. Үйдегі балалардың ең кішісі. Синонимі: Кенжебай, Кенжетай.

Байғазы, қаз. бай + ар. ғазы – дін жолында күресуші.

Байғали, қаз. бай + ар. гали –

Смелый, отважный батыр.

Байбек, қаз. бай + бек - 1) князь, начальник; 2) крепкий. Букв. - всесильный, могущественный богач.

Байбол, қаз. бай + бол - будь. Букв. - будь богатым.

Байболат, қаз. бай + болат, сокращенное от болады - будет. Букв. - ребенок будет богатым.

Байболды, қаз. бай + болды - хватит, достаточно. Букв. – Мы уже богаты детьми. Так обычно называли сына, родившегося в семье, где много детей.

Байбосын//Байболсын, қаз. бай + босын от болсын. Букв. - да будет ребенок богатым.

Байбори, қаз. бай + бори - волк. В древние времена тюрки считали волка одним из сильных, храбрых диких животных и часто одухотворяли его. В связи с этим они своим детям давали имена: Байбори, Борибай, Бори.

Байгельды, қаз. бай + келди. появился. Букв. - появился, прибыл на свет, родился счастливый, богатый человек.

Байгенже, қаз. бай + генже//кенже - младший ребенок (в семье). Букв. - самый младший ребенок в семье.

Байғазы, қаз. бай + ар. гази - воин, воитель за веру. Букв. - смелый воин, воитель за веру.

Байғали, қаз. бай + ар. гали -

биік, жоғары, зор, асқар. Өте бай адам деген мағынаны білдіреді.

Байғанат, қаз. бай + қанат, яғни сүйенері, тірегі көп, туысы мол деген мағынаны білдіретін есім.

Байгани, қаз. бай + ар. гани – дәулетті, ауқатты, яғни ауқатты бай адам.

Байғара, қаз. бай + қара. Ауысп. ірі, зор, яғни ірі, зор адам.

Байғожа, бай + ир. ходжа 1) бас, басшы, бастық; 2) ұстаз, тәрбиеші, дін иелері.

Байгүт, қаз. бай + құт, бақыт, яғни бақытты бай адам.

Байдар, байлықтың қожасы, иесі.

Байдәулет, дүниеге, байлыққа кең, бақытқа бай деген мағынадағы есім.

Байдос, қаз. бай + ир. дост – досы көп болсын деген мәндегі есім.

Байділда, қаз. бай + ар. дилла – алтын, алтын ақша, яғни алтынға, алтын ақшаға бай болсын деп қойылған есім. Еркелете қысқартып айту тұлғасы – Байдаш.

Байжан, қаз. бай + жан ир. джон – үйде бала көп болсын, адам саны көбейсін, өсе берсін деген

возвышенный, высший. Букв. - очень богатый человек.

Байғанат, қаз. бай + ганат от канат - крылья. Букв. - человек, имеющий много родственников.

Байгани, қаз. бай + ар. гани - богатый. Букв. - богатый, зажиточный человек.

Байғара, қаз. бай + кара - перен. Крупный, большой. Букв. - крупный, огромный человек.

Байгожа, қаз. бай + ир. ходжа 1) хозяин; 2) господин, наставник. Букв. - богатый, известный хозяин, господин.

Байгүт, қаз. бай + гүт от күт - счастье. Букв. - счастливый, богатый человек.

Байдар, қаз. бай + дар. - аффикс. Букв. - чрезмерно богатый, счастливый человек.

Байдаулет, қаз. бай + ар. даулет - 1) богатство, счастье; 2) государство, держава. Букв. - чрезмерно богатый, счастливый.

Байдос, қаз. бай + ир. дост - друг. Букв. Имеющий много друзей.

Байдильда, қаз. бай - дильда < ар. дилла - золотая монета, чистое золото. Буква. – богатый, имеющий много золота. Ласкательная форма - Байдаш.

Байжан, қаз. бай + жан < ир. джон - душа, жизнь. Такие имена выражали желание родителей, чтобы

тілекпен қойылған есім. Синонимі – Жанбай.

Байжанбай, қаз. бай + ир. жан + қаз. бай. Жанға, адамға, бай, болсын, баланың туған-туыстары жолдастары көп, болсын, бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байжарас, байлығы жарассын деген мағыналы есім. Синоним Жарасбай.

Байжол, біріншіден өмір-жасы, өмір жолы ұзақ болсын деген тілекпен қойса, екіншіден жол-жора, әдет-ғұрыпты көп білсін дегенді аңғартады.

Байжігіт, бала мал-дүниесі, дәулеті көп, бай азамат болсын деген тілекпен бірге, ол нағыз жігіт болсын деген мағынаны білдіреді.

Байзақ, Байұзақ деген есімнің дыбыстық тұрғыда өзгерген түрі. Баланың жасы ұзақ болып, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Байкен, қаз. Баймұхамбет, Байдәулет сияқты есімдердің қысқарған әрі еркелете айтылған түрі.

Байқоңыр, қаз. Байқоңыр деген жерде туған балаға қойылған есім.

Байқошқар, қаз. Бұл есім отбасында ер бала көп болсын деген тілекпен қойылған. Синонимі –

в доме было много детей. Синоним - Жанбай.

Байжанбай, қаз. бай + ир. джон - душа, жизнь. Такое имя дается в основном в связи с пожеланием, чтобы в семье было много детей, ребенок в жизни имел много друзей, родственников, богатства.

Байжарас, қаз. бай + жарас - соответствовать, быть к лицу, быть подходящим. Букв. – богатство ему к лицу, богатство соответствует.

Байжол, қаз. бай + жол - 1) дорога, путь; 2). перен. Сопутствует удача. Называя так ребенка, родители желали ему долгой, длительной жизни.

Байжигит, қаз. бай + джигит - 1) парень, юноша; 2). молодец. Называя так ребенка, родители желали, чтобы он был зажиточным, а также настоящим джигитом.

Байзақ, видоизмененный вариант имени Байұзақ. Букв. - долгоживущий.

Байкен - ласкательно-сокращенная форма сложных имен, типа Баймұхамбет, Байдаулет и т.п.

Байқоңыр, қаз. имя, данное ребенку рожденному в местности Байқоңыр.

Байқошқар, қаз. бай + кошқар - баран производитель + бай. Такие имена давались в связи с желанием

Кошкарбай.

Байқұт, молырыс, бақыт. Бала ырысты, бақытты болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байқұтты, бақытты бай деген мағынаны білдіретін есім. Синонимі – Құттыбай.

Байлы, бақытты, ауқатты, дәулетті.

Баймағамбет, қаз. бай + махамбет < ар. Мухаммад – атакты, даңқты, атағы жайылған.

Баймади, қаз. бай + ар. мадди – мадит – ұзақ, ұзын. Бала жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Баймахан, Баймақамбет, Баймұхамбет, Баймағамбет есімдерінің қысқарған түрі. Синонимі – Баймұқан.

Байман, қаз. бай – тәж нем. ман – адам, кісі, яғни бай адам, дәулетті кісі. Түрлері: Баймен, Бәймен.

Баймұрат, қаз. бай + ар. мурат – мақсат. Мақсат-мұратына жеткен, – әлді, ауқатты бай. Синонимі – Мұратбай.

Баймат – Баймұхамбет, Баймұрат, Баймұқан тәрізді есімдердің қысқарта айтылған түрі.

Баймолда, қаз. бай + ир. молла – дін қызметкері, оқытушы, ұстаз, оқымысты. Бала білімге кен, ұстаз, оқымысты болсын деген тілекпен қойылған есім. Синонимі – Молдабай.

родителей иметь больше мальчиков. Синоним – Кошкарбай.

Байқут, қаз. бай + қут - счастье, удача. Букв. - счастливый, удачливый.

Байқутты, қаз. бай + қутты - счастливый. Букв. - счастливый богач. Синоним - Қуттыбай.

Байлы, қаз. счастливый, сверх богатый, зажиточный.

Баймағамбет, қаз. бай + мағамбет < ар. Мухаммад - прославляемый, широко известный.

Баймади, қаз. бай + ар. мади, мадит - долгий, длинный. Родители желают ребенку долгой, счастливой жизни.

Баймахан, сокращенная форма полных имен Баймахамбет, Баймұхамбет, Баймағамбет. Синоним – Баймұқан.

Байман, қаз. бай + тадж. нем. ман - человек. Букв. - богатый человек, богач. Вариант: Баймен.

Баймұрат, қаз. бай + ар. мурат - цель. Букв. - богач, осуществивший свою цель. Синоним - Мұратбай.

Баймат, сокр. К Баймұхамбет, Баймұқан, Баймұрат и др.

Баймолда, қаз. бай + ир. молла - служитель веры, учитель, ученый, наставник. Букв. - будь грамотным, ученым, учителем. Синоним - Молдабай.

Баймырза, қаз. бай + ар.ир. мырза – 1) бектің баласы, ақсүйек тұқымы; 2) ауысп. Қолы ашық мырза, жомарт. Синонимі – Мырзабай.

Байназар, қаз. бай + ар. назар – ықылас, іңкәр, көзқарас. Құдайдың назары түскен, құдай жарылқаған бай адам болсын деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Байнұр, қаз. бай + ар. нұр – нұры жанған, бағы асқан адам болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байсал, қаз. сабырлылық, тыныштық, табандылық.

Байсан, біріккен тұлғалы есім. Есебі жоқ, қисапсыз, сансыз бай. Синонимі – Мыңбай.

Байсары, қаз. бай + сары. Синонимі – Сарыбай.

Байсерке, бай + серке. Синонимі – Серкебай.

Байсултан, қаз. бай + ар. сұлтан. Билік жүргізуші деген мағынаны білдіреді. Синонимі – Сұлтанбай.

Байтақ, – 1) ұшы-қыры жоқ кең, шексіз; 2) шамадан тыс көп, өте мол.

Байтас, адам өміріндегі бақыт пен байлық тастай берік, мықты болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байтемір, баланың өміріндегі байлығы мен бақыты темірдей мықты болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байту, бала бай боп туды, өмірге

Баймырза, қаз. бай + ар. ир. мирза - 1) господин, князь, царевич, принц; 2) перен. щедрый. Букв. - щедрый, господин. Синоним - Мырзабай.

Байназар, қаз. бай + ар. назар - внимание, взор, взгляд. Называя так ребенка родители желали, чтобы бог помогал, сопутствовал ему быть богатым.

Байнур, қаз. бай + ар. нур - свет, луч, сияние. Букв. - счастливый, веселый, лучезарный.

Байсал, қаз. - смиренность, мир, спокойствие, согласие.

Байсан, қаз. бай + сан - несметное количество, число. Синоним - Мынбай.

Байсары, қаз. бай + сары. Синоним - Сарыбай.

Байсерке, қаз. бай + серке. Синоним - Серкебай.

Байсултан, қаз. бай + ар. султан - власть. Букв. - властитель. Синоним – Султанбай.

Байтақ, қаз. - 1) обширный, беспредельный, широко раскинутый, просторный; 2) масса, большое количество.

Байтас, қаз. бай + тас - камень. Букв. - вечный и крепкий, как камень.

Байтемир, қаз. бай + темир - железо. Букв. - вечный, крепкий, как железо.

Байту, қаз. бай + ту - родился.

бай боп келді деген мағынада қойылған есім.

Байтуғай, бала бақытты, өмірі бай боп туса екен деген тілекпен қойылған есім.

Байтүр, бақытты өмір сүр, өміріңде молшылық-береке болсын деген тілекпен қойылған есім.

Байшы, байышы, бай бол деген мағынаны білдіреді.

Байыр, бай болар, бақытты болар деген мағынаны білдіретін есім.

Байызбай, ар. фаиз – молшылық, жомарттық. Тіліміздегі Жомартбай, Мырзабай есімдерімен мәндес.

Бақай, ар. бахи – қатты, тұрақты, мәңгі.

Баққожа, ар. бахт – бақыт, құт, ырыс + ар. ходжа – ұстаз, мырза қожайын. Бақытты ұстаз, ырысы асқан мырза.

Бақи, ар. мәңгілік, адал, тұрақты.

Бақталап, ар. бахи + қаз. талап. Бағы асқан талапты, талант иесі болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бақтарай, ар. бәхт + қаз. арай. Бақыты жанған, жайнаған деген мағыналы есім.

Бақтияр, ир. – бақыпты, құтты.

Бақтыбай, ар. – бақытқа бай, бақыпты.

Бақытжан, ар. бәхт + ир. жон.

Букв. - ребенок появился на свет богатым.

Байтуғай, қаз. бай + туғай. Букв. - пусть рождается, появляется

Байтүр, қаз. бай + түр - жизни. Букв. - живи счастливым, будь богатым.

Байшы, қаз. - Букв. - обогатиться, будь богатым.

Байыр, қаз. - будет богатым, счастливым.

Байызбай, ар. файз - щедрость, изобилие + қаз. бай - богатый. Синонимы - Жомартбай, Мырзабай.

Бақай, ар. бахи - твердый, постоянный, вечный.

Баққожа, ар. бахи - счастье, удача + ар. ходже - учитель, господин, хозяин. Букв. - счастливый учитель, щедрый господин.

Бахи, ар. - вечный, верный, постоянный.

Бахталап, ар. бахи + қаз. талап - талант, стремление, инициатива.

Бақтарай, ар. бахт - счастье + қаз. арай - утренняя заря, луч. Букв. - счастливый, лучезарный.

Бақтияр, ир. - счастливый, счастливец, спутник счастья.

Бақтыбай, ар. бахт + қаз. аффикс ты+бай. Букв. - сверх счастливый человек.

Бақытжан, ар. бахт + ир. джан.

Бақытты жан, бағы асқан адам.

Бақытжар, ар. бәхт + қаз. жар – дос, бақыты жолдас болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бақытқали (қараңыз: Оразалы).

Бақыткелді (қараңыз: Оразкелді).

Бақытбек (қараңыз: Оразбек).

Балабай, бала + бай. Баласы көп болсын деген тілекпен қойылған есім.

Балақай, бала сөзінің еркелетіп айту түрі.

Балахмет, ар. бала – 1) жүрек, жан, ес, ой, зейін; 2) қанат, қол + ахмет. Ата-ананың сүйеніші, қанаты, тірегі.

Балғабек, балға + бек, бала балғадай мықты, берік болсын деген тілекпен қойылған есім.

Балғожа, ар. бал – жүрек + қожа, жүректің әміршісі деген мағынаны білдіреді.

Балқы, – елжіреу, насаттану. Біріккен тұлғалы түрі – Балқыбек.

Балмұқан, ар. бал + ар. мухқан – қызмет етуші. Адал жүрегімен қызмет етуші.

Балта, бала өткір, қайтпас-қайсар батыл, мықты болсын деген ниетпен қойылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Балтабай, Балтабек. Еркелете қысқартып айтылған түрі – Балташ.

Балуанғали, ир. пахлеван –

Букв. - счастливый человек, счастливец.

Бақытжар, ар. бахт + қаз. жар – друг. Букв. - друг счастья, спутник удачи.

Бақытқали (см. Оразалы).

Бақыткельды (см. Оразгельды).

Бақытбек (см. Оразбек).

Балабай, қаз. бала + бай. Букв. - богатый детьми, многодетный.

Балақай, қаз., ласкательная форма имени от слова бала - дитя, ребенок.

Балахмет, ар. бал - 1) сердце, душа, ум, внимание; 2) крыло, рука. Букв. - душа, крыло, опора родителей.

Балғабек, қаз. балға - молоток + бек. Букв. - крепкий, как молоток.

Балғожа, ар. бал - сердце + ходжа - господин. Букв. - господин сердца, властитель сердца.

Балки, қаз. - Перен. - размякнуть, расправиться, быть нежным, сиять. Составное имя - Балкибек.

Балмұқан, ар. бал - сердце + ар. мухқан - слуга, работник, служитель. Букв. - чистосердечный, преданный работник.

Балта, қаз. балта - топор. Такое имя даются как пожелание ребенку быть смелым, бойким, крепким, выносливым. Составные имена - Балтабай, Балтабек. Ласкательно-сокращенная форма - Балташ.

Балуанғали, ир., ар. пахлеван - 1)

батыр, ер, күрескер, палуан + ар. ғали – жоғары биік. Ең мықты күрескер, батыр деген мағынаны білдіреді.

Бапа, ар. уәфа – 1) дұрыстық, адалдық; 2) толықтық; 3) сөзде тұру, уәдені орындау.

Барат, ар. бара – босаған, тыныс алған.

Барак, ар. бәррақ – баррақ – жарқыраған, құбылған.

Баржақсы, барлығы ойдағыдай, көңілдегідей деген мағынаны білдіреді.

Бари, ар. бари – жаратушы.

Барлас, моңғ. батыр, атақты жерден шыққан адам.

Барлыбай, қаз. бар – үлкен, зор + қосымша лы + бай; дәулетті, бай адам.

Барыс, қаз. – 1) жолбарыс тұқымдас жыртқыш аң; 2) он екі мүшел жыл атының үшінші аты.

Басар, өлген баланың орнын басар, жасы ұзақ болар деген үміт, тілекпен қойылған есім.

Басқан, баласы өлгеннен кейін туған балаға осындай ат қойылған.

Бастаубай, бастау + бай, бастаудай мөп-мөлдір, таза адам бопөссін деген тілекпен қойылған есім.

Басым, күші, білімі басқадан артық, мол, басым болсын деп қойылған есім.

герой, витязь, богатырь, силач, борец + ар. ғали - высокий, высший. Букв. - самый сильный борец, самый великий герой.

Бапа, ар. уафа - 1) правота, правильность, честность; 2) полнота; 3) сдержанность, обещание.

Барат, ар. бара - освобожденный, свободный.

Барак, ар. баррақ - блестящий, сверкающий.

Баржақсы, қаз. бар < барлық - все + жақсы - хороший. Букв. - все хорошо, все удачно, благополучно.

Бари, ар. бари - создатель.

Барлас, монғ. - богатырь, знатный или храбрый человек.

Барлыбай, др. қаз. бар - большой, громадный + аффикс лы+бай - богач. Букв. - зажиточный, богач.

Барыс, қаз. - 1) леопард; 2) название третьего года летоисчисления.

Басар, қаз. басар. Перен. - заменят. Такое имя давалось ребенку в той семье, где часто умирали дети, чтобы новорожденные жили долго, чтобы заняли место умершего ребенка.

Басқан, қаз. басқан - заменивший.

Бастаубай, қаз. бастау - исток, ключ+бай. Букв. - честный, чистый, как родниковая вода.

Басым, қаз. басым - сильнее, преобладающий, превосходящий, первостепенный, главный.

Баттал, ир. баттол – батыл, өткір, өжет.

Батталхан, ир. баттол + к.т. хан – өткір, өжет, батыл хан.

Батыр, қаз. қаһарман, батыл, ер жүрек.

Батыралы, батыр + ар. алы < ғали сөзінің жуан айтылуы, яғни батыр Ғали (Әли).

Батырбек, батыр + бек, мықты, күшті батыр. Синонимі – Бекбатыр.

Батырқан, қаз. монғ. батыр + хан, әрі батыр, әрі хан болсын деген тілекпен қойылған көне есім.

Батырлан, өжеттену, ер жүректену түсу.

Батырша, қаз. монғ. батыр + ир. ша < шах сөзінің қысқарған түрі. Батыр шах деген мағынаны білдіреді.

Баубек, өмір-жасы ұзақ, өмірлі болсын, табанды жігіт болсын деген тілекпен қойылған есім. Синонимі – Бекбау.

Бауыржан, ағайынға, туған-туысқа жан-тәнімен берілсін, ханыңдай жақсы көрсін, бауырмал болсын деген тілекпен қойылған есім.

Баязит, ар. Абуязид есімінің өзгерген түрі. Абуязид – Язидтің әкесі деген мағынаны білдіреді. Ал Язид сөзінің тура мағынасы – ерекше, айрықша асқан.

Баян, ар. – анық, ашық. Алаңсыз, бақытты деген мағынаны білдіреді.

Баттал, ир. баттол - отчаянный, смелый, дерзкий.

Батталхан, ир. баттол + тюрк. хан. Букв. - отчаянный, смелый, дерзкий хан.

Батыр, қаз. - храбрый, смелый, отважный, герой.

Батыралы, қаз. батыр + ар. алы - отважный, смелый герой, Али .

Батырбек, қаз. батыр + бек - крепкий, сильный богатырь. Синоним - Бекбатыр.

Батырхан, қаз. монғ. батыр + хан - богатырь.

Батырлан, қаз. батыр + аффикс лан - осмеливаться, проявить мужество.

Батырша, монғ. батыр + ир. ша < шах герой. Буква. – богатырь, шах.

Баубек, қаз. - стойкий, крепкий в жизни. Синоним - Бекбау.

Бауыржан, қаз. бауыр - кровный родственник, брат + ир. джон - душа. Букв. - человеколюбивый, гуманный.

Баязит, ар. сокращенно-измененная форма от Абуязид - язид - превосходящий, превосходный, преобладающий.

Баян, ар. - ясность, др.тюрк. - счастливый. Букв. - беспредельно

Баянды, тұрақты, табаңды.

Баят, ар. – хак, ақшыл түсті.

Бәкір, ар. – зерттеуші.

Бәшір, ар. – қуанышты хабар жеткізуші, хабаршы, жаршы.

Бегеш, көне түркі, ескі қазақ тілінде вегаш – хан ұлы деген мағынада айтылған.

Беделбай, даңққа, атаққа, абыройға бай деген мағынаны береді.

Беделбек, беделі, абырой-атағы, мықты, зор.

Бейбіт, ир. – бейбітшілік, тыныштық, татулық. Синонимі – Тынышбек, Тиышбек.

Бейбітжан, ир. – бейбіт + жан, тыныштықты, татулықты сүйетін адам.

Бейқан, аз. түр. бей сөзі қазіргі бек сөзінің варианты + қан (хан), демек, есімнің мағынасы – мықты дегенді білдіреді.

Бейкүт, ир. – тыныш, бейбіт.

Бейсенбі, ир. тәж – бей + шамбэ – күн, календарь бойынша аптаның төртінші күні, сол күні туылған балаға осындай ат беріліп отырған. Күрделі тұлғалы есімдер – Бейсеналы, Бейсенбай, Бейсенбек, Бейсенғали. Еркелете қысқартылып айтылатын

счастливый.

Баянды, каз. – постоянный, неменяющийся, твердый.

Баят, ар. – белый, светлый, яркий.

Бакир, ар. – изучающий, исследующий, исследователь.

Башир, ар. – человек, который приносит радостную весть, вестник, глашатай.

Бегеш, др.тюрк. – принц.

Беделбай, каз. бедел – авторитет + бай. Букв. – авторитетный.

Беделбек, каз. бедел + бек – весьма влиятельный, авторитетный.

Бейбит, ир. – мир, мирный, миролюбивый. Синонимы – Тынышбек, Тиышбек.

Бейбитжан, ир. бейбит + жан – человек, любящий покой, мир, мирную обстановку, миролюбивый.

Бейхан, аз. тур. бей – вариант – сильный, могущественный.

Бейкүт, ир. – спокойный, безмятежный, спокойно, безмятежно.

Бейсенби, ир., тадж. бей – пять + шамбе – день, т.е. четвертый день недели. Букв. – четверг, ребенку, рожденному в этот день, давали такое имя. Сложные имена – Бейсенбай, Бейсенали, Бейсенбек, Бейсенғали. Ласкательно-сокращенный вариант –

түрі – Бейсен.

Бейімбет, Бимухамбет деген есімнің дыбыстық тұрғыдан өзгерген түрі. Біріккен тұлғалы есімдер құрамындағы бей - би - бек сөздері түркі тілдерінде “кінәз, әкім, төре” мағыналарында қолданылады.

Бейіс, ир. бахшт – ұрмақ. Біріккен тұлғалы есімдер – Бейісәлі, Бейісбай, Бейісқали.

Бегайдар, қаз. бек – мықты, күшті – айдар – 1) балалардың төбесіне қойылатын бір шоқ шаш; 2) ар. айдар – арабтың хайдар – арыстан деген сөзінің өзгерген түрі.

Бекбай, бек + бай, мықты, зор, бай.

Бекбатыр, бек + батыр. Мықты, күшті батыр деген мағынаны білдіреді.

Бекберген, бек + берген. Өмір жасын ұзақ етіп берген деген мағынаны білдіреді.

Бекбол, баланың өмір жасы ұзақ болсын, мықты болсын деген мағынаны білдіреді.

Бекболат, бек + болат. Бала мықты болады, болаттай берік, өмір жасы ұзақ болып, көп жасайды деген тілекпен қойылған. Еркелете қысқартып айту түрлері – Бекен, Бекет.

Бекдайыр, қаз. бек + ар. дайр – дайра. Ауданның, аймақтың әкімі, басшысы.

Бейсен

Беймбет, қаз., ар. би - князь, начальник, судья. Измененная форма имени Бимухамбет.

Бейс, ир. бахшт - рай. Составные имена - Беисали, Беисбай, Беисбек, Беисқали и др.

Бегайдар, қаз. бек - крепкий, твердый, сильный + ар. айдар - 1) клочок волос, который оставляют на маковке головы у мальчика; 2) ар. хайдар - лев. Букв. - сильный, крепкий, как лев.

Бекбай, қаз. бек + бай - богатый.

Бекбатыр, қаз. бек + батыр - богатый. Букв. - крепкий, сильный, мощный богатый.

Бекберген, қаз. бек + берген - выдан. Букв. - рожден благополучным, живет вечно.

Бекбол, қаз. бек + бол - будь. Букв. - будь крепким, живи долго.

Бекболат, қаз. бек + болат - усеченная форма от слова болады - будет или болат - сталь. Букв. - будет крепким, как сталь, будет жить долго. Ласкательно-сокращенные формы - Бекен, Бекет.

Бекдаир, қаз. бек - начальник, властитель + ар. даир < даира - район, округ. Букв. - начальник, властитель района или целого округа.

Бекежан, қаз. Беке + тәж. жан. Адам ханының патшасы деген мағынаны білдіреді.

Бекей, бекем бол, мықты бол.

Бекембай, бекем – мықты, берік + бай. Мықты, күшті адам.

Бекеш, түр. – Бегеш//Бекіш – хан ұлы. Сондай-ақ Бекембай, Бекмырза, Бекқали сияқты есімдердің еркелете қысқартып айтылған түрі.

Бекжан, қаз. бек + тәж. жан. Мықты, берік, қайратты адам.

Бекжасар, бала ұзақ өмір сүрсін, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім. Синонимі – Көпжасар.

Бекжігіт, мықты, күшті, берік жігіт, азамат.

Бекзат, бек. – ир. зат < зада – бектің ұлы, бектен туған перзент.

Беккелді, өмірге берік, мықты боп келді деген мағынаны білдіреді.

Бекқали, қаз. бек + ар. ғали, мықты, күшті.

Беклан, бек – берік, бекім + қосымша лаң, мықты, бекем.

Бекмұхамбет, қаз. бек – күшті + ар. мұхамед. Күшті Мұхамед. Фонетикалық өзгерген түрі – Беймахан, Бекмақан. Еркелете қысқартып айтылатын түрелері –

Бекежан, қаз. бек - принц + тадж. жан - душа. Букв. - принц души.

Бекей, қаз. - будь крепким, прочным.

Бекембай, қаз. бекем - крепкий, сильный + бай. Букв. - крепкий, сильный человек.

Бекеш, түрк. бегеш//бекиш - принц. Также - сокращенно-ласкательная форма имен от Бекембай, Бекмурза. Бекқали и др.

Бекжан, қаз. бек + тадж. жан. - Букв. - крепкий, твердый, энергичный человек.

Бекжасар, қаз. бек - крепкий, твердый, перен. - много, очень долго + қаз. жасар - будет жить. Букв. - пусть живет долго. Синоним - Көпжасар.

Бекжигит, қаз. бек - крепкий, твердый, сильный + джигит. Букв. - сильный молодец.

Бекзат, қаз. бек + ир. зат от зада - сын бека, потомок аристократа.

Беккельды, қаз. бек - крепкий + келди - прибыл. Букв. - родился крепким, сильным.

Бекқали, қаз. бек + ар. гали. Букв. - крепкий, сильный.

Беклан, қаз. бек - крепкий + аффикс лаң. Букв. - сильный, мощный.

Бекмұхамбет, қаз. бек - сильный + ар. Мұхамед. Букв. - сильный Мұхамед. Фонетически измененные формы - Беймахан, Бекмақан. Ласкательно-сокращенные формы -

Бектай, Бекен, Бекеш, Бекіш.

Бекмурат, қаз. бек + ар. мұрат – тілек, мақсат, мұраты, ойлаған арман-тілегі зор деген мағынада.

Бекназар, қаз. бек + ар. нәзәр – көзқарас, назары қатты түскен деген мағынаны білдіреді.

Бекнар, бек – өте, әсіре + ир. нар тіршілік күшгі, қуат.

Бекнияз, қаз. бек – күшті, + ир. ниязь – 1) өтініш, тілек; 2) үміт; 3) сый, тарту.

Бексейіт, бек – күшті, мықты + ар. сейдь – 1) мырза, бастық, әкім; 2) құрметті, қадірлі.

Бексұлтан, қаз. бек + ар. сұлтан – билеуші әкім. Синонимі – Сұлтанбек.

Бектемір, бала темірдей мықты, берік болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бектеміс, бекте – бекіту, мықты ұстау. Бұл Бектұрған деген есмінің синонимі болып табылады.

Бектен, мықты бол, берік бол деген мағынаны білдіретін есім.

Бектур, бұл есім бала өмірлі, тұрақты болсын деген тілекпен қойылған. Түрі – Түрбек.

Бектұрған, бала өмірде ұзақ өмір сүрсін, тұрақтап қалсын деген

Бектай, Бекен, Бекеш, Бекіш.

Бекмурат, қаз. бек + ар. мурат – цель, желание, желание большого счастья, исполнение его цели.

Бекназар, қаз. бек + ар. назар – взгляд внимание, взор.

Бекнар, қаз. бек – сильный + ир. нар – жизненная сила, мощь.

Бекнияз, қаз. бек – сильный + ир. нияз – 1) просьба, усердие; 2) надежда; 3) подарок, дар.

Бексеит, қаз. бек – крепкий, сильный + ар. саид – 1) господин, глава, начальник; 2) почетный, уважаемый. Букв. – почетный начальник.

Бексұлтан, қаз. бек + ар. султан – правитель, повелитель. Букв. – сильный, влиятельный повелитель. Синоним – Султанбек.

Бектемір, қаз. бек – крепкий, твердый + темир – железо. Букв. – твердый, как железо. Синоним – Темирбек.

Бектеміс, қаз. бекте – укрепить, держать крепче. Данное имя является синонимом имени Бектурған – долго живущий, крепкий.

Бектен, қаз. бек – крепкий, твердый + аффикс тен. Букв. – быть крепким, твердым.

Бектур, қаз. бек – крепкий, твердый+тур – живи. Букв.-будь здоров, живи долго. Синоним – Түрбек.

Бектурған, қаз. бек + тур + ган аффикс причастной формы. Букв. –

мағынаны білдіреді. Түрі – Тұрғанбек.

Бектұрсын, бұл есім де баланың жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған.

Бектілеу, қаз. бек – өте + тілеу – тілек. Синоним – Өтетілеу.

Бекін, мықты бол, бекем бол деген мәндегі есім.

Беласар, бел – тірек, күш.

Беласыл, ең қымбат, нағыз мықты таяныш, сүйеніш деген мәндегі есім.

Белберді, бел + берді, өмірге таяныш, сүйеніш берді, ер бала берді деген мәндегі есім.

Белгібай, белгі – көне түркі тілінде дана, данышпан деген сөз. Синонимдері – Нысанбай, Нышанбай.

Белес, асу, шоқы.

Берген, ер бала туды деген мағынадағы есім.

Берден, бер + қосымша, ден.

Бердияр, қаз. берді + ир. яр – дос, яғни дос берді деген мағынаны білдіреді.

Берді, сыйлады, тарту етті. Біріккен тұлғалы есім – Бердібай.

Бердімұрат, қаз. берді + ар. мурад – тілек, мақсат. Мұраты орындалды деген мағыналы есім.

Бердінияз, қаз. берді + ир. нияз – өтініш, сый. Сұрап алған бала. Қысқартып айтылатын түрі – Бернияз.

долго живущий. Синоним – Турғанбек.

Бектұрсын, қаз. бек + тұрсын – живет. Букв. – живет долго.

Бектлеу, қаз. бек – очень крепкий + тлеу – желание. Букв. – доброе пожелание. Синоним – Утетлеу.

Бекин, қаз. бек + ин – мужайся, крепись, будь крепким.

Беласар, қаз. бел – опора, сила.

Беласыл, қаз. бел + асыл – дорогой, драгоценный.

Белберди, қаз. бел + берди – дал опоры, надежду, т.е. дал доброго сильного сына.

Белгибай, др. түрк. билге – мудрый, мудрец + бай. Букв. – мудрый. Синонимы – Нысанбай, Нышанбай.

Белес, қаз. – перевал, холм.

Берген, қаз. – рожден сын, дан богом.

Берден, қаз. бер – дай, дать + афф. ден. Букв. – данный богом.

Бердияр, қаз. берди – дал + ир. яр – друг. Букв. – дан подарен другом.

Берди, қаз. берди – дал, подарил. Составное имя – Бердибай.

Бердимұрат, қаз. берди – дал, подарил + ар. мурад – желание, цель. Букв. – осуществленная цель.

Бердінияз, қаз. берди – дар + ир. нияз – мольба. Букв. – выпрошенный. Сокращенная форма – Бернияз.

Береке, ырыс, молшылық, құт.
Түрі – Берекет.

Берен, – асыл құрыш.

Бержан, бер + жан, жанын беретін, ештеңе аямайтын адам деген мағыналы есім.

Беркін, берік, мықты бол сөзінің қысқаша тұлғасы. Біріккен тұлғалы есім – Беркінбай.

Берқайыр, қаз. бер + ар. кейр – жақсы, қайырымды, тамаша. Бала мейірімді, қайырымды болсын деген тілекпен қойылған.

Бернар, бер + нар – күшті, мықты. Бала күшті, мықты болсын деген тілекпен қойылса керек.

Берік, мықты, бекем, беркін, табанды, тұрақты.

Берікбай (қараңыз: Мығым).

Бесбай, балаға Үшбай, Бесбай, Жетібай, Тоғызбай деп есім беру белгілі бір ырыммен байланысты болған.

Биахмет, қаз. би – әкім + ар. ахмет – мақтаулы, мақтауға лайық.

Бибатыр, қаз. би + батыр.

Биғалым, қаз. би – үлкен + ар. ғалым.

Бидайбек, бала астыққа кенелсін деген тілекпен қойылып отырған.

Береке, қаз. - прок, благо. Изобилие. Вариант - Берекет.

Берен, қаз. - лучшая сталь.

Бержан, қаз. бер - дай + жан - душа. Букв. - человек, не желающий ничего, щедрый.

Беркин, қаз. - крепись. Букв. - быть крепким, сильным. Составное имя - Беркинбай.

Беркаир, қаз. бер < берди - дал, подарил + ар. кейр - хороший, добрый, отзывчивый, превосходный. Букв. - добрый, отзывчивый, доброжелательный.

Бернар, қаз. бер < берди - дал + нар - сильный, мощный. Букв. - крепкий, сильный, стойкий.

Берик, қаз. - крепкий, стойкий, прочный, устойчивый, верный.

Берікбай, (см. Мығым).

Бесбай, қаз. бес - пять + бай. Имена Ушбай (три+бай), Бесбай (пять+бай), Жетібай (семь+бай), Тоғызбай (девять+бай) были связаны с магической силой этих цифр.

Биахмет, қаз. би < бай - начальник, глава+ар. ахмет - достойный похвалы. Букв. - достойный начальник.

Бибатыр, қаз. би + батыр - богатырь.

Биғалим, қаз. би - перен. большой + ар. галим - ученый. Букв. - большой ученый.

Бидайбек, қаз. бидай - пшеница + бек. Букв. - богатый хлебом.

Бижан, билік, үстемдік, әкімдік жүргізуші адам.

Биман, би + ир. ман. адам, яғни әкім адам.

Бимағамбет, қаз. би + ар. Мухаммед. Құдіретті деген мағына береді. Қысқарған түрлері – Битай, Бимет.

Бодан, к.т. будун – халық, ел.

Бозай, тіліміздегі боз – көп мағыналы сөз: – 1) ақшыл-сарғылт ашық-қылаң түс; 2) құрғақ сор жер; 3) ауысп. мағын, жас өспірім боз бала; 4) жаңа (боз үй, боз киіз). Баланы айға балау негізінде қойылса керек.

Боздақ, жас жігіт, бозбала. Синонимі – Бозжаң, Бозжігіт. Еркелете қысқартып айту түрі – Бозтай.

Болат, ир. пулад – құрыш. Біріккен тұлғалы есімдер – Болатжаң, Болатбек, Болатқан, Болаттай, Жанболат, Бекболат, Тасболат, т.б.

Болатбек, ир. пулад – құрыш + бек. Болаттай мықты, берік болсын деп қойылған есім.

Болатжан, болаттай берік, мықты адам деген мағына береді.

Болатқожа, мықты қожайын деген мағынаны білдіреді.

Болған, кемеліне келіп толған, жетілген, кенелген деген мағынаны білдіретін есім.

Болғанбай, кемеліне келіп, толып жетілген, кенелген бай адам деген

Бижан, қаз. би - начальник, глава + ир. джон - душа. Букв. - властитель.

Биман, қаз. би + ир. ман - человек. Букв. - властный.

Бимағамбет, қаз. би + ар. мағамбет. Букв. - властный, могущественный Мухаммед. Усеченные варианты - Битай, Бимет.

Бодан, др.тюрк. будун - народ.

Бозай, қаз. боз - 1) светло-серый, светло-пепельный, сивый (о масти); 2) сухая степь (покрытая ковылем, полынью и т.п.); 3) молодой; 4) новый + ай - луна. Букв. - молодая луна.

Боздақ, қаз. - молодой парень, юноша. Синонимы - Бозжаң, Бозжигит. Ласкательная форма - Бозтай.

Болат//Булат, ир. пулад - сталь, стальной. Составные имена - Болатбай, Болатжан, Болатбек, Болатхан, Болаттай, Жанболат.

Болатбек, ир. пулад - сталь + бек - крепкий, твердый. Букв. - крепкий, твердый, как сталь.

Болатжан, ир. пулад - сталь + джан - душа. Букв. - стальной человек.

Болатхожа, ир. пулад + ар. ходжа. Букв. - сильный, крепкий хозяин.

Болған, қаз. - достигший успеха, получивший полное удовлетворение.

Болғанбай, қаз. болған + бай - зажиточный, богатый человек.

мағыналы есім.

Болсынбек, құрыштай берік, мықты болсын деп қойылған есім.

Боран, бала қатулы, батыл ер болсын деген тілекпен қойылған есім.

Боранбай, ерте кезде боранды күні туылған балаға осындай ат қоя берген.

Борангазы, Ызғарлы, қаһарлы жауынгер, әскер деген мағынаны білдіретін есім.

Ботабай, бала ботаға бай болсын деген тілекпен қойылған есім. Еркелете қысқартып айту тұлғалары – Ботай, Ботан, Боташ.

Бошай, к.т. бош – тәуелсіз, еркін + бай.

Болетай, ир. бәбек < бөбек – жас бала, сәби. Еркелете қысқартып айту тұлғасы Бөпей.

Бөжей, к.т. беде дана, данышпан.

Бөкей, к.т. – батыр, ер, палуан сөзінің өзгерген түрі.

Бөлебай, туыстық атаумен байланысты қойылған есім, шешелері туыс балалар бөле болады.

Бөлтірік, бала батыл, өткір, азулы болсын деп қойылған есім.

Бөрібай, бала бөрі сияқты еш нәрседен жалтармайтын батыл, азулы, күшті болсын деп қойылған

Болсынбек, каз. болсын - да будет + бек. Букв. - да будет крепким, твердым, как сталь.

Боран, каз. боран - буран. Такие имена обычно да зались с пожеланием, чтобы ребенок был грозным, свирепым, мужественным.

Боранбай, каз. боран + бай. Так назывались дети, родившиеся в буранные дни.

Борангазы, каз. боран - буран + ар. гази - воин, боец. Букв. - мужественный, смелый воин.

Ботабай, каз. бота - верблюжонок + бай - богач. Имя давалось с пожеланием, чтобы у ребенка было много верблюжат.

Бошай, др.тюрк. бош - независимый, свободный.

Болетай, ир. бабек < бубек - младенец, дитя. Ласкательно-сокращенная форма - Бөпей.

Бөжей, др.тюрк. богу - мудрый, мудрец.

Бөкей, да.тюрк. бөге - герой, силач, богатырь.

Бөлебай, каз. боле - двоюродный брат, двоюродная сестра по линии матери.

Бөлтірік, каз. - волчонок. Букв. - смелый, бойкий, зубастый, как волчонок.

Бөрібай, каз. бори - волк, (касқыр - волк) + бай. Букв. - зубастый, как волк. Синоним -

есім. Түрі – Қасқырбай.

Бура, бұл есім бала күшті, мықты болсын деген тілекпен қойылса керек. Біріккен тұлғалы есімдер: – Бурабай, Бурақан.

Бұғыбай, бұғыға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Булабай, була – еркін, ерке деген ұғымды білдіреді. Синоним – Еркебай.

Бұлақбай, бұлаққа балап қойылған есім.

Бұланбай, қаз. бұлан – бұғы тектес аң.

Бұлдыбай, дүниеге бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бұлқыш, есімнің түбірі бұлқы-жұлқы, жұлқып тарт – ш есім қосымшасы. Қайратты, жігерлі, пысық, еті тірі.

Бұрхан, 1). ар. – дәлел, айғақ, себеп.

Бұхара, ар. бұхара – кара халық, Өзбекстандағы әйгілі қала аты, содан қойылған есім. Біріккен тұлғалы есім – Бұхарбай.

Бүркіт, бүркіт сияқты алғыр, қыран, мықты болсын деген тілекпен қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Бүркітбай, Бүркітбек.

Біжікен, к. Алт. Бичик, біжіг – грамота, кітап.

Білгір, көп білетін, білімді, білгіш.

Білім, оқу, білім.

Біржан, атақты Біржан салдың

Қасқырбай.

Бура, қаз. -верблюд-производитель. Имя давалось с целью, чтобы ребенок был сильным и крепким. Составные имена - Бурабай, Бурахан.

Бугибай, қаз. буги - олень + бай. Букв. - богатый оленями.

Булабай, қаз. була - холеный, изнеженный. Синоним - Еркебай.

Булақбай, қаз. булақ - источник, родник, ключ.

Бұланбай, қаз. булан - лось + бай. Букв. - богатый лосьями.

Бұлдыбай, қаз. бул - товар, мануфактура + ды - аффикс собирательности + бай.

Бұлқиш, қаз. бұлқи - делать порывистое движение, дергать + ш суффикс ласкательной формы. Букв. - энергичный, юркий, живой.

Бұрхан, 1). ар. - доказательство, причина.

Бұхара, ар. - простолоудин. Имя давалось в честь города Бухары. Составное имя - Бухарбай.

Бүркіт, қаз. бүркіт - орел. Составные имена - Бүркітбай, Бүркітбек.

Бижікен, др.алт. бичик, бижиг - грамота, книга. Букв. - грамотный.

Бильгір, қаз. - многознающий, знаток.

Білім, қаз. - знание, образование.

Біржан, қаз. - редкий,

құрметіне жиі қойылатын есім. Мағынасы – жалғыз, жалқы туған адам.

Бірлік, ынтымақтық, бірауыздылық, тұтастық.

единственный. Имя известного казахского певца.

Бирлик каз. -единство, дружба.

В

Валерий, латын. – күшті болу, мықты болу.

Виктор, латын тілінде – жеңімпаз.

Вильжан, ж.ес. Владимир Ильич Ленин есімі, әкесінің аты және фамилиясынан қысқарып, оған жан сөзі қосылып жасалған есім.

Вилнур, ж.ес. Владимир Ильич Ленин есімі, әкесінің аты және фамилиясынан қысқарып, оған нұр сөзі қосылып жасалған есім.

Владлен, ор. ж.ес. Владимир және Ленин есімдерінің қысқарған түрі.

Валерий, латин. - быть сильным, здоровым, крепким.

Виктор, латин. - победитель

Вильжан, неолог. - сокращенная форма от имени, отчества и фамилии Владимира Ильича Ленина с прибавлением слова жан - душа.

Вилнур, неолог. - сокращенная форма от имени, отчества и фамилии Владимира Ильича Ленина с прибавлением слова нур - свет, луч.

Владлен, рус. - неолог сокращенная форма из слов Владимир и Ленин.

Ғ

Ғаббас (қараңыз: Аббас).

Ғабділғазиз ар. – қадірлі, құрметті.

Ғабит, ар. – қызмет етуші. Біріккен тұлғалы есімдер – Ғабитхан, Ғабитжан, Ғабитбек, Ғабитан және т.б. Дыбыстық өзгерген түрі – Қабден.

Ғазиз (қараңыз: Әзіз).

Ғазизбек, ар. газиз + қаз. бек, аса сүйкімді, қымбатты.

Ғази, ар. – қосын, әскер.

Ғайса (қараңыз: Айса).

Г

Ғаббас (см. Аббас).

Ғабдигазиз, ар. - почетный, уважаемый.

Ғабит, ар. - служитель. Составные имена - Габитхан, Габитжан, Габитбек, Габитан и др. Фонетический вариант - Кабден.

Ғазиз (см. Азиз).

Ғазизбек, ар. газиз + каз. бек.

Букв. - очень милый, дорогой.

Ғази, ар. - солдат.

Ғайса (см. Айса).

Ғали (қараңыз: Әли).

Ғалиакпар, ар. ғали – қымбатты + акпар – үлкен, зор, құрметті, жоғары мәртебелі.

Ғалиасқар, ар. ғали + асқар. Аса мәртебелі, құрметті.

Ғалым, ар. үлкен оқымысты, көп білетін білгір ғұлама.

Ғалымбек, ар. ғалым + қаз, бек, аса білікті, оқымысты.

Ғалымжан, ар. ғалым + ир. жан сөздерінің негізінде жасалған біріккен тұлғалы есім.

Ғани, ар. бай, дәулетті, ауқатты. Біріккен тұлғалы есімдер – Ғаинибай, Ғанибек.

Ғаппар//Қаффар, ар. ғаффар – кешірімді, мархабатты.

Ғаппас (қараңыз: Аббас).

Ғарифолла, ар. – жәрдем беруші, демеуші.

Ғафар, ар. кешірімді, мархабатты.

Ғафу, ар. – кешіру, кешірім.

Ғидаят, ар. – мерекелік сыйлық. Түрі – Идаят.

Ғизат, ар. – құрмет, сый, адал, құрметті, қадірлі.

Ғинаят, ар. – инает – қайырымдылық, жомарттық, алғыс. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Инаят.

Ғылман, ар. ғұлам сөзінің көпше түрі – қызметші, бозбала, жас жігіт.

Ғали (см. Али).

Ғалиакпар, ар. ғали - дорогой + акпар - самый большой, величайший, почтенный, высокопоставленный.

Ғалиасқар, ар. ғали - дорогой + асқар. Букв. - весьма почтенный.

Ғалим, ар. - большой ученый, знаток.

Ғалимбек, ар. ғалим + каз. бек - весьма почтенный, ученый.

Ғалимжан, ар. ғалим - ученый + ир. джон - душа, ученый муж.

Ғани, ар. - богатый, зажиточный, знатный. Составные имена - Ғанибай, Ғанибек.

Ғаппар//Қаффар, ар. гаффар - прощающий, милосердный.

Ғаппас (см. Аббас).

Ғарифулла, ар. - помогающий, покровительствующий.

Ғафар, ар. - прощающий, милосердный.

Ғафу, ар. - прощать, извинять, прощение, извинение.

Ғидаят, ар. - праздничный подарок. Вариант - Идеят.

Ғизат, ар. - честь, почесть, честный, почетный, уважаемый.

Ғинаят, ар. - милость, щедрость, благодарность, помощь. Фонетическая форма - Инаят.

Ғилман, ар. мн. ч. гулам - слуга, молодой человек, юноша, парень.

Ғумар, ар. ғомар – ғұмыр, тіршілік.

Гумар, ар. гомар - жизнь, существование.

Д

Дабыл, ұран, данқ.

Дабыс, атақ, данқ, дауыс, үн.

Дадабай, ир. дадо – ата, әке + қаз. бай. Еркелете қысқартылып айтылатын тұлғалары – Дадай, Дадеш.

Дайрабай, дайра қазіргі тіліміздегі дария сөзінің диалектілік формасы. Синонимі – Теңізбай.

Дайын, әрқашан әзір. Біріккен тұлғалы есім – Дайынбай.

Дайыр, ар. – 1) төңірек; 2) қайталанатын. Біріккен тұлғалы есімдер – Дайырбқ, Дайырман.

Далер, – тәж. – батыл, ержүрек, өжет.

Дамыл, тыныштық, бейбітшілік.

Данай, ир. данаш – 1) білім, ілімгерлік; 2) даналық. Біріккен тұлғалы есім – Данайбек.

Даналық ир. – білімділік, даньшпандық.

Данеш, ир. – білім, ғылым.

Даниял, ар. – тәңір сыйы.

Данияр, ир. – жақын, таныс.

Даньшпан, ар. – ойшыл, дана.

Дандай, ұлы, зор.

Дарас, жеке, айрықша.

Дабыл, каз. - призыв, слава.

Дабыс, каз. - известность, слава.

Дадабай, ир. дадо – дед, отец + каз. бай. Сокращенно-ласкательные формы - Дадай, Дадеш.

Дайрабай, каз. дайра - диалектная форма литературного - дария - море. Букв. - богатый морями. Синоним - Тенізбай.

Дайн, каз. - готовый, всегда готов. Составное имя - Дайынбай.

Дайр, ар. - 1) вокруг; 2) повторяющийся. Составные имена - Даирбек, Даирман.

Далер, тадж. - отважный, смелый.

Дамил, каз. - покой, мир.

Данай, ир. данаш - 1) знание, ученость; 2) мудрость. Букв. - одаренный большими знаниями. Составное имя - Данайбек.

Даналық, ир. - ученость, гениальность.

Данеш, ир. - знание, наука.

Даниял, ар. - дар аллаха.

Данияр, ир. - близкий, знающий.

Даньшпан, ар. - мыслитель, гений.

Дандай, каз. - великий, огромный.

Дарас, каз. - отдельный, особый.

Дархан, к.т. тархан, көпше түлг. түрі тархат. Көне түркі жазба ескерткіштерінде атак, дәреже ретінде кездеседі Махмуд Қашқари, Абулғазы Бахадур еңбектерінде мағынасы 9 түрлі кінәдан босатып, ерік, кеңшілік берілген, хан ордасына еркін кіріп шыға алатын және бұл ерік 9 атасына дейін кететін адам. Біріккен түлғалы – Дарханбай, Дәркенбай.

Дарын, қаз. – талант, қабілет.

Дастан, ир. батырлық хисса, поэма, ертегі аңыз. Біріккен түлғалы есім – Дастанбек.

Дауылбай, дауыл күні туған балаға ертеде осындай ат қойылған.

Дөлбек, бектің, мықтының нағыз өзі деген мағыналы есім.

Дөмен, ар. – 1) жылдам, тез; 2) күшті, берік.

Дөрмен, ир. – күш-қуат, қайрат. Еркелету түрі – Дәріш.

Дәубек, үлкен, күшті деген мағыналы есім.

Дәулен, үлкен болу, есею. Біріккен түлғалы есім – Дәуленхан.

Дәулет, ар. – 1) байлық, бақыт; 2) мемлекет, держава, империя.

Дәулетбай, дәулетті, ауқатты.

Дәулетбақ, ар. дәулет + бақыт сөздерінің қосылуынан жасалған есім. Бақ-дәулеті мол, бай болсын деген

Дархан, др.тюрк. - тархан, мн.ч. тархат - человек, свободно вступающий в орду хана и свободно выходящий из нее, которому прощаются поступки 9 раз. Это право переходит до 9-го колена. Составные имена - Дарханбай, Даркенбай.

Дарын, қаз. - талант, способность.

Дастан, ир. - героическое сказание, поэма, сказка, легенда. Составное имя - Дастанбек.

Даулыбай, қаз. даул - буря + бай. Букв. - буранный.

Далыбек, қаз. дал - точно, как раз, тот самый, настоящий + бек.

Дамен, ар. - 1) быстрый, скорый; 2) сильный, крепкий.

Дармен, ир. - энергия, мощь. Ласкательная форма - Дариш.

Даубек, қаз. дау - большой, сильный.

Даулен, қаз. дау - большой, громадный, сильный + аффикс лен. Букв. - будь здоровым, сильным. Составное имя - Дауленхан.

Даулет, ар. - 1) богатство, счастье; 2) государство, держава.

Даулетбай, қаз. - зажиточный, счастливый богач.

Даулетбақ, ар. даулет - богатство + бахыт - счастье. Составные имена - Даулетбек,

тілекпен қойылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Дәулетбек, Дәулетияр, Дәулетқали, Дәулетәлі.

Дәулеткелді, ар. дәулет – байлық, бақыт. Яғни бала ата-анаға байлық, ырыс боп туды, бақытты болды деген мағынаны береді.

Дәулетше, ар. дәулет + ир. ше < шах сөзінің қысқаша формасы. Демек байлық патшасы, дәулет, байлық иесі.

Дәурен, ар. – уақыт, дәуір. Біріккен тұлғалы есім – Дәуренбек.

Дәуір, ар. – доур – кезең, цикл.

Дәурбек, өз заманының дәуірінің мықтысы деген мәндегі есім.

Дәуіт, к. евр. сүйікті, сүйген, ғашық болған. Біріккен тұлғалы есім Дәуітәлі.

Дегдар, ир. дәһдар – бастық, ел басқарушы.

Демежан, қаз. деме + жан. Демеуші, жәрдем беруші адам деген мәндегі есім.

Демесін, баланың өмірде тірегі, жәрдемшісі болсын деген тілекпен қойылған.

Демеу, қаз. қолдану, сүйеу, көмек көрсету.

Денис, гр. Дионис – шарап

Дәулетяр, Дәулетқали, Дәулетәлі.

Дәулеткельды, ар. дәулет – богатство, счастье. Букв. - в связи с появлением ребенка родители его стали счастливыми, ребенок родился счастливым.

Дәулетше, ар. дәулет + ир. ше < шах - богатство, хозяин, владыка, изобилие.

Дәурен, ар. - время, эпоха. Составное имя - Дәуренбек.

Дәур, ар. доур - период, цикл, эпоха.

Дәурбек, ар. доур + каз. бек. Букв. - самый сильный, крепкий, влиятельный человек своего времени, своей эпохи.

Дәуыт, др.евр. Давид - любящий, любимый, возлюбленный. Составное имя - Дәуғали.

Дегдар, ир. дехдар - предводитель, начальник, властитель народа.

Демежан, қаз. деме - подмога, поддержка, помощь + жан, Букв. - всегда помогающий, поддерживающий человек.

Демесін, қаз. называя так ребенка, родители желали, чтобы ему в жизни была поддержка.

Демеу, қаз. - подмога, поддержка, помощь.

Денис, греч. Дионис - бог вина,

құдайы, сауық-сайран құдайы.

Дербай, қаз. дер – айту, десе дегендей етістігі + бай яғни «нағыз бай».

Дербісәлі, ар. – 1) Ғалидың құлы, қызметшісі деген мәндегі есім. Иран тілінде – дербиш есік алдында жүрген кембағал адам, мүсәпір кісі.

Диас, исп. – күн, күндіз. Испания көтерілісшілерінің көрнекті басшысы Хосе Диас құрметіне 1936 ж. қойылған есім.

Дибай, ир. диһ, дег, ди – ауыл, дала + бай, яғни ауыл, дала байы деген мағыналы есім.

Дидар, ир. – жүз, келбет, бейне.

Дидарбек, ир. – аса келбетті, көрікті адам деген мағыналы есім.

Диқанбай, тәж. диқан – шаруа, егінші, жер айдаушы + бай.

Дияр, ар. – ел, облыс, аймақ.

Диярбек, ар. – елдің, аймақтың әкімі, басшысы.

Додабай, ир. додо – 1) үйілген, жиылған; 2) жиын, көпшілік + қаз. бай.

Додан, үлкен, зор.

Дойман, қаз. дой – үлкен, ірі, кесек, мықты, азулы, атақты + ир. ман – адам. Демек ірі тұлғалы, мықты адам дегенді аңғартады.

Дос, ир. дуст – жан жолдас, серік, жар. Дос сөзі құрамында келетін кісі аттары – Досан, Досжан, Доскей т.б.

виноделия, веселья.

Дербай, қаз. дер - сказать, говорить + бай. Букв. - настоящий богач.

Дербисали, ар. - слуга Гали + ир., тадж., ирак. дербиш - придворный.

Диас, исп. - солнце, день. Это имя популярно с 1936 г., дано в честь руководителя восстания испанского народа Хосе Диаса.

Дибай, ир. дюег - степь, аул + бай. Букв. - степной, аульный богач.

Дидар, ир. - вид, лицо, облик.

Дидарбек, ир. - красивый, симпатичный, прекрасный человек.

Диханбай, тадж. дихан - земледелец, крестьянин + бай.

Дияр, ар. - страна, область, провинция.

Диярбек, ар. - дияр - страна, область + қаз. бек. Букв. - начальник, властитель округа, области.

Додабай, ир. додо - 1) куча, груды; 2) толпа, скопление народа + қаз. бай.

Додан, қаз. - великий, большой, громадный.

Дойман, қаз. - большой, крупный, крепкий, зубастый, славный + ир. ман - человек. Букв. - крепкий, крупный, зубастый человек.

Дос, ир. - друг, приятель. Слово дос входит в состав многих личных имен - Досан, Досжан, Доскей и др.

Еркелете қысқартып айту түрі – Достай//Ештай.

Досай (қараңыз: Айдос).

Досақ, ар. дос + қаз. ақ. Нағыз дос.

Досәлі, ар. дос + ар. Ғали. Ғалидың досы деген мағынаны береді.

Досбай, досқа кең, бай, досы көп адам деген мағынада.

Досбол (қараңыз: Жарбол).

Досберген, ар. дос ниетіне туылған бала деген мағыналы есім.

Досжан, адал, таза адам.

Досмат//Досмұқан, ир., ар. Досмухамбет есімінің қысқарған түрі. Мұхамбеттің досы деген мағынаны білдіреді. Синонимдері – Ешмұхамбет, Есмұхамбет.

Досым, жан серігім, жолдасым.

Досымбек, досы көп адам.

Досымжан, менің жан досым деген мағынадағы есім.

Доян (қараңыз: Ноян).

Дөненбай, монғ. доно – төрт жасар өгіз, дөнен – төрт жасар жылқы + бай. Еркелетіп айтылатын түрі – Дөнентай.

Ласкательная форма - Достай//Ештай.

Досай (см. Айдос).

Досақ, ар. дос + қаз. ақ. Букв. - настоящий друг.

Досали, ар. дос + ар. Гали. Букв. - друг Гали.

Досбай, ар. дос + қаз. бай. Букв. - человек, имеющий много друзей.

Досбол (см. Жарбол).

Досберген, ар. дос + қаз. берген -дан, данный. Букв.-ребенок, рожденный по искренней просьбе друга.

Досжан, қаз. - искренний, честный человек.

Досмат//Досмұқан, ир., ар. Сокращенная форма от имени Досмухамбет. Букв. - любящий Мухаммада, друг Мухаммада. Синонимы - Ешмұхамбет, Есмұхамбет.

Досым, ар. дос - друг + қаз. аффикс им. Букв. - мой друг, мой товарищ.

Досымбек, ар. дос - друг + аффикс ым + қаз. бек. Букв. - имеет много друзей.

Досымжан, ар. дос - друг + аффикс ым + турк. жан - душа. Букв. - мой душевный друг.

Доян (см. Ноян).

Дөненбай, монғ. доно - четырехгодовалый вол + қаз. дөнен - четырехгодовалый конь + бай - богач. Букв. - богатый конями-четырёхлетками. Ласкательная форма

Дуанбай, ир. диуан – 1) қала, кент; 2) белгілі бір аймақ, өлке. Қаланың немесе үлкен аймақтың әлді, бай адамы деген мағынаны білдіреді.

Дубай, атақ-даңқы ассын деген тілекпен қойылған есім.

Дудар, бұйра шаш; шашы бұйра балаларға осындай есім қойылған.

Думан, бала өмірі қуанышқа толы, көңілді, сауық-сайранды болсын деген тілекпен қойылған есім.

Дүймағамбет, ир. ду – ек + ар. Мохаммед, бұл есімнің синонимі Қосмұқамбет. Қос сөзі екі деген мағынаны білдіреді.

Дүйсен, ир. ду – екі, сейсенбі < шамбэ күн. Әуел баста аптаның бірінші күні туған балаға осылай ат қойылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Дүйсенбай, Дүйсенғали, Дүйсехан, Дүйсекей. Еркелетіп айту түрі – Дүйсек.

Ділдабай, ир. ар. тилла – алтын ақша, таза алтын. Ақшаға бай болсын деп қойылған есім.

Ділдабек, ир. алтын ақшаның иесі болсын деп қойылған. Синонимі – Ділдахан.

Егізбай, бұндай есімдер егіз туған балаларға қойылып отырған. Синонимі – Қосжан.

- Донентай.

Дуанбай, ир. диуан – 1) город, городище; 2) большой округ. Букв. - богатый человек города или большого округа.

Дубай, каз. ду - шум, галдеж. Букв. - известный, знатный.

Дудар, каз. - кудрявый, взлохмаченный.

Думан, каз. ду - шум, веселье + ман - человек. Букв. - счастливчик, весельчак.

Дуймағамбет, ир. ду - два + ар. Мохаммед. Букв. - двойник Мухаммада. Синоним - Космухамбет.

Дүйсен, ир. ду - два + сен < сенби < шамбе - день. Букв. - первый день недели. Впоследствии получило название "понедельник". Имя давалось ребенку, рожденному в понедельник. Составные имена - Дүйсенбай, Дүйсенғали, Дуйсахан, Дүйсекей. Ласкательная форма - Дүйсек.

Дилдабай, ир., ар. тилла - золотая монета, чистое золото + бай. Букв. - богатый, денежный.

Дилдабек, ир. тилла - деньги, золото + бек. Букв. - владелец золота. Синоним - Дилдахан.

Е

Егізбай, каз. егиз - близнецы, двойня. Такие имена давались близнецам. Синоним - Косжан.

Егізбек, егіз туған балаға қойылатын есім.

Егор, ор.гректің Георгий есімінің түрі, гр. Георгий –сергектік дегенді білдіреді.

Едіге, к.т. – жақсы, игі. Түрлері – Едігей, Едіген.

Еділ, к.т. Волга өзенінің аты. Біріккен тұлғалы есімдер – Еділбай, Еділбек, Еділтай, Еділжан.

Еламан, ел-жұрт жаудан аман, сау болсын деген тілекпен қойылған. Синонимдері – Тыныштық, Бейбіт.

Елбар, елге, халыққа қызмет етуге әрдайым бар, дайын деген мағыналы есім.

Елбас, халқына, еліне басшы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Елбек, елдің мықтысы, өз халқының қаһарманұлы.

Елдар, елін, Отанын сүйетін отаншыл.

Елдес, елі, жері бір деген мағыналы есім.

Елдос, елдің, халықтың досы, елін сүйші.

Елебай, бала елеулі, жұрт аузында атақ-жаңқы шығып жүретін кісі болсын деген мағынада қойылған есім. Түрі – Елебек.

Елен, құрмет-сыйға бөлену.

Елеу, 1) ескеру, көңіл бөлу, назар аудару; 2) құрметтеу, сыйлау.

Елеубай, құрметті, сыйлы, жұрт

Егизбек, каз. егиз - близнецы + аффикс ек. Букв. - близнецы.

Егор, гр. Георгий - бодрствующий.

Едиге, др.тюрк. едигэ - хороший, добрый. Варианты - Едигей, Едиген.

Едил, др.тюрк. название реки Волги. Составные имена - Едильбай, Едильбек, Едильтай, Едильжан.

Еламан, каз. ел - народ + аман - благополучный, невредимый. Синонимы - Тыныштық, Бейбит.

Елбар, каз. ел - народ + бар - есть. Букв. - служить народу всегда готов.

Елбас, каз. ел - народ + бас - голова, глава, хозяин. Букв. - глава народа.

Елбек, каз. - самый крепкий, отважный сын своего народа.

Елдар, каз. - любящий свой народ, патриот.

Елдес, каз. - земляк, из одной местности.

Елдос, каз. - друг народа.

Елебай, каз. еле - заметить, обратить внимание + бай. Букв. - пусть будет заметным, известным, славным. Вариант - Елебек.

Елен, каз. - быть заметным, почетным, уважаемым.

Елеу, каз. - 1) заметить, обратить внимание; 2) уважать, дорожить.

Елеубай, каз. елеу - заметить +

назары түскен азамат.

Елжан, елдің, халықтың жаны, мақтанышы.

Елжар, елдің досы.

Елжас, елдің үмітін ақтайтын жас деген мағынаны білдіреді.

Елжасар, елі, жұрты арасында ұзақ өмір сүреді деген мағыналы есім.

Елқам, елдің мұң-мұқтажын, қамын ойлайтын азамат болсын.

Елмұрат, елдің мұрат-мақсатын орындауға үлес қосатын азамат болсын деген тілекпен қойылған есім.

Елназар, елдің ықылас, назарына ілінген азамат болсын деген мәндегі есім.

Елнар, елдің сүйікті ер азаматы болсын деген мағыналы есім.

Елнур, елдің нұры.

Ертоқ, елдің көңілі тояр азамат болсын деген тілекпен қойылған.

Елшібай, ел хабаршысы, жаршысы, ел арасындағы тыныштық сақтаушы. Синонимі – Елшібек.

Елібай, елі сияқты бай болсын деген мәндегі есім.

Емел//Эмиль, ж.ес. Энгельс,

бай. Букв. - уважаемый человек.

Ельжан, каз. - душа народа, гордость народа.

Ельжар, каз. ел - народ + жар - друг. Букв. - друг народа.

Ельжас, каз. ел + жас - молодой, юный. Букв. - надежда народа.

Ельжасар, каз. ел + жасар - жить, здравствовать. Букв. - будет жить долго с народом вместе.

Елкам, каз. ел - народ + кам - забота. Букв. - заботящийся о народе, родине.

Елмурат, каз. ел - народ + ар. мурад - цель. Букв. - оправдывающий надежду, цель народа.

Елназар, каз. ел + ар. назар - взор, внимание. Букв. - пусть будет любимым, уважаемым гражданином.

Елнар, каз. ел - народ + нар - крепкий, сильный, настоящий. Букв. - пусть будет сильно любим народом.

Елнур, каз. ел + нур - светоч, луч. Букв. - светоч народа.

Елтоқ, каз. ел + ток - довольный, сытый. Букв. - чтобы народ стал довольным его делами.

Елшибай, каз. елши - посол + бай. Букв. - глашатай народа, поборник мира и спокойствия, блюститель тишины. Синоним - Елшібек.

Елибай, каз. ел + аффикс + бай. Букв. - пусть он будет богатым, подобно своему народу.

Емель//Эмиль, неолог. -

Маркс, Ильич, Ленин фамилиялары мен есімдерінің бас әріптерінен қысқартылып алынған есім. Бұл есім 1930 жылдары ел арасында кеңінен қойылған болатын. Біріккен тұлғалы есімдер – Емелжан, Емелтай.

Еңсөбек, ой-өрісі кең, рухани бай болсын д.м.есім.

Ералы, аса батыл, асқан жүректі батыр.

Ерасыл, аса аяулы, нағыз батыр.

Ербай, нағыз батыл, ер жүрек адам.

Ербақ, ер + бақ, ар. бақыт сөзінің қысқарған түрі. Яғни бақытты ер, батыр.

Ербала, батыл, ер жүрек бала.

Ербатыр, ер жүрек батыл адам, нағыз батыр.

Ербек, мықты, күшті, батыр адам.

Ербол, бала батыр, өжет болсын деген тілекпен қойылған есім.

Ерболат, бала батыл, өжет, батыр болады деген тілекпен қойылған.

Ербосын, бала батыр, қаһарман, ер жүрек болсын деген тілекпен қойылған.

сокращенная, измененная форма из заглавных букв фамилий и имен - Энгельс, Маркс, Ильич, Ленин, - получившая в 30-х годах широкое распространение. Составные имена - Емельжан, Емельтай.

Еңсебек, каз. еңсе - сила, мощь. Букв. - пусть будет духовно богатым.

Ералы, каз. ер - богатырь + ар. али < гали - самый большой, величайший. Букв. - самый отважный богатырь, храбрлец, удалец.

Ерасыл, каз. ер + асыл. Букв. - самый дорогой, настоящий богатырь.

Ербай, каз. ер + бай - смелый, отважный человек.

Ербақ, каз. ер - богатырь, герой + бек - сокращенная форма из арабского бахит - счастье. Букв. - счастливый герой, богатырь.

Ербала, каз. ер + бала - дитя, ребенок, мальчик. Букв. - смелый, отважный, храбрый парень.

Ербатыр, каз. ер + батыр - богатырь. Букв. - отважный, смелый, богатырь.

Ербек, каз. - крепкий, сильный, отважный герой.

Ербол, каз. ер + бол - будь. Букв. - будь отважным, храбрым.

Ерболат, каз. ер + болат, болады - да будет. Букв. - будет храбрым, смелым, отважным.

Ербосын, каз. ер + босын - да будет. Букв. - пусть будет героем, богатырем, храбрым, отважным.

Ербота, баланы ботаға балап қойылған есім.

Ергеш, алдыңғылардың соңынан еруші, ізін басушы.

Ерғазы, қаз. ер + ар. гази – жауынгер, қосын. Ер жүрек батыр, әділдік жолында күресуші.

Ерғали, қаз. ер + ар. гали – ең мықты, асқан батыр.

Ергожа, қаз. ер + ар. хожа, батыр қожа.

Ердар, қаз. ер + ир. дар – билеу, яғни ел билеуші батыр.

Ердеулет, қаз. ер + ар. дәулет. Елі, байлығы бар батыр деген мағыналы білдіреді.

Ерден, қаз. батыр, ер. моңғ. Эрдэнэ – қымбат зат. Бірікентұлғалы есімдер – Ерденбай, Ерденбек, Ерденғали.

Ерденай, қаз. ай тұлғалы батыр.

Ережеп, ар. раджаб. – 1) тәжім ету, бас ию, құрметту; 2) арабша жетінші ай аты. Осы айда туылған балаларға Раджап, Ережеп деп ат қойылып отырған.

Ерен, асқан, ерекше, айрықша.

Ержан, батыл, өжет адам, батыр кісі.

Ержұман, қаз. ер + ар. жұман – қымбат бағалы зат, інжу.

Ержігіт, ер жүрек, батыл жігіт,

Ербота, қаз. - похожий на верблюжонка. Буква. – смелый, храбрый юнга.

Ергеш, қаз.-сопровождающий, последующий, следовать за кем-либо

Ерғазы, қаз. ер + ар. гази - воин, солдат. Букв. - смелый, отважный воин, воитель за истину.

Ерғали, қаз. ер + ар. гали - храбрый; Букв. - самый смелый, храбрый богатырь, герой.

Ергожа, қаз. ер + ар. ходжа. Букв. - богатырь-ходжа.

Ердар, қаз. ер + ир. дар - владеть. Букв. - богатырь, владеющий народом.

Ердаулет, қаз. ер + ар. даулет. Букв. - богатырь, владеющий страной, богатством, имеющий цель.

Ерден, қаз. ер - герой, богатырь + монғ. эрдэнэ - драгоценность. Букв. - дорогой герой. Составные имена - Ерденбай, Ерденбек, Ерденғали.

Ерденай, қаз. ерден + ай - луна. Букв. - луноподобный богатырь.

Ережеп, ар. раджаб - 1) поклонение, почитание; 2) седьмой месяц лунного календаря. Детей, родившихся в этом месяце, нарекали Раджабом, Ережепом.

Ерен, қаз.-особый, особенно, особо.

Ержан, қаз. - храбрый, смелый, бесстрашный человек, герой, богатырь.

Ержұман, қаз. ер + ар. жұман - драгоценный, жемчуг.

Ержігіт, қаз. ер + джигит. Букв.

азамат.

Еркебай, ерке бала болсын деп қойылған есім. Еркелете айтылатын түрі – Еркеш.

Еркеболат, айтқанын істететін ерке бала болсын деп қойылған есім.

Еркебулан, бір үйдің әлпештеген аяулысы, қағу-соғу көрмеген ерке тотайы.

Еркін, өз ықтияры, еркі өзінде, азат, басы бос, ерікті. Еркін сөзі құрамында келетін біріккен тұлғалы есімдер – Еркінбай, Еркінбек, Еркінғали, Еркінжан, Еркінтай.

Ерлан, бала батыл болсын деген тілектен қойылған есім.

Ерлен, ер, батыр деген мәндегі есім.

Ерлік, батырлық, батылдық, ер жүректік.

Ерман, ержүрек, батыл адам дегенді білдіреді.

Ермат, қаз. ер + мат – мамет есімінің қысқарып өзгерген түрі, яғни Ермат – Ермамбет.

Ермек, алданыш, жұбаныш. Орта жастан асқан ата-ана семьясында туған балаға ендігі ермегім болсын деп қойылатын есім.

Ерназар, қаз. ер + ар. назар – көру, көзқарас, ықылас. Рухы күшті, батыр деген мағынаны береді.

- храбрый, смелый джигит, парень.

Еркебай, қаз. ерке - баловень, неженка. Букв. - пусть будет баловнем, все желания которого сбываются. Ласкательная форма - Еркеш.

Еркеболат, қаз. ерке + болат, болады - да будет. Букв. - пусть будет баловнем.

Еркебулан, қаз. - **непринужденный**, вольный, свободный, смелый в семье.

Еркін, қаз. - свободный, непринужденный, вольный. Составные имена - Еркінбай, Еркінғали, Еркінжан, Еркінтай.

Ерлан, қаз. ер + улан - парень смелый, букв. - удалец.

Ерлен, қаз. - мужайся, будь героем, богатырем.

Ерлік, қаз. - мужество, геройство, героизм, храбрость.

Ерман, қаз. ер - богатырь, герой + ар. ман - человек. Букв. - храбрец, смелый человек.

Ермат, қаз. ер - богатырь, герой + мат - фонетически измененная форма полного имени Мамет. Букв. - богатырь, герой Мамет.

Ермек, қаз. - развлечение, забава. Обычно этим именем назывались дети, рожденные в семье пожилых людей.

Ерназар, қаз. ер+ ар. назар - взор, взгляд, внимание, нрав. Букв. - смелый духом.

Ернар, нән, зор, қайратты, күшті, мықты. Нар тұлғалы күшті, мықты батыр.

Ернияз, қаз ер + ир. нияз – сый, тарту. Батырдың сыйы деген мағынаны білдіреді.

Ернұр, қаз. ер – батыр + ир. нұр – жарық, сәуле, көркем. Бала ер келбетті, көркем болсын деген тілекпен қойылған есім.

Ерсайын, қаз. ер + моңғ. сайын – жақсы. Яғни ең мықты, аса жақсы батыр.

Ерсәли, қаз. ер + ар. сәли – салих – жақсы, қайырымды, жақсы батыр.

Ертай, қаз. ер + тай – кісі аттары қосымшасы, яғни ер, батыр, батыл кісі.

Ертуған, өмірге батыр, ер жүрек боп келген.

Ертілес, өмірге келген бала келешекте батыр болса екен деген тілектен қойылған есім.

Ертіс, к. т. Ертіс өзені бойында туылған балаға қойылған есім.

Ерубай, қаз. ер + у – соңынан ілесу + бай; соңынан еретін балалар көп болсын деген мағыналы есім.

Ернар, қаз. ер - герой, богатырь + нар - мужественный, храбрый, могучий, сильный, здоровый, крепкий. Букв. - храбрый, могучий, здоровый, богатырь, герой.

Ернияз, қаз. ер - герой, богатырь + ир. нияз - подарок, дар. Букв. - дар героя.

Ернур, қаз. ер - богатырь + ир. нур - свет, луч, красота. Букв. - человек с богатырским телосложением, статный, красивый.

Ерсаин, қаз. ер - богатырь + монғ. саин - хороший. Букв. - примечательный, очень крепкий богатырь.

Ерсәли, қаз. ер - богатырь + ар. сали < сали - хороший, добрый. Букв. - хороший, добрый богатырь.

Ертай, қаз. ер - богатырь + суффикс личных имен тай. Букв. - смелый, отважный, храбрый, мужественный.

Ертуған, қаз. ер - богатырь + туган - рожден. Букв. - рожден богатырем.

Ертілес, қаз. ер - богатырь + тлес - просить, желать. В этом имени выразилось желание родителей, чтобы их ребенок был богатырем, мужественным.

Ертіс, др. тюрк. Букв. - рожденный у берегов реки Иртыш.

Ерубай, қаз. ер + у - следовать + бай. В имени отразилось пожелание, чтобы за старшим сыном

Ерік, толық еркіндік, бостандық.

Ерімбет, сенімді, мықты батырым болсын деп қойылған есім.

Ес, ақыл-ес. ауысп. тірек, сүйеніш.

Есбай, ақыл-ойға бай болсын деп қойылған есім.

Есбатыр, Естібатыр деген есімдегі ті қосымшасы түсіп қалып, Есбатыр боп кеткен. Есті, ақылды батыр болсын деген мағынаны білдіретін есім.

Есберген, ақыл, парасат берген, ес берген деген мағынадағы есім. Синонимі – Есберді.

Есбол, ақылды, сүйенішім бол, медеу бол деген мағыналы есім.

Есболат, өскенде ақыл қосады, сүйеніш, медеу болады деген мағыналы есім.

Есдәулет, қаз. ес + ар. дәулет – байлық, бақыт. Мемлекетті басқаратын, ақыл-ойы мол азамат болсын деген тілекпен қойылған есім.

Есдәуір, қаз. ес + ар. дәуір – мезгіл, мерзім, заман. Өз заманының, дәуірінің ақылды азаматы болсын деп қойылған есім.

Есей, қаз. есу, ер жету, үлкен болу.

Есен, қаз. сау-саламат, аман. Біріккен тұлғалы есімдер – Есенаман, Есенәлі, Есенай, Есенбай, Есенбол, Есенгелді және т.б.

родилось много детей.

Ерик, қаз. - воля, полная свобода.

Ерімбет, қаз. ерім - мой богатырь, мой герой + бек - крепкий, сильный. Букв. - мой сильный герой.

Ес, қаз. - память. Перен. - опора, подмога.

Есбай, қаз. - умный, рассудительный.

Есбатыр, қаз. - видоизмененная форма имени Естібатыр. Букв. - умный, сообразительный богатырь.

Есберген, қаз. ес - ум, разум + берген - дал. Букв. - одарен разумом. Синоним - Есберды.

Есбол, қаз. ес + бол - быть. Букв. - будь умной опорой.

Есболат, қаз. ес + болат, болады - будет. Букв. - будет умным, опорой.

Есдаулет, қаз. ес + ар. даулет - богатство, счастье. Такие имена обычно давались с пожеланием, чтобы ребенок был умным и управлял государством, имел власть.

Есдаур, қаз. ес + ар. даур - период, цикл, эпоха. Букв. - умный, разумный гражданин своего времени.

Есей, қаз. - расти, мужайся, крепись.

Есен, қаз. - благополучный, здравствуй. Составные имена - Есенаман, Есенәлі, Есенай, Есенбай, Есенбол, Есенгельды и др.

Есенай, бала дүниеге аман-сау келді-ай деген қуанышпен байланысты қойылған есім.

Есенбақы, қаз. есен + ар. бақи – мәңгілік, өмірлік, берік, тұрақты. Мәңгі сау-саламат, аман-есен бол деген мәндегі есім.

Есенберді, аман-есен, сау-саламат дүниеге әкелді, берді.

Есенболат, қаз. есен + болат болады деген сөздің дыбыстық өзгеру нұсқасы. Яғни бала сау-саламат, аман-есен болады деген мағынаны білдіреді.

Есенжан, сау-саламат, аман туған жан.

Есентемір, ден саулығы темірдей мықты, аман-сау болсын деген тілекпен қойылған.

Есет, ир. >изад > авест > язата – лайық, дәл.

Есжан, есті, ақылды адам.

Ескендір, Александр Македонскийді күллі Азия, Араб халқы осылай атап кеткен. Дыбыстық өзгеру түрлері – Искендер, Скандер, Ескендер.

Есқайыр, қаз. ес + ар. кейр – қайырым, мейірім, шафағат. Аса мейірімді, жұртқа қайырымы мол, ақылды адам.

Есқали, қаз. ес + ар. қали < ғали сөзінің өзгерген т түрі. Аса парасатты, ақылды деген мағыналы

Есенай, қаз. есен + ай - ох! Букв. - как хорошо, что ребенок появился на свет благополучно.

Есенбахи, қаз. есен + ар. бахи - вечный, верный, постоянный. Букв. - будь вечно здоровым, благополучным.

Есенберды, қаз. есен + берди - дал, подарил. Букв. - родился на свет здоровым, благополучным.

Есенболат, қаз. есен + болат - да будет. Букв. - будет благополучным, невредимым, здоровым.

Есенжан, қаз. есен + жан, ир. джан - душа, человек. Букв. - человек, рожденный благополучно, невредимо.

Есентемир, қаз. есен + темир - железо. Букв. - невредимый, крепкий, как железо.

Есет, ир. изад > авест > язата - достойный, соответствующий.

Есжан, қаз. - умный, разумный человек.

Ескендир, ир. Видоизмененная форма Александр. Все народы Азии и Аравии так называли Александра Македонского. Фонетические варианты - Искандер, Скандер.

Ескаир, қаз. ес + ар. кейр - хороший, добрый, превосходный. Букв. - очень добрый, превосходный, умный человек.

Есқали, қаз. ес + қали, ар. гали. Букв. - очень умный, здравомыслящий, разумный человек. Ласкательная

есім. Еркелете айтылатын түрі – Естай.

Есмұрат, қаз. ес + ар. мұрад – мақсат, тілек.

Естекбай, истак – башқұрттардың көне аты + қаз. бай.

Естібай, қаз. – ақылды, парасатты.

Есіл, Есілөзені бойында туған соң қойылған есім.

Есілбай, Есіл бойында туған ер бала.

Есім, ат, атақ, даңқ.

Есімбек, қаз. – аты, даңқы зор, мықты.

Есірке, аяу, жан ашу, мүсіркеу, ниет білдіру.

Ешбай, к.т. эш – дос, ашна. Досбай есімінің синонимі.

Ешжан, к.т. эш – дос, ашна + жан. ир. жан – адамның досы деген мағынаны білдіреді.

Ешмухамбет (қараңыз: Досмат).

форма - Естай.

Есмұрат, қаз. ес + ар. мұрад - цель, желание. Букв. - разумное желание.

Естекбай, др.тюрк. истак - древнее название башкир + қаз. бай.

Естибай, қаз. ести - умный, разумный, здравомыслящий.

Есиль, қаз., дано по названию реки Ишим.

Есильбай, қаз. - мальчик, рожденный на берегу Ишима.

Есім, қаз. - имя, слава.

Есімбек, қаз. - славный, известный, крепкий, могучий.

Есірке, қаз. - сочувствовать, выражать сожаление, жалеть.

Ешбай, др.тюрк. эш - друг, приятель. Синоним - Досбай.

Ешжан, др.тюрк. эш - друг, приятель + жан, ир. джон - душа. Букв. - друг человека.

Ешмухамбет (см. Досмат).

Ж

Жабағы, бұл есім о бастағы көне түркі тілінде ябғу – патшаның, хағанның орынбасары деген сөз. Жабағы сөзі осымен қатар: – 1) бір жасар құлын; 2) түйе мен қойдың жабағы жүні деген мағынаны да береді.

Жабай, к.т. – көне түрік тіліндегі

Жабаги, др.тюрк. ябғу - титул верховного правителя у западных тюрков; 1) годовалый жеребенюк; 2) скатавшаяся шерсть овцы или верблюда.

Жабай, др.тюрк. ябғу < жабғу -

Ябгу-Жабгу патшаның хағанның орынбасары деген мағынаны білдіреді.

Жабайхан, к.т. жабай + хан. Ханның, хағанның орынбасары деген ұғымды береді.

Жабал, ар. – тау.

Жабырбай, к.т., жабыр – жазық, кең жер + қаз. бай.

Жағыпар, ар. – бұлақ, жылға.

Жадай, ар. жадид – жаңа, жаңарақ.

Жадыра, жайнау, жарқын жүзді болып гүлдену, көңіл-күйі көтеріліп, көңілдену.

Жазылбек, ар. жазил – жазал – мол, үлкен, зор + қаз. бек.

Жайдар, қаз. жайдары – көңілді, ақ жарқын. Біріккен тұлғалы есім – Жайдарбек.

Жайлау, қаз. шөбі шүйгін, соны, жазғы мал жайылымы.

Жайлаубай, жайлау сияқты кең, жайлы болсын деп қойылған есім. Синонимі – Жайлаубек.

Жайнақ, ашық-жарқын, жайдары.

Жайсаңбек, зайсаң – жайдары жүзді, қайырымды, атақты, белгілі.

Жайық, Жайық өзенінің атына байланысты қойылған есім.

Жақан, ир. джәһан – дүние, әлем, шартарап.

Жақия, ар. яхья – ғұмырлы, өмірлі.

титул - вице-король, заместитель хагана.

Жабайхан, др.тюрк. жабай + хан. Букв. - заместитель хагана или хана.

Жабал, ар. - гора.

Жабырбай, др.тюрк. жабыр - просторная, широкая, ровная поляна + қаз. бай. Букв. - богатый полями.

Жагпар, ар. - ручей, речка.

Жадай, ар. жадид - новый, новейший, недавний.

Жадра, қаз. - испытывать наслаждение, удовольствие, блаженствовать, веселиться.

Жазылбек, ар. жазил < жазал - обильный, большой + бек - крепкий.

Жайдар, қаз. жайдары - веселый, приветливый. Составное имя - Жайдарбек.

Жайлау, қаз. - летовка, летнее пастбище.

Жайлаубай, қаз. жайлау - летовка + бай. Букв. - будь доброй душой. Синоним - Жайлаубек.

Жайнақ, қаз. - любезный, веселый, приветливый.

Жайсанбек, зайсан - добродушный, благородный, знатный.

Жайық, қаз. Образовано по названию реки Жайық.

Жахан, ир. джахан - жизнь, мир, вселенная.

Жахия, ар. яхья - долгоживущий, жизнеспособный.

Жақсыбай, көпке жағымды, жұртқа сүйкімді болсын деген тілекпен қойылған есім. Қысқартып-еркелете айту тұлғасы – Жакей. Синонимі – Садыбай.

Жақсылық, адам бойындағы жақсы қасиет, ізгілік, қайырымдылық.

Жақсымұрат, қаз. жақсы – игі мақсат, ар. мұрад – ізгі тілек.

Жақып, ар. яғқуб, – 1) табанды, қарсылық білдіретін, үндемейтін; 2) айлакер, қу; 3) егіздің сыңары. Біріккен тұлғалы есімдер – Жақыпбай, Жақыпбек, Жақыпжан, Жақыпқан. Еркелете қысқартып айту тұлғасы – Жақай.

Жалғас, тіркес, ұштас, селбес. Бұл есім алдыңғы балалардың жалғасы дегенді немесе содан кейін де балалар көбейіп, жалғаса берсін деген ұғымда берілген. Біріккен тұлғалы есімдер – Жалғасбай, Жалғасбек, Жалғастұр.

Жалел, ар. жалил – ұлы, даңқты, атақты.

Жалид, ар. – табанды, тұрақты.

Жалтыр, ап-анық, жалтыраған, жайнаған.

Жалын, күш-жігер, қайрат, қуат.

Жамбыл, монғ. – қорған.

Жамил, ар. – 1) әдемі, тамаша, көркем, сұлу; 2) сүйкімді, ажарлы.

Жамьқан, ар. джамеғ – 1) қоғам,

Жаксыбай, қаз. жаксы - хороший + бай. Букв. - расти хорошим, честным. Сокращенно-ласкательная форма - Жакей. Синоним - Садыбай.

Жаксылык, қаз. - доброта, добро, благодеяние.

Жаксымурат, қаз. жаксы + ар. мұрад - желание, цель. Букв. - хорошее желание, добрая весть, цель.

Жакип, ар. яғқуб - 1) упорный, оказывающий сопротивление, несговорчивый; 2) хитрый, хитрец; 3) один из близнецов. Составные имена - Жакипбай, Жакипбек, Жакипжан, Жакипхан и др. Сокращенно-ласкательная форма - Жақай.

Жалғас, қаз. Букв. - последующий, продолжающий, выражает пожелание, чтобы и после этого ребенка еще были дети. Составные имена - Жалғасбай, Жалғасбек, Жалғастұр.

Жалел, ар. жалил - великий, славный, знаменитый, известный.

Жалид, ар. - стойкий, упорный.

Жалтыр, қаз. - блеск, лоск, блестящий, ясный.

Жалын, қаз. - пламя, энергия, порыв, пыл.

Жамбул, монғ. - крепость.

Жамил, ар. - 1) красивый, прекрасный, приятный; 2) любезный, милый.

Жамихан, ар. джамеғ - 1)

жамағат, көпшілік + қан (хан). 2) Көптің, жамағаттың ханы деген мағынаны білдіреді.

Жанай, ир. джон + қаз. ай. Жаным, айым.

Жанайдар, ир. джон + ар. хайдар – арыстан. Бала арыстандай айбатты, мықты болсын деген тілекпен қойылған. Синоним – Жанарыстан.

Жанақ, ир., қаз. – оның жаны таза, ниеті ақ деген мағынада қойылған.

Жанар, – 1) көздің жанары; 2) күннің шапағы; 3) ауысп. көрік, ажар, рең.

Жанарыстан, ир. джон + қаз. арыстан.

Жанас, ир. қаз. бұл есім жаннан асқан, жан біткеннен артық деген мағынаны білдіреді.

Жанат, ең көркем, керемет. Біріккен тұлғалы есімдер – Жанатбай, Жанатбек, Жанатқан.

Жанахмет, ир., ар. – мақтауға тұратын кісі.

Жанәбіл, ир. – әкенің жаны, жақсы көретін ұлы.

Жанбай, ир., қаз. – жаны бай, жомарт болсын деген тілекпен қойылған есім.

общество; 2) общественность, толпа + кан (хан). Букв. - властелин толпы, народа.

Жанай, ир. джон - душа + каз. ай - луна. Букв. - моя душенька.

Жанайдар, ир. джон - душа + ар. хайдар - лев. Имя, выражает желание родителей, чтобы сын вырос смелым, сильным как лев. Синоним – Жанарыстан.

Жанак, ир. джон - душа + каз. ак - белый, чистый, честный. Букв. - простодушный, чистосердечный человек.

Жанар, каз. 1) блеск глаз; 2) луч солнца; 3) перен. - облик, цвет лица, красота, изящество.

Жанарыстан, ир. джон - душа + каз. арыстан - лев. Синоним – Жанайдар.

Жанас, ир. джон + каз. ас - превзойти. Букв. - самый лучший, наипрекраснейший человек из всех живущих на земле.

Жанат, каз. - блаженство, самый красивый. Составные имена - Жанатбай, Жанатбек, Жанатқан.

Жанахмет, ир. джон + ар. ахмед - восхваляемый. Букв. - восхваляемый, достойный человек.

Жанабил, ир. джон + ар. аюил - отец. Букв. - душа отца, любимый сын отца.

Жанбай, ир. джон + каз. бай. Букв. - духовно богатый.

Жәнібек, ир. жан + қаз. бек. Бала жаны мықты, берік, өмір жасы ұзақ болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жанболат (қараңыз: Болатжан).

Жанбосын, ир. джон + қаз. босын болсын, өмірі берік болсын, тірі болғай.

Жангелді, ир. джон + қаз. келді өмірге, дүниеге жаңа адам келді деген мағына береді.

Жанғабыл, ир. джон + ар. қабыл, жан біткеннің қабілеттісі. Қабілетті адам.

Жанғали, ир., ар. Ғали сияқты батыл, өжет адам.

Жанғозы, қозы сияқты сүйкімді бала.

Жаңдай, аса қымбат, қадірлі.

Жандар, жан біткеннің дарындысы болсын деген тілекпен қойылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Жандарбек, Жандархан.

Жандос, ир. джон + дос, жан біткеннің досы.

Жанқуат, ир. джон + қаз. қуат жанға қуат, медет болсын деген тілекпен қойылған.

Жанмұрат, ир. Жанымның мұраты, арман тілегі деген мағынада қойылған. Баласы болмай жүрген адамдар тарапынан қойылатын, сирек кездесетін есім.

Жанибек, ир. джон + қаз. бек. Букв. - душа крепкая, вечная. Пожелание ребенку иметь всегда крепкое здоровье.

Жанболат (см. Болатжан).

Жанбосын, ир. джон + қаз. босын, болсын - да будет. Букв. - пусть живет долго, здоровует.

Жангельды, ир. джон + қаз. келді - прибыл. Букв. - появилась душа.

Жанғабыл, ир. джон + ар. габыл - одаренный. Букв. - одаренный человек.

Жанғали, ир. джон + ар. гали - смелый. Букв. - отважный, как Гали.

Жанғози, ир. джон + қаз. гоzi - ягненок. Букв. - милый, похожий на ягненок.

Жандай, ир. джон + аффикс сравн. дай. Букв. - душевный, весьма почтенный, дорогой.

Жандар, ир. джон + қаз. дар. Букв. - одареннее всех людей. Составные имена - Жандарбек, Жандархан.

Жандос, ир. джон - душа + дос - друг. Букв. - друг всех людей.

Жанқуат, ир. джон + қаз. қуат - сила, энергия, могущество. Букв. - будь душевной опорой, надеждой.

Жанмұрат, ир. джон + ар. мұрат. Букв. - мечта моей души, желание, цель. Имя давалось ребенку родителями, раньше не имеющими детей.

Жанмырза, жаны мырза болсын деген тілекпен қойылады.

Жанназар, ир., ар. – жан біткеннің ықыласы түсетін жақсы адам болсын деген мағыналы есім.

Жаннұр, ир. джон + нұр, жан біткеннің нұрлысы, әдемісі, керіктісі болсын деген мағыналы есім.

Жанораз, ир. джон + к. қаз. ораз. – бақыт. Жан біткеннің бақыттысы деген мағынаны береді.

Жанпейіс, ир. джон + ар. фэйзъ – 1) молшылық, жомарттық; 2) мейірім, рақым.

Жансал, жан біткеннің серісі, еркесі.

Жансұлтан, ир. джон + ар. – жан біткеннің сұлтаны.

Жантай, ир. джон + қаз. тай – жаным, өмірім деген мағынада қойылған.

Жантас, ир., қаз. – баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған.

Жантемір, ир., қаз. – жаны темірдей мықты, берік. Баланың өмір-жасы ұзақ болсын, темірдей мәңгі жасасын деген тілекпен қойылған.

Жантуар, ир., қаз. – дүниеге жақсы адам келді деген үмітпен қойылған есім.

Жантуған, ир., қаз. – дүниеге ер бала келді.

Жантілеу, ир., қаз. – жаны аман қалсын, аман-есен жарық дүниеге

Жанмырза, ир. джон + ар. мурза. Букв. - пусть будет щедрым.

Жанназар, ир. джон + ар. назар. Букв. - пусть сопутствует счастье.

Жаннур, ир. джон + каз. нур - луч. Букв. - красивее всех.

Жанораз, ир. джон + др. каз. ораз - счастье. Букв. - счастливее других.

Жанпейіс, ир. джон + ар. фэйзъ – 1) изобилие, щедрость; 2) милость, благо. Букв. - благородный.

Жансал, ир. джн + каз. сал - рыцарь, франговатый. Букв. - щеголь.

Жансұлтан, ир. джон + ар. салтан. Букв. - правитель.

Жантай, ир. джон + аффикс тай. Букв. - мой милый, моя жизнь.

Жантас, ир. джон + каз. тас - камень. Букв. - душа крепкая, как камень.

Жантемір, ир. джон - душа + каз. темир - железо. Букв. - душа крепкая, как железо.

Жантуар, ир. джон + каз. ту - рожать, родиться. Букв. - появился, то есть родился замечательный человек.

Жантуған, ир. джон + каз. туған - причаст. Форма от ту. Букв. - родился мальчик, т.е. мужчина.

Жантілеу, ир. джон + каз. тлеу - желать, просить. Букв. - просить,

келсін деп тілеумен байланысты қойылған есім.

Жанша, ир. джон + ша ир < шах сөзінің қысқарған түрі, жан біткеннің патшасы, шах.

Жанузақ, ир., қаз. – баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Жаңабай, дүниеге, өмірге жаңа келген бала.

Жапан, кең жазық құлан дала. Бала өз өмірінде кең пейілді адам болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жапар, ар. – 1) алып, ер, батыр; 2) катал билеуші, әмірші, зәлім. Фонетикалық түрі – Жаппар.

Жарас, жарамды болу, келісті, сай келу.

Жарбол, ир. йар – жәрдем беруші дос + бол. Синонимі – Досбол.

Жарқын, қаз. – ашық, айқын, жарық, нұрлы, жайнаған. Бірікентұлғалы есімдер – Жарқынбай, Жарқынбек. Қысқартып еркелету тұлғасы – Жәкіш.

Жармұхамбет, ир. йар – дос, көмекші – ар. Мұхамбет, Мохаммед, Мұхамбеттің досы, жәрдемшісі.

Жарық, сәуле, нұр.

Жарылқасын, құдай оңдасын, тәңір есіржесін деген мағынаны білдіреді.

чтобы ребенок родился невредимым.

Жанша, ир. джон + ша - сокращенная форма от ир. шах. Букв. - царь людей.

Жанузақ, ир. джон + каз. узак - долгий. Букв. - долголетний, долгожитель.

Жанабай, каз. жана - новый + бай. Букв. - новорожденный, первенец.

Жапан, каз. - широкая степь, необъятная пустыня. Имя давалось с целью, чтобы ребенок был широким по натуре, добрым и доброжелательным ко всем.

Жапар, ар. - 1) великан, всемогущий, богатырь; 2) жестокий властитель, тиран. Фонетический вариант - Жаппар.

Жарас, каз. - соответствовать, подходить, быть подходящим, быть пригодным.

Жарбол, ир. жар - друг, тот, кто оказывает помощь, поддержку + каз. бол - быть. Букв. - будь другом. Синоним - Досбол.

Жарқын, каз. - светлый, лучезарный, свет, блеск, цветущий. Составные имена - Жарқынбай, Жарқынбек. Сокращенно-ласкательная форма - Жәкіш.

Жармұхамбет, ир. йар - друг, помощник + ар. Мұхаммед. Букв. - друг Мухаммеда.

Жарық, каз. - свет, луч.

Жарылқасын, каз. - соизволить, соблаговолить.

Жас, улыжыған балғын, сәби.

Жасамыс, көпті көрген, ысылған, тежірибелі, жасай бергіш.

Жасқайрат, жаңа қуатқа, қабілетке ие болсын деп қойылған есім.

Жасталап, жаңа талапқа ұмтылған жас бала деген мағынадағы есім.

Жасұзақ, баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған.

Жасұлан, жас жігіт, жас азамат деген мәндегі есім.

Жасыбай, қаз. – баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Жәдігер, ир. едгор – естелік, ескерткіш.

Жемшит, ир. джемшид – сәулелі, нұрлы.

Жөңір, ир. джахан + гир – дүниені меңгеруші, әлемге үстемдік етуші.

Жәрдем, көмек, тірек, сүйеніш.

Ждан, неолог. Орыстың күту, тосу деген сөздерінен алынған.

Жексенбай, ир. йек – бір, шамбә – күн + қаз. – бай. Жексенбі күні туған балаға Женсен, Жексенбі, Жексенбай деген есім берген.

Жексенбі, (қараңыз: Жексенбай).

Жемісбек, бала ер жеткенде атананың еңбегін ақтап, жемісін жегізетін болсын деген тілекпен

Жас, қаз. – молодой.

Жасамыс, қаз. – опытный, выдававший многое, долго живущий.

Жасқайрат, қаз. жас + кайрат – энергия, кипучая сила. Букв. – молодая сила, энергичный парень.

Жасталап, қаз. жас + талап – талант. Букв. – молодой талант.

Жасузақ, қаз. жас + узак. Букв. – долгоживущий.

Жасулан, қаз. жас + улан. Букв. – энергичный молодой человек, удалой джигит.

Жасыбай, қаз. жас – года, возраст + бай. Букв. – долгоживущий.

Жадигер, ир. егдор – память, реликвия.

Жамшид, ир. джемшид – лучезарный.

Жангир, ир. джахан + гир – покровитель мира, завоеватель мира.

Жардем, қаз. – помощь, опора, содействие.

Ждан, неолог, от рус. ждали. Букв. – кого ждали.

Жексенбай, ир. йек – один + шамбә – день + қаз. бай. Букв. – второй день недели, сейнас – воскресенье. Синоним – Жексенби. Сокращенно-ласкательные формы – Жексең, Жекен.

Жексенби (см. Жексенбай).

Жемісбек, қаз. жемис – плод, фрукт. Перен. – результат. Такие имена детям давались с целью, чтобы

қойылған.

Жеңіс, жеңіске ие болу, жеңу. Ұлы Отан соғысы аяқталып, гитлерлік фашизмді жеңген күні туған балаға қойылған есім. Күрделі тұлғалы есім – Жеңісбек.

Жетес, ақыл-ойы өзіне жеткілікті, ақылды болсын деген тілекпен қойылған.

Жеткіншек, жас өспірім, жастар, жас буын.

Жетібай, ерте кезде 3, 7, 9 сандары киелі саналған, соған байланысты ер баланың өмір жасы ұзақ болсын деген тілекпен осындай есімдер жиі қойылған. Қысқарта айтылу түрі – Жетен.

Жетіген, астр. Аспанжұлдызының бірі, жеті қарақшы.

Жетік, білімді, білгір.

Жетістік, қолжеткен табыс, жеңіс.

Жирен, монғ. цэрэн-ұзақ өмір.

Жиренше, халық аңыздарындағы әйгілі шешен есімі. Кейіннен ұрпақтан-ұрпаққа қойылып кеткен.

Жиханша, ир. жиһан – дүние, әлем, шартарап + ир. ша (шах сөзінің қысқаша айтылу түрі). Әлемнің, дүниенің шахы, шах деген мағынаны білдіреді.

он и оправдал и труды родителей.

Женис, каз. - победа, завоевание. Имя давалось в честь победы над гитлеровскими фашистами в Великой Отечественной войне. Составное имя - Женисбек.

Жетес, каз. жет, жету - быть достаточным + ес - ум, разум. Букв. - сообразительный, разумный.

Жеткиншек, каз. - подросток, молодежь, молодое подрастающее поколение.

Жетібай, каз. жети - семь + бай. В старое время нечетные числа 3, 7, 9 в народе считались магическими. В связи с этим родители, желая своему ребенку благополучия и долголетия, часто давали подобные имена. Сокращенная форма - Жетен.

Жетиген, каз. - созвездие Большой Медведицы.

Жетик, каз. - знаток, знающий, способный.

Жетистик, каз. - достижение, победа.

Жирен, монғ. церен - долгая жизнь.

Жиренше, каз - острослов. Имя легендарного казахского оратора, героя народных преданий Жиренше. Позже оно стало переходить из поколения в поколение по традиции.

Жиханша, ир. жихан - жизнь, мир, вселенная + ир. ша (сокращенная форма иранского шах). Букв. - царь мира, вселенной.

Жолай, қырг. – 1) едет, ғұрып, өмір салты; 2) Манас жырындағы эпикалық батырдың есімі; 3) қаз. жолшыбай, жол-жөнекей.

Жолан, баланың өмірде жолы боп, бақытты болсын деген тілекпен қойылған.

Жолбарыс, жолбарыстай айбаты, жүректі, күшті болсын деп қойылған есім.

Жолдас, сенімді серік, пікірлес дос. Біріккен тұлғалы есімдер – Жолдасбай, Жолдасбек, Жолдасқан, Жолдасәлі т.б.

Жолдасбай, жолдасқа, досқа бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жолдасбек, 1) бектің, бекаданың жолдасы; 2) жолдастыққа берік, мықты, тұрақты.

Жолдасқан, жолдас, серік.

Жолдыбай, жолы құтты, ақжолтай болсын деп қойылған есім.

Жолтай, бақыт, құт әкелетін, сәтті, ақ жолды.

Жомарт, ир. джаван. жас, жас жігіт, бозбала + мард – ер, еркек, яғни джаванмард – қайырымды, мейірімді, қолы ашық мырза. Біріккен тұлғалы есімдер – Жомартбай, Жомартбек.

Жомартбай (қараңыз: Байызбай).

Жора, ир. джурә – жолдас, дос. Жолдасбек деген есімнің синонимі. Біріккен тұлғалы есімдер – Жорабай, Жорақан.

Жубан, жұбану, тынышталу,

Жулай, кирг. - 1) обычай, порядок, образ жизни; 2) имя эпического героя из поэмы "Манас"; 3) каз. - в пути, по пути.

Жулан, каз. - Букв. - удачливый.

Жулбарыс, каз. - тигр. Букв - сильный, грозный, как тигр.

Жолдас, каз. - товарищ, друг, спутник. Составные имена - Жолдасбай, Жолдасбек, Жолдасқан, Жолдасқали и др.

Жолдасбай, каз. жолдас + бай. Букв. - богатый друзьями, товарищами.

Жолдасбек, каз. - 1) товарищ, друг начальника, бека; 2) преданный, верный своему другу, товарищу.

Жолдасқан, каз. - товарищ, спутник жизни.

Жолдыбай, каз. жолды - удачливый.

Жолтай, каз. - приносящий счастье, удачу, удачливый.

Жомарт, ир. джаван - молодой юноша, молодой человек + мард - мужчина, муж. Букв. - благодарный, великодушный. Составные имена - Жомартбай, Жомартбек.

Жомартбай (см. Байызбай).

Жора, ир. джура - товарищ, друг. Синоним - Жолдасбек. Составные имена - Жорабай, Жорахан и т.д.

Жубан, каз. - утешаться. В семье,

өкінішін басу. Ертеде баласы тұрмай жүргенде туған балаға осындай ат берген.

Жұбаныш, Қуаныш есімінің синонимі. Фонетикалық түрі – Жуаныш.

Жұма, ар. джумга – жиын, жалпы қауым жиналатын күн. Біріккен тұлғалы есімдер – Жұмабай, Жұмабек, Жұмақан, Жұмәділ, Жұмағұл, Жұмажан, Жұмагелді және т.б. Еркелете айтылатын түрі – Жұмаш.

Жұман, ар. – қымбат бағалы зат, інжу.

Жұманбай, қымбат бағалы затқа бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жұманияз, ар. джумга – жиын, қауым жиналатын күн; жұмадан жұмаға дейінгі бір жеті + ар. нияз – өтініш, тілек; үміт, сый, тарту. Жұма күні туған сыйлы, үміт артар бала.

Жұмат, ар. – жыл санауындағы 5-ші ай аты.

Жұзбай, бала жүз жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Жүніс, к. евр. иона – көгершін. Біріккен тұлғалы есімдер – Жүнісбай, Жүнісбек, Жүнісжан, Жүнісәлі.

Жүрсін, аман-сау болсын, ұзақ өмір сүрсін деген тілекпен қойылған есім.

Жүсіп, к. евр. Иосиф – 1) көбейсін, көп болсын; 2) әдемі, жақсы. Біріккен тұлғалы есімдер – Жүсіпбай, Жүсіпбек,

где умирали дети, давали это имя. Синоним - Куан.

Жубаныш, каз. - утеха. Синоним имени Куаныш. Фонетический вариант - Жуаныш.

Жума, ар. джумга - пятница. Составные имена - Жумабай, Жумабек, Жумакан, Жумадил, Жумагазы, Жумагул, Жумажан, Жуматай, Жумагельды и др. Ласкательная форма - Жумаш.

Жуман, ар. - драгоценная вещь, жемчуг.

Жуманбай, ар. жуман + каз. бай. Букв. - богатый драгоценными вещами, жемчугом.

Жуманияз, ар. джумга - 1) день сбора, пятница; неделя + ар. нияз - просьба, мольба; 2) надежда; 3) подарок, дар. Букв. - ребенок, рожденный как подарок.

Жумат, ар. - пятый месяц лунного календаря.

Жузбай, каз. жуз - сто + бай. Такие имена давались с целью, чтобы ребенок прожил сто лет.

Жунис//Жунус//, др.евр. Иона - голубь. Составные имена - Жунисбай, Жунисбек, Жунусжан, Жунусали.

Журсун//Журсин, каз. - здравствует, пусть будет долголетним, благополучным.

Жусип, др.евр. Иосиф - 1) приумноженный, многочисленный; 2) красивый, хороший. Составные

Жүсіпжан.

Жігер, – 1) қажыр, қайрат, күш, куат; 2) ынта, талап, ерік.

имена - Жусипбай, Жусипбек, Жусупжан.

Жигер, каз. - 1) энергия, сила, мощь; 2) воля, упорство, стремление, настойчивость.

3

Зайт, ар. зәйд. 1. есуші, көбеюші, 2. артық.

Зайыр, ар. – айқын, анық.

Закария, ир. закр – ес, еске алушы, ескеруші + ия.

Заманбек, ар. замона – дәуір, кезең + бек. Синонимі – Дәуірбек.

Замир, ор. ж. есім – бейбітшілік, тыныштық үшін.

Заңғар, каз. 1) үлкен, алып; 2) зәулім, бийк.

Заки, ар. заки – 1) зерек, сезімтал, өткір; 2) ақылды, қабілетті.

Зәкір, ар. закр – ес, сана, ақыл, еске алушы.

Зәріп, ар. зариф – 1) өткір ойлы, ақылды, зейінді; 2) әдемі, нәзік, көркем.

Зейнұр, ар. – нұр, көркемдік рең.

Зерек р. – аса ақылды, пысық.

Зиятбек, ир. – зияд – 1) көп, мол; 2) қосылған, көбейген + бек.

Зұлқарнай, ар. – зул + корнеин

Заит, ар. заид - 1) растущий, развивающийся; 2) лучший.

Заир, ар. - явный, несомненный.

Закария, ар. закир - сознание, разум, вспоминающий + ия.

Заманбек, ар. замона - время, эпоха + каз. бек. Букв. - властелин времени. Синоним - Даурбек.

Замир, неолог. от рус. словосочетания за мир.

Зангар, каз. - 1) громадина, великан; 2) величественный, самый высокий.

Заки, ар. - 1) пронизательный, бойкий, тонкий; 2) умный, способный.

Закир, ар. закр - память, сознание, разум, вспоминающий.

Зарип, ар. зариф - 1) остроумный, красивый; 2) изящный, тонкий, приятный.

Зейнур, ар. - красота, сияние, красивый вид.

Зерек, ир. - одаренный, смысленный, понятливый.

Зиятбек, ир. зияд -1) много; 2) превосходный + каз. бек.

Зулхарнай, ар. зул + корнеин -

– қос мүйізді. Александр Македонскийдің лақап аты.

Зұлпықар, ар. зу – л + факар – шаңшушы, Әлидің қылышының әсірелеген аты; түйреуші, қақ жарып түсуші, жарып түсетін қылыш деген мағына береді.

Зікірия, ар. – 1) есте қалған; 2) ес, жады; 3) еске алу. Фонетикалық түрі – Зікіриян.

двурогий. Это прозвище Александра Македонского.

Зулфакар, ар. зу + л + факар – колющий, вонзающий, рассекающий, обладающий. Букв. - карающий меч.

Зикрия, ар. - 1) оставшийся в памяти; 2) память, сознание; 3) воспоминание. Фонетический вариант - Зикриян.

И

Ибат, ар. һібәт, һибат – сый, сыйлық тарту.

Ибрагим, к. евр. Авраам есімінің айтылу түрі. Ел ағасы деген мағыналы есім. Фонетикалық түрлері – Ыбырайым, Ыбрай, Ыбыш, Ыбекен, Ыбыраш.

Игенбай, құдай жарылқаған, иіген, бай деген мағыналы есім.

Игілік, қайырымды іс, жақсылық.

Игісін, жақсы, қайырлы.

Идаят (қараңыз: Ғидаят).

Изатбек, ар. – иззат – даңқ, атақ + бек. Аса даңқты, атақты.

Икрам, ар. – икром – ізет, құрмет, сый, қадір.

Илмар, ж. есім. Ильич, Ленин, Маркс деген есім мен фамилиялардың бас әріптері мен бас буындарынан қысқарған есім.

Иман, ар. иман – сенім, наным. Біріккен тұлғалы есімдер – Иманәлі, Иманбай, Иманбек, Иманғазы,

Ибат, ар. - дар, подарок.

Ибрагим, ар. от др.евр. - Авраам. Букв. - отец народов. Фонетические варианты - Ибраим, Ибрай, Ибиш, Ибикен, Ибраш.

Игенбай, каз. - зажиточный человек, богач.

Иглик, каз. - доброе дело, милость, доброта, добродетель.

Игисин, каз. добрый, хороший.

Идеят (см. Ғидаят).

Изатбек, ар. иззат - слава + бек. Букв. - славный.

Икрам, ар. икром - почесть, уважение, почтение.

Илмар, неолог. Аббревиатура из заглавных букв и слога имен и фамилии - Ильич, Ленин, Маркс.

Иман, ар. иман - вера, верование. Составные имена - Иманали, Иманбай, Иманбек, Иманғазы, Иманғали,

Иманғали, Иманжан, Имангелді, Иманқыш, Иманқұл т.б. Еркелете айтылатын түрлері – Имаш, Имантай.

Инаят (қараңыз: Гинаят).

Иса, к. евр. Иисустың арабша айтылу түрі – құдай сыйы, құдай құтқарады. **Синонимдері** – Айса, Ғайса, Ғайсын. Біріккен тұлғалы есімдер – Исаділ, Исальы, Исахмет, Исабай, Исабек, Исағали, Исатай, Исажан, Исахан.

Иманжан, Имангельды, Иманакыш, Иманқұл и др Ласкательная форма - Имаш, Имантай.

Инаят (см. Гинаят).

Иса, ар. форма др.евр. Иисус - божий дар, бог, спасет. Синонимы - Айса, Гайса, Гайсин. Составные имена - Исадил, Исали, Исахмет, Исабай, Исабек, Исатай, Исажан, Исахан.

К

Кабир, ар. – 1) ұлы, күшті, зор, үлкен; 2) маңызды, байыпты, салмақты.

Камал, ар. камал – толықтық, жетіктік, тұтас. Фонетикалық түрлері – Кемел, Кәмал, Камил.

Кәдір, ар. кадр. – 1) күшті, құдіретті; 2) қабілетті; 3) құрметті, лайықты, құнды, беделді. Диалектілік түрлері – Қадыр, Хадир.

Кәдірбай, ар. кадр + қаз. бай. Күшті, құдіретті, бай деген мағынаны білдіреді.

Кәдірбек, ар. кадр + қаз. бек. Қадірі жоғары, кәдірлі кісі. Еркелете айтылу түрі – Кәдіртай.

Кәдіржан, кәдірлі кісі, кәдірі жоғары адам.

Кәкімбек, ар. хахим + қаз. бек.

Кабир, ар. - 1) великий, могучий, огромный, большой; 2) важный, толковый, серьезный.

Камал, ар - совершенство, полнота, целый. Фонетические варианты - Кемел, Кэмал, Камил.

Кадир, ар. 1) сильный, могущественный; 2) способный; 3) уважаемый, достойный, ценный, авторитетный. Фонетические варианты - Кадыр, Хадир.

Кадирбай, ар. кадр + бай. Букв. - сильный, могущественный богач.

Кадирбек, ар. кадр + қаз. бек - крепкий, сильный. Букв. - человек весьма авторитетный, могущественный. Ласкательная форма - Кадиртай.

Кадиржан, кадр + ир. джон. Букв. - очень авторитетный человек.

Какимбек, ар. хахим + қаз. бек.

Дана, білгір адам. Қысқартылып еркелете айту түрі – Кәкен.

Көкімжан, ар. хәкім – 1) дана, данышпан, ақылды, есті; 2) философ + ир. джон. Данышпан адам. Қысқартып еркелете айту түрі – Кәкітай.

Көміл, ар. камил – жетілген, толысқан. Біріккен тұлғалы есім – Кәмілбек. Синонимдері – Кемел, Кемелбай.

Көрім, ар. карим – 1) қолы ашық мырза, жомарт; 2) ақкөңіл, кең пейіл, сүйкімді. Фонетикалық түрі – Кәрім. Біріккен тұлғалы есімдер – Кәрімбай, Кәрімжан, Кәрімбек, Кәрімқұл.

Көріпжан, ар. кариб – жақын, тус, туған, яғни ең жақын, туысқан адам.

Көкіл, баланың маңдайға дейін қойған шашы.

Келіс, келіскен деген сөздің қысқарған түрі. Синонимі – Жарас.

Кемелбек, ар. камал + бек. Яғни кемеліне келген, толысқан.

Кемеңгер, ар. – дана, данышпан.

Кенбай, кенге бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Кенен, қаз. – 1) жеткілікті, мол; 2) мырза, кең пейіл. Біріккен тұлғалы есім – Кененбай.

Кенеш, к.т. кенш, бала.

Букв. - знающий, мудрый бек. Сокращенно-ласкательная форма - Кәкен.

Кақимжан, ар. хақим - 1) мудрый, мудрец, умный; 2) философ + ир. джон - душа. Букв. - мудрец. Сокращенно-ласкательная форма - Кақитай.

Камил, ар. камал - совершенный, превосходный. Составное имя - Камилбек. Синонимы - Кемель, Кемельбай.

Карим, ар. - щедрый, великодушный, благородный, милостивый, любезный. Составные имена - Каримбай, Каримжан, Каримбек.

Карибжан, ар. кариб - близкий, близкородственный. Букв. - родственник.

Кекиль, қаз. - хохол на голове мальчика.

Келис, қаз. келискен - хороший. Букв. - соответствующий, подходящий. Синоним - Жарас.

Кемелбек, ар. камал + бек. Букв. - человек зрелый, совершенный.

Кемеңгер, ар. - мудрец, гений.

Кенбай, қаз. кен - ископаемое, руда. родители, называя так ребенка, хотели, чтобы он был богат ископаемыми недрами.

Кенен, қаз. - 1) достаточный, обильный; 2) щедрый, великодушный. Составное имя - Кененбай.

Кенеш, др.тюрк. кенш - ребенок.

Кенже, қаз. ең соңғы туған перзент. Біріккен тұлғалы есімдер – Кенжебек, Кенжеғали, Кенжетай, Кенжеқан.

Кеңес, мәжіліс, мәслихат. Бүлесім совет (кеңес) өкіметінің алғашқы жылдарынан бастап көп қойыла бастады. Ол совет дәуірінде туған жаңа есімдер қатарына жатады.

Кеңшілік, ж. есім. Бостандық, еркіндік.

Керім, ар. карим – тамаша, аса керемет, жомарт, мәрт адам. Біріккен тұлғалы есімдер – Керімбай, Керімбек, Керімхан. Синонимі – Дәулеткерім.

Ким, ж. есім. “Коммунистический Интернационал Молодежи” деген сөздердің бас әріптерінен жасалған есім.

Кийкбай, қаз. кийк – елік, бөкен, тау ешкісі, қара құйрық тектес жабайы аң + бай.

Клим, лат. – биязы, кішіпейіл, мейірімді.

Космосбек, ж. есім. космос сөзінен шыққан.

Көбеген, к.т. – жас бала.

Көбей, көп бол, өніп-өс деген мағынада.

Көбейсін, өссін, өсіп-өніп жетілсін. Синонимі – Көбейхан.

Көдек, ир. кудак – 1) бала, сәби; 2) бозбала, жігіт.

Көкбай, көк-аспан, тәңірі.

Букв. - дитя.

Кенже, қаз. - самый младший из детей. Составные имена - Кенжебай, Кенжебек, Кенжеғали, Кенжетай, Кенжеқан.

Кенес, қаз. - совет, совещание. Это имя широко распространилось в нашей республике особенно после Октября. Оно является одним из новых имен, возникших в советское время.

Кеншілік, қаз. неол. - свобода.

Керим, ар. - прекрасный, дивный, великодушный, щедрый, добрый человек. Составные имена - Керималы, Керимбай, Керимбек, Керимхан. Синоним - Даулеткерім.

Ким, неолог. Аббревиатура от словосочетания Коммунистический интернационал молодежи.

Кийкбай, қаз. кийк - дикая коза, антилопа + бай.

Клим, лат. - мягкий, скромный, милосливый.

Космосбек, неолог. от космос.

Көбеген, др.тюрк. - младенец.

Көбей, қаз. - умножайся, расти.

Көбейсін, қаз. - да будет больше, пусть растут, умножаются (дети). Синоним - Көбейхан, Кубейхан.

Көдек, ир. кудак - 1) ребенок, мальчик; 2) юноша, парень.

Көкбай, қаз. көк - небо. Синоним

Синонимі – Тәңірбай.

Көлбай, қаз. көл + бай. Көлдiң жағасына отырғанда туған балаға Көлбай деп ат қою ертеде көп кездескен.

Көлбай, бала көпшіл болып, көпті сүйетін болсын деген мақсатпен қойылған есім.

Көлжан, көпшілікті, көпті жақсы көретін адам.

Көлжасар, бала ұзақ жылдар өмір сүрсін, жасы ұзақ болсын деген тілекпен қойылған.

Көркемжан, бала көрікті, нұрлы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Көрік, әдемі, сұлу келбет, әдемілік.

Күміс, қымбат бағалы ақ металл. Біріккен тұлғалы есімдер – Күмісбек, Күмісбай.

Күндар, қаз. күн + дар тәж < доро – мейірім, шапағат етуші, мейірімді. Күн сияқты тіршілікке шапағат таратушы, мейірімді жан деген мағыналы есім.

Кунту, халқына, еліне күн боп туды деген мағыналы есім.

- Танирбай.

Кольбай, қаз. коль - озеро + бай. Букв. - богатый озерами.

Колбай, қаз. коп - много + бай. Букв. - любящий общество, общительный.

Колжан//Кобжан, қаз. коп - много + ир. джон - душа. Букв. - душа общества.

Колжасар, қаз. коп - много + жасар - жить. Букв. - долгоживущий.

Коркемжан, қаз. коркем - красивый, изящный человек.

Корик, қаз. - красота, изящество, красивый вид.

Кумис, қаз. - серебро. Составные имена - Кумисбек - крепкий, красивый, как серебро, Кумисбай - богат серебром.

Кундар, қаз. кун - солнце + тадж. доро - обладающий добром, носитель добра. Букв. - человек, подаривший людям светлую, яркую жизнь, доброту.

Кунту, қаз. кун - солнце + ту - восходит. Букв. - светоч своего народа.

Қ

Қабай, к.т. бесік.

Қаби, ар. хаби – күшті, мықты.

Кабай, др.тюрк. - колыбель.

Каби, ар. хаби - сильный, крепкий, могучий.

Қабиб, ар. хабиб – дос, жолдас, ашына.

Қабилет, ар. кабиллят – ептілік, икемділік, бейімділік, қабілеттілік.

Қабыл, ар. – 1) қабыл алушы, қарсы алушы; 2) келешек, болашақ.

Қадыр, ар. хадр – 1) күшті, құдіретті; 2) қабілетті, икемді, бейімді; 3) дәреже, құрмет.

Қадыралы, ар. хадр + алы < али – жоғары, яғни қадірі, беделі биік, жоғары.

Қадырбай, қадырлы бай. Фонетикалық түрі – Қадырғали.

Қадырбек, ар. – қадірлі, өте беделді адам.

Қадыржан, ар. – қадырлы, қадыры жоғары адам.

Қадырқан, қадыр + қан (хан). Қадыры, беделі жоғары хан деген мағынада.

Қажым, ар. – құрметті, сыйлы.

Қажымұрат, ар. хаджи – мұрат. Мұратқа, мақсатына жеткен.

Қажы, ар. Хаджи – Меккеге барып қайтқан адам. Біріккен тұлғалы есімдер – Қажымұрат, Қажығали, Қажыкен.

Қазақбай, қазақ сөзіне бай сөзін қосу арқылы жасалған есім.

Қабиб, ар. хабиб - друг, товарищ, приятель.

Қаблет, ар. кабилет - способность, склонность, желание.

Қабыл, ар. кабл - 1) принимающий, встречающий; 2) будущий, наступающий.

Қадыр, ар. кадр - 1) сильный, могущественный; 2) способный, склонный; 3) почет, уважение.

Қадырали, ар. кадр+али- высокий, высший. Букв. - авторитетный, высококочтимый человек.

Қадырбай, ар. кадр + каз. бай - почтенный, высокоавторитетный богач. Фонетический вариант - Қадырғали.

Қадырбек, ар. қадыр + каз. бек - весьма авторитетный, почтенный человек.

Қадыржан, ар. қадыр + ир. джон. Букв. - авторитетный, уважаемый человек.

Қадырхан, ар. қадыр + каз. хан. Букв. - почтенный, высококочтимый хан.

Қажим, ар. - почтенный, уважаемый.

Қажимұрат, ар. хаджи + мурад - цель. Букв. - достигающий цели.

Қажы, ар. Хаджи - паломник. Составные имена - Қажимұрат, Қажығали, Қажкен.

Қазақбай, каз. қазақ + бай. Букв. - казах.

Қази, ар. кади – даулы істі шешуші сот. Біріккен тұлғалы есімдер – Қазыбай, Қазыбек, Қазығали, Қазықан.

Қазтуған, ар. кади + қаз. туған. Қазы болып туған бала деген мағыналы есім. Қысқартып еркелете айту тұлғасы – Қазтай.

Қақназар (қараңыз: Ақназар).

Қайдар//Хайдар, ар. – хайдар – арыстан.

Қайрат, ар. – гайрат – қуат, жігер, күш.

Қайсар, ар. – Рим патшаларының атағы. Табанды, бірбеткей өжет, қажырлы, қайтпас.

Қайым, ар. – мәңгі өмір сүретін, өзгермейтін.

Қайып, ар. каиф – балшы, балгер. Біріккен тұлғалы есім – Қайыпбек.

Қайыр, ар. кейр – 1) мейірім, шапағат, жақсы, қайырымды, тамаша; 2) қайырым, мейірім. Біріккен тұлғалы есімдер – Қайырбай, Қайырбек, Қайырғали, Қайыржан, Қайырболат.

Қайырбек, ар. – аса қайырымды, шапағатты, мейірімді адам деген мағыналы есім.

Қайырболат, ар. – аса қайырымды, мейірімді адам болсын деген тілекпен қойылған есім. Қысқартып еркелете айту тұлғасы – Қайыртай.

Қайыргелді, өмірге мейірімді,

Қази, ар. кади - судья. Составные имена - Казыбай, Казыбек, Казығали, Казықан.

Казтуған, ар. кади - судья + каз. туған - рожденный. Букв. - рожденный судьей. Сокращенно-ласкательная форма - Казтай.

Какназар, (см. Ақназар).

Кайдар//Хайдар, ар. - хайдар - лев.

Кайрат, ар. - гайрат - энергия, кипучая сила, рвение.

Кайсар, ар. - титул римских царей. Букв. - настойчивый, с твердой волей, упорный, решительный, волевой.

Каим, ар. - существующий вечно, вечный.

Каип, ар. каиф - гадалщик, ворожей. Составное имя - Каипбек.

Кайыр, ар. кейр - 1) хороший, добрый, отзывчивый, превосходный; 2) добро, благо, чудо, отзывчивость. Составные имена - Кайырбай, Кайырбек, Кайырғали, Кайыржан, Кайырболат.

Кайырбек, ар. кейр + каз. бек. Букв. - благоверный, превосходный человек.

Кайырболат, ар. кейр + ках. болат - да будет. Букв. - пусть будет добрым, отзывчивым человеком. Сокращенно-ласкательная форма - Каиртай.

Кайыргельды, ар. кейр + каз.

қайырымы мол, шапағатты жан келді деген мағыналы есім. Қысқарған түрі – Қайырке.

Қайырғали, ар. – аса қайырлы, қайырымды, мейірімді.

Қайыржан, ар. – қайырымды, шапағатты кісі, жан.

Қайырлы, ар. – мейірімді, шапағатты, қайырымды, қайырымы мол.

Қалау, талғап-талдау, қолқалау, ұнатқанын өз тілегінше алу. Біріккен тұлғалы есімдер – Қалаубай, Қалаужан.

Қалауша, ата-ананың қалауынша, тілеуіне сай туған бала.

Қалдарбек, ир. хол – денедегі мең + көп. жалғ. дар + бек. Денеге шыққан қалы болса, ондай адам бақытты саналған. Сондықтан есімдер сыңарына қал сөзі жиі қосылып отырған. Мысалы: Қалдыбай (Қалыбай), Қалдыбек (Қалыбек), Аққалт.б.

Қалдыбай, бала бақытты, ғұмырлы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Қали (қараңыз: Әли).

Қалқа, ата-ананың қалқасы, қорғаны, панасы, сүйеніші болсын деген тілекпен қойылған есім.

Қалқаман, қалқа + ман – кісі, адам.

Қалмұхамбет, ир. хол – мең +

гельды от келды - прибыл. Букв. - появился на свет, добрый, весьма благодушный, высокочтимый человек.

Қайырғали, ар. кейр + гали. - Букв. - высокочтимый, весьма добрый, добрейший, превосходный человек.

Қайыржан, ар. кейр + ир. джон - душа. Букв. - добродушный.

Қайырлы, ар. кейр. Букв. - любезный, милосердный, доброжелательный, добрый, отзывчивый.

Қалау, каз. - выбирать, взять что-нибудь хорошее, достичь желанного. Составные имена - Калаубай, Калаужан.

Қалауша, каз. - рожденный по желанию, по просьбе родителей.

Қалдарбек, ир. хол - родинка. Родинка на теле ребенка у народов Средней Азии считалась счастливым признаком. Букв. - очень счастливый. Составные имена-Калдыбай (Калыбай), Калдыбек (Калыбек), Аққал.

Қалдыбай, каз. калды - имеющий много родинок + бай. Букв. - счастливый человек, счастливик.

Қали (см. Али).

Қалқа, каз. - 1) прикрытие, заслон; 2) опора. Букв. - защитник.

Қалқаман, каз. калқа - укрытие + ман - человек. Букв. - человек, имеющий защиту.

Қалмұхамбет, ир. хол - родинка

Мұхамбет, яғни меңді, бақытты Мұхамбет. Синонимі – Меңліахмет. Қысқартып айту тұлғалары – Қалмат, Қалмақан, еркелете айтылатын түрі – Қалкен, Қалтай.

Қалыбай, оның меңі көп. Өте бақытты адам деген мәндегі есім.

Қалыбек, оның меңі көп, бақытты бек деген мәнді есім.

Қамар, ар. – хамар – ай.

Қамбар, ар. хамбар – күшті адам. Қазақ эпосындағы батыр есімі.

Қанағат, ар. қанаат – барға ырза болушылық, ырзалық.

Қанат, бұндай есім бала ата-анасының сүйеніші, тірегі болсын деген мақсатпен қойылған.

Қапбас (Аббас).

Қаппас (Аббас).

Қапыз (Абъз).

Қараман, қаз. қара – ауысп. зор күш, күшті, ірі, парс. ағ. нем. – ман – кісі, адам. Яғни күшті адам деген мағына береді.

Қарасай, қаз. қара – ауысп ірі, үлкен, зор, күшті + сай көне түркі тіл. Сағ – алып, өте дәу, зор, яғни зор тұлғалы алып. Қазақ эпосындағы батырдың есімі.

Қаратай, қаз. қара – ірі, үлкен, зор + тай < көне түркі тіліндегі тағ – тау сөзінің дыбыстық өзгеріске түскен күйі. Яғни, ата-ананың таудай үлкен тірегі, сүйеніші.

+ Мухамбет. Букв. - счастливый Мухамбет. Синоним - Менлиахмет. Сокращенные формы - Калмат, Калмакан. Ласкательная форма - Калкен, Калтай.

Калыбай, каз. - много родинок. Букв. - очень счастливый человек.

Калыбек, каз. - много родинок. Букв. - долгоживущий человек.

Камар, ар. хамар - луна.

Камбар, ар. хамбар - человек большой силы. Букв. - силач. Это имя героя казахского эпоса.

Канагат, ар. қанаат - удовлетворение, довольство имеющимся, малым.

Канат, каз. - крыло, крылья. Букв. - поддержка, опора.

Капбас (см. Аббас).

Каппас (см. Аббас).

Капыз (см. Абъз).

Караман, каз. кара - перен. сильный, мощный + перс. англ., нем. ман - человек. Букв. - сильный, мощный человек.

Карасай, каз. кара - перен. крупный, большой, сильный, мощный + т.рк. сай - измен. Форма от др.тюрк. сағ - очень крупный, большой. Букв. - сильный, здоровый, великан. Имя героя казахского эпоса.

Каратай, каз. кара, перен. - крупный, большой + тай - от др.тюрк. тағ - гора. Букв. - большая опора, надежда родителей. Синоним - Тайгара.

Қарамыс, көне түркі тілінде кармыш – халық, бухара, көпшілік.

Қаршыға, бала қаршығадай түйғын, қырағы болсын деп қойылған есім.

Қасиман, ар. хас – таза, асыл, нағыз, ерекше + ар. иман – сенім. Нағыз, таза жанды, сенгіш.

Қасым, ар. хасим – 1) сұлу, әдемі; 2) таратушы, бөлуші, үлестіруші. Біріккен тұлғалы есімдер – Қасымбай, Қасымбек, Қасымжан, Қасымәлі, Қасымхан, Қасымтай, Қасымқұл.

Қатиф, ар. қатиб – хатшы, жазбашы, жазушы.

Қаһарман, ар. гаһарман – 1) ер, батыр; 2) күшті, қуатты, алып.

Көшімбай (қараңыз: Удербай).

Қирабай, ар. хира – 1) таңдау; 2) ең жақсы, таңдаулылар + бай.

Қиса (қараңыз: Айса).

Қисаметдин/Хисаметдин, ар. – 1) әдемі, тамаша; 2) жақсы, жарасымды.

Қисан, ар. хисан – сұлу, өте әдемі, тым жақсы.

Қияс, ар. хияс – 1) теңеу, ұқсату; 2) баға, құн. Лайықты деген мағынаны білдіреді.

Қобдабай, қамысы көп, қалың жер. Осындай жерде отырғанда туған балаға әдетте берген есім.

Қобыланды, қаз. қаблан – ауысп.

Қарамыс, др.тюрк. кармыш – толға, народ.

Каршига, қаз. - ястреб. Букв. - зоркий, смелый, как ястреб.

Касиман, ар. хас - чистый, особенный, настоящий + иман - вера. Букв. - имеющий настоящую веру.

Касым, ар. хасим - 1) красивый, изящный, миловидный; 2) распределяющий. Составные имена - Касымбай, Касымбек, Касымжан, Касымали, Касымхан, Касымтай, Касымқұл.

Катиф, ар. - секретарь, писарь. Букв. - пишущий, писатель.

Қаһарман, ар. - 1) герой, богатырь; 2) могущественный, героический.

Қошимбай (см. Удербай).

Қирабай, ар. хира - 1) выбор; 2) отбор, все лучшее, отборное + бай. Букв. - отборный.

Қиса (см. Айса).

Қисаметдин, Хисаметдин, ар. - 1) красивый, прекрасный; 2) хороший, благой. Букв. - благовидный.

Қисан, ар. - красивый, прелестный, очень хороший.

Қияс, ар. хияс - 1) сравнение, уподобление; 2) цена, достоинство. Букв. - достойный.

Қобдабай, қаз. - местность, заросшая камышом или осокой. Ребенку, родившемуся в этой местности, обычно давалось такое имя.

Қобланды, қаз. қаблан - леопард.

мағ. ер, ержүрек, батыл. Қазақ эпосындағы белгілі батыр есімі. Қысқартылып Қобылан, Қоблан деп айтылады.

Қоғамбай, бала көпшіл, ұйымшыл болсын деген тілекпен қойылған есім.

Қожа, ар. ходже – ұстаз, мырза, бай, көпес, қожайын. Біріккен тұлғалы есімдер – Қожабай, Қжабек, Қожахмет, Қожагелді, Қожатай, Қожанияз, Бекқожа, Ерқожа, Ескожа, Нұрқожа және т.б. Қысқартылып айтылатын тұлғалары – Қожаш, Қожкен.

Қожақ, к.т. – үлкен, зор, дәу. Қазақ эпосындағы батыр есімі.

Қожбан, к.т. өте ірі, дәу, зор, алып.

Қозы, балаларға мал төлінің атын қоя беру ертеден бар. Бұл сөз біріккен тұлғалы есімді жасауда қолданылады – Қозыбай, Қозыбағар, Жанғозы, Байғозы, Ерғозы және т.б.

Қойлыбай, қойға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Қолдас, қол сөзі мен дос қосымшасының бірігуінен жасалған есім. Көне түркі тілінде “қол басы” деген сөз.

Қорғанбек, бала ата-ананың мықты да берік қорғанышы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Қосай, қаз. бұл есім ана тіліміздің байырғы сөзі қос – екі, немесе егіз + ай сөздерінен жасалған. Демек, айға жет, айға

Перенос. - смелый, мужественный, отважный. Имя казахского эпического героя. Сокращенные варианты - Коблан, Кабылан.

Қоғамбай, каз. қоғам - общество, множество. Букв. - общительный.

Қожа//Хожа, ар. ходже - учитель, господин, богатый, купец, хозяин. Составные имена - Кожабай, Кожабек, Кожахмет, Кожагельды, Кожатай, Кожанияз, Беккожа, Ерқожа, Ескожа, Нұрқожа и др. Сокращенные формы - Қожаш, Қожкен.

Қожақ, др.тюрк. кожақ - большой, огромный, великий. Имя богатыря казахского эпоса.

Қожбан, др.тюрк. - крупный, огромный, великан.

Қозы, каз. - ягненок. Составные имена - Козыбай, Козыбағар, Жанғозы, Байғозы, Ерғозы, Нұрғозы, Бекқозы и др.

Қойлыбай, каз. - богатый. Букв. - богат овцами.

Қолдас, каз. кол - боец + аффикс дас. Букв. предводитель воинов, военачальник.

Қорғанбек, каз. корган - 1) защита, укрепление; 2) опора, оплот. Букв. - защита родителей.

Қосай, каз. қос - два, соединять + ай - луна. Букв. - достигь, соединяться с луной. Имя богатыря казахского эпоса.

жуық бол деген мағына береді.
Қазақ эпосындағы батыр есімі.

Қосын, ар. – 1) сұлулық, әдемілік, көркемдік; 2) қайырым; 3) қаз. – әскер.

Қосынбай (қараңыз: Үдербай).

Қошқарбай, бұл есім семьяда ер бала көп болуын қалаудан туған.

Қуан, ұл бала туғанда қатты қуану себепті қойылған есім. Синонимдері – Қуаныш, Қуандық.

Қуат, күш, жігер, қайрат.

Құбан, ир. құб – әдемі, көркем.

Құдайберген, ир. хода, ходай + қаз. берген. Синонимдері – Тәңірберген, Алдаберген. Біріккен тұлғалы есімдер – Құдайкүл, Құдайменде. Қысқартылған тұлғасы – Құдыш, Құдкен, Құдияр.

Құлыншақ, құлынды кішірейте, еркелете айту түрі.

Құмар, ар. кумар – әуес, ынтызар, құштар.

Құралбек, монғ. хурал – жиналыс + қаз. бек. Яғни жиын, үлкен жиналыс бастығы, ағасы деген мағынаны білдіреді.

Құрман, ар. – 1) құрбандық; 2) құрбан шалу. Құрбан айты күні туған балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Құрманбай, Құрманбек, Құрманәлі, Құрманғали. Құрмансейіт,

Косын, ар. - 1) красота, прелесть; 2) добро, благо; 3) каз. войско, армия.

Косынбай (см. Удербай).

Кошқарбай, каз. кошкар - баран-производитель + бай. Такие имена давались в связи с желанием родителей иметь больше мальчиков.

Куан, каз. - радость по поводу рождения сына. Синонимы - Куаныш, Куандық.

Куат, каз. - сила, энергия, могущество.

Кубан, ир. куб - красивый, милый.

Құдайберген, ир. хода, ходай - властелин бог + каз. берген - дал. Синонимы - Тәңірберген, Алдаберген. Составные имена - Құдайкүл, Құдайменде. Сокращенная форма - Кулыш, Қудкен.

Кулунчак, каз. - ласкательное название жеребенка, жеребенок.

Кумар, ар. хумар - сильное желание, страсть.

Құралбек, монғ. хурал - собрание + каз. бек. Букв. - начальник, руководитель собрания.

Құрман, ар. - 1) жертва; 2) жертвоприношение. Такие имена давались ребенку, рожденному в день праздника Курман//Курбан. Составные имена - Курманбай, Курманбек,

Құрманғазы, Құрмантай. Фонетикалық түрлері – Құрбан, Құрбанәлі. Қысқартып еркелете айту тұлғасы – Құрмаш.

Құрмет, ар. һурмат – сый, ізет, қошемет.

Құрышжан, ар. құрыш – күшті, мықты, асыл + ир. жан (джон). Мықты, күшті адам.

Құсайын, Хұсайын, ар. хусейн < хусни сөзінің өзгерген түрі – 1) әдемі, әсем, ең көркем; 2) қайырымды іс, жақсылық; 3) Хасен, Хасан есімінің кішірейту формасы. Фонетикалық түрі – Хұсайын.

Қүтел, к.т. құт – бақыт + ел: яғни елдің құты, бақыты деген мәндегі есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Құттыбай, (қараңыз: Байқұтты). Құттық..

Қыдыр, ар. хизр – әулие, пайғамбар. Біріккен тұлғалы есімдер – Қыдырәлі, Қыдырбай, Қыдырбек, Қыдырғали.

Қурманали, Курманғали, Курмансеит, Курманғазы, Курмантай. Фонетические варианты - Курбан, Курбанали. Сокращенно-ласкательная форма - Курмаш.

Қурмет, ар. - почет, уважение, почести.

Қурышжан, ар. курыш - сильный, крепкий, сталь + ир. джон - душа. Букв. - сильный, крепкий человек.

Қусаин, Хусаин, ар. хусни - 1) наилучший, прекраснейший; 2) доброе дело, добро; 3) уменьшительная форма от Хасан, Хасен. Фонетический вариант - Хұсайын.

Қутел, др.тюрк. кут - счастье + ел - народ. Букв. - счастливец народа, своей страны. Составные имена - Қуттыбай (см. Байқутты), Қуттық.

Қыдыр, ар. хизр - мифол. пророк. Составные имена - Қыдырали, Қыдырбай, Қыдырбек, Қыдырғали.

Л

Латиф, ар. – қайырымды, рақымды, жайдары, сүйкімді.

Лаула, лаулап жанған оттай қызуы күшті өткір болсын деген мағыналы есім.

Ләшкер, ир. – әскер, жауынгер, қол.

Ләшкербек, ир. – жауынгер,

Латиф, ар. - добрый, любимый, лубезный, милый, приветливый, приятный.

Лаула, каз. - сильно гореть. Букв. - бойкий, отчаянный.

Лашкер, ир. - войско, армия, солдат, боец.

Лашкербек, ир. - воин, боец,

әскер. Әскербек деген мағынаны білдіреді.

Лекер, ир. – дәнекер, байланыс, демеу.

Лұқпан, ар. лукман – даналықтың символы. Ертедегі данышпан, мысал жазғыш адамның есімі.

солдат + каз. бек - начальник. Букв. - военачальник.

Лекер, ир. - взаимосвязь, подмога, поддержка, помощь.

Лукпан, ар. лукман - символ мудрости. Имя древнего мудреца, баснописца.

М

Мағаз, ар. ма, аzza – махаббат, сүйіспеншілік. Яғни қымбатты, сүйікті.

Мағауия, ар. – 1) сау-саламат; 2) құтылған.

Мазғұм, ар. ма, сум – 1) сақталған; 2) шақырылған; 3) қонақ, мейман.

Мағруф, ар. мағруф – 1) белгілі, жалпыға мәлім; 2) қолдау тапқан, жөні түзу; 3) жәрдем беру, қайырым жасау.

Майдан, ар. мейдан – 1) ашық алаң, соғыс алаңы; 2) майдан. Бұл есім Ұлы Отан соғысы кезінде туған балаларға қойылған.

Майлы, күйлі, қуатты, әлді.

Мақабыл, ар. – 1) қабылданған, қолдайтын; 2) қолдануға толық болатын.

Мақсат, ар. – 1) арман, тілек; 2) тілеп, күтіп алған. Фонетикалық түрлері – Мақсұт, Мақсұтбай.

Мағаз, ар. ма, аzza - любовь, склонность. Букв.- дорогой, любимый.

Мағауия, ар. - 1) здоровый; 2) избавленный.

Мазғұм, ар. ма, сум - 1) хранимый; 2) приглашенный; 3) гость.

Мағруф, ар. мағруф - 1) известный, общеизвестный; 2) одобряемый, приличный; 3) благо, благодеяние.

Майдан, ар. мейдан - 1) площадь, арена, поле битвы, сражения; 2) фронт. Это имя давалось детям, рожденным во время Великой Отечественной войны.

Майлы, каз. - упитанный. Перен. - состоятельный.

Мақабыл, ар. - 1) принятый, одобряемый; 2) приемлемый, вполне возможный.

Мақсат, ар. - 1) мечта, цель, желание, немерение; 2) желаемый. Фонетические варианты - Мақсұт, Мақсұтбай.

Мақсұм, ар. Махдум – мырза, қожайын.

Малбай, малға, дүниеге бай болсын деген тілекпен қойылған. Түрлері – Малбек, Малдыбай.

Малжан, малды, жалпы байлықты жақсы көретін жан.

Мамажан, бұл есімнің бірінші сыңарындағы мама сөзі Жетісу тұрғындары тілінде кездеседі, “ат байлайтын діңгек” мағынасында айтылады. Адамға Мамажан деп ат қоюдың негізгі мәні – ол тірек, негіз болсын деген тілекпен байланысты.

Маман, 1) қолынан іс келетін, өнерлі, шебер; 2) маман адам.

Мамасадьқ, ар. – әділдік.

Мамат//Мамыт, ар. мақтауға, алғысқа лайық.

Мамыр, көктемдегі ай аты, май.

Манан, ар. мәннан – 1) қайырымды, марқабатты; 2) жомарт.

Манап, ар. – 1) орынбасар, орнын басу, алмастыру; 2) феодалдық-рулық қоғам кезіндегі атақ; 3) төре, ақсүйек.

Манар, ар. мәннар – жарық шығатын жер (белгі, қараушы); маяк. Біріккен тұлғалы есім – Манарбек. Синонимдері – Шырақбек, Жарықбек.

Манасбай, қыр. Манас – ержүрек

Максум, ар. махдум - господин, хозяин.

Малбай, каз. мал - домашние животные, скот + бай - богат. Букв. - богатый скотом. Синонимы - Малбек, Малдыбай.

Малжан, каз. ир. - человек, сильно любящий богатство.

Мамажан, каз. мама - в языке жителей Семиречья означает столб, к которому привязывают лошадей. Букв. - надежда, опора родителей.

Маман, каз. - искусный, ар. - искусный специалист.

Мамасадьқ, ар. - справедливость.

Мамат//Мамыт, ар. - достойный похвалы, хвалимый.

Мамыр, каз. - название весеннего лунного месяца, соответствующего маю.

Манан, ар. маннан - 1) благородный, милосердный; 2) щедрый.

Манап, ар. - 1) заместитель, замена, заменить; 2) ист. привилегированное сословие феодально-родовой верхушки; 3) аристократ, представитель белой кости.

Манар, ар. - сигнал, маяк. Составное имя - Манарбек. Синонимы - Шырақбек, Жарикбек.

Манасбай, кирг. манас -

+ каз. бай. Манас қырғыздың эпостық батырының есімі.

Мансур ар. – 1) жеңімпаз, жеңіске жетуші; 2) күдіретті.

Марабай, ир. мара – белгі үшін қойылған кембе, сөре + каз. бай; яғни бала әрқашанда өз қатарының алды боп, озып жүрсін деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Маралбай, маралға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Марат, фр. Француз буржуазиялық революциясы қолбасшыларының бірі Жан-Поль Марат (1747-1793) құрметіне қазақ семьясына 1930 жылдан бері кеңінен қойылған есім. Біріккен тұлғалы есім – Маратбек.

Мардан, тәж. мард – ер, еркек + дан – батыл, ер жүрек.

Марқай, есей, ер жет, үлкен боп ес.

Марлен, Маркс және Ленин фамилияларының бірінші буындарынан жасалған біріккен тұлғалы есім.

Марс, лат. 1) Көне рим мифологиясындағы соғыс құдайы; 2) планета аты. Біріккен тұлғалы есім – Марсбек.

Мархабат, ар. маркамат – жақсылық, қайырымдылық, мейірімділік.

Маршал, лат. Ж. ес. – Марсқа арналған; Ең жоғарғы әскери атақ, дәреже.

Мақсұт, ар. мақсуд – бақытты, ырысты.

бесстрашный + каз. бай. Манас имя героя киргизского эпоса.

Мансур, ар. - 1) победитель, побеждающий; 2) всемогущий.

Марабай, ир. мара - финиш + каз. бай. Букв. - впереди идущий, всех обгоняющий.

Маралбай, каз. марал + бай. Букв. - богатый маралами.

Марат, фр., имя одного из руководителей французской буржуазной революции Жан-Поля Марата (1747-1793). Данное имя в казахских семьях широко встречается с начала 30-х годов. Составное имя - Маратбек.

Мардан, тадж. мард - мужчина + дан - мужественный, храбрый.

Марқай, каз. - расти крупным.

Марлен, неолог. Сложное новое имя, образованное от первых частей фамилий Маркс и Ленин.

Марс, лат. - бог войны из древнеримской мифологии; 2) название планеты. Составное имя - Марсбек.

Мархабат, ар. маркамат - милосердие, доброта, милость.

Маршал, неолог. лат. - посвященный Марсу; персональное высшее воинское звание.

Мақсуд, ар. - счастливый удачливый.

Маусымбай, ар. маусум – июнь, уақыт, шақ, жиын-терін айы.

Махамбет // Мухамбет, Мохаммед – мақталған, мадақталған, мақтауға лайық, сүйікті. Еркелете қысқартып айту тұлғалары – Мақан, Мақанжан.

Махмет, ар. маһмеде – мақтауға лайық іс, мақтарлық қасиет, қылық.

Махмут, ар. мақмод – мақталған, мақтауға лайық, мақтаулы.

Маху // Махы, ир. мах – ай, айлы, ай жүзді, ай жарығы.

Машабай, к.т. мәшә – емен. Демек, бала өмірлі, мықты болсын деген тілекпен қойылған.

Машрап, ар. мәшрәб – мінез-құлық, іс-әрекет.

Мәдел, монғ. – сана, ой, ақыл.

Мәди, ар. мадди – 1) заттық, материалдық; 2) материалистік, материалист.

Мәдит, ар. мәдидь – ұзақ, ұзын, кең.

Мәдхан, ар. мадһ – мадақтау, дәріптеу + хан.

Мәдхат, ар. мадһәд – мадақтауға, дәріптеуге лайық. Біріккен тұлғалы есімдер – Мәтжан, Мәтқасым, Мәтхалық.

Маусымбай, ар. маусем - июнь. 1) сезон; 2) по календарю - четвертый месяц; 3) праздник + каз. бай.

Махамбет // Мухамбет, ар. Мохаммед - восхваляемый, достойный похвалы, любимый. Сокращенно-ласкательные формы - Мақан, Мақанжан.

Махмет, ар. махамеда - поступок, достойный похвалы; действие, похвальное качество, дело.

Махмут, ар. - хвалимый восхваляемый прославленный, достойный похвалы.

Маху // Махы, ир. амах - луна, лунный (свет). Букв. - луноподобный, свет луны.

Машабай, каз., др.тюрк. маша - дуб. Букв. -крепкий, здоровый, как дуб.

Машраф, ар. машраб - характер, нрав.

Мәдель, монғ. - сознание, мысль, ум.

Мәди, ар. мадди - 1) вещественный, материальный; 2) материалистический, материалист.

Мәдит, ар. мәдид - долгий, длинный, просторный.

Мәдхан, ар. мадх - похвала, восхваление + хан. Букв. - многохвалимый.

Мәдхат, ар. - достойный похвалы. Составные имена - Мәтжан, Мәтқасым, Мәтхалик.

Мәжғұл, тәж. Мәвджигул.
Мавджи – жайнаған, құлпырғанғұл.

Мәжен, ар. – маджин –
ұялмайтын, жасқанбайтын.

Мәжит, ар. мажид – 1) атақты; 2)
даңқты; 3) мақтаулы.

Мәлік, ар. малик – 1) патша; 2)
билеуші.

Мәлікайдар, ар. – арыстай күшті,
мықты патша.

Мәлім, ар. – белгілі, атақты.

Мәмбет, ир. Моммед – 1) жәрдем.
етуші; 2) жәрдемші, көмекші.
Фонетикалық түрі – Мәмет.

Мәсімбай, ар. масум – 1)
сақталған; 2) шақырылған; 3) қонақ,
мейман + бай. Синонимі – Қонақбай.

Мәтжан, ар. – мақтау, дәріптеу
+ ир. жан (джон). Мақтаулы адам.

Мәткәрім, ар. – мақтауға
тұратын адам, қолы ашық жомарт.

Мәтқасым, ар. – мақтауға
тұратын көркем, сұлу.

Мәтхалық, ар. – халық мақтаған,
халық қолдаған.

Мәтібәлі, ар. мадһ – уәли.
Мақтауға лайық Уәли.

Мәтіби, ар. – би, қожа; беделді,
күшті, үстем.

Мәулен, ар. – мевлан – 1) мырза,
әкім; 2) жарылқағыш, есіркегіш.

Мәшһүр, ар. – көпке белгілі,

Мажгуль, тадж. мавджигуль,
мавджи – блеск, сияние + ир. гуль –
цветок. Букв. – сияющий цветок.

Мажен, ар. – нестесняющийся,
небоязливый, неробеющий.

Мажит, ар. – 1) славный; 2)
знатный; 3) похвальный.

Малик, ар. – 1) царь; 2) владыка.

Маликайдар, ар. – царь
могущественный, сильный, как лев.

Малим, ар. – известный, славный.

Мамбет, ир. – 1) помогающий,
содействующий; 2) благодетель,
помощник. Фонетический вариант –
Мамет.

Масимбай, ар. маӡсум – 1)
хранимый; 2) приглашенный; 3) гость.
Синоним – Қонақбай.

Матжан, ар. – похвала,
восхваление + ир. джон. Букв. –
восхваляемый человек.

Матқарим, ар. – человек,
достойный похвалы, хвалимый,
щедрый.

Матқасым, ар. – красивый,
достойный похвалы.

Матхалық, ар. – человек,
восхваляемый народом.

Матвали, ар. мадх + вали. Букв.
– достойный хвалы.

Матви, ар. – начальник,
повелитель; авторитет, сильный.

Маулен, ар. – 1) господин,
государь; 2) благодетель.

Машхур, ар. – известный всему

атақты, даңғы шыққан.

Медет, ар. медәд – жәрдем, көмек. Біріккен тұлғалы есімдер – Медетбай, Медетбек.

Медетнар, ар. медед + қаз. нар – бір өркешті үлкен түйе, яғни нар тәрізді демеуші, күшті, сенімді.

Медетхан, медет + қаз. хан, яғни ханның жәрдемшісі, демеушісі.

Медеу, ар. мәдәд – үміт, тірек.

Медхат, ар. – медхад – мақтау, мадақтау.

Мейман, ар. мәһман – қонақ.

Мейрам, мереке. Бала өмірі шат-шадыман, мерекеге толы болсын деген тілекпен қойылғаны байқалады.

Мейір, ир. мейр – мейірім, ынта, ықылас, қайырым.

Мейірбек, аса мейірлі, мейірбанды.

Мейірман, мейірімді, шафағатты, қайырымды адам.

Мекемтас, ар. мехкәм – берік; мықты, нық + тас. Бала өмірі тастай қатты, мықты, өмірі ұзақ болсын деп қойылған есім.

Мең, адам денесіндегі қал. Біріккен тұлғалы ер (әйел) есімдері құрамында жиі қолданылатын сөз. Бұрынғы кезде бала бақытты болады деген сеніммен мең сөзін бала есіміне қосып отырған. Негізінде мең, меңлі сөздері сұлу, әдемі, көркем деген

свету, прославленный.

Медет, ар. - помощь, опора, надежда. Составные имена - Медетбай, Медетбек.

Медетнар, ар. мадад - помощь + қаз. нар - сильный одnogорбый верблюд. Букв. - надежный, как нар.

Медетхан, медет + қаз. хан. Букв. - помощник, опора хана.

Медеу, ар. - надежда, опора.

Медхат, ар. - хвала, восхваление.

Мейман, ар. махман - гость.

Мейрам, ар., қаз. - праздник. Букв. - праздничный, счастливый.

Мейр, ир. махр - любезность, благосклонность, милость.

Мейрбек, ар. - любовь, благосклонность + қаз. бек. Букв. - сверхблагосклонность, весьма любезный.

Мейірман, ар. - милосердный, доброжелательный, жалостливый человек.

Мекемтас, ар. мехкем - крепкий, прочный, твердый + қаз. тас - камень. Букв. - крепкий камень, твердый, как камень.

Мен, қаз. - родинка, родимое пятно. Часто встречается в качестве одного из компонентов сложносоставных мужских и женских имен. Это было связано в основном с народным поверием и обычаем, что дети с именем, где есть мен, будут

мағыналарда жұмсалған. Біріккен тұлғалы есімдер – Меңлібай, Меңгерей, Меңсұлу.

Меңдібай, денесінде меңі көп, яғни бақытты адам. Еркелете қысқартып айту тұлғасы – Меңдеш.

Меңдахмет//Меңліахмет, бақытты Ахмет.

Мерген, қаз. нысанаға дәл тигізетін атқыш. Біріккен тұлғалы есім – Мергенбай.

Мерей, бақыт, қуаныш. Біріккен тұлғалы есім – Мерейбек.

Мереке, мейрам, салтанат.

Мизам, ар. – сентябрь айына сәйкес келетін ай аты. Осы айда туған балаға қойылған есім.

Мирас, ар. – мұра, артта қалатын көз, тұяқ.

Мирболат, ж. ес. ор. мир – бейбітшілік, тыныштық + болат – болады – болсын.

Мирғали, ир. мир – араб тіліндегі әмір сөзінің өзгерген түрі. Бұл сөз “әкім, билеуші, бастық” деген мағынаны білдіреді.

Мирон, гр. Бейбітшілік, тыныштық сүйгіш.

Мырхайдар, арыстандай айбатты әмір, әкім, бастық.

Мият, қорғаныш, тірек, қуат. Біріккен тұлғалы есім – Миятжан.

счастливыми. Букв. - красивый, изящный, симпатичный. Составные имена - Меңлибай, Меңгерей, Меңсұлу (жем.имя)

Мендибай, ар., қаз. - имеющий на теле много родинок. Букв. - счастливый человек.

Меңдахмет//Меңліахмет, ар. - счастливый Ахмет. Сокращенно-ласкательная форма - Меңдеш.

Мерген, қаз. - снайпер, стрелок. Составное имя - Мергенбай.

Мерей, қаз. - успех, счастье, радость. Составное имя - Мерейбек.

Мереке, қаз. - праздник, торжество.

Мизам, ар. - название месяца, соответствующего примерно сентябрю. Имя давалось ребенку, рожденному в этом месяце.

Мирас, ар. - наследство, наследие, потомок.

Мирболат, неолог. рус. мир + қаз. болат - болады - будет. Букв. - пусть будет мир.

Мирғали, ир. мир - фонетически измененная форма арабского амир. Букв. - начальник, правитель, владыка.

Мирон, гр. - миролюбивый, мир.

Мирхайдар, ир. мир + ар амир + хайдар - лев.

Мият, қаз. - опора, надежда, защитник. Составное имя - Миятжан.

Молбай, ар. – өте бай. Синонимі – Көпбай.

Молдабай, араб тіліндегі мавло – мырза, хожа сөзінің өзгерген түрі. Тәжік тілінде білімді, сауатты деген мағынаға да ие. Сауатты, білімді болсын деген мақсатта қойылады. Біріккен тұлғалы есімдер – Молдажан, Молдахан, Молдабек.

Молдан, қаз. мол – көп + дан қосымша. Яғни бала көпшіл, қауымшыл, өмірі ұзақ болсын деген тілекпен қойылған есім. Молдабай, Молдахмет сияқты біріккен есімдердің еркелете айту түрі.

Момбек, ир. мом – балауыз + қаз. бек. Синонимдері – Жарық, Жарықбек.

Момынәлі, қаз. жуас + ар. әли. Өте жуас, жұмсақ, биязы адам. Еркелете айту түрі – Момыш.

Мояз, ар. муяссар – өте бай, әлді.

Меңке, алт. Моньку – мәңгі монғ. менге – күміс ақша. Ақшалы болсын деген мағынада.

Мұзафар, ар. музаффар – жеңімпаз. Фонетикалық түрі – Мұзалар.

Мұқа, к.т. зор, күшті, үлкен, батыр.

Мұқағали, к.т. мұқа + ар. ғали (қ); аса күшті, зор батыр.

Мұқаділ, ар. – тең, бірдей; тең бағалы.

Молбай, ар. - очень богатый. Синоним - Копбай.

Молдабай, ар мавло - господин, хозяин, образованный. Букв. - будь грамотным. Составные имена - Молдабек, Молдажан, Молдакан.

Молдан, қаз. мол - много, обильно + аффикс дан. Букв. - общительный. Имя Молдан - ласкательная форма от Молдабай, Молдахмет.

Момбек, ир. мом - воск, свеча + қаз. бек. Синонимы - Жарық, Жарықбек.

Момынали, қаз. момын - тихий, спокойный + ар. али. Букв. - очень спокойный. Сокращенно-ласкательная форма - Момыш.

Мояз, ар. муяссор - богатый, зажиточный.

Монке, алт. Моньку - вечный + монг. менге - серебро - деньги. Букв. - вечно денежный.

Музафар, ар. - победоносный. Фонетический вариант - Музалар.

Мука, др.тюрк. - могучий, герой, сильный, силач.

Муқағали, др.тюрк. мука + ир. Гали. Букв. - очень сильный, могучий богатырь Гали.

Мукадил, ар. - равный, подобный, равноценный.

Мұқали, ар. мохали – жоғары, көтеріңкі.

Мұқамәди//Мұхамәди, ар. – 1) Мұхамбеттің жолын қуушы; 2) мақтауға лайық.

Мұқамбет//Мұқамет, ар. – Мохаммад – даңқы шыққан, атақты, мақталған. Біріккен тұлғалы есімдер – Мұқамбетбай, Мұқамбетбек, Мұқамбетғали, Мұқамбеткәрім, Мұқамбетназар, Мұқамбетқожа, қысқарта еркелетіп айту түрлері – Мұқатай, Мұқан, Мұқай, Мұқаш, Мұқыш, Мәмет, Мамай және т.б.

Мұхамбетөзіз, ар. – құрметті, құдіретті.

Мұхамедияр, ар. – Мұқамбеттің досы. Қысқартылған түрі – Мадияр.

Мұхамбетжан, ар. Мұқамбеттің жаны.

Мұқым, ар. – муким – тұрақты, табанды, тиянақты, берік, ұзақ жасайтын.

Мұрабай, мұраға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Мұрат, ар. – мурад – мақсат, тілек, ықылас. Біріккен тұлғалы есімдер – Мұратбай, Мұратбек, Мұратәлі, Мұратберді, Мұратғали, Мұратқожа, Мұратқан, Мұратжан және т.б.

Мұратбай (қараңыз: Баймұрат).

Мұса, ар. Муса – к.евр. – Моисей – суданшығарылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Мұсабай, Мұсабек, Мұсағали, Мұсажан, Мұсахан, Мұсатай.

Мұстапа, ар. Мустафа –

Муқали, ар. мохали - высокий, возвышенный.

Муқамәди//Муқамәди, ар. - 1) последователь Мухаммеда; 2) достойный похвалы.

Муқамбет//Муқамет, ар. - прославленный, славный. Составные имена - Мухамбетбай, Мухамбетбек, Мухамбетғали, Мухамбеткарим, Мухамбетназар, Мухамбетқожа. Сокращенно-ласкательная форма - Мукетай, Мухан, Мукай, Мукаш, Мукум, Мамет, Мамай и др.

Муқамбетәзіз, ар. - великий, почтенный.

Муқамедияр, ар. - друг Мухаммеда. Сокращенный вариант - Мадияр.

Муқамбетжан, ар. - душа Мухаммада.

Муқим, ар. - долгоживущий, постоянный, крепкий, устойчивый.

Мұрабай, каз. - наследие, памятник. Букв. - наследник материальной и духовной культуры народа.

Мұрат, ар. мурад - желание, цель. Составные имена - Муратбай, Муратбек, Муратғали, Муратберды, Муратғали, Муратқожа, Муратқан, Муратжан и др.

Мұратбай, (см. Баймұрат).

Мұса, ар. Муса < др.евр Моисей - вытщенный из воды. Составные имена - Мусабек, Мусағали, Мусажан, Мусахан, Мусатай.

Мұстапа, ар. - избранный,

таңдалған, сайлап алынған.

Мұстахиб, ар. мустахиф – 1) сүйікті; 2) қалаулы; 3) мақтаулы; 4) қымбатты.

Мұхит, ар. моһит – 1) қоршаған; 2) теңірек; 3) мұхит.

Мұхитан, тәж. Мохитобон – жарық ай.

Мұхтар, ар. мухтар – таңдаулы, іріктеулі.

Мубарак, ар. – мубарак – 1) гүлденген, бақыпты; 2) қасиетті.

Мүрсейіт, ар. мүр ир. мир < амир + ар. сейидь – мырза, әкім, құрметті, яғни құрметті мырза, әкім.

Мүсірелі, ар. – дәулетті, бай.

Мүсіреп, ар. мусриф – ысырапқор, жомарт.

Мүтәліп, ар. талапету, сұрау.

Мығым, мықты, берік. Біріккен тұлғалы есім – Мығымбай. Синонимі – Берікбай.

Мыңбай, баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Мырзахмет, ир. мырза + ар. Ахмед. Мырза сөзі иран тіліндегі эмир – “әмірші, әкім” сөзінің варианты, оның құрамындағы за қосымшасы сол тілдегі өткен шақ етістік тұлғадағы заден – “туылған, туу” сөзінің қысқарған түрі. Сонымен мырза сөзінің түпкі мағынасы – әмір ұлы, хатшы болса, әдеби тіліміздегі

выбранный.

Мустахиб, ар. - 1) любимый; 2) предпочитаемый, желанный; 3) похвальный; 4) дорогой.

Мухит, ар. мохит- 1) окружающий; 2) окружение, среда; 3) океан.

Мухитан, тадж. мохитобон - светлая луна.

Мухтар, ар. - избранный, выбранный.

Мубарак, ар. - 1) процветающий, счастливый; 2) священный.

Мурсейт, ар., ир. мир < амир + ар. сейид - господин, начальник, глава; почтенный, уважаемый. Букв. - уважаемый, почтенный начальник, повелитель.

Мусрали, ар. - богатый, богач.

Мусреп, ар. - расточитель, щедрый.

Муталип, ар. - взыскание; требование.

Мығым, каз. - крепкий, прочный. Составное имя - Мығымбай. Синоним - Берікбай.

Мыңбай, каз. Букв. - живи тысячу лет.

Мырзахмет, ир. мырза + ир. амир - повелитель + за - усеченная форма глагола заман - родиться. Букв. - 1) царевич, принц; 2) секретарь, писец. Современное значение - щедрый. Составные имена - Мырзабай, Мырзахан, Мырзаболат, Мырзамурат, Мырзагельды, Мырза-

мағынасы – қолы ашық жомарт, яғни Мырзахмет – жомарт Ахмет. Біріккен тұлғалы есімдер – Мырзабай, Мырзахан, Мырзамұрат, Мырзаболат, Мырзагелді, Мырзаберген, Мырзагүл, Мырзакәрім. Қысқарта еркелете айту түрлері – Мырзатай, Мырзаш.

Мырзабай (қараңыз: Байызбай).

Мырқасым, ир. мыр + ар. хасым – сұлу, әдемі, көркем мырза, әмір, әкім.

Мышбай, к.т. миши – бұғы + бай. Яғни бала бұғыға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Мышырбай, ар. мушир – ақылшы, кеңесші, министр яки мемлекеттік секретарь (ертеде Оттоман империясында мушир – генералдық атақ болған. Ол кезде бұл атақ армия қолбасшыларына және генерал-губенаторларға да берілген).

берген, Мырзагүл, Мырзакарим. Сокращенно-ласкательная форма - Мырзатай, Мырзаш.

Мырзабай (см. Байызбай).

Миркасым, ир. мир + ар. хасим - красивый, изящный, миловидный. Букв. - красивый, прекрасный господин.

Мишбай, др.тюрк. миш - олень + бай - богатый. Букв. - богатый оленями.

Миширбай, ар. мишир - советник, министр, государственный секретарь (в Османской империи мушир - чин полного генерала; этот титул давался также командующим армией и генерал-губенаторам).

Н

Нағи, ар. нәки – таза, қоспасыз.

Нағым, ар. нәгим – аман-саулық, есендік, бақытты өмір, рақат, ләззат.

Нағымбек, ар. нағым + бек. Мықты саулық, бақытты өмір.

Назар, ар. нәзар – қарау, кезқарас, кез салу; ықылас, ілтипат. **Метафоралық** мағынасы – жәрдем, көмек, игі ниет,

Нағи, ар. - совершенно чистый.

Нағим, ар. - благополучие, счастливая жизнь; блаженство, наслаждение.

Нағимбек, ар. нағим + каз. бек - крепкое здоровье, счастливая жизнь.

Назар, ар. - 1) смотреть, точка зрения, взгляд; 2) взор, внимание. Перен. - помощь, благосклонность,

сүйеушілік, жақтаушылық.

Назарбай, жұрттың ықыласына, ілтипатына бай болсын деген тілекпен қойылған есім. Фонетикалық түрі – Назарбек.

Нақып, ар. нәкиб – бастық, басшы.

Нақысбек, ар. нәкш – 1) сурет, әшекей, өрнек; 2) түрлі жазба, яғни керікті, әрлі адам.

Нарбай, нар – 1) жалғыз өркешті ірі түйе; 2) ауысп. – үлкен, мықты, ерекше, зор + бай. Бала үлкен, зор, мықты болсын деген тілекпен қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Нарбек, Нарбол.

Нариман, ир. нари – батыл, ер жүрек + ман; яғни батыл, ер адам.

Наркес, өткір, батыл.

Нармағамбет//Нармұқамбет, каз. нар + ар. мағамбет – зор, мықты Мұқамбет. Қысқартып еркелету тұлғалары – Нарымбет, Нармат, Нарыш, Наркен, Наржан, Нартай.

Нартау, бала тау сияқты зор, үлкен болсын деген тілекпен қойылған есім.

Нарту, дүниеге ірі, зор боп кел деген мәндегі есім.

Нарымжан, нарым – менің нарым, менің сүйіктім, менің жаным.

покровительство, поддержка.

Назарбай, ар. назар + каз. бай. Родители, желавшие детям большего внимания людей, давали такие имена. Фонетический вариант - Назарбек.

Накип, ар. - старшина, начальник, глава.

Накисбек, ар. - 1) рисунок, украшение, узор; 2) резная надпись + каз. бек. Букв. - красивый, прекрасный, благородный человек.

Нарбай, каз. нар - одnogорбый верблюд; 2) перен. - большой, крепкий. Это имя давалось детям с пожеланием, чтобы они были крупными, большими и крепкими, здоровыми. Составные имена - Нарбек, Нарбол.

Нариман, ир. нари - мужественный, смелый, огненный + ман. Букв. - смелый, мужественный человек, как огонь.

Наркес, каз. - смелый, мужественный.

Нармағамбет//Нармухамбет, каз. нар + ар. Мағамбет - большой, крепкий Мухамбет. Ласкательно-сокращенные формы - Нарымбет, Нармат, Нарыш, Наркен, Наржан, Нартай.

Нартау, каз. нар + тау - гора. Букв. - рождайся крупным, высоким, как гора.

Нарту, каз. ту - рожден. Букв. - крупный, большой, как гора, великан.

Нарымжан, каз. нарым - мой крепыш, мой любимый, моя душа.

Насыр, ар. Наср – 1) жәрдем беруші, көмек етуші; 2) жеңімпаз. Біріккен тұлғалы есімдер – Насыролла, Насырбай.

Наурыз, ир. нов – жаңа + руз – күн. Новруз ирандықтардың календары бойынша жаңа жылдың басы – 21 март. Бұл мейрам күні туған балаларға Наурыз, Наурызбай, Наурызғали, Наурызбек деген есімдер берілген. Қысқаша айтылу түрі – Науан.

Неби, ар. Нааб – әулие, құдірет, жаратушының елшісі.

Небиболла, ар. – жаратушының, құдіреттің, әулиенің елшісі.

Недір, ар. надыр – сирек, таңдаулы.

Недірбай, ар. қаз – сирек, таңдаулы бай.

Недірбек, сирек, таңдаулы бек, әкім.

Нежіп, ар. нәджибь – мейірбан, қайырымды, ақ көңіл, кең пейілді, құдіретті.

Незір, ар. – салтанатты уәде, серт; ант.

Незірбек, уәдеде, сертте тұратын, берік адам.

Нәрік, ар. нари – отты, жалынды.

Несіп, ар. – 1) үлес, сыбаға; 2) бақыт, тағдыр.

Несіпбай, өз бақыты, өз тағдыры бар, байлыққа кенелген.

Насыр//Насир, ар. - 1) помогающий, помощник; 2) победитель. Составные имена - Насырулла, Насырбай.

Наурыз, ир. нов - новый + руз - день. Новруз - день Нового года, по персидскому солнечному календарю - 21 марта. Детям, рожденным в эти дни, давались имена: Наурыз, Наурызбай, Наурызғали, Наурызбек и др. Сокращенная форма - Науан.

Наби, ар. - творец, всемогущий, посланец. Букв. - посланец, творца, всемогущего.

Набибулла, ар. - посланец творца, всемогущего.

Надир, ар. - редкостный, избранный.

Надирбай, ар., қаз. надир + бай. Букв. - редкостный, избранный богач.

Надирбек, ар. қаз. надр+бек. Букв. - редкостный, избранный, начальник.

Нажип, ар. - благородный, великодушный, искренний, уважаемый.

Назир, ар. - торжественное обещание, клятва.

Назирбек, ар. назр + қаз. бек. Букв. - человек, верный своему обещанию, клятве.

Нарик, ар. нари - огненный, горячий.

Несип, ар. - 1) доля, часть; 2) участь, судьба.

Несипбай, ар. несип + қаз. бай. Букв. - человек, имеющий свое

Нетелі (қараңыз: Ниетқали).

Ниетқали, ар. нийат – пифыл, ой, талап. Яғни жоғары пікірлі, ақылды, парасатты адам. Фонетикалық түрі – Нетелі.

Низам, ар. тәртіп, орнығушылық.

Нияз, тәж. ниязь – 1) өтініш, тілек, жалбарыну; 2) үміт; 3) сый, тарту. Біріккен тұлғалы есімдер – Ниязбай, Ниязғали.

Ниязмұхамбет, тәж – Мұхамбет пайғамбар сыйға тартқан.

Ноғайбай, ноғай – халық аты + бай.

Ноиль//Ноэль, ар. – мақсатқа жетуші, жетістік.

Ноян, монғ. ноен 1) 10000 адамның яғни түменнің бастығы, әкімі; 2) ханзада, патша баласы; 3) мырза, төре, әмір, үстемдік етуші. Біріккен тұлғалы есімдер – Ноянбай, Ноянбек. Фонетикалық түрі – Доян.

Нөкербек, монғ. нохэр – жолдас, дос.

Нұгман, к. евр. амандық, есендік, жақсылық.

Нұр, ар. – жарық, сәуле.

Нұрабай, Нұра өзенінің бойында туған балаға қойылған есім.

Нұрайдар, ар. нұр + айдар. Айдары жарқыраған бақытты бала. Қысқарған түрі – Нұрақ.

Нұрақын, нұрлы, сәулетті ақын.

счастье, свою долю в жизни.

Нетали (см. Ниетқали).

Ниетқали, ар. нийат - намерение, цель, замысел, побуждение. Букв. - умный, благоразумный человек. Фонетический вариант - Нетали.

Низам, ар. - порядок, устройство.

Нияз, тадж. - 1) просьба, усердие, мольба; 2) надежда; 3) подарок, дар. Составные имена - Ниязбек, Ниязғали.

Ниязмұхамбет, с тадж. - даренный пророком Мухаммедом.

Ноғайбай, каз. ногай - название народа. Букв. - ногаец.

Ноиль//Ноэль, ар. - достигающий желаемого, достижение.

Ноян, монғ. - 1) старшина, начальник тумена, то есть корпус в 10000 человек; 2) царевич; 3) господин, дворянин, начальник, владыка. Составные имена - Ноянбай, Ноянбек. Фонетический вариант - Доян.

Нөкербек, монғ. нохэр-друг, товарищ.

Нұгман - милость, благо.

Нур, ар. - свет, луч, сияние.

Нұрабай, каз. Нура - название реки и горы в Казахстане.

Нұрайдар, ар. - луч, свет, сияющий, счастливый. Сокращенная форма - Нурақ.

Нұрақын, ар. - луч, свет + ир.

Нұралы, ар. нұр – жарық, сәуле. Әлидің нұры яки Әлидің жарығы. Фонетикалық түрлері – Нұрәли, Нұрғали. Қысқарған түрі – Нұран. Еркелетіл айтылатын түрі – Нұраш.

Нұрбай, ар. – нұрлы, көрікті ер бала.

Нұрбақ, ар. бағы жанған, бақытты, нұрлы.

Нұрбапа, ар. нұр + бапа – баба – үлкен ата, арғы ата.

Нұрбек, ар. нұр + қаз. бек – берік, мықты; өте нұрлы, әдемі, көркем.

Нұрбол, нұрлы, көркем, көрікті болсын деген тілекпен қойылған есім. Фонетикалық түрлері – Нұрболат, Нұрболсын.

Нұргелді, ар. нұр + келді, яғни өмірге әдемі, көркем, бақытты бала келді деген мәнді есім.

Нұрғазы, ар. нұр + ғазы – әскер, қосын; яғни нұры тасыған, керемет әскери адам.

Нұрғалым, ар. нұр + ғалым, тамаша, нұры тасыған, бақытты ғалым.

Нұрғиса, ар. нұр + ғиса < Иса, яғни келбетті, сұлу, көркем тұлғалы Иса, Ғайса.

Нұрдан, нұрдан туған, жаратылған деген мағынаны білдіреді.

Нұрдаулет, ар. нұр + даулет; яғни

ақун - певец. Букв. - певец света.

Нуралы, ар. нур - свет. Букв. - луч Али или дитя Али. Фонетические варианты - Нурали, Нурғали. Сокращенная форма - Нуран, ласкательная форма - Нураш.

Нурбай, ар. - сияющий, светлый, красивый мальчик.

Нурбак, ар. нур + бах. - счастливый, сияющий, красивый.

Нурбапа, ар. нур + каз. бапа - дед. Букв. - сияющий дед, батюшка.

Нурбек, ар. нур + каз. бек - крепкий, очень сильный; очень счастливый, сияющий, красивый.

Нурбол, ар. нур + каз. бол от болсын - Букв. - будь красивым, счастливым. Фонетический вариант - Нурболат, Нурболсын.

Нургельды, ар. нур + каз. гельды. Фонетически измененная форма от келди - появился, пришел. Букв. - появился на свет красивый, миловидный мальчик.

Нурғазы, ар. нур + гази - солдат. Букв. - блестящий, доблестный, прекрасный воин.

Нурғалим, ар. галим - ученый. Букв. - прекрасный ученый.

Нурғиса, ар. нур + гиса < Иса. Букв. - красивый, миловидный, прекрасный Иса, Ғайса.

Нурдан, ар. нур + каз. дан. Букв. - созданный от луча, от света.

Нурдаулет, ар. нур + ар. даулет.

байлығы, дәулеті, сәулеті жарасқан.

Нуржақан, ар. нұр + ир. жиһан – дүние, әлем, шартарап; яғни дүниедегі, әлемдегі адамзаттың нұрлысы, сұлуы.

Нұржан, ар. нұр + ир. жан; яғни жан біткеннің нұрлысы, әдемісі, көріктісі.

Нұржау, ар. қаз. – нұр жаусын, бақытты болсын деген мағыналы есім.

Нұрзада, ар. нұр + ир. зада – перзент, бала; әдемі, ажарлы, сұлу бала.

Нұрзерек, ар. қаз. – көрікті, нұрлы, зерек бала.

Нұржігіт, ар. қаз. – нұрлы, әдемі, көрікті жігіт.

Нұри, ар. – нұрлы, көрікті.

Нұрқасым, ар. нұр + ар. қасым; аса әдемі, сұлу, шырайлы.

Нұрлай, нұрлы және ай сөздерінен жасалған есім, яғни жарық ай.

Нұрлан, ар. – ажарлану, әрлену, нұрлы, бақытты болу.

Нұрлат, ар. нұрландыру, көріктендіру; 2) бақытты ету.

Нұрлы, ар. – өте әдемі, көркем, сұлу. Біріккен тұлғалы есімдер – Нұрлыбай, Нұрлыбек.

Нұрмұқамбет, ар. нұр + мохаммед – мұхамбеттің нұры, сәу-

Букв. - имеющий большое богатство; свет государства.

Нуржахан, ар. нур + жахан < ир. жихан - жизнь, мир, вселенная. Букв. - самый красивый, изящный, свет мира.

Нуржан, ар. нур + ир. джон. Букв. - самый изящный, красивый человек.

Нуржау, ар. нур + каз. жау от жаусын - пусть сопутствует. Букв. - пусть сопутствует счастье.

Нурзада, ар. нур + ир. зада - дитя, ребенок. Букв. - красивый человек, ребенок.

Нурзәрек, ар., каз. - самый красивый, одаренный ребенок.

Нуржигит, ар. каз. - красивый, изящный, миловидный джигит.

Нури, ар. - красивый, изящный.

Нурқасым, ар. нур + хасим. Букв. - очень красивый, миловидный, изящный.

Нурлай, каз. нурлы - светлый + ай - луна. Букв. - светлая луна.

Нурлан, ар. - всегда быть красивым, озаренным, румяным, счастливым.

Нурлат, ар. - 1) быть красивым, изящным, миловидным; 2) осчастливить.

Нурлы, ар. - очень красивый, изящный, миловидный. Составные имена - Нурлыбек, Нурлыбай.

Нурмухамбет, ар. нур + Мохаммад - светоч Мохаммада.

лесі. Қысқарта, еркелетіп айту тұлғалары – Нұрмат, Нұрым, Нұртай, Нұрқан, Нұркен, Нұрыш, Нұржан.

Нұрнияз, ар. нұр + тәж. нияз – өтініш, сый; Тілеп алған көркем, сұлу бала.

Нұрпейіс, ар. нұр + ир. пейіш – ұжмақ; ұжмақтың, пейіштің сәулесі, нұры.

Нұрсапа, ар. нұр + сапа. Ең көркем, өте сұлу деген мағынаны білдіреді.

Нұрсейіт, ар. – ажарлы, нұрлы мырза.

Нұрсовет, ж. ес. совет дәуірінде туған көркем, әдемі бала.

Нұрсұлтан, ар. – әрлі, нұрлы сұлтан.

Нұрталап, талабына нұр жаусын, талабы зор, талантты болғай деген тілекпен қойылған есім. Қысқартылған түрі – Нұртай.

Нұртас, ар. нұр + қаз. тас. Бұл есім негізінде, баланың нұры тасысын, сәулесі, шапағаты басқаларды да шарпысын деген тілекпен қойылған.

Нұрхан, ар. нұрлы, көрікті хан.

Нұрым, ар. – менің сәулем, жарығым, нұрлым.

Нұсқабай, ар. носхе – 1) көшірме, бейне; 2) тұлға, келбет, сырт көрініс. Мұндай есімдер бала келбетті,

Ласкательно-сокращенные формы - Нурмат, Нуртай, Нуркан, Нуркен, Нурыш//Нурш, Нурым//Нурум.

Нурнияз, ар. нур + тадж. нияз. - Самый хороший, красивый подарок.

Нурпеис, ар. нур - свет, светлый луч + ар. пейіш - рай, свет.

Нурсапа, ар. нур + сапа - сафа. Букв. - самый хороший, очень красивый.

Нурсеит, ар. - красивый, миловидный мурза, господин.

Нурсовет, неолог. - красивый, изящный, миловидный ребенок, рожденный в советское время.

Нурсултан, ар. - красивый, миловидный султан.

Нурталап, ар. нур + каз. талап - стремление, инициатива, талант. Родители, желавшие детям смелости и большого таланта, давали такие имена. Стяженная форма - Нуртай.

Нуртас, ар. нур - свет, луч + каз. тас - усеченная форма от тасысын - пусть переполнится. Букв. - пусть полнится светом.

Нурхан, ар. - красивый, изящный хан.

Нұрым//Нұрум, ар. - мой светоч, мой луч; мой красавчик.

Нұсқабай, ар. - 1) копия, образ; 2) фигура, внешний вид. Букв. - атлетически сложенный.

тұлғалы болсын деген тілекпен қойылса керек.

Нұсқар, ақыл-кеңес берер ақылды бала болсын деп қойылған есім.

Нүсіп, (қараңыз: Жүсіп).

Нығмет, ар. нигмәт – 1) береке, дәулет, байлық; 2) бақытты, бақытты өмір.

Нығметжан, ар. – дәулетті, бай адам.

Нығметқали, ар. нигмәт + қали < ғали; аса дәулетті, байлығы артық.

Нығметолла, ар. – берекелі.

Нысанбай (қараңыз: Белгібай).

Нуска, каз. нуска - указывать; советовать. Букв. - пусть будет умным советчиком.

Нусип, (см. Жусип).

Нигмет, ар. - 1) благо, богатство; 2) счастливый, счастливая жизнь.

Нигметжан, ар. - богатый, счастливый человек.

Нигметқали, ар. нигмәт + қали < гали. Букв. - очень богатый, состоятельный.

Нигметулла, ар. - благородный.

Нысанбай (см. Белгібай).

О

Обай, монғ. овоо – көрім, тәуір, жақсы.

Одақ, ж. есім. Советтік Социалистік Республикалар Одағында туған, СССР азаматы деген мағынада қойылған есім.

Ожарбай, каз. ожар – қайсар, бірбет, ежет + бай, бірбет қайсар, ежет адам.

Озарбек, озар озу – алға түсу, озып кету + бек.

Озат, ол қатарынан озып кетеді, алға жетеді, алдыңғы қатарлы деген мәнде қойылған есім.

Ойлы, ақылды, парасатты, дана.

Обай, монғ. овоо - хороший, прекрасный.

Одақ, каз. - союз. Неолог. - рожден в Советском Союзе, гражданин СССР.

Ожарбай, каз. ожар - дерзкий, отчаянный, смелый + бай. Букв. - смелый, дерзкий, отчаянный человек.

Озарбек, каз. озар - обгонять, определить. Букв. - опережающий.

Озат, каз. - передовой, всегда впереди.

Ойлы, каз. - умный, здраво-мыслящий; разумный, гений.

Ойрат, монғ. ой - орман, тоғай + рат – арат – халық; яғни орманг халқы.

Октябрь, ж. есім. Ұлы Октябрь социалистік революциясы құрметіне қойылған есім.

Олег, скандинав. – қасиетті, күдіретті.

Олжабай, олжадан түскен, бере салған бала.

Олжас, ол жас қайрат, жас жігер деген мәндегі есім.

Омар, ар. гумар – өмірлі, ғұмырлы. Біріккен тұлғалы есімдер – Омарбай, Омарбек, Омарғали
Фонетикалық түрлері – Ғұмар, Құмар.

Омарбай, өмірлі, ғұмырлы адам.

Омарбек – өмір жасы, ғұмыры ұзақ, мықты, берік.

Омарғали, ұзақ өмір сүруші, көп жасаушы.

Омархан, өмірі ұзақ, ғұмырлы хан.

Онбай, бала өз тегінен он есе артық бай болсын деген тілекпен ертеде қойылған есім.

Оңалбай//Оңалбек, шаруасы, хал-жайы жақсы, оңды бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Оңғар, онда, түзе.

Оңғарбай, ісі алға басқан, ісі

Ойрат, монғ. ой - лес + рат < арат - народ. Букв. - лесной народ.

Октябрь, неол. - Имя, данное в честь Великой Октябрьской социалистической революции.

Олег, скандинав. - священный.

Олжабай, каз. - ребенок, данный свыше.

Олжас, каз. ол < он + жас - молодой. Букв. - молодой, энергичный, настойчивый, решительный.

Омар//Умар, ар. гумер - живучий, жизненный. Составные имена - Омарбай, Омарбек, Омарғали. Фонетические варианты - Гумар, Кумар.

Омарбай//Умарбай, ар. - жизненный, долгоживущий, долгожитель.

Омарбек, ар. - долгоживущий, крепкий, сильный человек.

Омарғали, ар. - долгоживущий, сверхдолгожитель.

Омархан, ар. - жизненный, долгоживущий хан.

Онбай, каз. он-десять+бай - богач. Букв. - в десять раз богаче всех.

Оңалбай//Оңалбек, каз. онал - исправиться, наладиться, поправиться + бай. Букв. - исправивший, наладивший свое хозяйство.

Оңғар, каз. - исправлять, выправлять, наладить дело.

Оңғарбай каз. онғар + бай. Букв.

оңған бай болсын деген мәнді есім.

Оңдасын, құдай оңдасын, тәңір жарылқасын. Синонимі – Оңласын.

Опабек, ар. вафа – орындау, айтқан сөзде тұру, адалдық, тазалық + бек. Сөзінде тұратын адам деген мағына береді.

Ораз, к.т. ырыс, құт, бақыт.

Оразак, ар. разак – өмірге, тіршілікке алғыс сезімін білдіру.

Оразақын, ар. бақытты, ырысты ақын.

Оразалы//Оразғали, к.т. ораз + ар. алы ғали; яғни өте бақытты. Синонимдері – Құтқали, Бақытқали.

Оразбай, ар. ораз + қаз. бай. Бақытты, ырысты бай. Синонимдер – Оразбек, Бақтыбай, Құттыбай.

Оразбек, ар. ораз + қаз. бек. Өте бақытты, ырысты. Синонимдері – Бақытбек, Рысбек, Құттыбек.

Оразгелді, ар. ораз + қаз. келді. Бақытты, ырысты боп келді деген мағынада. Синонимдері – Бақыткелді, Рыскелді.

Оразгүл, бақытты қызметші.

Оразмұхамбет, бақытты Мұхамбет.

Орақ, к.т. егін оратын орақ, қол шалғы. Ауыспалы мағынада орып

- удачливый, деловой.

Ондасын//Ундасын, қаз. - да сопутствует ему счастье, слава. Синоним - Онласын.

Опабек, ар. вафа - исполнить обещание, сдержать слово, которое дал; верность, честность + қаз. бек. Букв. - сдержавший обещание.

Ораз//Ураз, др.тюрк. - счастье, удача.

Оразак, ар. разак - выражающий благодарность жизни, судьбе.

Оразақын, ар. - счастливый певец.

Оразалы//Оразғали, др.тюрк. ораз + ар. алы < гали. Букв. - очень счастливый. Синонимы - Бақытқали, Қутқали.

Оразбай, ар. ораз + қаз. бай. Букв. - счастливчик. Синонимы - Бақтыбай, Қуттыбай.

Оразбек, ар. ораз + қаз. бек. Букв. - очень счастливый, удачливый. Синонимы - Бақытбек, Рысбек, Құттыбек.

Оразгельды, ар. ораз + қаз. гельды - кельды. Букв. - появился, пришел к счастливой жизни. Синонимы - Бақыткельды, Рыскельды.

Оразгул, қаз. - счастливый слуга.

Оразмұхамбет, қаз., ар - счастливый Мұхамбет.

Орақ, др.тюрк. - серп. Коса. Перен. - острый, рассекающий. Имя

түсетін, өткір. Эпостағы батырдың есімі.

Орақбай, астыққа, егінге бай болсын деп қойылған есім.

Орал, өзен атынан қойылған кісі аты. Біріккен тұлғалы есімдері – Оралбай, Оралбек, Оралхан, Оралтай т.б.

Орасан, ерекше, ерен.

Ордабай, к.т. орда – 1) ерте кезде үлкен мәселе шешерде немесе жауға аттанарда бас қосатын жиынды атаған; 2) кейін ол “хан тұрағы, мекені, хан сарайы” дегенді білдіретін болған. Ал бұдан да кейінірек жаңа мағынаға ие болып, “орталық”, “астана” деген ұғымды да танытқан. Бұл сөз арқылы жасалған кісі есімдері – Ордәлі, Ордабек, Ордағали т.б.

Орманбай//Орманбек, ормантоғай, баланы орманға ие болсын, соның байлығына бас болсын деген тілекпен осындай есім берген.

Орманшы, бала орман байлығын қорғайтын адам болсын деген тілекпен қойылған есім.

Орынбай, өмірде өз орнын таба алатын адам болсын деп қойылған есім.

Орынбек, өмірде орны берік, мықты.

Орынғали, өмірде алатын орны жоғары, биік.

Оспан, ар. – кеңінен тараған есім. Мағынасы – ерлік, батырлық, батылдық.

эпического героя.

Оракбай, каз. орак + бай. Букв. - богатый хлебом, урожаем.

Орал, каз. Имя, образованное от названия реки Урал. Составные имена - Оралбай, Оралбек, Оралхан, Оралтай.

Орасан, каз. - очень, слишком.

Ордабай, др.тюрк. орда - 1) сборище, совещание перед наступлением на врага или обсуждение важного вопроса; 2) стоянка, дворец хана; 3) столица, центр. Составные имена - Ордали, Ордабек, Ордағали.

Орманбай//Орманбек, каз. орман - лес. Букв. - богатый лесом.

Орманши, каз. - защитник леса, лесник.

Орынбай, каз. орын - место + бай. Букв. - иметь свое место в жизни.

Орынбек, каз. орын + бек - крепкий, твердый. Букв. - имеющий крепкое место в жизни.

Орынғали, каз. орын - место + ар. гали. Букв. - имеющий высокое положение в обществе.

Оспан//Успан, ар. - героизм, смелость. Фонетические варианты -

Фонетикалық түрлері – Ғусман, Құспан, Осман. Біріккен тұлғалы есімдер – Оспанәлі//Оспанғали (аса жоғары, аса үлкен батырлық). Оспанбай, Оспанбек, Оспанбет, Оспанхан.

Отан, ж. есім. туған ел, ескен жер, сүйікті мемлекет.

Отар, отарда туған балаға берілген есім.

Отарбай, отарға, отарлы қойға бай болсын деген ниетпен қойылған есім.

Ошақбай, жанға, балаға бай болсын деген тілекпен де байланысты.

Гусман, Кусман, Осман. Составные имена - Оспанали//Оспанғали (ар.сверхгероизм, смелость), Оспанбай, Оспанбек, Оспанбет, Оспанхан.

Отан, каз. неол. - Родина.

Отар, каз. отар. Букв. - рожденный в отаре.

Отарбай, каз. отар + бай. Букв. - имеющий большую отару.

Ошақбай, каз. ошақ - очаг + бай. Букв. - крепкий очаг.

Ө

Өжет, өткір, батыл, табанды.

Өзбек, өзбек халқы атынан қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Өзбекбай, Өзбекәлі.

Өзенбай, өзенге, суға бай болсын деген тілекпен қойылған есім.

Өктем, өктем, үстем, басым, өмірлі.

Өкім, ар. окм. – 1) үстемдік; 2) өкімет, билік; 3) шешім, үкім; 4) пікір, түсінік.

Өлкебай, карауында көп өлке, аймақ, алқап, тұрақ, мекен болсын, соларға үстем болсын деген тілекпен қойылған есім.

Өжет//Ужет, каз. - упорный, настойчивый.

Узбек - имя, данное в честь узбекского народа. Составные имена - Узбекбай, Узбекали.

Өзенбай, каз. өзен - река + бай. Букв. - богатый реками.

Октем, каз. - властный, напористый.

Оким, ар. - хоким-1) господство, превосходство; 2) государство, власть, владение; 3) решение, приговор; 4) мнение, объяснение; 5) властный, напористый.

Олкебай, каз. олке - край, территория + бай. Букв. - властитель большого края.

Өмір, ар. ғомр – 1) ғұмыр; 2) тіршілік.

Өмірбай, бала өмірлі болсын, өмір жасы ұзақ болсын деп қойған есім. Фонетикалық түрі – Өмірбек.

Өмірғазы, ар. – өмір + ғазы – жауынгер.

Өмірғали, өмірі Ғалидың өміріндей болсын деп қойылған.

Өмірзақ, ар. өмір + қаз. зақ < ұзақ, көп жасайтын, ғұмыры ұзақ, өлмейтін. Синонимдері – Өмірбай, Өмірбек, Өміржан, Өміртай және т.б. Еркелете қысқартып айту түрі – Өмекен, Өміш, Өмен.

Өндіріс, ж. ес. өндіріс орны, кәсіпорын.

Өнербек, өнері мықты, өнерлі адам.

Өрекен, к.т. шор, хакас тілінде қарт, қария.

Өрен, – 1) жұрттан асқан ерекше, ерен; 2) жасөспірім ұрпақ.

Өрім, жас өспірім, өндірдей жас жеткіншек.

Өсер, ер жетіп азамат болар деген мәнде. Біріккен тұлғалы есім – Өсербай.

Өскенбай, байлығы өсіп, көбейсін деген мағыналы есім.

Омир//Умир, ар. - жизнь, существование.

Омирбай//Умирбай, ар. омир + каз. бай - долголетний. Фонетические варианты - Омирбек//Умирбек.

Омирғазы, ар. омир + газы - воин, боец. Букв. - боец жизни.

Омирғали, ар. омир + Гали (Али). Букв. - живущий, как Али.

Омирзақ, ар. гумр - жизнь + каз. зақ - усеченная форма от узак - долгий. Букв. - живущий долгие годы. Синонимы - Умирбай, Умирбек, Умиржан, Умиртай и др. Сокращенно-ласкательная форма - Умикен, Умиш, Умен.

Ондрис, каз. неолог. - производство; предприятие.

Онербек, каз. неолог. онер - искусство, мастерство + бек. Букв. - мастер, искусный, духовно богатый.

Урекен, др.тюрк. в хакасском и шорском языках - ороконь старец, почтенный.

Орен, каз. -1) особый, особо; 2) молодое поколение, племя.

Орим, каз. - юность, подросток, молодое поколение.

Осер, каз. ос - расти + афф. ер. Букв. - вырастет. Составное имя - Осербай.

Оскенбай, каз. оскен - выраставший. Букв. - приумноживший богатство.

Өтебай, байлығы асқан, тасыған бай.

Өтеген, орнын толтыру, телеу.

Өтеғали, қаз. өте + ар. ғали – жоғары, биік. Аса биік, өте жоғары, аса батыр.

Өтемағамбет//Өтемұхамбет, қаз. өте + ар. Мохаммед. Мұхамбеттей атағы асқан, даңқты деген мағынада қойылған есім. Қысқаша тұлғасы – Өтемай. Еркелету түрі – Өтеш.

Өтетілеу, ұл балаға зар болып, көп сұранып, тіленіп жүрген кезде туған сәбиге қойылған есім.

Өтебай, қаз. - слишком богатый, зажиточный.

Өтеген, қаз. - возмещенный, исполненный.

Өтеғали, қаз + ар. - очень смелый, слишком бойкий, мужественный.

Өтемағамбет//Өтемұхамбет, қаз + ар. - прославленный, как Мухаммед. Сокращенная форма - Өтен. Ласкательная форма - Өтеш.

Өтетілеу, қаз. - имя дается в семьях, где долгие годы не было детей.

П

Пазыл (қараңыз: Фазыл).

Палуан, ар. пахлаван – күшті күрескер.

Палуанғали, ас күшті палуан.

Панабек, ир. панаһ – қорғаныш, тірек + бек. Мықты қорғаныш, тірек.

Парасат, ар. ақыл-ой.

Пердебек, ар. парда – күш; яғни күшті, мықты.

Пірелі, ар. пир – ауысп. мықты, күшті.

Пірімгүл, ар. пір – ауысп. мағ. күшті, мықты.

Пазыл (см. Фазыл).

Палуан, ар. пахлаван - борец, атлет.

Палуанғали, ир. + ар. - сильный борец, атлет.

Панабек, ир. - защита, опора + бек. Букв. - сильная защита, опора.

Парасат, ар. разум, догадливость, рассудительность.

Пердебек, ар. перде, парда - сила + бек. Букв. - си́лч.

Пирәли//Пирәли, ар. пир - перен. - сильный, крепкий.

Примгул, ар. пир. Перен. - сильный, крепкий.

Р

Рабат, ар. рафоат – ұлылық, биіктік, жоғары дәреже.

Радий, ж. есім. Химиялық радий элементі атынан қойылған есім. Еркелете айтылу түрі – Радик.

Радж, ж. есім. Индия халқының белгілі актері Радж Капур құрметіне қойылған есім.

Разак, ар. раззак – өмір сүруге, тіршілік етуге ризық беруші.

Рай, ар. – жағдай, көзқарас, пікір; адамның көңіл-күйі, сезімі.

Райбай, дүниеге өз көзқарасы, пікірі бар, саналы адам.

Райбек, ар. райы қатты, бір бет бала.

Райнұр, ар. – жарық өмір.

Райымбек, ар. раим – рақымды, мейірімді + бек – мықты, мығым; берік, яғни мейірімді, қайырымды; бет алысынан қайтпайтын қайсар батыл, берік адам.

Райыс, ар. рэиса – бастық, басшы, әкім.

Раил, ар. – негізін салушы.

Рақап, ар. – 1) кең, ұлан-ғайыр; 2) мырза, жомарт, жарқын жүзді.

Рақат, ар. – тыныштық, тыным, тыныс.

Рақым, ар. рэхим – қайырымды, мейірімді, ізгі ниетті. Басқа сөздердің

Рабат, ар. рафаат - величие, высота, высокий сан, достоинство.

Радий, неолог. Личное имя, образованное от названия элемента радий. Ласкательная форма - Радик.

Радж, неолог. Имя, данное в честь актера индийского кино Раджа Капура.

Раззак//Разак, ар. - дающий средство к существованию.

Рай, ар. - состояние, взгляд, мнение, чувство; настроение человека.

Райбай, ар. рай + бай. Букв. - сознательный человек, имеющий свое мнение, точку зрения.

Райбек, ар. - человек, имеющий твердое мнение, убеждение.

Райнұр, ар. - светлая, счастливая жизнь.

Райымбек, ар.раим - милосердие, мягкосердие + бек - крепкий, твердый. Букв. - человек, не отступающий от своих взглядов, мнений, прямой, смелый, твердый.

Райс, ар. -председатель, глава, начальник.

Раил, ар. - основатель.

Рахап, ар. - 1) просторный, обширный, пространственный; 2) великодушный, щедрый, радушный.

Рахат, ар. - наслаждение, блаженство; покой, спокойствие.

Рахим, ар. - милосердный, милостивый. Сложные составные

қосылуы арқылы да күрделі есімдер жасалады. Мәселен, Рақымбай, Рақымберді, Рақымбек, Рақымжан. Қысқартылып еркелете айтылатын түрі – Рақыш.

Рамазан, ар. – рамадан – күйдіруші, жаңдырушы. Араб жерінде бұл өте ыстық ай. Мұсылман жыл санауының тоғызыншы айы, осы айда туған балаға осындай есімдер қойылған.

Рамиз, ар. – белгі, таңба.

Расул, ар. – 1) хабаршы; 2) елші, уәкіл. Біріккен тұлғалы есім – Расулбек.

Рауан, ир. рэван – жан, өмір.

Рафазель, к.евр. – құдай сақтады, аман қалдырды.

Рафик//Рафих, ар. қайырымды, жомарт, мәрт; айқын, таза, мөлдір, керікті.

Рахман, ар. – рақымды, мейірімді, кішіпейіл. Қысқаша айтылу түрі – Раман.

Рахмет, ар. – алғыс.

Рахметолла, ар. – мейірімділік, рақымшылық.

Рашит, ар. – 1) саналы, ақылды парасатты; 2) батыл, ер.

Ревмир, ж. есім. “революция мировая” сөздерінің бірінші буындарынан жасалған есім.

Ренат, ж. есім. Орыс тіліндегі революция, наука, труд сөздерінен

имена - Рахимбай, Рахимбек, Рахимжан, Рахимберды и др. Сокращенно-ласкательная форма - Рахиш.

Рамазан, ар. рамадан - сжигающий, 9-й месяц года. “Сжигающий” был назван из-за того, что когда-то он приходился на самое жаркое время года. Это имя давалось мальчикам, родившимся в этом месяце.

Рамиз, ар. - знак, символ.

Расул, ар. - 1) посланец, 2) посол, представитель, посланник. Составное имя - Расулбек.

Рауан, ир. - душа, жизнь.

Рафазель, др.евр. - бог исцелил.

Рафик//Рафих, ар.-добрый, щедрый; спутник, товарищ, компаньон, друг.

Рахман, ар. - милосердный, милостивый. Сокращенная форма - Раман.

Рахмет, ар - благодарность, спасибо.

Рахметулла, ар. - милосердие, благодарственный.

Рашит, ар. -1) сознательный, умный, благоразумный; 2) храбрый, мужественный.

Ревмир, неолог. Имя, образованное от слов революция мировая.

Ренат, неолог. Сложносокращенное имя, образованное от слов

қысқартылып жазылған есім.

Ришат, ар. – 1) ақылды; 2) саналы, әділдік.

Рысбек (қараңыз: Оразбек).

Рыскелді (қараңыз: Оразгелді).

Руслан, көне түркі тіліндегі Арыслан есімінің орыс тілінде өзгерген түрі.

Рүстем, ир. 1) раода – жүз, келбет, бейне; 2) тама – күшті. Сонда бұл есімнің жалпы мағынасы – батыл, күшті, мықты, зор денелі. Біріккен тұлғалы есімдер – Рүстембек, Рүстембай, Рүстемғали.

революция, наука, труд.

Ришад, ар. - 1) благоразумный, умный; 2) сознательный, справедливый.

Рысбек (см. Оразбек).

Рыскельды (см. Оразгельды).

Руслан, др.тюрк. арслан - лев.

Рүстем, ир. раода - стан, облик, рост + тама - сильный, мощный. Букв. - храбрый, мужественный, мощный, могучий ростом. Составные имена - Рүстембек, Рүстембай, Рүстемғали.

С

Сабаз, ир. шаһбаз – 1) ер, азамат, батыл; 2) сұңқар. Біріккен тұлғалы есім – Сабазбек.

Сабаншы, к.т. соқашы, егінші, дихан, көктемде егін айдау кезінде туған балаға қойылған есім.

Сабатай, қаз. саба – 1) қымыз ашыту, сақтау үшін жылқы терісінен істелген кең ыдыс; 2) ауысп. бір нәрсенің мөлшері, шегі яғни баланың ой-өрісі, білім дәрежесі кең болсын деп қойылған есім.

Сабигат, ар. – 1) жаңа, жас; 2) сұлулық, әдемілік. Фонетикалық түрі – Сәбигат.

Сабыр, ар. – шыдамды, төзімді.

Сабыржан, сабырлы, шыдамды, төзімді кісі. Синонимі – Сабырқан.

Сабаз, ир. - 1) храбрец, молодец, удалой; 2) сокол. Составное имя - Сабазбек.

Сабаншы, др.тюрк. - пахарь; хлебопашец. Букв. - рожденный во время сева.

Сабатай, қаз. саба - бурдюк из конской кожи, в котором готовится и содержится кумыс. Перен. - уровень, предел. Букв. - имеющий большой кругозор.

Сабигат, ар. - новый, молодой; красота. Фонетический вариант - Сәбигат.

Сабыр, ар. - терпение, выносливость, стойкость, выдержка.

Сабыржан//Сабиржан, ар. - терпеливый, сдержанный, вынос-

Сағадат, ар. – бақыт, құт, шаттық.

Сағат, ар. саад – бақытты сәт, уақыт.

Сағи, ар. – 1) бақытты, ырысты, құтты; 2) мырза.

Сағит, ар. – 1) бақытты, ырысты; 2) аман-есендік, саулық.

Сағым, к.т. сағ – ақыл + тәуелдік жалғауы ым, яғни менің ақылдым, ойшылым деген мәндегі қойылған ескі есім. Біріккен тұлғалы есім – Сағымбай.

Сағын, қаттыаңсау, құмарту, көруге ынтық болу, яғни ата-ана ұлға зар болып жүргенде көрген балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Сағынбай, Сағынғали, Сағынтай.

Сағындық, ұзақ уақыт сағынып, сарғайып жүріп көрген ер бала.

Сағыр, ар. – кішкене, кеңже бала.

Садан, монғ. – туыс, туған-туыскан.

Садыбай (қараңыз: Жақсыбай).

Садық//Сыдық, ар. – 1) шын, адал, таза, ашық; 2) сенімді адал дос.

Садыр, ар. – 1) кеуде, көкірек; 2) басшы, бірінші; 3) ұлы мәртебелі. Біріккен тұлғалы есімдер – Садырбай, Садырбек, Садырқан, Садыралы.

Сайбақ, ар. монғол тіліндегі жақсы, оңды деген мағынаны білді-

ливый, спокойный человек. Синоним - Сабырхан.

Сагадат, ар. - счастье, благополучие, блаженство.

Сағат, ар. саад - счастливый час, время.

Сағи, ар. -1) счастливый; 2) щедрый.

Сағит, ар.- 1) счастливый, удачный; 2) благополучный.

Сағым, др.тюрк. - ум, разум. Букв. - мой разумный. Составные имена - Сағымбай, Сағымбек.

Сагин, каз. - сильно скучать, тосковать. Так обычно называли ребенка, родившегося после долголетнего ожидания. Составные имена - Сагинбай, Сагинғали, Сагинтай.

Сагиндық, каз. - соскучились, тосковали, долгожданный.

Сагир, ар. - самый маленький, младший.

Садан, монғ. - родные, близкие родственники.

Садыбай (см. Жақсыбай).

Садық//Сыдық, ар. -1) искренний, откровенный, честный, истинный, правдивый; 2) верный.

Садыр, ар. -1) грудь, сердце; 2) глава, первый; 3) высокоблагородный. Составные имена - Сабырбай, Садырбек, Садырқан, Садыралы.

Сайбақ, монғ. сайн - хороший + ар. стяженная форма бахит - счастье.

ретін сайын сөзіне араб тіліндегі бақ»-бақыт сөзін қосу арқылы жасалған есім. Яғни, аса бақытты, жақсы ғұмыр деген мағынаны білдіреді.

Сайдар, монғ. ир. Монғол тіліндегі сай (сайын) сөзіне иран тіліндегі ие болуды білдіретін дар қосымшасы қосылу арқылы жасалған есім. Мағынасы "жақсылық, қайырымдылық иесі" дегенді білдіреді.

Сайлау, ж. есім, халық депутаттарын сайлау кезінде дүниеге келген балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есім – Сайлаубай.

Саймасай, бала әкесінен не анасынан аумайды, қатты ұқсайды, дәл өзі сияқты деген мәнді есім.

Сайран, бала өмірде бақытты өмір сүрсін, сайрандап жүрсін деген тілекпен қойылған есім.

Сайрамбай, Сайрам қаласында туылған адам.

Сайын, монғ. – жақсы, оңды. Біріккен тұлғалы есім – Сайынбек.

Сақтар, бәле-жаладан сақтасын деген мәнді есім.

Сақып, ар. – сахиб – серік, жолдас, дос, таңыс.

Саламат, ар. – 1) бейбітшілік, тыныштық, саулық; 2) сәлем.

Салауат, ар. мықтылық, беріктік, табандылық, тұрақтылық; қажырлылық, ілгерілік.

Салық, ар. адиг-1) жақсы, ізгілікті,

Букв. - очень счастливый.

Сайдар, монғ. сайан + ир. дар. Букв. - хозяин доброты, красоты.

Сайлау, неолог. - имя, данное во время выборов. Составное имя - Сайлаубай.

Саймасай, каз. - как раз, точь в точь. Букв. - очень похож на родителей, точная копия.

Сайран, каз. - веселье, приволье. Букв. - свободный, независимый.

Сайрамбай, каз. - человек, рожденный в городе Сайрам.

Сайын, монғ. - хороший, лучший. Составное имя - Сайынбек.

Сақтар, каз. сакта - хранить, оберегать, беречь + суффикс - ар. Букв. - будь хранимым.

Сакип, ар. - спутник, товарищ, друг, приятель, знакомый.

Саламат, ар. - 1) мир, спокойствие, благополучие; 2) привет.

Салауат, ар. - 1) твердость, крепкость, постоянство, упорство; 2) мужество, энергичность.

Салих, ар. - 1) хороший, благой, добрый; 2) праведный, благочес-

рақымды, тауфиқты; 2) адал, әділ.

Самат//Сәмет, ар. – мәңгі, тұрақты. Қысқарған түрі – Саматай.

Самға, аспанға ұшу, шарықтау.

Самұрат, ир. шах+ар. мурад. Мақсатына жеткен шах. Синонимдері – Шахмурат, Шаймурат, Шамұрат.

Сана, бала ынталы, ақылды, парасатты болсын деген тілекпен қойылған есім.

Санат, ар. 1) тірек, сүйенім, таяныш. 2) бақыт, сәт, ұлылық, дәреже.

Сандыбай, қаз. санды-әдеттен тыс, сирек кездесетін + бай.

Санжар, көне түркі тіліндегі Саншора есімінің дыбыстық тұрғыдан өзгерген түрі. Көне түркі, қазақ тілінде сан – “он мың”, шора – “ер, батыр” деген мағыналарды білдіретінін ескерсек, “бір өзі он мың қолға тең ер, батыр” мәнінде қойылған есім екенін байқаймыз. Замандар бойы айтыла келе Саншора < Саншор < Саншар < Санжар тұлғасында қалыптасып кеткен.

Сапа//Сафа, ар. – 1) тазалық, ашықтық; 2) адалдық; 3) тыныштық.

Сапар, ар. сафар – саяхат, алыс жол.

Сапарбай, ар. сафар + қаз. бай. Әмір жолы ұзақ, мол болсын деген тілекпен қойылған есім.

Сапарбек, ар. сафар + қаз. бек. Әмір жолы берік, мықты болсын деп

тивий; 3) честный, справедливый.

Самат//Сәмет, ар. - вечный, постоянный, устойчивый. Сокращенная форма - Саматай.

Самға, каз. - взлететь в воздух, взлет.

Самурат, ир. шах + ар, мурад - цель. Букв. - шах, достигающий цели. Синоним - Шахмурат, Шаймурат, Шамурат.

Сана, каз. - сознание, мысль, дума. Букв. - вдумчивый, сознательный.

Санат, ар. - 1) искусство, изящество; 2) счастье, удача.

Сандыбай, каз. санды - незаурядный + бай - богат.

Санжар, измененная форма древнетюркского имени Саншора. В древнетюркском и казахском сан - “десять тысяч”, шора “герой, богатырь”. Букв. - Могучий, крепкий, сильный герой, богатырь, который имеет силу тысячи воинов. Первоначальное Саншора подверглось фонетическому изменению в виде Саншора<Саншор<Саншар<Санжар.

Сапа//Сафа, ар. - 1) чистота, ясность 2) честность; 3) спокойствие.

Сапар, ар. - путешествие, дальняя дорога.

Сапарбай, ар. - сафар + бай - много, богато. Букв. - пусть жизнь будет богата событиями.

Сапарбек, ар. сафар + бек. Букв. - удачливый в жизни.

қойылған есім.

Сапарғали, ар. – сапары, алған беті әрқашан биік, жоғары болсын деп қойылған есім.

Сапи//Сафи, ар. сафа – тандаулы, адал дос.

Сардар, ир. сэр – 1) сардар, генерал, бастық, қолбасшы; 2) түркі тілінде – батыр. Біріккен тұлғалы есім – Сардарбек.

Сари, ар. – атақты, мейірімді, асыл.

Сарман, монғ. сар – ай + ман – кісі аттарындағы қосымша, яғни “ай туды” деген мағынаны білдіреді. Синонимдері – Айтуды, Айтұған.

Сары, ауысп. – кең-байтақ; көп нәрсені білетін, қоғам өмірінен хабардар, білгір.

Сарыбай, баланы алтынға балап немесе өмірде кең пейілді болсын деп қойылған есім.

Сарыбас, 1) бала өңі сары немесе шашы сары болғандықтан қойылған; 2) бала алғыр, білімді болсын деген тілекпен қойылған есім.

Сарын, 1) қатты дыбыс, үн; 2) қатты ағын үні, екпін.

Сасан, сасанидтер династиясы басшысының есімі.

Сатай, монғ. садан – туыс, туған, туысқан, жақын.

Саттар, ар. – 1) кешірім етуші, жасырушы; 2) қорғаушы.

Сапарғали, ар. сапар + гали - удачливый.

Сапи//Сафи, ар. - избранник, искренний друг.

Сардар, ир. сэр - сардар - 1) генерал, начальник, главнокомандующий; 2) в тюрк. языках - богатырь. Составное имя - Сардарбек.

Сари, ар. - известный, знаменитый, ценный.

Сарман, монг. сар - луна + ман - имя образовательный аффикс. Букв. - луна взошла. Синоним - Айтуды, Айтұған.

Сары, каз. - желтый. Перен. - широкий, осведомленный о происходящем вокруг, знаток общественных событий.

Сарыбай, каз. сары + бай. Букв. - похожий на золото, широкая натура.

Сарыбас, каз. сары - желтый + бас - голова. Букв. - желтоголовый, светлоголовый. Перен. - умноголовый.

Сарын, каз. - 1) сильный звук; 2) звук сильного течения, порыв.

Сасан, Имя родоначальника сасанидской династии в Иране.

Сатай, монг. - родственник, родня.

Саттар, ар. - 1) прощающий, прикрывающий, скрывающий; 2)

Сауран, 1) сый, тарту; 2) ескіше екінші ай аты, сол айда туған балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Сауранбай, Сауранбек.

Саурық, үйірге түспеген жас айғыр. Жас, жеткіншек деген мағынада.

Сауық, ар. – 1) тамаша, ойын-күлкі, сауық-сайран; 2) даңқ, құрмет.

Сауыт, батырлар киетін кіреуке. Бала мықты, берік болсын деп қойған есім.

Сауытбай//Сауытбек, бала сауыттай берік, мықты болсын деген тілекпен берілген есім.

Сафи, ар. – таңдаулы, адал дос.

Сафуан, ар. – 1) тазалық, пәктік; 2) қатты гранит тас.

Сахи, ар. – жомарт, мырза.

Сая, ир. қорғаныш, пана.

Саятқан, ар. – саят – аңшылық, аң аулаушылық + хан.

Саян, Саян тауы атынан қойылған есім.

Сәбиғат, ар. – сұлулық, әдемілік.

Сөбит, ар. – мықты, тұрақты, табанды, адал.

Сәдуақас, ар. сәйд – бақытты, ырысты, құтты + уа қосымша + хас – нағыз; яғни нағыз бақытты, ырысты адам. Қысқартып айту түрлері – Сәду,

защитник, покровитель.

Сауран, каз. -1) подарок, дар, обет; 2) название 2-го месяца лунного календаря. Составные имена-Сауранбай, Сауранбек.

Саурык, каз. - жеребіз. Перен. - юный, молодой.

Сауык, ар. - увеселение, развлечение, наслаждение; 2) слава, уважение.

Сауыт, каз. - колчан богатыря. Букв. – крепкий, сильный.

Сауытбай//Сауытбек, каз. - крепкий, как колчан богатыря.

Сафи, ар. - избранный, искренний друг.

Сафуан, ар. - 1) чистота, честность; 2) крепкий гранитный камень.

Сахи, ар. - щедрый, добрый, господин.

Сая, ир. - защита, покровительство.

Саятхан, ар. саят - охотник на зверей и птиц.

Саян, - каз. имя, образованное от названия горы Саян.

Сабигат, ар. - красота, прелесть.

Сабит, ар. - твердый, крепкий, стойкий, непоколебимый, верный.

Сәдуақас, ар. сайд - счастливый + афф. уа + хас - настоящий. Букв. - настоящий счастливый человек. Сокращенные варианты - Саду,

Сәкен, Оқас.

Сәлмен, ир. – есейген, ержеткен, үлкен.

Сәлім, ар. сәлім – 1) сау, бүтін, толық, аман-есен; 2) нағыз, шын, табиғи, аман-сау; 3) қарапайым, адал. Біріккен тұлғалы есімдер – Сәлімбай, Сәлімбек, Сәлімгерей.

Сәмен, ир. – байлық, молшылық; күш, қуат, тәртіп, тыныштық.

Сәмет, ар. – 1) мәңгілік, өмірлік, берік; 2) бас ие, қожайын.

Сәми, ар. – жоғары, биік, көтеріңкі, зор, асқар.

Сәрсенбі, ир. ар – төрт + шәмбе – күн, үшінші күн, яғни осы күні туған балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Сәрсенбай, Сәрсенбек, Сәрсенәлі, Сәрсенғали, Сәрсенқан. Еркелетіп, ықшамдала қысқартылған түрлері – Сәрсек, Сәрсен, Сәрсекей, Сәркеш.

Сәт, ар. сад – бақыт, құт, ырыс.

Сәтбай, ар. – құтты бала (бай).

Сәтжан, ар., ир. – бақытты, ырысты адам.

Сәтім, ар. қаз – менің бақытым, құтым, ырысым.

Сәуір, ар. – жыл мерзіміндегі төртінші ай аты, сол айда туған бала. Біріккен тұлғалы есімдер – Сәуірбек, Сәуірқұл.

Сәкен, Оқас.

Салмен, ир. - выросший, возмужавший, взрослый.

Салим, ар. - 1) целый, здоровый, нормальный, невредимый; 2) настоящий, истинный, благополучный; 3) простой, искренний, честный. Составные имена - Салимбай, Салимбек, Салимгерей.

Самен, ир. - 1) богатство, изобилие; 2) сила, энергия; 3) покой, мир.

Самет, ар. - 1) вечность, вечный, крепкий; 2) глава, повелитель, хозяин.

Сами, ар. - высший, высокий, возвышенный, верховный, высочайший, большой.

Сарсенби, ир. чар - четыре + сенби - шамбе - день. Имя давалось ребенку, родившемуся в этот день лунного календаря. Составные имена - Сарсенбай, Сарсенбек, Сарсенәли, Сарсенқан. Ласкательно-сокращенные формы - Сарсек, Сарсен, Сарсекей, Саркеш.

Сат, ар. сад - счастье, благоприятное влияние звезд.

Сатбай, ар., каз. - счастливый мальчик (богач).

Сатжан, ар., ир. - счастливый, удачливый человек.

Сатим, ар., каз. - мое счастье, моя радость.

Саур, ар. - 4-й месяц годинного календаря. Составные имена - Саурбек, Саурқұл.

Сейдахмет, ар. сейид – мырза, бастык, әмір + Ахмет, яғни әмір, бастык Ахмет.

Сейдәлі, ар. сейид – мырза, бастык, әмір + ғали – жоғары, биік. Демек, жоғары, үлкен бастык, әмір. Синонимдері – Сейдәлі, Сейітқали.

Сейдуәли, ар. – мырзаның, бастықтың орынбасары, орындаушысы.

Сейділда//Сейдолла, ар. – мырза, орындаушы. Қысқартып айту түрлері – Сейдің, Сейділ, Сейдім.

Сейсенбай, ир. се – үш, сенбі (шамбе) – күн + бай, яғни айдың екінші күні туған балаға қойылған есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Сейсенбек, Сейсенбі, Сейсенғали, Сейсенжан.

Сейіл, ар. – 1) көктем мерекесі; 2) халық серуені.

Сейітмет//Сейітмәмет, ар. – мақтаулы, мақтауға лайық адам.

Сейіт, ар. сейидь – 1) мырза, бастык, әкім; 2) құрметті. Күрделі тұлғалы есімдер – Сейітәлі, Сейітбаттал, Сейітбек, Сейітжан, Сейітмұрат, Сейітқожа Сейіткерей, Сейітмұхамбет.

Сейфолла, ар. саифи – қылыштан өткір, кесіп түскіш + олла < алла, яғни қылыштай өткір перзент, алланың қылышы.

Сексенбай, мұндай есім көбінесе бала әкесі 80 жасқа келге де туған

Сейдахмет, ар. сейдь - господин, глава, начальник. Букв. - глава Ахмет, начальник Ахмет.

Сейдали, ар. сейдь - господин, глава, старшина, начальник. Букв. - самый большой начальник. Синонимы - Сейдали, Сейтқали.

Сейдуали, ар. - заместитель, начальни́ка, исполнитель обязанностей господина.

Сейдильда//Сейдолла, ар. сейдь - господин, начальник. Стяженная форма - Сейдин, Сейдиль, Сейдим.

Сейсенбай, ир. се - три + сен < ир. шамбе - кун + бай - второй день. Имя давалось ребенку, родившемуся на второй день лунного календаря. Составные имена - Сейсенбек, Сейсенби, Сейсенғали, Сейсенжан.

Сейль, ар. - 1) праздник весны; 2) народное гуляние.

Сейітмет//Сейітмамет, ар. - человек, достойный похвалы.

Сейіт, ар. - 1) господин, глава, начальник; 2) почетный, уважаемый. Составные имена - Сейтқали, Сейтбаттал, Сейтжан, Сейтмұрат, Сейтқожа, Сейткерей, Сейтмұхамбет, Сейтбек.

Сейфулла, ар. саифи - острее меча, острый + улла < алла. Букв. - острее меча, меч аллаха.

Сексенбай, каз. сексен - 80 + бай. Такое имя давалось обычно

балаға қойылады.

Сембай, ир. шамбе + бай, яғни сембі күні туған бала.

Сембі, ир. шамбе – алтыншы күн, сол күні туған балаға қойылған есім.

Сенім, үміт, сенім.

Сеңгірбай, к.т. сеңгір – таудың биік төбесі + бай, бала таудай биік болсын деген мәнде қойылған есім.

Серәлі, ир. сәр < шер + әлі + ғали, яғни арыстан сияқты батыл. Еркелетіп айту түрі – Сертай.

Серғазы, ар. – сер – басшы, бастық + ар. гази – жауынгер; жауынгер, әскер, басшы.

Серғали, ар. сәр + ар. Ғали: Басшы Ғали.

Серке, 1) қой бастайтын серке; 2) ауысп. басшы, жетекші, көсем. Біріккен тұлғалы есім – Серкебай.

Серкебай (қараңыз: Байсерке).

Серік, ар. шәрік – жолдас, серіктес. Біріккен тұлғалы есімдер – Серікбай, Серікбек, Серікқали, Серіктүр.

Серікбол, көптің серігі, досы бол деген тілекпен қойылған есім.

Сираж, ар. 1) шырақ; 2) жарық.

Совет, ж. есім. Совет өкіметінің алғашқы жылдарында туған балаға

новорожденному, отцу которого было 80 лет.

Сембай, ир. семби + бай. Букв. - рожденный в субботу.

Семби, ир. шамбе - суббота. Имя дано ребенку, рожденному в субботу.

Сеним, каз. - вера, доверие, уверенность.

Сенгирбай, др.тюрк. - сенгир - вершина горы + бай. Имя дается с пожеланием, чтобы ребенок был всегда на высоте, был воспитанным, хорошим человеком.

Сералы, ир. сер < шер - лев + Али < Ғали. Букв. - Али (Ғали), как лев, смелый. Сокращенно-ласкательная форма - Сертай.

Серғазы, ар. сер - голова, глава + ар. гази - воин, солдат. Букв. - глава, старшина солдата.

Серғали, ар. сер + Ғали. Букв. - глава, старший Али.

Серке, каз. - 1) холощенный козел; 2) Перен. - вожак, руководитель. Составное имя - Серкебай.

Серкебай (см. Байсерке).

Серик, ар. - товарищ, спутник, компаньон. Составные имена - Серикбай (имеющий много друзей), Серикбек, Серикқали, Сериктур.

Серикбол, каз. сериж + бол. Букв. - будь товарищем, компаньоном.

Сираж, ар. - 1) светильник, маяк; 2) свет, яркость.

Совет, неолог. Такие имена в первые годы Советской власти

осындай есім берілген. Синонимі – Кеңес, біріккен тұлғалы есімдер – Советбек. Советжан, Советқан.

Сократ, гр. мемлектті, үкіметті сақтаушы; құтқару, сақтау, күш, өкімет.

Солдатбек, ор. солдат + бек, синонимдері Әскербек, Ләшкербек.

Солтыбай, ар. солдо – 1) күш, өкім, билік; 2) күшті, мықты + бай. Демек, күшті мықты адам.

Сомбел, белі мықты, күшті, балуан тұлғалы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Социал, ж. есім – социализм, социалистік сөзінен қысқартылып жасалған есім.

Сұлтан, ар. – өкімет, билеуші, өкім. Біріккен тұлғалы есімдер – Сұлтанбай, Сұлтанбек, Сұлтанғали.

Сұлтангелді, дүниеге, өмірге билеуші өкім бала келді деген мәндегі есім.

Сұлтанмұрат, бала сұлтан боп тілегіне, мұратына жетсін деген мағынаны білдіретін есім.

Сұңқар, бала сұңқардай қырағы, батыл болсын деп қойылған есім.

Сүгір, к.т. сукур – хабар.

Сүгірбай, к.т. бала ғылымнан,

давались новорожденным. Синоним - Кеңес. Составные имена - Советбек, Советжан, Советқан.

Сократ, гр. -1) оберегающий государство, правительство; 2) спасать, сохранить силу, власть.

Солдатбек, рус. солдат + каз. бек. Синонимы - Аскербек, Лашкербек.

Солтыбай, ар. солдо - 1) мощь, сила; 2) власть + бай. Букв. - сильный, властный человек.

Сомбель, каз. сом - цельный, сплоченный, сплошной, монолитный; мускулистый, крепкий + бел - поясница, талия, спина, корпус. Букв. - атлетически сложенный.

Социал, неолог, сокращенная форма от слов социализм, социалистический.

Сұлтан, ар. - власть, господство, верховный правитель, государь. Составные имена - Султанбай, Султанбек, Султанғали.

Сұлтангельды, ар. султан + каз. кельды - прибыл, появился. Букв. - появился на свет правитель.

Сұлтанмұрат, ар. султан + мұрат. - Букв. - быть султаном.

Сункар, каз. - сокол. Букв. - сильный, зоркий как сокол.

Сугир//Сугур, др.тюрк. сукур - весть.

Сугир//Сугурбай, др.тюрк. сугур

өнерден хабары, білімі мол, білгір болсын деген тілекпен қойылған есім. Түрі – Сүгірбек.

Сүйеу, ата-ана, туысқа тірек, таяныш болсын деп қойылған есім.

Сүйін, ырза болу, сүйіну, көңіл толу.

Сүйінбай, көптің көңілі толсын, істегенісіне разы болып сүйсінсін деген мәндегі есім.

Сүлеймен, көне еврей тілінде Шаломох – солмон – бейбіт, тыныш, қорғалған. Қысқартылып айтылу түрлері – Сүлей, Сүлейке.

Сүмбей, ир. сунба – мылтықтың сүмбесі. Бала сүмбедей тіп-тік, түзу, мүсінді, әдемі болып өссін деген тілекпен қойылса керек.

Сүндет, ар. сунәт – рәсім, әдет, дәстүр.

Сүттібай, сүтке, жалпы аққа бай болсын деген қойылған.

Сыбанқұл, бүлесімнің бірінші саны ар. Шабан – 1) тоқ, тойғаң; 2) Бүлесімнің түбірі Сыбан, Шейбан, Шейбани, Шибан түрлерінде кездеседі.

Сыдық, ар. седдик – 1) шындық, растық, туралық; әрқашан тура айтушы; 2) шыншыл, әділ.

Сылан, к.т. силан – тік, биік, сымбатты.

Сымақ, ир. самех – жомарт, мырза.

+ бай. Букв. - богатый знаниями. Вариант - Сугурбек.

Сүйеу, каз. - опора, поддержка. Имя дается с пожеланием, чтобы ребенок в будущем был опорой и надеждой родителей.

Суюн, каз. - радоваться, восторгаться, остаться довольным.

Суюнбай, каз. суюн + бай. Имя дается с пожеланием, чтобы народ остался доволен, был в восторге от его свершений. Букв. - богатый радостями.

Сулеймен, др.евр. шаломох - мирный, защищенный. Сокращенные формы - Сулей, Сулейке.

Сумбей, ир. сунба - шомпол. Букв. - статный. Имя дано с пожеланием, чтобы ребенок имел стройную, статную фигуру.

Сундет, ар. суннат - обычай, традиция, практика, предание.

Суттибай, каз. Букв. - богатый молоком, молочной продукцией.

Сыбанқұл, ар. шабан - сытый, удовлетворенный, богатый. Синоним - Шайбан, Шейбани, Шибан.

Сыдық, ар. -1) правдивость, честность, искренность; всегда правдивый, честный; 2) справедливый, правдивый.

Сылан, др.тюрк. силан - прямой, высокий, стройный, статный.

Смак, ир. самех - щедрый.

Сындыбай, сымбатты, әдемі, көркем болсын деген тілекпен қойылған есім.

Сырбай, бұл есімнің екі түрлі мағынасы бар сияқты: 1) Сыр (Сырдария) өзені бойында туғандықтан қойылуы мүмкін; 2) ар. сиер – өмірбаян, табиғи жаратылыс, өмірдегі жағымды іс-әрекет.

Сырғабай, ар. Сыр + ға қосымша + бай; яғни бала өнер-білім, ғылым құпиясын жете білсін, соны меңгерсін деген тілекпен қойылған есім.

Сырғабек, ар. каз. сырға берік, мықты болсын деп қойылған есім.

Сырым, к.т. шыдам, шыдамды, төзімді.

Сырмұхамбет, к.т. сыр – шыдам, төзім, ұстамды + ар. Мухаммет, яғни төзімді, шыдамды, ұстамды Мұхамбет.

Сындыбай, каз. - красивый, статный.

Сырбай, каз. сыр + бай. Букв. - 1) родившийся на берегу реки Сыр (Сырдарья); 2) ар. сиер - природное расположение, образ жизни, биография, характер жизни, привычки и др.

Сырғабай, ар. сыр - тайна, секрет + каз. аффикс ға + каз. бай. Букв. - овладевший тайной, наукой, искусством.

Сырғабек, ар., каз. Букв. - крепко хранящий тайну.

Сырым, др.тюрк. сер - терпеть, выносить.

Сырмұхамбет, др.тюрк. сыр - сер - терпеть, выносить + ар. Мухаммед. Букв. - терпеливый, сдержанный, выносливый Мухаммед.

Т

Табар, каз. тап сөзіне ар есімше жұрнағы жалғанып жасалған, яғни бала білімді болып дүниенің сырын ашсын, жаңалық тапсын деген тілекпен қойылған есім.

Табылған, баласы өлген үйде дүниеге жаңадан келген сәбиге жоғалғаны табылды деп осылайша ат берілген. Кейде Табылды деп те қоя береді.

Табыс, қолжеткен жетістік.

Табар, каз. тап - найти, отгадать, сделать открытие + причастный аффикс ар. Букв. -открывающий.

Табылған, каз. тап - найти. Букв. - найденный. Данное имя обычно давалось новорожденному в тех семьях, где дети часто умирали. Фонетический вариант - Табылды.

Табыс, каз. - большое достижение, успех.

Тағай, ар. – нағашы; бұл есімнің синонимдері – Нағашыбек, Нағашыбай.

Тазабек, нағыз мықты, берік адам, нағыз бек.

Тайбек, тайға мінгенде құламайтын, жығылмайтын, мықты берік отыратын бала болсын деген мақсатпен қойылған есім. Еркелетіп қысқартып айту түрі – Тайжан.

Тайлақ, ботадан үлкен бір жасар түйе атауы. Түйе малының атауынан қойылған есімде ертее көп қойылып отырған.

Таймас, өмірде алған өз бағытынан, алға қойған мақсатынан қайтпас бала.

Тайшық, тибет. Бұл есім көне түркі тілдерінде дәреже ретінде қолданылған тибеттің тайши сөзінің өзгерген түрі. Демек, тайши – 1) аға тәрбиеші, ұстаз; 2) атақты, әйгілі адам.

Тайыр, ар. таир – 1) жоғарыға ұшушы; 2) құс.

Тақыр, ар. тахир – таза, бүлінбеген, бұзылмаған. Дыбыстық өзшгерту түрі – Такир, Тахир.

Талап, ар. талаб – іздену, талап ету, өтініш, тілек.

Талғат, ар. – өң, түр, келбет, рен, жүз, әдемілік, сұлулық.

Талқа, ар. – таңдаулы, тамаша.

Талмас, арымас, шаршамас (адам).

Тағай, ар. - дядя по матери. Синонимы - Нагашибай, Нагашибек.

Тазабек, каз. таза - перен. настоящий, подлинный + бек. Букв. - настоящий силач.

Тайбек, каз. тай - стригун, стригунок (годовалый жеребенюк) + бек - крепкий. Букв. - выносливый. Сокращенно-ласкательная форма - Тайжан.

Тайлак, каз. - годовалый верблюжонок.

Таймас, каз. - не отступающий, не уклоняющийся от своей цели, желания, упрямый, упорный.

Тайшық, тибет. тайши - титул у древних тюрков. Букв. - 1) старший наставник, учитель; 2) знатный человек, именитый.

Таир, ар. - 1) высоколетающий; 2) птица.

Тахир, ар. - чистый, непорочный, неиспорченный. Фонетические варианты - Такир, Тахыр, Тоқыр.

Талап, ар. - стремление, инициатива, просьба, желание.

Талғат, ар. - образ, вид, облик, красота, изящность.

Талха, ар. - избранный, прекрасный.

Талмас, каз. - никогда не устающий, не утомляющийся, всегда бодрый.

Танабай, қаз. тана – екі жасар баспақ + бай. Сияр малы атауынан қойылған есімдер көп болған. Синонимдері – Бұқа, Бұқабай, Өгізбай, Сиярбай, Бұзаушы және т.б.

Таңат, таң атқан кезде туған балаға ертеде осындай ат берген. Біріккен тұлғалы есімдер – Таңатқан, Таңатар.

Таңбол, ата-ананың сәулесі, маңдайындағы жарығы, бақыты болсын деген ниетпен қойылған есім.

Таңсықбай, ұл балаға әбден таңсық, құмар боп жүргенде туған балаға қойылған есім.

Тарас, гр. – толқу, кобалжу.

Тарғын, к.т. – ашулы, зілді. Қазақтың «Ер Тарғын» эпосындағы батырдың есімі.

Тасболат, тас пен болаттай мықты, өмірлі болсын деген тілекпен қойылған есім.

Тасемен, тасқа шыққан емендей мықты боп, ұзақ жасасын деген тілекпен қойылған есім.

Таскайрат, қайрат – жігері тастай мықты болсын деген мәндегі есім.

Тасқын, бала өмірі тасқындай боп өтсін деген мәндегі есім.

Тастайбек, бала өмірі тас сияқты мықты, мәңгілік болсын деп қойылған есім.

Танабай, қаз. тана - двухлетняя телка + бай. Букв. - богатый скотом. Синонимы - Бука, Букабай, Огизбай, Сиярбай, Бузаушы и др.

Танат, қаз. тан - утро, рассвет, утренняя заря + ат - рассветать. Имя дается ребенку, рожденному на рассвете. Составные имена - Танатқан, Танатар.

Танбол, қаз. тан - утро + бол - будь. Букв. - будь утренней зарей, моим светочем.

Тансықбай, қаз. тансық - редкостный, сильно желанный. Такое имя давалось обычно в связи с рождением сына после долгих лет.

Тарас, гр. - волновать, возбуждать.

Тарғын, др.тюрк. даренн - сердитый, разгневанный. Имя героя казахского эпоса "Ер Тарғын".

Тасболат, қаз. тас - камень + болат (ды) - будет. Букв. - пусть будет здоровым, крепким и вечным, как камень.

Тасемен, қаз. тас - камень + емен - дуб. Букв. - крепкий, как дуб.

Таскайрат, қаз. тас + кайрат - энергия. Букв. - энергичный, сильный, крепкий.

Тасқын, қаз. - наводнение, прилив. Букв. - бурный, стремительный.

Тастайбек, қаз. тастай - как камень + бек. Букв. - крепкий, как камень.

Тастемір, ата-ана тарапынан баланың өмірлі болуын, тас пен темірдей мықты, берік болуын тілеп қойылған есім.

Тастүлек, мықты ұрпақ, жеткіншек.

Татубай, бақытты, тыныш, бейбіт өмір сүруші (адам).

Тау, шың, асқар, заңғар. Біріккен тұлғалы есімдер – Таубай, Таужан. Қысқартып айту түрі – Тауан.

Тауасат, өмірдің ең қиын асуларынан аса алатын деген мәндегі есім.

Тауман, таудай зор адам.

Тауфих, ар. тавфих – 1) табыс, жетістік, бақыт; әрекет, көмек.

Тахауи, ар. – 1) тұқым; 2) ұрпақ.

Тәжі, ир. тәдж. Біріккен тұлғалы есімдер – Тәжібай, Тәжімурат және т.б.

Тәжібай, ир. басында тәж белгісі бар, сол белгімен туылған бала. Еркелете айту түрі – Тәкен.

Тәкім, ар. таһим – нығаяу, бекіну, бекініс.

Тәліп, ар. таалип – 1) талапкер, талап етуші, білім ізденуші; 2) сураушы; 3) студент.

Тәңірбай (қараңыз: Көкбай).

Тәттібай, тәтті, ауысп. тойымды, қадірлі.

Тастемир, каз. тас + темир - железо. Букв. - крепкий как железо и камень.

Тастулек, каз. тас + тулек - поколение. Букв. - сильное, крепкое молодое поколение.

Татубай, каз. тату - дружный, мирный. Букв. - дружелюбный, смирный человек.

Тау, каз. - гора. Букв. - большой, огромный, громадный. Составные имена - Таубай, Таужан. Стяженная форма - Тауан.

Тауасат, каз. тау - гора + асат - от асады - перевалил, придет. Букв. - всегда преодолевает трудности, заслоны.

Тауман, каз. - громадный, подобный горе человек.

Тауфих, ар. - 1) успех, удача, счастье; 2) содействие, помощь.

Тахауи, ар. - 1) семья, семена; 2) потомство, поколение.

Тәжи, ир. - венец. Составные имена - Тәжибай, Тәжимурат и др.

Тәжибай, ир. тадж. + каз. бай. Букв. - ребенок, имеющий на голове знак венца. Усеченная форма - Тәкен.

Тәким, ар. тахим - укрепление, закрепление.

Тәліп, ар. - 1) ищущий знаний; 2) проситель; 3) студент.

Тәңірбай (см. Көкбай)

Тәттібай, каз. татти, перен. - достойный, сладкий, почетный.

Тәуекел, тәуек + кәл – батылдык, бел байлағандык.

Тәуір, жақсы, онды.

Телжан, тел – екі ананы немесе енені тел емген бала, тел жан, яғни екі анаға, енеге ортақ бала, тел.

Темір, бала өмірі темірдей берік, мықты болсын деп қойылған есім. Синонимі – Тимур.

Темірболат, бала темірдей мықты, берік болсын деген сеніммен қойылған есім.

Темірбек (қараңыз: Бектемір).

Теміргали//Темірәлі, қаз. темир + ар. ғали; мықты Ғали.

Темірқан, темир сияқты мықты хан. Синонимі – Хантемір.

Темірлан, темир + қосымша лан.

Теміртас, темир мен тастай мықты, берік.

Теміртүлек, темир + түлек, синонимі – Тастүлек, яғни жеткіншек, еспірім.

Теңізбай, байлығы теңіздей шалқыған дәулетті адам.

Тиес, тиісті, тиесілі, қатысты.

Тиянақ, тірек, тұрақ, табандылық.

Тауекел, қаз. - риск, мужество, смелость.

Таур, қаз. - хороший, весьма приличный.

Тельжан, қаз. тель - кормящийся от двух матерей или маток (ребенок, ягненок, жеребенок) + жан. Букв. - ребенок, воспитываемый двумя матерями.

Темир, қаз. - железо. Букв. - жизнь крепка, как железо. Синоним-Тимур.

Темирболат, қаз. темир - железо + болат - стержневая форма от болады - будет. Букв. - ребенок будет крепким, как железо.

Темирбек (см. Бектемір).

Темиргали//Темирәлі, қаз. темир + ар. Гали. Букв. - крепкий, могучий Гали.

Темирхан, қаз. темир+хан- крепкий, сильный хан. Синоним- Хантемир.

Темирлан, қаз. темир + аффикс лан. Букв. - железный лев.

Темиртас, қаз. темир + тас - камень. Букв. - как железо и камень.

Темиртүлек, қаз. темир + түлек - поколение. Букв. - крепкое молодое поколение.

Тенизбай, қаз. тенгиз - море + бай - богач. Букв. - обладающий богатством, подобным морю.

Тиес, қаз. - должный, положительный, требуемый.

Тиянақ, қаз. - постоянство, устойчивость.

Тоғызак, әртүрлі бақытсыз себептерден сақтау мақсатымен өз балаларын ата-аналардың сатып алу құрғы мен төлем ақысына тоғыз түрлі зат беріледі де, ондай балаға әдетте Тоғызак немесе Сатыпалды деп ат қояды.

Тоғызбай, бұл есімнің де қойылу сыры сол Тоғызакпен тығыз байланысты.

Тойбай, той боп жатқан күні туған балаға қойылған есім.

Тоқан, к.т. – сұңқар.

Тоқсанбай, тоқсан + бай; бұл есім бала тоқсанжасқа келсін деген тілекпен бірге оның әкесі тоқсан жасқа келгенде туғандықтан да қойылған.

Тоқтар, ұл бала тұрақтамай өле берген семьяда ерте кезде ырым жасап, бала тоқтасын деген мақсатпен қойылған есім. Олар түрлі тұлғада қойылып отырған: Тоқтасын, Тоқтамыс, Тұрсын, Тұрбек, Тұрғамбек, Тұрған, Тұрсынбек т.б. Біріккен тұлғалы есімдер – Тоқтарғали, Тоқтархан.

Тоқтыбай, ертеректе тоқты айы деген ай аты болған. Ол қазіргі март айына сәйкес келген. Мұндай есім сол айда туылған балаға беріліп отырған.

Тогизак, тюрк. - девятка. Чтобы сохранить ребенка от порчи, родители отдают в качестве платы за него девять предметов и называют Тогизак или Сатыбалды - купил.

Тогызбай, тюрк. каз. Букв. - сохрани от порчи.

Тойбай, каз. той - пир, пиршество, свадебный пир, праздник + бай. Букв. - рожденный в день праздника, пиршества.

Токан, др.тюрк. - сокол.

Токсанбай, каз. тоқсан - девяносто + бай. Имя выражает пожелание родителей, чтобы ребенок жил до 90 лет, а также дается в случаях, когда отцу ребенка 90 лет.

Тохтар, каз. тохтар - остановиться. Обычно такое имя давалось ребенку в той семье, где постоянно умирали дети, мальчики. Синонимы - Тоқтасын, Тоқтамыс, Тұрсын, Тұрбек, Турар, Турғанбек, Турғын, Тұрсынбек и др. Составные имена - Тохтарғали, Тохтархан.

Токтыбай, каз. тоқты - ягненок, которому более шести месяцев + бай. В древнее время у казахов было название месяца тоқты, который соответствовал месяцу марту. Ребенку, рожденному в этом месяце, давалось имя Токтыбай.

Тоқыр, ар. – қайырымды, кішіпейіл, ұяң мінезді.

Толыбек, үй тола бала боп, олар шетінен бек, әкім болсын деген тілекпен қойылған есім.

Толыс, жетіле, есе түс, ер жет.

Томан, монғ. тумэн – 1) он мың; 2) бір нәрсенің шексіз көптігін білдіретін сан. Түрлері – Түмен, Түменбай.

Тебей, үлкен, зор.

Төлбай, үй балалы болсын, балалар көп болсын деген тілекпен қойылған есім. Еркелете айту тұлғасы – Төкен.

Төлебай, бұл есім өлген баладан кейін туған балаға қойылған.

Төлгожа, тұңғыш бала, өзінен кейінгі балалардың үлкені болсын деп қойылған есім. Біріккен тұлғалы есім – Төлжан.

Төребек, к.т. төре – 1) тәртіп, ереже, заң; 2) әдет, ғұрып, слат + бек. Біріккен тұлғалы есімдер – Төреғали, Төребай, Төрегелді, Төремұрат, Төретай, Төрехан.

Туғанбай, туған + бай. Бай болып туған.

Тұрғанбек (қараңыз: Бектұрған).

Тұрдыбек, бала көп жасасын,

Тоқыр, ар. - добрый, милый, скромный, застенчивый.

Толыбек, каз. толы - тола - полный, битком набитый + бек. Букв. - в доме было много сыновей и они были людьми знатными.

Толыс, каз. - созреть, расти большим, крупным.

Томан, монғ. тумэн - 1) десять тысяч; 2) большое количество чего-либо, многочисленность. Синонимы - Түмен, Түменбай.

Тебей, каз. - большой, громадный.

Тольбай, каз. толь - приплод, дитя. Такие имена давались с целью, чтобы в доме было много детей. Ласкательная форма - Токен.

Төлебай, каз. туле - уплачено, возвращено + бай. Имя обычно давалось ребенку, родившемуся после смерти в семье мальчика.

Тольгожа, каз. толь - приплод, пер. ребенок + ар. хожа. Букв. - старший над братьями. Составное имя - Тольжан.

Түребек, др.тюрк. торе - 1) порядок, правило, закон; 2) обычай, обряд + бек. Составные имена - Тореғали, Торебай, Торегельды, Төремұрат, Төретай, Төрехан.

Туғанбай, каз. туған - рожденный + бай - богач. Букв. - рожден богатым.

Тұрғанбек (см. Бектұрған).

Тұрдыбек, каз. турды - остался

ұзақ өмір сүрсін деп қойылған есім. Дыбыстық өзгері түрі – Тұрлыбек.

Тұрманжан, ертеде көшпелі тұрмыста ер-тұрманның маңызы аса зор болған. Сондықтан балаларға шеберлікті меңзеп осылайша ат қойып отырған.

Тұрсын, баласы тұрақтамаған семьяда туған балаға осындай есім берілген.

Тұрсынбай, яғни көп, ұзақ жасасын.

Тұрсынбек, яғни өмірі берік болсын.

Тұрсынжан, жаны аман болсын, көп жасасын.

Тұрымтай, қыран құс. Бала қырандай өткір болсын деген мақсатпен қойылған есім.

Тұяқбай, тұяқ – 1) уақ мал, қой-ешкі; 2) ұрпақ, мұра. Бұл есім бала уақ малға бай болсын деп және әкесі өлгеннен кейін туған балаға әкеден қалған ұрпақ, мирас болсын деген мағынада қойылған.

Түгелбай, бала шексіз бай, ауқатты, әлді болсын деген мақсатпен қойылған есім.

Түлек, жас есірім, жеткіншек.

Түлкібай, балаға аң атын қою дәстүрі ертеден бар. Батылдық пен айбаттылықты қаласа Арыстан, Қасқырбай, Бөрібай, ақылдылық пен

+ бек - крепкий. Букв. - долгоживущий. Фонетический вариант - Турлыбек.

Турманжан, каз. турман - принадлежность, утварь, оборудование. Букв. - умелец.

Турсын//Турсун, каз. - пусть живет.

Турсынбай, каз. Букв. - пусть живет долго.

Турсынбек, каз. Букв. - пусть живет многие годы, да будет крепким, прочным.

Турсынжан, каз. турсын - пусть живет + жан. Букв. - да будет благополучным, пусть живет долго.

Туримтай, каз. - дрофа, кобчик, лочья птица из породы соколиных. Букв. - зоркий, смелый, как кобчик.

Тужбай, каз. туяк - копыто. Букв. - 1) мелкий скот; 2) потомство, наследник. Имя выражает пожелание, чтобы ребенок был хорошим наследником отца, деда, а также был бы богат скотом.

Тугельбай, каз. тугел - весь, целиком, сполна + бай. Родители ребенку желали большого богатства.

Түлек, каз. - молодое поколение, подросток.

Тулкибай, каз. тулки - лиса + бай. Букв. - хитрый, как лиса.

айлакерлікті қаласа Түлкібай деп ат койған.

Тумен (қараңыз: Томан). Біріккен тұлғалы есім – Түменбай.

Түргенбай, түрген – жылдам, тез + бай.

Түсіп//Түсүп (қараңыз: Жүсіп).

Тыналы, тынышталды, көңіл орнына түсті, басылды.

Тыныс, дем; үзіліс, дамыл, тыным.

Тыныстан, дем алу, дамылдау.

Тыныштық (қараңыз: Еламан)

Тыныштықбек (қараңыз: Бейбітбек).

Тлеген, тілеп, сұрап алған бала.

Тлек, мақсат, арман, ниет, ой.

Бұл есім көбіне ұл баланың болуын армандап жүрген ата-аналар тарапынан қойылады. Біріккен тұлғалы есімдер – Тілебалды, Тілепберген, Тілепберді, Тілекбай, Тілеубай, Тілекмет.

Тлеміс, тіле – сұрау, қалау + *мис* – көне жұрнақ, қазіргі кездегі *ған=ген* жұрнағына сәйкес. Тілеп алған, сұрап алған деген мағынаны білдіреді.

Тумен (см. Томан). Составное - Түменбай.

Түргенбай, каз. турген-быстрый, скорый + бай. Букв. - скорый, быстрый человек.

Тусип//Тусуп (см. Жусип).

Тыналы//Тнали, каз. - успокоились, затихли.

Тыныс каз. - дыхание, передышка, перерыв.

Тыныстан, каз. тыныс - 1) дыхание, 2) передышка, перерыв + аффикс *тан*.

Тыныштық (см. Еламан).

Тыныштықбек (см. Бейбитбек).

Тлеген, каз. - выпрошенный.

Тлек, каз. - цель, мечта, желание, намерение. Это имя дается детям, родители которых мечтают иметь сына. Составные имена - Тілебалды, Тілепберген, Тілепберды, Тілепбай, Тілеубай, Тілекмет.

Тлемис, каз. тиле - желать, просить + *мис* - древняя форма аффикса. Букв. - желанный.

У

Уайыс, ар – күш, жігер.

Уахап, ар. уаһуп – мырза,

Уайыс, ар. - сила, мощь, энергия.

Уахап, ар. - щедрый, добрый,

жомарт, қайырымды.

Уахат, ар. уахит – жалғыз, жалқы, бірінші (бала).

Уәли//Уәлі, ар. – әкім, қожайын; үкімет басқарушы; туысқан, бауыр. Біріккен тұлғалы есімдер – Уәлиахмет, Уәлиолла, Уәлихан.

благородный, великодушный.

Уахат, ар. - один, единственный, единый.

Уали, ар. - правитель, хозяин, родня, родственник. Составные имена - Уалиахмет//Валиахмет, Уалиолла//Валиолла, Уалихан//Валихан.

Ұ

Ұзақ, бұл есім баланың өмір жасы ұзақ болсын, көп жасасын деген мақсатпен қойылған. Біріккен тұлғалы есімдер – Жасұзақ, Өмірзақ, Байұзақ, Мыңжасар, Көпжасар.

Ұйықбай, бұл есімнің бірінші сыңарындағы ұйық сөзі жер ұйық деген сөзде ғана кездеседі. Мағынасы – жердің жақсысы, ең шұрайлысы+бай.

Ұлан, түркі тілдерінің көбінде бар есім. Бірақ әр түрлі мағынада айтылады. Ұлан – сәби, бала; жауынгер, жігіт, азамат, жасақшы.

Ұлас, жалғас, селбес.

Ұлықбек, ұлы, зор + бек.

Ұзақ, каз. долгожитель. Составные имена - Жасузақ, Омирзақ, Байузақ, Мынжасар, Копжасар и др.

Ұюкбай, каз. уюк - плодородная, обетованная земля + бай. Букв. - владелец плодородной земли.

Ұлан, тюрк. улан - ребенок, дитя, сын; молодой воин, дружинник или гвардеец при дворце; парень, молодец.

Ұлас, каз. - продолжаться, следовать друг за другом.

Ұлукбек, каз. улук - великий.

Ү

Үдербай, көшіп-қону кезінде туған балаға қойылған есім. Түрлері – Көшербай, Көшімбай, Қосынбай.

Үлгібай, бала енегелі, тәрбиелі болсын деп қойылған есім.

Үдербай, каз. - рожденный во время кочевья. Синонимы - Кушербай, Кошимбай, Косынбай.

Үлгибай, каз. улги - пример, образец. Букв. - примерный, образцовый.

Үмбет, ар. уммат – халық, көпшілік, қауым. Біріккен тұлғалы есімдер – Үмбетбай, Үмбетәлі.

Үміт, ир. – 1) сенім; 2) тілек, қалау. Біріккен тұлғалы есім – Үмітбек.

Үрімбай, тәж. хуррам – 1) көңілді, шат; 2) гүлденуші, жарқын, шат көңілді, жарқын жүзді. Біріккен тұлғалы есімдер – Үрімжан, Үрімхан.

Үсен, ар. Хасан//Хасен есімдерінің өзгертіліп айтылған түрі. Мағынасы – сұлулық, әдемілік, көркемдік, жақсылық.

Үстем, басым, артық.

Умбет, ар. уммат - народ, масса, толпа. Составные имена - Умбетбай, Умбетали, Умбетжан.

Умит, ир. - 1) надежда; 2) ожидание, желание. Составное имя - Умитбек.

Уримбай, тадж. хуррам - 1) веселый, свежий. Букв. - веселый, жизнерадостный. Составные имена - Уримжан, Уримхан.

Усен, ар. Хасан//Хасен - красота, прелесть, изящество, доброта.

Устем, каз. - господствующий, превосходство.

Ф

Фазыл (қараңыз: Базыл).

Фаиз, ар. – 1) жеңуші, жеңімпаз; 2) мырзалық, молдық, байлық.

Файзрахман, ар. – рахымдылық, мейірбандылық, мархабаттылық.

Фарид, ар. теңі жоқ, сирек зат, бағалы, құнды.

Фахир, ар. – 1) келбетті, әдемі, асыл; 2) мақтаныш боларлық.

Фазыл (см. Базыл)

Фаиз, ар.-1) победитель, побеждающий; 2) щедрость, изобилие.

Файзрахман, ар. - милость, доброта, щедрость.

Фарид, ар. - единственный, не имеющий себе равного, ценный, бесподобный, редчайший.

Фахир, ар. - любимый друг, симпатичный; дорогой, достойный хвалы.

Х

Хабиб, ар. – жан дос, сүйікті, сүйкімді жолдас.

Хадим, ар. – қызметші, жалшы, қызметкер.

Хабиб, ар. - любимый друг, милый товарищ, спутник жизни.

Хадим, ар. - слугитель, раб.

Хайдар, ар. – арыстан. Бұл есімнің синонимдері – Әсет, Шер. Айдар.

Хакім, ар. – 1) әкім етуші, әмірші; 2) данышпан, дана, кемеңгер. Біріккен тұлғалы есімдер – Хакімжан, Хакімзада.

Хақназар (қараңыз: Ақназар).

Халел//Халил, ар. – сүйікті дос, жақсы жолдас.

Халық, ар. 1. халк – жұрт, қауым, адамдар; 2. жаратушы.

Хамза, ар. – дәрілік өсімдік.

Хамит, – ар. – 1) мақтаулы, мақтауға лайық; 2) зиянсыз.

Хаммат, ар. – мақтайтын, мақтауға тұратын, лайық.

Хангелді, ер баланың мықты, күшті, атақты болуын тілеп қойылған есім. Қысқартылып еркелете айтылатын түрі – Қаныш.

Хантемір (қараңыз: Темірхан).

Харес, ар. – 1) егінші, дихан, соқашы; 2) сақтаушы, күтуші.

Хасан//Хасен, ар. – әдемі, сұлу, көркем, жақсы, тамаша.

Хатип, ар. – 1) уағыздаушы, уағызшы; 2) баға беруші, мақтаушы.

Хафиз, ар. һафез – сақтаушы, күзетуші.

Хикмет, ар. – философия, білім, құпия.

Хайдар, ар. - лев. Синонимы - Асет, Шер, Айдар.

Хаким, ар. - 1) повелитель, властелин; 2) мудрый, гений, умный. Составные имена - Хакимжан, Хакимзада, Хакимбек.

Хакназар, (см. Ақназар).

Халел//Халил, ар. - любимый, милый друг, хороший товарищ.

Халык, ар. - люди, народ, народность; создатель.

Хамза, ар. - лекарственное растение.

Хамит, ар. - 1) похвальный, достойный похвалы; 2) неопасный, безвредный.

Хаммат, ар. - хвалимый, достойный хвалы, прославляющий.

Хангельды, каз. хан - царь + гельды от келды - прибыл. Букв. - появился на свет сильный, славный человек. Сокращенно-ласкательная форма - Қаныш.

Хантемир (см. Темірхан).

Харес, ар. - 1) пахарь; 2) хранитель, сторож.

Хасан//Хасен, ар. - красивый, прекрасный, хороший.

Хатип, ар. - 1) проповедник; 2) хвалящий, благословляющий.

Хафиз, ар. - хранитель, блюститель.

Хикмет, ар. - философия, знание, тайна.

Хұсайын, ар. – жақсы, көркем, сұлу. Хасан есімінің араб тіліндегі кішірейтiш мән бере айтқан түрi.

Хусайн//Асаин, ар. - хороший, красивый. Уменьшительная форма имени Хасан.

Ш

Шабай, ар. – жас жігіт, бозбала.

Шабдан, тәж. човидна – 1) мәңгі, бақи; 2) мәңгілік, ажалсыз.

Шағыр, ар. шагир – шайыр, ақын.

Шадыман, ир. шад. – көңілді, шат, қуанышты + ман. Қуанышты адам.

Шажабек, к. қаз. шажа – таудың басы, шың + бек.

Шайбан, Шаһиман есімінің фонетикалық түрі.

Шайхы, ар. – 1) ұстаз, үйретуші, тәрбиеші; 2) ақсақал, дін басшысы; 3) ғалым. Бірікен тұлғалы есімдер: Шайхыслам, Шайхын.

Шакарім//Шөкөрiм, ар. – қызметкер, қызметші.

Шамат, ар. – қал, мең.

Шамбыл, ащы дәмді есімдік. Бұл есімнің синонимі – Тұрап.

Шамел, елдің жарығы, жарқыраған шамы бол деген тілекпен қойылған есім.

Шамжан, шамша жарқыраған, ашық жүзді, ақ жарқын адам.

Шабай, ар. - парень, юноша.

Шабдан, тадж. човидона - 1) вечный, бессмертный; 2) вечность, бессмертие.

Шагир, ар. шаир (шагир) - поэт.

Шадыман, ир. шад - радость, веселье + ман. Букв. - веселый, душевный человек.

Шажабек, каз. шажа - вершина горы, высота, пик + бек.

Шайбан, фонетически измененная форма имени Шахиман.

Шайхы, ар. - 1) учитель, наставник, воспитатель; 2) староста, духовный вождь; 3) ученый. Составные имена: Шайхислам, Шайхын.

Шакарим, ар. - слуга, служитель.

Шамат, ар. - родимое пятно, родинка.

Шамбыл, каз. - редиска. Синоним - Турап.

Шамел, каз. шам - электрическая лампа + ел - страна, народ. Букв. - будь светлым, светочем народа, страны.

Шамжан, каз. шам + жан, ир. джон. Букв. - лучезарный, светлый, яркий, душевный человек.

Шамис, ар. шамси – күн, күншуақ, жарық; бірбет, қиқар.

Шамшат, ир. шамшод//самшид – Кавказ самырсыны.

Шапағат, ар. шафакат – аяныш, аяу, есіркеу, қайырымдылық, мейірімділік. Түрлері – Шапқат//Шафқат.

Шапақ, таңғы жарық.

Шарықбек, ар. шарқ – шығыс, күн шығыс+қаз, бек; яғни шығыс елінің бегі, биі.

Шаттық, қуаныш, көңілділік.

Шафих, ар. – 1) мейірім, қайырым етуші; 2) рақымды, кішіпейілді.

Шафхат, ар. – рақымдылық, мейірімділік.

Шаһахмет, ир. шах + ар. ахмет. Ахмет патша деген мағынада. Фонетикалық түрі – Шаяхмет. Қысқартып еркелете айту түрі – Шайкен.

Шахан, ир., қаз. бұл есім шаһ және хан сөздерінің бірігуінен жасалған. Хандардың ханы, хандардың шағы деген мағынаны білдіреді.

Шаһар, ар. – қала, кент.

Шаһарбай, ар., қаз. қалада, бай мекенде тұрсын деп қойылған есім.

Шаһмардан, ир. шах + мардан – ержүрек, батыл. Фонетикалық түрі – Шаймерден. Еркелете айтылатын түрі – Шәкен.

Шамұрат (қараңыз: Самурат).

Шахмұхамбет, ир. шах + Мұхамбет. Еркелете қысқартып айту түрі – Шахмет.

Шамис, ар. шамси - солнце, солнечный; упрямый, норовистый.

Шамшат, ир. шамшод - самшид - кавказская пихта.

Шапағат//Шафағат, ар. - жалость, сострадание, снисходительность, милосердие. Варианты - Шапқат//Шафқат.

Шапақ, каз. - зарево, заря.

Шарықбек, ар. шарқ - восток + бек. Букв. - правитель Востока.

Шаттық, каз. - радость, веселье.

Шафик, ар. - 1) милосердный; 2) нежный, любящий.

Шафхат, ар. - милость, благотворение, милосердие.

Шаһахмет, ир. шах - царь + ар. Ахмет. Букв. - царь Ахмет. Фонетический вариант - Шаяхмет. Сокращенно-ласкательная форма - Шайкен.

Шахан, ир. шах + каз. хан. Букв. - хан ханов. Фонетический вариант - Шайхан.

Шаһар, ар. - город.

Шаһарбай, ар. шаһар - город + бай. Букв. - горожанин.

Шаһмардан, ир. шах + мардан - мужественный, смелый, храбрый. Фонетический вариант - Шаймерден. Ласкательная форма - Шәкен.

Шамұрат (см. Самурат).

Шахмұхамбет, ир. шах - царь + Мұхамбет. Сокращенно-ласкательная форма - Шахмет.

Шашубай, қаз. қолы ашық жомарт, мырза болсын деген тілекпен қойылған есім.

Шөді, ир. шади – қуаныш. Көңілділік, шаттық.

Шөкір, ар. – игі, асыл, мейірбан, сыйлаушы, құрметтеуші.

Шәмши, ар. шамси – күн.

Шәпи//Шәфи, ар. – емдеуші, емші.

Шәризат, ир. ширази – бақыт, ырыс, қуаныш + зат – бала, перзент, яғни бақытты бала.

Шәріп, ар. Шариф – құрметті, атақты, қымбатты. Біріккен тұлғалы есімдер – Шәріпбай, Шәріпбек, Шәріпхан, Шәріпқали.

Шеге, бала шегедей мықты, берік, тұрақты, өмірлі болсын деген тілекпен қойылған есім.

Шегебай, баланың денсаулығы шегедей берік, мықты болсын деген тілекпен қойылған есім. Еркелете қысқартып айтылу түрі – Шеген.

Шер (қараңыз: Әсет).

Шерәлі//Шерғали, ир. шер – 1) арыстан; 2) батыл, ер жүрек + ар. ғали » әли – жоғары, биік, ең асқақ. Бұл есімнің жинақ мағынасы – батыр, ер жүрек, арыстан Әли.

Шери, к.т. черу – әскер, қол.

Шермухамбет, ир. шер – арыстан +

Шашубай, қаз. шашу – 1) подарки; 2) разбросать, рассыпать. Перен. – разбазаривать, раздавать. Букв. – щедрый, добродушный.

Шади, ир. шади – радость, веселье.

Шакир, ар. – благородный, драгоценный, добрый, благодарящий, признательный, уважающий.

Шамши, ар. шамси – солнце.

Шапи//Шафи, ар. – лечащий, лекарь.

Шаризат, ир. шаризи – счастье, радость + зат < зада – ребенок, дитя. Букв. – счастливый ребенок.

Шарип, ар. – почетный, славный, знатный, благородный. Составные имена – Шарипбай, Шарипбек, Шарипхан, Шарипқали.

Шеге, қаз. шеге – гвоздь. Имя выражает пожелание ребенку быть крепким, твердым, как гвоздь.

Шегебай, қаз. шеге + бай. Имя выражает пожелание ребенку крепкого здоровья. Сокращенно-ласкательная форма – Шеген.

Шер (см. Асет).

Шерәлі//Шерғали, ир. шер – 1) лев; 2) сильный, храбрый, мужественный + ар. Гали < Али – высший, верховный. Букв. – смелый, храбрый, лев Али.

Шери, др.тюрк. шери + алт. Черу – войска, армия. Букв. – мужественная армия.

Шермухамбет, ир. шер – лев +

Мұхамбет, яғни арыстан Мұхамбет.

Шернияз, ир. шер + тәж. нияз – өтініш, тілек, тілену, үміт, сый, тарту.

Шерубай, к.т. шері, алт. черу – әскер. Бала батыл, ер жүрек болсын деген тілекпен қойылған.

Шерхан, ир. қаз – арыстандай айбатты, мықты, батыр, ер жүрек.

Шоқы, 1) биік төбе, дөң; 2) шың. Бұлайша есім беру баланың атағы жоғары болсын деген ойдан туса керек.

Шоқыр, балықтың бір түрі.

Шолпанбай, бала таңғы жарық жұлдыз шолпандай болсын деп қойылған есім.

Шомбал, зор, ірі, жуан.

Шона, монғ. – қасқыр. Бұл Бөрібай, Қасқырбай есімдерімен мәндес.

Шоң, – үлкен, зор, дәу. Біріккен тұлғалы есімдер – Шоңбай, Шоңбек, Шоңқұл.

Шора, к.т. – 1) мырза, бек, шонжар; 2) одақ, кеңес. Біріккен тұлғалы есімдер – Шорабай, Шорабек.

Шортанбай, шортан балығы атынан қойылған есім. Бала суда еркін жүзген балықтай өмірде де еркін болсын деп қойылған.

Шығай, к.т. кедей, күйсіз.

Шығанақ, құрлықпен ұштасқан су кеңістігі, айлақ. Бала шығанақта туған себепті осындай есім берілуі мүмкін.

Шымыр, 1) нығыз, берік, денесі мығым; 2) батыл. Біріккен тұлғалы

Мұхамбет. Букв. - лев Мұхамбет.

Шернияз, ир. шер + нияз - просьба, мольба, надежда, дар.

Шерубай, др.тюрк. шері + алт. черу - войско. Имя давалось ребенку, чтобы он был смелым, отважным.

Шерхан, ир., каз. - смелый, храбрый, мужественный, как лев, сильный.

Шоқы, каз. - 1) высокий холм, бугор; 2) пик. Появление такого имени связано с пожеланием детям большого титула, чина.

Шокир, каз. - осетр.

Шолпанбай, каз. шолпан - Венера, утренняя звезда. Букв. - красивый, как Венера.

Шомбал, каз. - огромный, большой, толстый, массивный.

Шона, монг. - волк. Синонимы - Бурибай, Касқырбай.

Шон, - большой, огромный. Составные имена - Шонбай, Шонбек, Шонқұл.

Шора, др.тюрк. - господин, начальник, помещик; союз, совет. Составные имена - Шорабай, Шорабек.

Шортанбай, каз. шортан - щука + бай. Имя выражает пожелание, чтобы ребенок был таким же вольным, свободным, как рыба в воде.

Шығай // **Шигай**, др.тюрк. - бедный, неимущий.

Шиганақ, каз. - залив. Это имя, возможно, дано в связи с рождением ребенка вблизи залива.

Шьмыр // **Шьмыр**, каз. - 1) плотный, крепкий; 2) бойкий. Составные имена -

есім – Шымырбай.

Шынтемір, темірдей мықты.

Шыныбай, каз. шыны-шынымен, нағыз+ бай.

Шырақбек, ир. шырақ – жарық, шам + бек.

Шілдебай, ир. чехел, чел – қырық + да жұрнақ. Қырық күндік, 25 июньнен 5 августқа дейін, яғни 40 күнге созылатын ыстық маусым + бай.

Шымырбай//Шымырбай.

Шынтемир//Шынтемир, каз. - крепкий, как железо.

Шыныбай, каз. шыны-действительно, настоящий. Букв. – действительно богатый.

Шырақбек, ир. ширак - светильник, свеча + каз. бек.

Шилдебай, ир. чехел + чел - сорок + аффикс да - сорокодневье - период летней жары, продолжается от 25 июня до 5 августа + бай. Обычно имя дается ребенку, рожденному в это время.

Ы

Ыбырай, к.евр. Абраам – ел атасы. Оның халық арасында Ибрагим, Ыбрайым, Ибраим, Ыбыраш тәрізді түрлері кездеседі.

Ыдырыс, ар. – талаптанушы. Фонетикалық түрі – Едірес.

Ықылас, ар. эхлас – пейіл, ниет білдіру, ашықтық, адалдық.

Ықсан, ар. ихсан – 1) жақсылық, қайырымдылық; 2) көркемдік, нұрлылық.

Ырысалды, бақыттың, құттың алғашқысы.

Ырысбек, бақытты бек.

Ысқақ, к. евр. – күледі, күлген. Иссақ деген есімнің арабша айтылу нұсқасы.

Ыстамбақы, ир. ыстам – тұрған, өлмес + бақы, мәңгі, өмірлік. Мәңгі өлмес.

Ибрай, др.евр. Абраам - отец народов. Фонетические варианты - Ибрагим, Ибраим, Ибраш, Ибрагим.

Идрис, ар. - старательный. Фонетический вариант - Едрис.

Ихлас, ар.-искренность, чистосердечие, откровенность, преданность.

Ихсан, ар. - 1) благодеяние, добро, милость; 2) красота, изящество, яркость.

Рысалды, каз. рыс - счастье. Букв. - первенец, начало счастья.

Рысбек, каз. - счастливый человек.

Искак//Исхак, др.евр. - засмеется, засмеялся; арабское произношение имени Иссақ.

Стамбаки, ир. стам - живущий, неумирающий + ар. баки - вечный. Букв. - вечноживущий.

I

Ібни, ар. – ер бала, ұл.

Ізбасар, әкесінің мұрагері, ізбасары болсын деген мақсатпен қойылған есім. Қысқарған түрі – Ізтай.

Ілебай, Іле өзені бойында туған балаға қойылған есім.

Ільяс, евр. Ильяс – күш, құдірет.

Іңкәрбек, ар. инкар – құмар, ынтық; ата-ана перзентке зар болып, құмар болып жүргенде туған балаға қойылған есім.

Ісмет, ар. – 1) ізгі, рахымшыл, адамгершілігі мол; 2) таза, пәк.

Ивни, ар. - сын, мальчик.

Избасар, каз. из - след + басар, от гл. бас - наступить. Букв. - наследник отца. Сокращенная форма - Изтай.

Илебай, каз., имя, данное ребенку, рожденному на берегу реки Иле.

Ильяс, евр. илья - сила, могущество.

Инкарбек, ар. инкар - жаждающий, интересующийся + каз. бек. Букв. - долгожданный.

Смет, ар. - 1) добродетель, благородный, гуманный; 2) чистота, непорочность; 3) защита.

Э

Эдуард, к. герм. ед. – меншік, меншікті + ваден – қорғау, яғни өз меншігін қорғау, қорғайтын.

Эраст, гр. –ғашық, ерекше сүюші.

Эрик, к. герм. – намыс; бай, күшті, даңқты.

Эрнст, к. герм. байсалды, қатаң.

Эмилжан, Энгельс, Маркс, Ильич Ленин есімдері мен фамилияларының басқы әріптерінен қысқартып алынған есім.

Эдуард, др.герм. ед - собственность + ваден - охранять Букв. - охраняющий.

Эраст, гр. -влюбленный, горячо любящий.

Эрик, др.герм. - богатый, славный, честный.

Эрнст, др.герм.-серьезный, строгий.

Эмильжан, неолог. - аббревиатурное имя, сокращенное от первых букв имен и фамилий Энгельс, Маркс, Ильич Ленин + жан.

Әйел есімдері Женские имена

А

Абира, тәж. абера – шебере, шө бере қыз.

Агнеса, лат. таза, бұзылмаған, пәк.

Агила, ар. ир. агиля – ақылды, парасатты сөзінен жасалған.

Ағлия, гр. – сұлулық, көркемдік, салтанат.

Ада, к. евр. – сән, көрік.

Адлия, тәж. адл – әділдік, ақиқаттық + ия қосымша.

Ажар, 1) көрікті, келбет, нұрлы; 2) түр, өң.

Ажаргүл, гүл сияқты әдемі, сұлу, көрікті.

Ажархан, көрікті, ажарлы, әрлі, нұрлы.

Аза, тәж. аzza – қымбатты, сүйікті, сүйкімді.

Аида, ар. – пайда, сый.

Абира, тадж. абера - правнучка.

Агнесса, лат., гр. - чистая, непорочная, неиспорченная.

Агила, ар., ир. агиля - мудрая, умная.

Ағлия, гр. - красота, блеск.

Ада, др.евр. - украшение.

Адлия, тадж. адл - справедливость, правосудие. Букв. - справедливая, честная.

Ажар, каз. - 1) красивая обликом, симпатичная на лицо; 2) вид, цвет.

Ажаргүль, каз. - красивая, прекрасная, как цветок.

Ажархан, каз. ажар + хан. Букв. - красивая, симпатичная.

Аза, тадж. аzza - дорогая, любимая.

Аида, ар. - польза, вознаграждение.

Айбала, Ай сияқты сұлу, көркем болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айбарша, Ай және барша сөздерінен жасалған біріккен тұлғалы есім. Бұның барша сыңары тіліміздегі “алтын мен күмістен безелген мата” деген сөз.

Айбике, екі сөзден бірігіп жасалған есім, сыңарындағы бике сөзі араб тілінде әйел, ханша деген сөз. Яғни Айдай сұлу әдемі, көркем деген ұғымды білдіреді.

Айбиби, қаз. ай + тәж. биби – әйел, ханша деген мағынаны білдіреді. Бұл есім қыз бала сұлу, көркем болсын деген тілекпен қойылады. Түрлері – Бүбіш, Бүбіхан, Айбүбі, Бүбі.

Айгүл, қаз. Ай – тәж. гүл. Гүл сөзі тәжік тілінде роза деген мағынаны береді. Бұл есім қыз бала айдай сұлу, гүлдей жайнаған көрікті болсын деген тілекпен қойылған.

Айғанша, Ай және ханша сөздерінен жасалған біріккен тұлғалы есім. Айдай сұлу деген мәнді білдіреді.

Айғыз, Айдай сұлу, көркем қыз бала.

Айдай, Айдай сұлу, көркем.

Айдана, ай + тәж. дана – білгір, данышпан, ғалым.

Айдария, қаз. Ай + ир. дәрия – теңіз, үлкен өзен.

Айбала, қаз. ай - луна + бала - дитя, ребенок. Букв. - дитя, красивое, как луна.

Айбарша, қаз. ай - луна + барша - ткань с золотыми, серебряными узорами и каймой. Букв. - красивая, как луна, золототканая.

Айбике, қаз. ай - луна + ар. - бике - дама, госпожа. Букв. - красивая дама, луноподобная красавица.

Айбиби, қаз. ай - луна + тадж. биби - хозяйка, госпожа. Имя давалось с целью, чтобы девочка была красивой. Синонимы - Бубиш, Бубихан, Айбуби, Буби.

Айгуль, қаз. ай - луна + тадж. гуль - цветок, роза. Букв. - лунный цветок.

Айғанша, қаз. ай - луна + ганша < ханша (жена хана). Букв. - луноподобная царица.

Айғыз, қаз. ай - луна + гыз (кыз) - девочка. Букв. - красивая девочка, красавица.

Айдай, қаз. - луноподобная.

Айдана, қаз. ай + тадж. дана - знающая, целомудренная.

Айдария, қаз. ай - ир. дария - море, река. Букв. - светлая, яркая, красивая, как большая река.

Айжамал, қаз. ай + ар. жамал – әдемі, сұлу, яғни Айдай сұлу, әдемі болсын деген мәндегі есім.

Айжан, қаз. ай + ир. жан. Айдай сұлу, әдемі. Түрлері – Айжания.

Айзада, қаз. ай + ир. зада – перзент. Айдай перзент, бала.

Айзере, қаз. ай + зере ир. зер – алтын. Алтынай есімінің синонимі.

Айзиба, ай + ир. зиба – сұлу, көркем. ай сияқты сұлу.

Айзия, қаз. ай + зия ар. зийна – жарық, сәуле, шұғыла, яғни ай сәулелі сұлу.

Айкүміс, ай + күміс; сұлу, әдемі, көркем. Күміс сияқты жарқыраған, ай мен күмістей.

Айман, қаз. – 1) белгілі, әйгілі, даңқты; 2) ар, ант, серт. Біріккен тұлғалы есімдер – Айманай, Аймангүл.

Аймира, ж. ес. ай – ор. мир – бейбітшілік, тыныштық. Бейбіт, тыныштық болсын деген тілекпен қойылған есім.

Айна, ар. айне – жүз көретін шыны, әйнек.

Айнагүл, айна – Пәктіктің, тазалықтың, адалдықтың символы ретінде көбіне қыз балаларға қойылатын есім. Біріккен тұлғалы есімдер – Айнажан, Айнаңр, Айназия.

Айнаша, айна сияқты

Айжамал, қаз. ай + ар. жамал – красота, прелесть, миловидность. Букв. – красивая, как луна, луноподобная красавица.

Айжан, қаз. ай + жан (ир. джон). Букв. – красавица, как луна, луноподобная. Синоним – Айжания.

Айзада, қаз. ай + ир. зада – дитя, ребенок. Букв. – дитя, подобное луна.

Айзере, қаз. ай + зере < ир. зер – золото. Синоним – Алтынай.

Айзиба, қаз. ай – луна + ир. зиба – красивая, прекрасная. Букв. – красивая, как луна.

Айзия, қаз. ай + зия ар. зийна – блеск, свет, сияние. Букв. – лунное сияние.

Айкумис, қаз. ай + кумис – серебро. Букв. – красивая, прекрасная, как луна и серебро.

Айман, қаз. – 1) известная, ясная, славная; 2) ар. – клятва, присяга. Составные имена – Айманай, Аймангүл.

Аймира, қаз. ай + рус. мир. Букв. – всемирная.

Айна, ар. айне – зеркало.

Айнагүл, айна – зеркало + гүл – цветок. Букв. – символ искренности, чистоты, преданности. Составные имена – Айнажан, Айназия, Айнанур и др.

Айнаша, ар. + қаз. – блестящая,

жарқыраған, әдемі, сұлу.

Айнұр, қаз. ай + ар. нұр – жарық, шұғыла. Ай сипатты, Ай келбетті.

Айпара, қаз. ай + ир. парә – пари – періште, сұлу; яғни Ай періштесі, Ай көрікті, айрықша, ерекше, бөтенше.

Айсәуле, екі сөзден құралған қыз есімі. Айдың сәулесі сияқты жарық болсын деген үмітпен қойылған.

Айсұлу, екі сөзден құралған қыз есімі. Ай сияқты сұлу, көркем болсын деген тілекпен қойылған кене тұлғалы, дәстүрлі есім.

Айтолды, бақытым толды, бағым жанды, балам айдай көркем, сұлу болсын деген тілекпен қойылған.

Айша, ар. гайшә – көне евр. айше – ұзақ өмір сүруші, өмірге құмар, құштар. Түрлері – Гайша, Қайша.

Айшайым, Айша және айым сөздерінен қысқарған есім.

Айшолпан, Ай мен Шолпан сияқты жарқыраған, жайнаған сұлу деген мағынада қойылған есім.

Айым, менің бақытым, ырысым, айдай сұлуым деген мәнде қойылған есім.

Айымгүл, менің ай мен гүлім деген мағынада қойылған есім.

Айымжан, айымдай жаным деген мағынада қойылған есім.

Айымша, ай сияқты жарық, ашық деген мағынада қойылған есім.

как зеркало, красивая.

Айнур, қаз., ар. - свет, сияние луч. Букв. - лунолика, красивая.

Айпара, қаз. ай + ир. парә - пери, фея, красавица. Букв. - фея луны, луноподобная, особенная.

Айсауле, қаз. ай - луна + сауле - свет, луч, сияние. Букв. - лунное сияние.

Айсулу, қаз. ай - луна + сулу - красивая. Букв. - луноподобная красавица.

Айтолды, қаз. ай - луна + толды от глагола толу - наполняться. Букв. - полная луна.

Айша, ар. гайша < др.евр. айше - живущая, любящая жизнь, жизнелюбивая. Фонетические варианты - Гайша, Кайша.

Айшайым, қаз. - моя луна.

Айшолпан, қаз. Шолпан - Венера, утренняя звезда. Букв. - красивая, как Венера.

Айым, қаз. - моя луна, мое счастье, красавица моя, подобная луне.

Айымгүл, қаз. ай + гүл - цветок. Букв. - мой лунный цветок.

Айымжан, қаз. айым+ир. жан < джон - душа. Букв. - миленькая, как луна.

Айымша, қаз. - лунный светоч, мое лунное сияние, моя луноподобная.

Ақдайша, аппақ, жарық айдай деп айға балап қойылған есім.

Ақбала, сұлу, әдемі қыз бала.

Ақбәтес, ақ және бәтес сөзінен қойылған қыз есімі, яғни аппақ, әдемі, сұлу.

Ақбота, бала аппақ бота сияқты болған соң ұқсату мақсатымен қойылған есім.

Ақжібек, Жібек есіміне ақ сөзінің үстемелей қосып жасалған қыз есімі. Аппақ, әдемі, жібектей болсын деген мағынада қойылған.

Ақзия, қаз. ақ + ар. зия – жарық, сәуле, арай.

Аққал, қаз. ақ + тәж. хол – бетке шыққан мең. Бетінде яки денесінде қалы бар балаларға осындай ат қойған. Түрлері – Қалбибі, Қалтұрған, т.б.

Аққыз, аппақ, әдемі, сұлу қыз бала.

Ақмарал, бұл есім сұлу аңды қасиет тұтумен байланысты қойылған.

Ақтамақ, бейнелеу түрінде қойылған есім.

Ақтоқты, төл аттарын балаға қою қазақ тұрмысында ертеден бар.

Ақлима, ар. ғәклия – ақыл, сана, ес, ақыл парасаты. Ақылды, зиялы.

Ағайша, қаз. ағ < ак - белый + айша - луноподобная. Букв. - белая, светлая, как луна.

Ақбала, қаз. ак - белый + бала - дитя, ребенок. Букв. - светлое дитя.

Ақбатес, қаз. ак - белый + батес - (рус, батист). Букв. - белый батист.

Ақбота, қаз. ак - белый + бота - верблюжонок. Букв. - белый верблюжонок.

Ақжибек, қаз. ак - белый + жибек - шелк. Букв. - белая, как шелк.

Ақзия, қаз. ак - белый + ар. зия - блеск, сияние, свет. Букв. - белый свет.

Аққал, қаз. ак - белый + тадж. хол - родинка. Обычно такое имя давалось детям, имеющим родинку на теле или на лице. Синонимы - Калбиби, Калтуган и др.

Аққыз, қаз. ак - белый + қыз - белая девочка.

Ақмарал, қаз. ак - белый + марал. Букв. - белый, красивый марал.

Ақтамақ, қаз. ак - белый + тамақ - шея. Букв. - белая шея.

Ақтоқты, қаз. ак - белый + тоқты - ярка или 6-месячный ягненок. Букв. - белый ягненок.

Ақлима, ар. гаклия - ум, сознание, память. Букв. - умница, светлая умом.

Алқа, асылтастардан, маржаннан тізілген мойынға тағатын моншақ. Оған гүл сөзі қосылып жаңа есім жасалады. Мәселен, Алқагүл.

Алма, қыз балаларға есім ретінде қойылады. Біріккен тұлғалы есімдер – Алмагүл, Алмақан, Алмажан.

Алтын, көбіне әйел адамдарға қойылатын есім. Бұған ай, гүл, бике, шаш, зер т. б. сөздер қосылу арқылы біріккен тұлғалы есімдер жасалады – Алтынай, Алтынгүл, Алтыншаш т. б.

Алуа, ар. халва – тәтті дәм, тағам. Бала балдай болсын деген тілекпен қойған. Дыбыстық өзгеріске ұшыраған түрі – Қалуа.

Аман, сау, есен, саламат. Бұған гүл, ғайша, бала сияқты сөздер қосылып: Амангүл, Аманғайша, Аманбала сияқты біріккен тұлғалы есімдер жасалады.

Анар, ир. қызыл түсті дәні бар алма тектес жеміс. Осы сөздің қосылуы арқылы жасалған есімдер – Анаргүл, Анархан, Анаржан, Гүлнәр жәнет. б.

Аниса, ар. – жолдас, дос, жора.

Анна, к. евр. шапағаттылық, мейірімділік, әдемілік.

Анфиса, – гр. гүлденген, құлпырған өмір.

Арайша, арай + ша. Таңғы шапақ, нұр.

Ардақ, құрмет, қадір.

Арина, гр. бейбіт өмір құдайының аты. гр. ирина – бейбіт.

Алка, каз. - ожерелье. Путем прибавления слова гуль - цветок, образуется новое имя, например, Алкагуль - ожерелье из цветов.

Алма, каз. - яблоко. Составные имена - Алмагуль, Алмахан, Алмажан.

Алтын, каз. - золото. Составные имена - Алтынай, Алтыnguль, Алтыншаш, Алтынбике.

Алуа, ар. халва - сладость. Фонетический вариант - Калуа.

Аман, ар. - благополучный, здоровый, невредимый. Составные имена - Амангуль, Аманғайша, Аманбала и др.

Анар, ир. - гранат. Составные имена - Анаргуль, Анаржан, Анархан, Гульнар (анар) и др.

Аниса, ар. - товарищ, друг.

Анна, др.евр. - милость, изящность.

Анфиса, гр. - полнокровная, цветущая.

Арайша, каз. арай - утренняя заря.

Ардақ, каз. - почет, уважение.

Арина, гр. ирина - мирная. Имя богини мирной жизни.

Арна, бір адамға бағыштау, арнайы қою.

Ару, сұлу, көркем.

Аршат, ар. адал, таза, батыл, сенімді, қайырымды.

Асия, ир. қайырымды, мейірімді (әйел).

Асли, ар. нағыз. шын. Түрі – Аслия.

Аспазия, гр. қалаулы, әдемі, сүйкімді.

Асыл, ар. әсил – 1) негіз, түбір, түп нұсқасы; 2) шынайы, нағыз; 3) қымбатты, ардақты.

Асылша, асыл және шахзада сөздерінен жасалған. Патша перзенті, қызы.

Асылтас, қымбат бағалы тас.

Арна, каз. - предназначать, посвящать.

Ару, ар. - красавица

Аршат, ар. - честная, чистая, решительная, верная, добродетельная.

Асия, ир. - могущественная, благородная.

Асли, ар. - настоящая, истинная. Вариант - Аслия.

Аспазия, гр. - милая, приятная, миловидная.

Асыл, ар. асыл - 1) основа, корень, подлинник, оригинал; 2) настоящая, истинная; 3) дорогая, драгоценная.

Асылша, ар. асыл + ир. шахзада - дитя, ребенок шаха.

Асылтас, ар. асыл + каз. тас - камень. Букв. - драгоценный камень.

Ә

Әбиба, ар. Хабиба есімінің өзгерген түрі. Мағынасы – дос, мейірімді жолдас, өмірлік серік.

Әдемі, каз. көркем, әсем.

Әдиба, ар. адиб – ғалым, әдебиетші.

Әдила, ар. Әдил » ғәділ әділдік, шыншылдық, турашыл.

Әдина, ир. одина – 1) әдеміленген, безенген; 2) жұма күні, аптаның бесінші күні туған балаға

Әбиба, ар. хабиба - друг, милый товарищ, спутница жизни.

Әдемі, каз. - изящная, красивая.

Әдиба, ар. адиб - ученый, литератор.

Әдила, ар. адила < гадиль - справедливость, честность, правота. Букв. - справедливая, честная.

Әдина, ир. одина - 1) крашенный, украшенный; 2) название дня недели - пятница. Так назывались дети,

қойылатын есім. Бұл есім бізде қыз балаларға ғана қойылады. Ал Иран тілдерінде көбіне ұл балаларға қойылады. Синонимі – Әтина.

Әдия, ар. хадия – сый, сыйлық, тарту.

Әзиза, ар. – ізгі, құрметті, сүйкімді, сыпайы, қымбатты.

Әзима, ар. ұлы, мәртебелі әйел.

Әйгерім, әй және керім сөздерінен жасалған біріккен тұлғалы есім. М.Әуезовтің “Абай жолы” романында осы есімнің қойылу тарихы баяндалады. Абай алғаш Шүкіман деген сұлу қызды көргенде оның нұрлы да сұлу көркіне таңданады. Қыздың асқан көркі мен сұлулығына, әдепті жүріс-тұрысына қызығып, әй керім, ай керім деп таңданудан кейін ол Айгерім аталып кеткен.

Әйнек, ар. ир. эйн – 1) көз; 2) қайнар бұлақтың көзі.

Әлемгүл, әлемнің, дүниенің әдемісі, сұлуы.

Әлима, ар. ғалима – оқымысты, ғалым әйел.

Әлипа, ар. алиф – 1) қолға ілінген, дос, жолдас; 2) араб әліппесіндегі бірінші әріп.

Әлия, ар. – 1) құны, бағасы артық, биік, жоғары; 2) қымбатты, сүйікті; 3) мәртебелі, көрікті қыз. Түрлері –

родившиеся в пятницу. У казахов этим именем называли только девочек, а у народов Ирана мальчиков. Синоним - Атина.

Адия, ар. хадия - дар, подарок, награда.

Азиза, ар. - почтенная, дорогая, любезная, милая, драгоценная.

Азима, ар. - высокочтимая, великая, женственная.

Айгерим, каз. ай (восклицательное междометие - ах) + керим - прекрасный, чудесный, замечательный. В романе М.Ауэзова “Путь Абая” рассказывается история возникновения этого имени. Абай, впервые увидевший девушку Шүкіман, был восхищен ее красотой. Он посетовал на то, что имя не соответствует ее красивой внешности и придумал ей имя - Айгерим (“ах, какая и прекрасная!”). С тех пор оно живет в народе.

Айнек, ар., ир. эйнь - 1) глаз, 2) источник.

Алемгүл, каз. - самая красивая в мире.

Алима, ар. ғалима - ученая.

Алипа, ар. алиф - 1) попавший в руки, друг, товарищ; 2) название первой буквы арабского алфавита.

Алия, ар. гали - 1) дорогая высокоблагородная, возвышенная; 2) драгоценная, любимая; 3) уважаемая,

Ғалия, Қалия, Әлиша.

Әлфия, ар. – мың жыл жасаушы, ұзақ өмір сүруші.

Әмила, ар. қызметші, жұмыскер.

Әмина, ар. – 1) адал, сенімді; 2) зиянсыз, сәтті, игілікті.

Әмира, ар. әмір – 1) әкім, бастық, билеуші; 2) нұсқау, жарлық, бұйрық.

Әнапия, араб тіліндегі неби – “пайғамбар” сөзінің көпше түрі.

Әниса, ар. дос, жолдас.

Әрипа, ар. ариф – есім. Білгір, түсінгіш, дана, данышпан.

Әсел, ар. эсель – бал.

Әсем, сән, көрік, әдемі.

Әсемгүл, гүл сияқты әдемі, көрікті, сұлу.

Әсемқан, әсем және ханым, ханша сөздерінен жасалған есім, яғни сұлу ханым.

Әсима, ар. асим – қорғаушы, жақтаушы.

Әтина, (қараңыз: Әдина).

Әлиша (қараңыз: Әлия).

Әужа, ар. – ең қымбат, ең асыл.

почтенная, прекрасная. Синонимы - Галия, Калия, Алиша.

Альфия, ар. - живущая тысячу лет, долголетняя.

Амила, ар. - работница, рабочая.

Амина, ар. - 1) честная, верная; 2) безвредная, благородная.

Амира, ар. амир - 1) правительница, начальница; 2) указание, распоряжение, приказ.

Анапия//Канапия, ар. - неби - пророк. Букв. - пророчица.

Аниса, ар. - друг, товарищ.

Арипа, ар. ариф - знающая, мудрая, гениальная.

Асель, ар. - мед.

Асем, каз. прекрасная, изящная, красивая.

Асемгул, каз. - красивая, прекрасная, как цветок.

Асемхан, каз. асем + хан - госпожа. Букв. - прекрасная, красивая госпожа.

Асима, ар. асим - покровитель, защитник. Букв. - покровительница, защитница.

Атина (см. Адина).

Алиша (см. Алия).

Аужа, ар. - самая дорогая, драгоценная.

Б

Багила, ар. бахи – мәңгілік, өмірлік, берік, тұрақты, мәңгі жасаушы.

Багила, ар. бахи - вечная, постоянная, верная, вечноживущая.

Бағымша, ар. бақ < бах – бақыт, ырыс, құт, яғни менің бағым, ырысым деген сөз.

Базарайым, ир. базар + қаз. айым, менің қуанышым, базарым, айша жарқыраған алпағым.

Базаргүл, ир. базар + гүл, яғни гүл жайнаған қуанышым, базарым деген мағынада қойылған есім.

Бақтыгүл, ар. бақыт + гүл, яғни гүл жайнаған бақытты бала деген мағына беретін есім.

Балауса, өндірдей жас.

Балбала, – 1) балдай тәтті бала деген мәнді есім; 2) ар. бал – парасат, ақыл, ес, зерде, яғни ақылды, есті бала.

Балгүл, балдай, шырынды гүл; яғни ата-ананың ең сүйікті, балдай тәтті баласы болсын деген мағынада қойылған есім.

Балғаным, – сүйкімді, сүйікті, ақылды, ойлы, есті ханым.

Балдай, ата-анасына балдай тәтті, қымбат болсын деп қойылған есім.

Балжан, балдай тәтті әрі ақылды болсын деп қойылған есім.

Балым, менің балым, ақылдым, қымбаттым. Балғаным деген есімнің еркелете қысқартып айту түрі.

Бағимша, ар. бак < бах - счастье.
Букв. - мое счастье.

Базараим, ир. базар - рынок + каз. айым - моя луна. Букв. - моя радость, мое утешение, моя прекрасная, как луна, лучезарная.

Базаргүль, ир. базар + ир. гүль - цветок. Букв. - моя радость, моя красавица, цветок.

Бақтыгүль, от ар. бақыт - счастье + ир. гүль - цветок. Букв. - цветок счастья.

Балауса, каз. - младое поколение, юная.

Балбала, каз. бал - мед + бала - дитя, ребенок - 1) дорогой, сладкий, как мед; 2) ар. бал - мысль, дума, память, ум. Букв. - умный ребенок.

Балгүль, каз. бал - мед + ир. гүль - цветок. Букв. - сладкая, как мед, любимица.

Балғаным, каз. бал - мед + ар. ганым < ханым - принцесса. Букв. - любимая, прекрасная, умная госпожа.

Балдай, каз. - сладкая, как мед.

Балжан, каз. бал + жан - душа, человек. Букв. - сладкая, как мед, умная, дорогая.

Балым, каз. - моя умница, моя дорогая, моя сладкая. Ласкательно-сокращенная форма полного имени Балғаным.

Балқадиша, ақылды Қадиша.

Балшекер, бал мен шекердей болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бану, ар. эбнатун – көпше түрі – банату – қыз, бойжеткен, ир. бану – өмірші, әкім әйел, ханым.

Батсайы, жолақты жібек мата.

Баян, көне түркі, моңғол тілдеріне ортақ “мықты”, “зор”, “бай” мағыналы сөз. ар. вайан – айқын, ашық, түсінік, анықтама, хабарлама.

Баянсулу, ғашықтық жырдағы ақылды да сұлу қыздың есімі.

Бәдер, ар. бәдр – толық ай.

Бәдигүлжамал, ар. – теңдесі жоқ сұлу, әдемі қыз. Еркелете қысқартып айту түрі – Бәдеш.

Бәдига, ар. бәдига – ғажайып зат, таңғажайып нәрсе, шығармашылық өнер, шеберлік, өте шебер.

Бәдинұр, ар. – теңдесі жоқ сұлу, көркем, нұрлы.

Бәзила (қараңыз: Фазила).

Бәкизат, ир. пак – таза, кіршіксіз, зада – бала, перзент. Қысқарған түрі – Бәкізе.

Бәкібала, ир. пак – таза бала, яғни кіршіксіз, таза бала.

Балқадиша, ар. бал + қадиша – умная Қадиша.

Балшекер, каз. бал - мед + шекер - сахарный песок. Букв. - девочка сладкая, как мед и сахарный песок.

Бану, ар. эбнатун - дочь, девушка, барышня + ир. бону - госпожа, повелительница, хозяйка дома.

Батсайы, каз. - шелковая полосатая материя.

Баян, др.тюрк., монг. баян - крепкий, могучий, богатый; ар. вайан - ясность, ясный, извещение, объявление.

Баянсулу, каз. - красавица Баян. Имя умной и красивой девушки казахского народного лироэпоса.

Бәдер, ар. бәдр - полная луна.

Бәдигүлжамал, ар. - несравнимая красавица, красивая девушка. Сокращенно-ласкательная форма - Бәдеш.

Бәдига, ар. - удивительная, изумительная вещь, творчество, искусство, мастерство, прекрасный мастер.

Бәдинур, ар. - очень красивая, прекрасная, красавица.

Бәзила (см. Фазила).

Бәкизат, ир. пак - чистый, непорочный + зада - дитя, ребенок. Букв. - чистое дитя. Сокращенная форма - Бәкизе.

Бәкібала, ир. пак + каз. бала - дитя, ребенок. Букв. - непорочный, чистый ребенок.

Бәлиға, ар. – есейген, ержеткен қыз.

Бәлия, ар. валия – оқыған білімді қыз.

Бәтес, ор. батист – жұқа, биязы ақ мата. Осы матадай ақ, таза, адал болсын деген тілекпен қойылған есім.

Бейбітгүл, бала бейбіт өмірдің гүлі, қуанышы болсын деп қойылған есім.

Бекдана, қаз. бек + ир. дана – білгір, яғни нағыз дана, данышпан.

Бексұлу, тым сұлу, аса көрікті.

Белла, лат. – сұлу, көркем, әдемі.

Берта, к. герм. жалтылдаған, жайнаған, тамаша, керемет.

Бибі, ир. – үй иесі, азаматша.

Бибігүл, ир. биби + гүл. Гүл жайнаған ханым.

Бибінүр, ир. – қыз біткеннің, әйелдердің нұрлысы, сұлуы.

Бибисара, ир. биби – әйел, сара – таза, яғни, таза, адал әйел.

Бибіханым, ханым, ханша. Қысқарған түрі – Биғаным.

Бибіжамал, ир. – көркем, сұлу қыз, әйел.

Ботагөз, ботаның көзі сияқты мөлдір кара көз.

Бұлбұл, ир. – сандуғаш.

Балига, ар. - взрослая девушка, барышня.

Балия, ар. валия - ученая, образованная девушка.

Батес, рус. батист. Букв. - чистая, непорочная, честная.

Бейбитгүл, каз. бейбит - мир + гүл - цвет, цветок. Букв. - цветок мира, радость мира.

Бекдана, каз. бек + ир. дана - знающая, мудрая, целомудренная, умница.

Бексулу, каз. - очень красивая, красавица.

Белла, лат. - красивая, прекрасная.

Берта, др.герм. - блеск, великолепие.

Бибі, ир. - хозяйка, госпожа.

Бибигүл, ир. биби - госпожа + гүл-цветок. Букв.-цветущая госпожа.

Бибинүр, ир. - красивая девочка, красавица, изящная, прекрасная.

Бибисара, ир. биби - госпожа, хозяйка + сара - чистая. Букв. - искренняя, чистая.

Бибиганым, каз. - госпожа, царевна. Сокращенная форма - Биғаным.

Бибіжамал, ир. - красивая девочка, красавица.

Ботагөз, каз. верблюжий глаз, черные, как смородина.

Бұлбұл, ир. - соловей.

Бүбі (қараңыз: Айбибі).
Бүбіш (қараңыз: Айбибі).
Бүбіхан (қараңыз: Айбибі).
Бүлдіршін, өте жас, өндірдей жас.

Буби (см. Айбиби).
Бубиш (см. Айбиби).
Бубихан (см. Айбиби).
Бульдиршин, каз. - совсем юная,
молодая.

В

Валентина, лат. – дені сау,
саламат, жасампаз, өміршең.

Васила, гр. – ханым-ханша.

Венера, лат. – махаббат пен
сұлулық құдайы.

Вера, грек. – сенім.

Викторина, лат. – жеңімпаз,
жеңіс.

Виктория, лат. – жеңіс.

Вилнүр, ж. есім. Владимир Ильич
Ленин нұры деген есім, фамилия мен
сөзден қысқартылып алынған.

Валентина, лат. - здоровая,
жизнеспособная.

Васила, гр. - царица.

Венера, лат. - богиня любви и
красоты.

Вера, гр. - вера.

Викторина, лат.
победительница.

Виктория, лат. - победа.

Вилнүр, неолог. Сокращенная
форма от имени, фамилии
Владимир Ильич Ленин + каз. нур
- свет.

Г

Галина, гр. галена – желсіз теңіз,
тыныштық.

Гаухар, ир. гоухар – қымбат
бағалы тас, маржан, інжу. Түрі –
Жаухар.

Гаяна, гр. – жерге тән, жерден
шыққан.

Гулажар, тәж., қаз. – көркі гүлдей
жайнаған қыз.

Гүлай, ир. қаз. – гүлдей сұлу,
айдай көркем қыз.

Галина, гр. галена - штиль,
тишина, безветрие.

Гаухар, ир. гаухар - драгоценный
камень, жемчуг, бриллиант. Синоним
- Жаухар.

Гаяна, гр. - земная, из земли.

Гулажар, тадж. каз. - красивая,
как цветок, красавица.

Гүлай, ир. гуль - цветок + каз. ай
- луна. Букв. - лунный цветок.

Гүлайым, ир. – гүлдей сұлу қыз, менің гүлім, айым.

Гүлбанат, тәж. ар. – қыздардың гүлі, сұлуы, әдемісі.

Гүлбану, тәж. гүл жайнаған қыз, сүйкімді бойжеткен.

Гүлбараш, ир. гүлбара – сұлу, көркем, яғни гүлдей сұлу, әдемі, көркем. Түрі – Гүлбаршын.

Гүлбахрам, ар. көктем гүлі. Еркелету түрі – Гүлпаш. Құлпаш.

Гүлболсын, тәж. гүл + қаз. болсын, яғни гүлдей жайнасын, гүл сияқты әдемі, көркем болсын деп қойылған есім.

Гүлғайша, тәж. гүл + ғайша – Айша, яғни гүл жайнаған Айша.

Гүлдана, тәж. – сұлу дана, данышпан, білгір. Түрі – Құлдана.

Гүлжамал, ир. ар. жамал – сұлулық, көркемдік. Яғни, гүлдей сұлу, нұрлы, әдемі. Түрлері – Гүлжан, Гүлжанат, дыбыстық өзгеріске түкен түрі – Құлжанат.

Гүлжәмила, ир., ар. жәмила – көркем, әдемі. Гүл сияқты көркем, ажары гүлдей.

Гүлжеңіс, жеңістің гүлі. Ұлы Отан соғысының жеңісі күні туған қыз балаға осындай есім қойылған. Синонимі – Жеңісгүл.

Гулаим, ир. гуль - цветок + каз. айым - моя луна. Букв. - мой лунный цветок.

Гульбанат, тадж., ар. - самая красивая из девушек.

Гульбану, тадж. - девочка, барышня, цветущая, очаровательная.

Гульбараш, ир., тадж. - гульбара - красивый, как цветок. Синоним - Гульбаршин.

Гульбахрам, ар. - весенний цветок. Ласкательная форма - Гульпаш, Құлпаш.

Гульболсын, тадж. гуль - цветок + каз. болсын - да будет. Букв. - пусть будет, как цветок, пусть будет красивая, очаровательная.

Гульғайша, тадж., гуль + ар. ғайша < айша - красавица. Букв. - цветущая, как роза.

Гульдана, тадж. гуль + дана - красивая. Фонетический вариант - Құлдана.

Гульжамал, ир., ар. жамал - красота, изящество. Букв. - красивая, как цветок, очаровательная. Синонимы - Гульжан, Гульжанат. Фонетический вариант - Құлжанат.

Гульжәмила, ир. гуль + ар. жәмила - красивая, восхитительная. Букв. - восхитительная, как роза.

Гульженис, тадж. гуль + каз. женис - победа. Букв. -цветок победы. Такие имена давались девочкам, родившимся в День Победы в Великой

Гүлжиһан, ир. жиһан – әлем, дүние. Әлем гүлі деген мағынада.

Гүлзада, ир. гүл + зада < заде < зойдан – бала, сәби, яғни гүлдей әдемі, көркем, сұлу болсын деп қойылған есім. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Күлзада.

Гүлзара, ир. гүл + зара – алтындай әдемі. Түрлері – Гүлзира, Күлзира, Гүлзаре.

Гүлзарифа, ир. зариф – нәзік, жіңішке, яғни гүлдей нәзік, көркем, сұлу.

Гүлзипа, зипа ир. зебо – сұлу, көркем, тамаша, өте керемет, яғни гүлдей көркем, сұлу қыз. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Күлзипа.

Гүлмария, ир. гул + к евр. Мария, яғни сұлу Мария.

Гүлмира, ир. гүл + ор. мир (а) бейбітшілік, тыныштық, яғни бейбітшілік, тыныштық гүлі. Синонимі – Бейбітгүл.

Гүлназ, ир. ноз – еркелік, наздық, яғни гүлдей құлпырған, әдемі, әсем қыз. Түрі – Назгүл. Қысқарған түрі – Назым.

Гүлнар//Гүлнара, ир. гол + нар, анар есімдігінің гүлі, қызыл, қырмызы гүл.

Гүлнафиса, ир. ар. – гүлдей

Отечественной войне. Синоним - Женсгүль

Гүльжихан, ир. гүль + жиһан - мир, вселенная. Букв. - цветок мира.

Гүльзада, ир. гүль + зада < заде < зайдан - сын, ребенок. Букв. - красивая девочка, как цветок. Фонетический вариант - Күльзада.

Гүльзара, ир. гүль + зара - золото. Букв. - красивая, как золото. Варианты - Гүльзира//Күльзира, Гүльзаре.

Гүльзарифа, ир. зариф - изящный, тонкий. Букв. - изящный, как цветок, красивая.

Гүльзипа, ир. зипа от зебо - красивый, прекрасный, нарядный. Букв. - красивая, прекрасная, как цветок. Вариант - Күльзипа.

Гүльмария, ир. гүль + др. евр. Мария. Букв. - красивая Мария.

Гүльмира, ир. гүль + рус. мир(а). Букв. - цветок мира. Синоним - Бейбитгүль.

Гүльназ, ир. ноз - кокетство, жеманство. Букв. - изящная, обаятельная, красивая, как цветок, грациозная. Вариант - Назгүль. Сокращенная форма - Назым.

Гүльнар//Гүльнара, ир. нар < анар - гранат. Букв. - цветок граната, гранатовый цветок.

Гүльнафиса, ир., ар. - красивая,

көркем, ажарлы, нұрлы.

Гүлниса, ир. ар. ниса – әйел қауымы, қыздар, яғни қыз, әйел біткеннің сұлуы, әдемісі.

Гүлнұр, ир. ар. нұр – жарық, сәуле. Гүлдей сұлу, көркем әдемі, гүлдей көркем.

Гүлсанат, ир. ар. санат санам – әдемі, сұлу, яғни гүлдей әдемі, сұлу, көркем.

Гүлсара, ир. ар. – гүлдердің ең таңдаулысы, әдемісі яғни таза гүл, асыл гүл. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Күлсара.

Гүлсипат, ир. ар. – гүлдей әдемі, көркем, сұлу.

Гүлшар, ир. шар + ар. шарх – шығыс, яғни Шығыс гүлі деп қойылған есім. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Күлшар.

Гүлшара, ир. шара – бет, жүз, шырай, өң, түс, келбет, яғни сұлу келбетті, шырайлы. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Күлшара.

Гүлшаруан, гүл + шаруан < шахрбану – қаланың сұлу бикеші.

Гүлшат, ир. – шаттық, қуаныш гүлі.

Гүлшаш (қараньз: Сұлушаш).

прекрасная, как роза, лучезарная, очаровательная, миловидная.

Гүлниса, ир., ар. ниса - девушка, женщина. Букв. - красивая девушка, красивее из остальных.

Гүлнұр, ир., ар. нур - свет, луч. Букв. - красивая, как лучистая роза.

Гүлсанат, ир., ар. санат < санам - красавица, кумир. Букв. - красивая, как цветок.

Гүлсара, ир., ар. - избранный, самый красивый цветок. Фонетический вариант - Кульсара.

Гүлсипат, ир., ар. - красивая, как цветок, прекрасная.

Гүлшар, ир. шар + ар. шарх - восток. Букв. - цветок Востока. Фонетический вариант - Кульшар.

Гүлшара, ир. шара < чехрэ - облик, лицо, черты лица. Букв. - красивая, прекрасная, красавица. Фонетический вариант - Кульшара.

Гүлшаруан, ир. гүль + шаруан ир. шахрбану - красивая дама города. Букв. - цветок города. Фонетический вариант - Кульшаруан.

Гүлшат, ир. - цветок радости, веселья.

Гүлшаш (см. Сұлушаш).

Ғ

Ғазиза, ар. азиз – 1) күшлі, қуатты; 2) сирек, бағалы; 3) сүйкімді, қадірлі. Аса сирек кездеөетін, қадірлі, сүйкімді қыз деген мәнде қойылған есім. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Қазиза.

Ғайни//Ғайния, ар. эйнъ – көз, ең маңызды, аса елеулі.

Ғайниқамал, ар. – әдемі, көркем, танакөз.

Ғалима, ар. – білімді, дана, оқымысты қыз, әйел.

Ғалия (қараңыз: Әлия).

Ғарифа, ар. – көмекші, оқушы, аға бастық.

Ғафура, ар. – кешірімшіл.

Ғазиза, ар. азиз - 1) сильная, могучая; 2) редкая, ценная; 3) милая, дорогая. Букв. - редкая, дорогая, любимая. Фонетический вариант - Казиза.

Ғайни//Ғайния, ар. эйнъ - глаз, зрение. Букв. - самая необходимая.

Ғайниқамал, ар. - красивые глаза, чудесные глаза. Букв.-прекрасно-глазая.

Ғалима, ар. - знающая, просвещенная, мудрая, ученая дама.

Ғалия (см. Алия).

Ғарифа, ар. - помощник, ученик, старший. Букв. - помощница.

Ғафура, ар. - прощающая.

Д

Дайана, лат. Диана – пәктік пен ай қудайының аты.

Дамира, ж. ес. “да здравствует мир” + әйелдер есімінің қосымшасы “а”.

Дана, ир. – білгір, данышпан.

Данагүл, ир. – гүлдей құлпырған дана, данышпан, ақылды деген мәнде қойылған есім.

Дара, қаз. ерекше, өзгеше, яғни басқадан артық. Яғни бала басқадан ерекше, артық, ақылды я сұлу болсын деген тілекпен қойылған есім.

Дайана, лат. Диана - богиня луны.

Дамира, неолог. от слов “да здравствует мир”.

Дана, ир. - знающая, мудрая, целомудренная.

Данагүль, ир. Букв. - мудрая, целомудренная, цветущая, умная, красивая девушка.

Дара, қаз. - особая, особо выделяющаяся. Букв. - лучше, красивее всех остальных.

Дарига, ир. – шіркін-ай, ойпыр-ай деген көңіл-күйді, таңдануды білдіретін сөз, па керемет, тамаша деген мағыналы есім.

Дария, ир. – теңіз, ұлы өзен.

Дәлила, ар. – белгілі, таныс, жол көрсетуші, жолбасшы, жетекші, яғни жөн айтушы, бағыт беруші, ағартушы.

Дәмелі, үмітті, үміткер.

Дәмина, ар. – жақсарушы, әдемі, көркемдеуші, күшті, мығым. Дыбыстық өзгеріске түскен түрі – Дамина.

Дәнеш, ир. – білім, ғылым.

Дидара, ир. түр, жүз, келбет, қыз бала әдемі, көрікті, келбетті болсын деген тілекпен қойылған есім.

Дила, груз. – жарық таң, қыз бала сұлулығын жарық таңға балаудан қойылған есім.

Динара, ар. – алтын тиын, ақша.

Дора, гр. сый, тарту.

Досия, ар. дос есімінің әйел есімі ретіндегі тұлғасы.

Дүния, ар. дунья – 1) әлем, жер жүзі; 2) өмір, тіршілік.

Дүрия, ир. дүруйе – жібектен тоқылған әдемі мата.

Ділара, ир. – көңіл көтеруші, сүйген жар, аса әдемі, өте сұлу.

Ділбара, ир. – сүйікті, өте сұлу.

Ділде, ар. – 1) алтын ақша; 2) таза алтын.

Дарига, ир. - возглас, выражающий удивление, душевные переживания. Букв. - ох, красивая, прекрасная!

Дария, ир. - море, большая река.

Далила, ар. - известная, знакомая, путеводная. Букв. - советница, просветительница.

Дамели, каз. - питающая надежду, облагораживающая, надежная.

Дамина, ар. - улучшаться, становиться красивой, изящной, сильной, крепкой.

Данеш, ир. - знание, наука.

Дидара, ир. - вид, лицо, облик. Букв. - красивая, прекрасная.

Дила, груз. - утро, заря.

Динара, ар. - золотая монета.

Дора, гр. - подарок, дар.

Досия, ар. дос - друг. Букв. - подруга.

Дүния, ар. - 1) мир, свет, вселенная; 2) жизнь, существование.

Дүрия, ир. - красивая шелковая материя.

Дилара, ир. - красавица, возлюбленная.

Дильбара, ир. - любимая, красивая, красавица.

Дильда, ар. - 1) золотая монета; 2) чистое золото.

Е

Елена, гр. – күн нұры, сәуле.

Елизавета, сканд. – ант берген. Қысқарған түрі – Лиза.

Еңлік, тамырынан бояу жасайтын дала өсімдігі. Сұлулық, керіктілік пен көркемдік символы.

Ерзада, қаз. ер + ир. зада – 1) бала, перзент; 2) батыр. Қыз бала ер, батыл болсын деп қойылған есім.

Ерзиба, ер + ир. зиба – сұлу, көркем, адемі.

Ерке, айтқанын істететін шолжың, еркін.

Еркежан, ерке боп өссін деп қойылған есім.

Елена, гр. - солнечная, солнечный свет.

Елизавета, сканд. - давшая клятву. Сокращенное - Лиза.

Енлик, қаз. - степное растение, из корней которого готовится краска для волос, лица. Букв. - символ красоты, изящества.

Ерзада, қаз. ер - 1) мужчина, муж; 2) герой, богатырь. Такие имена давались с целью, чтобы дочка была смелая, бойкая.

Ерзиба, қаз. ер+ир. зиба-зебо-красивая, прекрасная, красота, нарядная.

Ерке, қаз. - баловань, неженка.

Еркежан, қаз. - неженка, кокетка.

Ж

Жазира, ар. – ен дала, кең аймақ. Бала қайырымды, мінезі кең, көпшіл болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жайна, гүлдей жайна, жайқал деген мәндегі есім.

Жамал, ар. – сұлулық, көркемдік, сүйкімділік.

Жамали, ар. – сұлу, көркем, сүйікті.

Жамиға, ар. – барлығын қосушы,

Жазира, ар. - широкий простор, просторная, широкая степь. Букв. - общительная, широкая по натуре.

Жайна, қаз. - блеснуть, быть украшением, красивой, сияющей.

Жамал, ар. - красота, прелесть, миловидность, привлекательность.

Жамали, ар. - красивая, изящная, милая.

Жамига, ар. - всех собирающая,

біріктіруші, жинаушы, баршасы, барлығы.

Жанан, тәж. джонон – жан аямас дос, жан жолдас.

Жанар, – 1) көздің жанары, сәулесі; 2) күннің сәулесі, шапағы. Ауыспалы мағынасы келбет, көрік, ажар, рең.

Жанаргүл, қаз., ир. – гүлдей көрікті, әдемі, ажарлы.

Жанат, ең асыл, көркем, керемет, рахат.

Жанипа, ир. тәж. жан-джоняғни жан біткеннің ибалысы, сыпайысы, көріктісі.

Жания, ир. тәж. джон – жаным, жан сәулем.

Жанна, к. евр. – кетпер, көгершін. Еркелетіп айту тұлғасы – Жаннета.

Жаннат, ар. – бақ, жұмақ бағы.

Жансая, ир. тәж. джон – жанға сая, тірек болсын деген тілекпен қойылған.

Жансұлу, жан біткеннің сұлуы, әдемісі, көркемі деген мағыналы есім.

Жәлила, ар. жалил – ұлы, даңқты, атақты.

Жәмила, ар. жамил – 1) әдемі, тамаша, көркем, сұлу; 2) сүйкімді, ажарлы.

Жеңісгүл (қараңыз: Гүлженіс).

Жұлдыз, қаз. Қыз бала Жұлдыздай сұлу болсын деген тілекпен қойылған есім.

Жұлдызай, жұлдыз бен айдай

всех сдруживающая.

Жанан, тадж. жоном - задушевная.

Жанар, қаз. - 1) блеск глаз; 2) луч солнца. Перен. - облик, цвет лица, красота, изящество.

Жанаргүль, қаз., ир. - красивая, изящная, как цветок.

Жанат, қаз. - блаженство, самая красивая.

Жанипа, ир. тадж. жан - джон. Букв. - вежливая, учтивая, скромная, красивая.

Жания, ир. тадж. жан - джон - милая.

Жанна, др.евр. - голубь. Ласкательная форма - Жаннета.

Жаннат, ар. - сад, райский сад.

Жансая, ир., тадж. жан-джон + сая - тень. Перен. - защита, покровительство. Букв. - быть опорой, защитой.

Жансулу, ир. жан + қаз. сулу - красивая, красавица, красивее других.

Жалила, ар. жалил - великая, славная, известная.

Жамила, ар. жамил - 1) красивая, прекрасная, приятная, красавица; 2) любезная, милая.

Жеңісгүль (см. Гүлженіс).

Жұлдыз, қаз. Звезда, красивая, как звезда.

Жұлдызай, қаз. жұлдыз - звезда

жарқыраған сұлу болсын деген тілекпен қойылған.

Жұмабике, ар. джумга – жұма, бике – хан қызы, яғни жұма күні туған ханиза. Түрі – Жұмагүл. Еркелетіп айту тұлғасы – Жұмаш.

Жұпар, хошиис.

Жібек, мінезі жібектей, әрі әдемі, сұлу болсын деген ниетпен қойылған.

+ ай - луна. Букв. - красивая, как звезда и луна.

Жумабике, ар. джумга - пятница, неделя + бике - принцесса. Букв. - принцесса, рожденная в пятницу. Синоним - Жумагуль. Сокращенно-ласкательная форма - Жумаш.

Жупар, каз. - мускус, благоухание.

Жибек, каз. - шелк.

3

Загила, ар. зәхирә, зехира – 1) қазына, байлық, қымбат бағалы асыл; 2) сырт пішін, келбет, түр, мүсін. Синонимі – Загира.

Загила, ар. сахиб – дос, жолдас, серік + “а” қыз, әйел есімдеріне жалғасатын қосымша.

Загира (қараңыз: Загила).

Зайда, ир. заиде, заид – өсуші, өркендеуші сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған есім.

Зайра, ар. заиыр (Зайер) – айқын, ашық, күдіксіз сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған есім.

Зайтуна, бір түп зайтун жемісі, аса қымбатты, құрметті.

Закира, ар. закир – ескеруші, есте сақтаушы сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы

Загила, ар. - 1) богатство, драгоценный, высококачественный, дорогой; 2) внешний вид, облик, образ, фигура. Синоним - Загира.

Загила, ар. сахиб - друг, товарищ, спутник, приятель. Букв. - подруга.

Загира (см. Загила).

Зайда, ир. - женская форма мужского имени Заид. Букв. - возрастающая.

Зайра, ар. - женская форма мужского имени Заир. Букв. - явная, несомненная.

Зайтуна, ар. - куст дерева. Зайтуна. Букв. - очень дорогая, почтенная.

Закира, ар. закир - женская форма мужского имени Закир. Букв. - помнящая, знающая.

жасалған есім.

Замилия, ар. замил – замандас, істес, әріптес, жолдас сөзіне “я” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған есім.

Замира, ар. – зами – 1) сыбызғыда ойнаушы қыз; 2) асыл арман, тәтті қиял, ой.

Зара, ир. зар – алтын сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған есім.

Зарема, ж. ес. За революцию мира сөздерінен қысқартылып жасалған есім.

Зарина, ир. зар – золото – зарина – 1) алтындаған, алтыннан жасалған әшекей; 2) алтын түстес, алтындай.

Зекия, ар. зеки – 1) өткір, зерек, сезімтал; 2) ақылды, қабілетті сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған есім.

Земзегүл, ар. ир. земзем – мол, көп, көл-көсір. Гүлді, гүлі мол деген мағынаны білдіреді.

Земзамия, ар. – су тасушы.

Зәрипа, ар. Зариф – 1) өткір, ойлы, ақылды, зейінді; 2) әдемі, сүйкімді, көркем сөзіне “а” қосымшасының жалғануы арқылы жасалған әйел есімі.

Зәуре, ар. – 1) жарқыраған; 2) Шолпан, таң жұлдызы. Дыбыстық өзгеріске түскен түрлері – Зура, Зухра.

Замилия, ар. -женская форма мужского имени Заamil. Букв. - сотоварищ, коллега, подруга.

Замира, ар. зами - 1) играющая на свирели, флейте; 2) затаенная мечта, сокровенная мысль.

Зара, ар. зар - золото. Букв. - золотая.

Зарема, неолог. - сложносокращенная форма имени от слов за революцию мира.

Зарина, ир. зар - золото. Букв. - 1) золотой, золотое украшение; 2) золотоцветная.

Закия, ар. заки - 1) пронцательный, бойкий, тонкий; 2) умный, способный. Букв. - способная, умная.

Замзагуль, ар. земзем + ир. гуль - обильный, много. Букв. - обилие цветов.

Замзамия, ар. - водонос, водовоз. Букв. - водоносная.

Зарипа, ар. зариф - 1) остроумный, красивый; 2) изящный, тонкий, приятный. Букв. - приятная, изящная.

Зәуре, ар. - 1) блестящая, сверкающая; 2) Венера, утренняя звезда. Фонетические варианты - Зура, Зухра.

Зейнеп, ар. зайнаб – толық, етжеңді, мықты.

Зейнегүл, ар. зейне – нұр, көрік, көркем, әшекей + гүл. Яғни көркі гүлдей жайнаған сұлу, әдемі.

Земфира, гр. сапфир – асыл тастың бір түрі.

Зере, ир. зар – алтын сөзінің қазақ тілі дыбыстық заңына сай айтылуы.

Зиба, ир. зебо – сұлу, көркем, әдемі, әсем. Дыбыстық өзгерген түрі – **Зипа**.

Зибагүл, гүл сияқты әдемі, сұлу.

Зила, ар. – таза, ашық, айқын.

Зинаида, гр. – ұрпақ. Қысқартылып айтылатын түрі – **Зина**.

Зинат, ар. – өрнек, әшекей, көркем.

Зинира, ар. безенген көрікті, көркем.

Зиния, ар. – безенген, әшекейленген, сәнденген.

Зия, ар. зийна – жарық, сәуле.

Зиягүл, гүлдей жайнаған, құлпырған. Еркелете қысқартылған түрі – **Зияш**.

Зияда, ар. зиада – артықша, ерекше, тамаша.

Зоя, гр. өмір, тіршілік.

Зура (қараңыз – Зәуре).

Зүбайда, ар. – таңдаған, таңдаулы, ең жақсы, нағыз іріктелген.

Зейнеп, ар. зайнаб – полная, угитанная, крепкая.

Зейнегүль, ар. зейне – свет, красота, украшение + ир. гүль. Букв. – красивая, как цветок.

Земфира, ир. сапфир – драгоценный камень.

Зере, ир. зар – золото. Букв. – золотая.

Зиба, ир. зебо – красивая, прекрасная, красота, нарядная. Фонетический вариант – **Зипа**.

Зибагүль, ар. – красивая, прекрасная, как цветок.

Зила, ар. – прозрачная, чистая.

Зинаида, гр. – потомок. Сокращенная форма – **Зина**.

Зинат ар. – украшение, убор, наряд.

Зинира, ар. – изящная, красивая, прекрасная.

Зиния, ар. – украшенная, нарядная, красивая.

Зия, ар. – зийна – блеск, свет, сияние.

Зиягүль, ар. – сияющая, как цветок, красивая. Сокращенно-ласкательная форма – **Зияш**.

Зияда, ар. – превосходящая, прекрасная.

Зоя, гр. – жизнь.

Зура (см. Зәуре).

Зубайда, ар. – избранная, самая хорошая, отборная, лучшая.

Зубайра, ар. – күшті, ақылды.

Зүлфия, ар. – бұйра шаш, сүйкімді қыздың әдемі сүмбіл шашы.

Зумрат, ир. қымбат, бағалы тас.

Зылиқа, ар. жасы кіші, туыс, қарындас. Дыбыстық өзгеру түрі – Зилиха, Зүлиха.

Зубайра, ар. - сильная, умная.

Зульфия, ар. - кудрявая, кудрявые волосы прекрасной девушки.

Зумрат, ир. - изумруд.

Злиха, ар. - младшая сестра, близкая родственница. Фонетические варианты - Зилиха, Зүлиха.

И

Иба, ар. – ілтифат, әдеп, әдептілік.

Ибагул, ар. ир. – гүлдей майысқан ибалы, әдепті, әдемі қыз бала.

Ибажан, ар. ир. – әдепті, ибалы, ілтифатты қыз.

Икрама, таж. – ізет, құрмет, сый қадір.

Инга, сканд. – молшылық, байлық.

Индира, үнді. – ай.

Ирада, ар. – ерік, ықылас.

Ираида, гр. – ұрпақ, тұқым.

Ирина, гр. – бейбітшілік, тыныштық.

Иба, ар. - вежливость, учтивость.

Ибагуль, ар., ир. - красивая, как роза, вежливая девочка.

Ибажан, ар., ир. - вежливая, учтивая девочка.

Икрама, тадж. икрам - уважение, почтение, почесть. Букв. - почитаемая.

Инга, сканд. - изобилие.

Индира, инд. - луна.

Ирада, ар. - воля, намерение.

Ираида, гр. - потомок.

Ирина, гр. - мир, покой.

К

Кабира, ар. кабир – 1) ұлы, зор, үлкен; 2) маңызды, байыпты, салмақты.

Карина, ж. ес. Карск теңізі атынан қойылған есім.

Кабира, ар. кабир - 1) великий, могучий, огромный, большой; 2) важный, толковый, серьезный. Букв. - умная, толковая.

Карина, неолог. - от назв. Карского моря.

Кемалия, ар. камал – толықтық, жетіктік.

Кәрима, ар. карим – жомарт, мырза, ақ көңіл, кеңпейіл, сүйкімді.

Катерина, гр. – тазалық, пәктік, ұнамды, жағымды.

Келбет, көрік, ажар, әр, тұлға.

Кенже, ең кіші, соңғы перзент. Түрлері – Кенжегүл, Кенжеқыз.

Кеңескүл, ж. ес. Советтік елдің гүлі. Кеңес елінде туған бақыпты бала.

Керімбала, керемет сұлу қыз бала.

Клара, лат. – жарқын, айқын, нұрлы.

Күбара, ар. кубра – үлкендер, ұлылар.

Күлай, гүл және ай сөздерінен жасалған есім. Ай мен гүлдей боп жайнап, құлпырып тұрсын, әдемі болсын деп қойылған есім.

Күлайхан, гүл + ай + хан, яғни гүл мен айдай әдемі, сұлу ханым. Қысқарған түрі – Күлән.

Күлайша, ир. тәж. гүл + қаз. айша. Ай сияқты әдемі, көркем.

Күланда, тәж. гүландом. – гүлге ұқсас тұлға, нәзік денелі.

Күлөсия, ир. гүл + әсия – емші,

Камалия, ар. камал - совершенство, полнота, целый. Букв. - совершенная.

Карима, ар. карим - щедрый, великодушный, благородный, милостивый, любезный, приятный, симпатичный господин. Букв. - благородная.

Катерина, гр. - чистоплотность, честность, благопристойность.

Келбет, каз. - симпатия, красота, фигура, осанка.

Кенже, каз. - самая последняя, младшая из детей. Синонимы - Кенжегүл, Кенжегыз.

Кенескул, каз. - неолог. Букв. - цветок Страны Советов.

Керимбала, каз. - замечательная, красивая девочка, красавица.

Клара, лат. - ясная, светлая.

Күбара, ар. - взрослая, великая.

Кулай, каз. гүл - цветок + ай - луна. Букв. - цветок луны.

Кулайхан, каз. гүл + ай + хан. Букв. - самая красивая госпожа. Сокращенная форма - Куляш.

Кулайша, ир., тадж. гүл - цветок + ар. айша - жизнелюбивая.

Кулянда, тадж. гуландом - стан, подобный цветку, нежного сложения, грациозная.

Куласия, ир. гүл + ар. асия -

дәрігер қыз, гүл жайнаған көркем дәрігер қыз.

Күлбағила, ир. гүль + ар. бағила »бахи–мәңгі, мәңгілік, мәңгі жасаушы + ла қосымша, яғни бағы гүлдей жайнаған мәңгі өмір сүруші, ұзақ ғұмырлы қыз деген мәнді білдіреді.

Күлбағира, ир. күл + бағира < бәкір – зерттеуші, тергеуші, яғни ғалым, зерттеуші.

Күлбала, күл (гүл) + бала, гүлдей жайнаған сұлу да әдемі қыз бала.

Күлира, ир. гүл + ар. Ира < ирода – ерік, ықтияр.

Күмісай, қыз баланы күміс пен Айға балай, күмістей жарқыраған аппақ сұлу, әдемі, аса көрікті, нұрлы болсын деген тілекпен қойылған есім.

Күнай, күн мен айдай болсын деп қойылған есім.

Күнжамал, күндей сұлу, көркем. Еркелетіп айтылған тұлғасы – Күнже.

Күнсұлу, күндей сұлу, әдемі.

утешающая, лечащая. Букв. - красивая, хорошая знахарка.

Күльбағила, ир. гүль + ар. бағила < бахи - вечный, жизненный, долгоживущий. Букв. - счастливая, долгоживущая девочка, как цветок.

Күльбағира, ир. гүль + ар. багир < бакир - изучающий, исследующий, исследователь. Букв. - ученый, исследователь.

Күльбала, ир. гүль + каз. бала - ребенок, дитя, девочка. Букв. - дитя, цветок.

Кулира, ир. гүль + ар. ира (ирода) - воля, желание.

Күмисай, каз. кумис + серебро + ай - луна. Букв. - девочка красивая, как луна и чистое серебро.

Күнай, каз. кун - солнце + ай - луна. Букв. - как солнце и луна.

Күнжамал, каз. кун - солнце + ар. жамал - красота. Букв. - красивая, как солнце. Ласкательная форма - Күнже.

Күнсулу, каз. кун + сулу - луч. Букв. - луч солнца.

Қ

Қазиза (қараңыз: Ғазиза).

Қазила, ар. қазі – қазы – даулы

Қазиза (см. Газиза).

Қазила, ар. қазі - судья,

іске билік айтушы + ла қосымша.

Қазына, ар. хазина – 1) байлық, қойма; 2) қазына. Аса қымбатты деген мағына береді.

Қаламқас, жіңішке келген әдемі кара қас. Халық арасында кеңінен тараған есім.

Қалбиби (қараңыз: Аққал).

Қалия (қараңыз: Әлия).

Қалуа (қараңыз: Алуа).

Қалуан (қараңыз: Алуа).

Қалтурған (қараңыз: Аққал).

Қамария, ар. қамар – ай, осы сөзге “ия” қосымшасы қосылу арқылы жасалған есім. Яғни ай, айдай сұлу.

Қамқа, қытай жібегі, жұқа жібек матаның түрі.

Қализа, ар. хафез білгір, білімпаз, оқымысты.

Қарагөз, мөлдір, әдемі, нәркес көз.

Қарлығаш, құс атауынан қойылған есім.

Қатира, ар. хатирэ – пікір, сана, идея.

Қорлан, ар. – хор сұлуы, хор қызы.

Құндыз, терісі бағалы аң. Бала құндыздай әдемі, көркем болсын деген тілекпен қойылған.

Құралай, 1) киіктің лағы. 2) уақыт мезгілі (15-20 май арасы). Әдемі, қара көзді құралай көз деген теңеу де бар.

советник. Букв. - советница.

Казна, ар. хэзинэ - 1) сокровище, клад, богатство; 2) казна. Букв. - очень дорогая, драгоценная.

Каламқас, ар., каз. - чернобровая, тонкобровая.

Калбиби (см. Аққал).

Калия (см. Әлия).

Калуа (см. Алуа).

Калуан (см. Алуа).

Калтурған (см. Аққал).

Камария, ар. камар - луна. Букв. - как луна, красивая луна.

Камка, каз. - китайский шелк, сорт тонкой шелковой ткани, парча, шелковый материал.

Капиза, ар. хафез - ученая, знающая.

Карагөз, каз. - черные очи. Букв. - черноглазая.

Карлығаш, каз. - ласточка.

Катира, ар. хатира - мнение, мысль, сознание, идея.

Хорлан, ар. - красавица, красивая девушка.

Құндыз, каз. - выдра. Букв. - красивая, как выдра.

Құралай, каз. - 1) козленок, детеныш дикой козы, газель 2) период времени (15-16 мая). В народе красивые черные глаза сравнивают с глазами газели, например, құралай

Қызғалдақ, қырмызы қызыл гүл атынан қойылған есім.

Қымбат, аса бағалы, құнды, нарқы артық.

Қырмызы, – 1) шымқай қызыл; 2) алқызыл, қызыл жібек; 3) нұрлы, әрлі.

коз - кареюкая.

Қызғалдақ, каз. - тюльпан.

Кымбат, каз. - дорогая, очень ценная.

Қырмызы, каз. - 1) красная; 2) ярко-красная, красный шелк; 3) красивая, прекрасная.

Л

Лазым, қажет, міндетті, керекті.

Лала, ар. – көктем гүлі, қырмызы гүл. Синонимі – Лола.

Лариса, гр. – тамаша, көркем, сұлу.

Лашын, – алғыр, қыран құс, сұңқар.

Ләбиба, ар. – ақылды, парасатты, өткір.

Ләззат, ар. – 1) тәттілік, шырындылық; 2) сүйкімділік, жағымды; 3) ұнамды, жаратымды.

Ләзиза, ар. лазиз – 1) тәтті, шырынды, дәмді; 2) ең жақсы, өте тамаша.

Ләйла, ар. әлләйлун – түн, кеш, көне еврей тілінде Лилия. Түрі – Лейла.

Ләтипа, ар. латиф – қайырымды, рақымды, жайдары, сүйкімді.

Лора, ж. ес. Ленин аты мен Октябрь революциясы сөздерінің бірінші әрпінен қысқартып алынған.

Лазым, ар. - необходимая, обязательная, нужная.

Лала, ар. - весенний, красный цветок, тюльпан. Синоним - Лола.

Лариса, гр. - прелестная, красивая.

Лашын, каз. - кречет, сокол, сапсан.

Лябиба, ар. - умная, проникательная.

Ляззат, ар.-1) сладость, приятность; 2) наслаждение, удовольствие, интерес; 3) положительная, милая.

Лязиза, ар. - 1) вкусная, приятная, сладкая на вкус; 2) прекрасная, хорошая.

Ляйла, ар. - ночь, вечер, др.евр. Лилия. Вариант - Лейла.

Латифа, ар. - добрая, любимая, любезная, милая, приветливая, приятная.

Лора, неолог. - из первых букв словосочетания Ленин и Октябрьская революция.

М

Магрипа, ар. магрифет – білім, таным, өнер, сауаттылық яки солардың иесі.

Майна, ир. – индия қараторғайы.

Майнұр, май айында туған нұрлы, көркем, сұлу қыз.

Майса, тәж. – 1) ерте көктем; 2) көк майса, шалғын.

Мақпал, ир. бахмал – барқыт.

Манат, кебіне қызыл түсті келетін, фланель тектес мата, барқыт.

Манзура, ар. – бағышталған, арналған.

Маргарита, гр. – інжу.

Маржан. – 1) теңіз астынан алынатын қызыл, яки ақшыл түсті тастар; 2) інжу. Біріккен тұлғалы түрі – Маржанкүл.

Марзия, ар. мәрзия – 1) разы қылушы, яки жағымды, келіскен; 2) көпшілік ұнатқан, мақұлдаған.

Марина, лат. – теңіздік.

Мария, к. евр. – 1) өте жақсы, тамаша; 2) биік мәртебелі ханша. Дыбыстық өзгерген түрі – Мәрия, Мәриям.

Марфуға, ар. марфуа – биік мәртебелі, үлкен дәрежелі.

Магрипа, ар. - знание, познание, искусство, грамотность и обладатель всех этих качеств. Букв. - образованная.

Майна, ир. - индийский скворец.

Майнұр, месяц май + каз. нур - красивый, замечательный, то есть красивая девочка, родившаяся в месяце мае.

Майса, тадж. - 1) ранняя весна; 2) зеленый луг.

Мақпал, ир. бахмал - бархат, плюш.

Манат, каз. - материя, бархат чаще красного цвета типа фланели.

Манзура, ар. - посвященная.

Маргарита, гр. - жемчуг, жемчужина. Сокращенная форма - Рита.

Маржан, каз. - 1) кораллы; 2) жемчуг. Составное имя - Маржангуль.

Марзия, ар. - 1) положительная, замечательная; 2) нравящаяся большинству, симпатичная.

Марина, лат. - морская.

Мария, др.евр. - 1) превосходная, прекрасная; 2) высокопоставленная госпожа. Фонетические варианты - Мариям, Мәрия.

Марфуға, ар. - высокопоставленная, стоящая выше других по чину.

Мархаба, ар. мархабан – хош келдініз, қайырымдылық.

Мастура, ар. – 1) жамандықтың алдын алушы, жақсылық тілеуші; 2) адал, таза, құрметті әйел.

Матлуба, ар. – арманы орындалған.

Маусымжан, ар. маусым – 1) уақыт, шақ, жиын-терін; 2) ескі календар бойынша төртінші ай аты; 3) мейрам, мереке.

Махбара, тәж. мах – ай + бара – сұлу, махпора – сұлу, көркем.

Махбүбі, ир. тәж. мах + ар. бүбі < биби, яғни айдай сұлу, сүйікті, сүйкімді.

Махинүр, ир. – айлы, жарық, айға ұқсас сұлу.

Мәдина, ар. Мәдинә Сауд Аравиясындағы қала.

Мәлике, ар. – 1) король әйел, патша әйел, ханша, ханым; 2) билеуші әйел, патшаның әйелі.

Мәнзила, ар. – 1) дәреже, атак; 2) әлеуметтік жай. Еркелетіп айту тұлғасы – Мәншүк.

Мәнсура, ар. мансур – жеңімпаз, жеңуші.

Мәрмара, ар. – асыл ақ тас.

Мәуе, ар. – жеміс.

Мейрамгүл, қуаныш гүлі. Еркелетіп айту тұлғасы – Мейраш.

Мархаба, ар. – добро пожаловать, милостивая.

Мастура, ар. – 1) предотвращающая плохое, честная, желающая добра; 2) искренняя, женщина скромная, почтенная.

Матлуба, ар. – желанная.

Маусымжан, ар. маусем – 1) сезон, время; 2) по календарю – четвертый месяц; 3) праздник + ир. джон. Букв. – рожденая в хорошее время.

Махбара, тадж. мах – луна + бара – красивая, то есть красавица.

Махбуби, ир., тадж. мах – луна + ар. буби < биби – госпожа. Букв. – красавица, как луна, луноподобная.

Махинүр, ир. – лунный свет, луноподобная красавица.

Мәдина, ар. – название города Мәдина в Саудовской Аравии.

Мәлика, ар. – 1) королева, царица, государыня; 2) владьница; 3) жена шаха, государя (шахиня).

Мәнзила, ар. – 1) степень, известность; 2) социальное положение. Ласкательная форма – Мәншүк.

Мәнсура, ар. мансура – победитель. Букв. – победительница.

Мәрмара, ар. – белый мрамор.

Мауя, ар. – плоды, фрукты.

Мейрамгүль, каз. мейрам – праздник + ир. гүль – цветок. Букв. –

Мейіз, ир. – жүзім, кептірген жүзім. Біріккен тұлғалы түрі – Мейізгүл.

Мейіржан, ир. мейр. – ынта, ықылас, ынталы, ықыласты, ақ пейіл.

Мереке, той, тамаша күні туған балаға берілген есім.

Меруерт, ир. грек. – асыл моншақ.

Мира, ж. ес. – бейбіт, тыныштық өмір.

Мұхтарима, ар. – қадірлі, құрметті, сыйлы.

Мукаррама, ар. – құрметке бөленген, қадірлі, сыйлы.

Мүлипа, ар. – кітап шығарушы ақын.

Мунира, ар. – нұрлы, жарық, жарқын, айқын. Түрі – Мінира.

Мүштәри, ар. – 1) сатып алушы; 2) Юпитер жұлдызы.

цветок праздника. Ласкательная форма - Мейраш.

Меиз, каз. - изюм, сушеный виноград. Составное имя - Меизгуль.

Меиржан, ир. - любовь, благосклонность, любезная, благосклонная, желательная душа.

Мереке, каз. - праздник, имя, нарекаемое в день свадьбы.

Меруерт, ир. из гр. - жемчуг, перламутр.

Мира, неолог. Имя образовано от слова мир + а.

Мухтарима, ар - дорогая, уважаемая, почтенная.

Мукаррама, ар. - уважаемая, почтенная, почитаемая.

Мулипа, ар. - книгоиздательница, поэтесса.

Мунира, ар. - лучистая, яркая, ясная. Вариант - Мнира.

Муштари, ар. - 1) покупательница; 2) планета Юпитер.

Н

Нагиза, ир. – әдемі, сұлу, көркем.

Нағима, ар. нағимә – 1) мейірімді, жарқын, инатты; 2) биязы, нәзік, жұмсақ.

Назгүл (қараңыз: Гүлназ).

Найра, ар. нәирә – нұрлы, көркем, айқын, жарқын.

Нарша, нардай мықты, қайратты,

Нагиза, ир. - красивая, прекрасная.

Нагима, ар. - 1) любезная, вежливая, яркая; 2) изящная, нежная, мягкая.

Назгул (см. Гүлназ).

Найра, ар. - красивая, изящная, светлая, блестящая.

Нарша, каз. - сильная,

жігерлі.

Науат, ар. набит – 1) өсімдік, шөп;
2) муз түстес мөлдір, жылтыр, тәтті
кант.

Науша, ир. ноуче – 1) жаңа
келген; 2) балаң, жас.

Нәбира, ар. нәбирә – немере ұл,
немере қыз.

Нәдира, ар. надыр – сирек,
тандаулы.

Нәзипа, ар. назифь – таза,
мұнтаздай, пәк.

Нәйла, ар. нәйлъ – жетістік,
тілекке, арманға, табысқа жету; 2)
сый, сыйлық.

Нәргүл, ир. нәр – анар сөзінің
қысқарыл, өзгерген түрі + гүл.
Анардың гүліндей сұлу, әдемі деген
мағынаны білдіреді.

Нәрима, ар. найри – батыл, ер
жүрек, қызба жан.

Нәсима, ар. нәсимә – 1) самал;
2) лебіз, лең.

Нәфиса, ар. нафиса – 1) сұлу,
көркем, әдемі; 2) нәзік, биязы.

Нәсіпжан, ар. насип – 1) үлес,
сыбаға; 2) бақыт, тағдыр.

Нұрай, көркі, нұры айдай, сұлу,
көркем.

Нұрайша, ар. нұр + айша, нұры,
көркі айша жарқыраған сұлу. Түрі –
Нұрғайша.

энергичная, крепкая, как нар (порода
верблюда).

Науат, ар. - 1) растение, трава; 2)
сахар, леденец.

Науша, ир. - новичок, новенькая,
молодая.

Нәбира, ар. - внучка.

Нәдира, ар. - редкостная,
избранная.

Нәзипа, ар. назифь - чистая,
опрятная, кристальная.

Нәйля, ар. - 1) достижение,
желание, достигающая; 2) дар,
подарок.

Нәргүл, ир. нар - сокращенная
и фонетически измененная форма
слова анар - гранат + ир. гүл -
цветок. Букв. - красивая, как цветок
граната.

Нәрима, ар. найри - смелая,
сильная духом, мужественная,
энергичная.

Нәсима, ар. - 1) нежный, прохлад-
ный ветерок; 2) дуновение, дыхание.

Нәфиса, ар. - 1) красивая,
прекрасная; 2) нежная, изящная.

Нәсіпжан, ар. насип - 1) доля,
часть; 2) участь, судьба.

Нұрай, ар. нур - свет, сияние, луч
+ каз. ай - луна. Букв. - красивая, как
луна, луноподобная красавица.

Нұрайша, ар. нур - луч + ар.
айша. Букв. - красивая, как луч луны.
Вариант - Нурғайша.

Нурбагила, көркі әрі сұлулығы мәңгілік, өмірлік, мәңгі сұлу.

Нурбибі, ар. тәж. биби – нұрлы, көрікті, ажарлы қыз бала.

Нуржамал, ар. – сұлулық, көркемдік сәулесі.

Нуржемила, ар. – 1) аса сұлу, әдемі, көрікті; 2) өте сүйкімді, ажарлы.

Нурзила, ар. – ашық жарқын жүзді.

Нурзия, ар. нұр + зия – жарық, сәуле, шұғыла. Нұры, ажары жайнаған сұлу.

Нурисамал, ар. – кемеліне келген, толысқан сұлу.

Нурилла, ар. – жарық жүзді, ажарлы, көрікті.

Нурипа, ар. – нұрлы, ажарлы, көркем.

Нурия, ар. – жарқын, ашық, нұрлы, көркем, әдемі қыз.

Нурлықұл, ар. – ажары, көркі, рені гүлдей сұлу қыз.

Нұрсұлу, ар. нұр – қаз, сұлу. Қыз бала өте әдемі, нұрлы, көркем әрлі болсын деген тілекпен қойылған есім.

Нұрхан, ар. – ажарлы, әрлі, көрікті, сұлу ханым.

Нұрша, ар. – нұр тәрізді жайнаған

Наурбагила, ар. нур + багила < бахи - вечный, постоянный, верный. Букв. - сохраняющая свою красоту вечно, вечнокрасивая.

Нурбиби, ар. - тадж. биби - яркая, верная, светлая, красивая, изящная.

Нуржамал, ар. - луч, свет красоты, изящности.

Нуржамала, ар. - 1) очень красивая, прекрасная, красавица; 2) любезная, милая.

Нурзила, ар. - весьма красивая, миловидная, любезная.

Нурзия, ар. нур + зия - блеск свет, сияние. Букв. - сияющая красавица.

Нурисамал, ар. - настоящая красавица.

Нурилла, ар. - лучезарная, красивая, изящная.

Нурипа, ар. - красивая, прекрасная.

Нурия, ар. - светлая, лучезарная, ясная, красивая, изящная.

Нурлықұл, ар. нур + луч + ир. гуль - цветок. Букв. - прекрасная, как сверкающий цветок.

Нұрсұлу, ар. нур - луч, сияние + каз. сулу - красавица, красивая. Букв. - лучезарная, красавица.

Нұрхан, ар. нур+каз. хан < ханым - госпожа. Букв. - красивая госпожа.

Нұрша, ар. - светлая, яркая,

ажарлы, нұрлы, көрікті.

Нұршайым, ар. – нұр тәрізді жайнаған, а жарлы, нұрлы, көрікті.

Нұршара, нұрлы, әрлі, сұлу Шара.

прекрасная, красивая.

Нуршайм, ар. - моя блестящая, яркая луна.

Нуршара, ар. - красивая Шара.
Букв. - красавица Шара.

О

Озария, ир. озор – от + ия қосымша. Оттай жанған, өжет.

Оксана, укр. грек тіліндегі Ксения – қонақжай деген мағына беретін есімнің дыбыстық өзгеріске түскен түрі.

Октябрина, ж. ес. Ұлы Октябрь социалистік революциясы құрметіне қойылған есім.

Ольга, сканд. – қасиетті.

Опажан, ар. вафа + ир. жан, адал, таза, пәк жан, досына шын пейілімен берілген адам.

Оразгүл, к.т. орыз – ырыс, құт, бақыт. Есімнің екінші сыңары ир. тіліндегі гүл.

Орал, Орал өзені атынан қойылған есім.

Орынша, бәз қалпынша, баяғыша, өзгеріссіз, тұрақты.

Озария, ир. озор - огонь. Букв. - огненная.

Оксана, укр. из гр. ксения - гостеприимство.

Октябрина, неолог. Имя, данное в честь Великой Октябрьской социалистической революции.

Ольга, сканд. - святая.

Опажан, ар. вафа + ир. джон. Букв. - честная, искренняя, преданная.

Оразгуль, др. тюрк. орыз - счастье, удача + ир. гуль. Букв. - цветок счастья.

Урал, каз. Имя, данное в честь реки Урал.

Орынша, каз. - неизменная, постоянная.

Ө

Өміргүл, өмірдің қуанышы, жайнаған гүл.

Өмірше, ар. – өмір бақи, мәңгілік.

Өнеге, үлгі, тәрбие.

Умиргуль, ар. умир - жизнь + ир. гуль - цветок жизни.

Умирше, ар., каз. - вечная, постоянная.

Унеге, каз. - образец, пример.

Өрбике, өр. Ауыспалы мағынасы пан, ерекше, ерен, бике//бикеш – ханзада, ханша, яғни ерекше, асыл туған бикеш.

Өрзия, асқан сұлу, әдемі қыз.

Урбике, каз. ор (ур) - перен. - гордый, особый + бике//бикеш - принцесса, госпожа.

Урзия, каз. ор (ур) + ар. зия - блеск, сияние. Букв. - ослепительно красивая.

П

Пана, ир. панаһ – 1) сая; 2) қорғаныш, сая, таса.

Парасат, ар. – ақыл, сана.

Парзан, ир. фарзана – 1) данышпан, ғұлама; 2) ақылды.

Перизат, ир. – пани = пері + зат әдемі, сұлу, асқан сұлу, көркем қыз.

Пана, ир. - 1) приют, укрытие, защита; 2) перен. - защитник, покровитель. Букв. - защитница.

Парасат, ар. - ум, мысль.

Парзан, ир. - 1) мудрый, ученый; 2) разумный. Букв. - мудрая.

Перизат, ир. пери - фея + зад - красивая, изящная. Букв. - фееподобная.

Р

Рабия, ар. – тәрбиелеуші, тәрбие беруші.

Райгүл, ар. – райхан гүлі.

Райса, гр. биязы, жұмсақ, жөн білгіш. Қысқарған түрі – Рая.

Райхан, ар. – хош иісті гүл.

Расима, ар. – рәсім, әдетті берік ұстаушы.

Рауза, ар. – 1) бақша, гүл бақшасы, көгал; 2) көрікті.

Рабия, ар. - воспитывающая.

Райгүль, ар. - цветок райхан.

Райса, гр. - мягкая, покорная, уступчивая. Сокращенная форма - Рая.

Райхан, ар. - душистый цветок, базилик.

Расима, ар. - свято хранящийся обьай народа.

Рауза, ар. - 1) сад, цветник, лужайка; 2) сияющий, видный. Букв. -цветущая.

Раушан, ир. рэушан – 1) жарык, нұрлы, сәулетті; 2) айқын, таза.

Рафиха, ар. рафих – 1) қайырымды, жомарт, мәрт; 2) серік, жолдас, дос; 3) көңілдес, яғни қайырымды, жомарт, дос қыз.

Рахила, ар. тәж. – пысық, елгезек қыз.

Рахима, ар. – мейірімді, қайырымды, рақымды.

Рахия, ар. – көңіл аударушы, сүйкімді, әсем.

Рашида, ар. рашид – бастаушы, бағыт беруші.

Рәбиға, ар. – 1) төртінші, төртінші қыз; 2) көктем, көктем кезі; 3) жолдас, серік. Еркелете айту түрі – Рәш – ар. – сіркіреп жауған жауын.

Резия, ар. – 1) жағымды, ұнамды, сүйкімді, сүйікті; 2) риза, разы, қалаулы.

Рената, ж. ес. “революция, наука, труд” сөздерінің басқы буындары мен әріптерінен алынған есім. Қысқарған түрі – Рена.

Роза, ж. ес. Роза гүлі атынан қойылған.

Руслана, к.т. руслан есімінен қойылған қыз есімі.

Руфия ир. – алтын немесе күміс тийн.

Рухия, ир. – көңіл-күй, рух, моральдық жағдай.

Раушан, ир. - 1) светлая, ясная, яркая; 2) сияющая, видная.

Рафика, ар. рафих - 1) добрая, 2) компаньон, друг. Букв. - добрая, щедрая девушка.

Рахила, ар. тадж. - подвижная, энергичная девушка.

Рахима, ар. - милосердная, милостивая, добрая.

Рахия, ар. - привлекательная, симпатичная.

Рашида, ар. - рашид - предводитель. Букв. - предводительница.

Рабиға, ар. - 1) четвертая девочка в семье; 2) весна; 3) товарищ, компаньон. Ласкательная форма - Раш, ар. - мелкий дождь.

Разия, ар. - 1) приятная, любимая; 2) довольная.

Рената, неолог. от слов революция, наука, труд. Сокращенная форма - Рена.

Роза, рус. неолог. от названия цветка розы.

Руслана, др.тюрк. - руслан - лев. Букв. - львица.

Руфия, ир. - золотая или серебряная монета.

Рухия, ир. - настроение, дух, моральное состояние.

С

Сағида, ар. – бақытты, табысты болу, рахат өмір сүруші, ауқатты.

Сағира, ар. – тілалғыш, құрметті, кіші, кішкене.

Сағия, ар. – сағийе – қыз бала.

Садида, ар. – 1) нағыз, дұрыс, пайдалы; 2) лайықты.

Саида, ар. сейид < саид – 1) мырза, бастық, әкім; 2) құрметті.

Сайлаугүл, сайлау күні туған қыз бала.

Сайра, ар. сайера – жұлдыздар, яки жұлдызы жарқырап туған қыз.

Сақып, ар. сахиб – 1) серік, жолдас, дос; 2) тағыс.

Сақыпжамал, ар. – сұлу, көркем, әдемі. Сұлулық серігі деген мағынада. Еркелетіп айту тұлғасы – Сақыш.

Салтанат, ар. – 1) сұлтандық, патшалық; 2) мақтаныш, абырой, төкаппарлық, байлық; 3) әсемдік, асқан әдемілік, сән-салтанат.

Сандуғаш, к.т. сандувач – бұл-бұл.

Сара, ир. – 1) ең таңдаулы, ең асыл, аса жақсы; 2) ар. – ханым, әйел; 3) к. евр. Сарра – атақты, даңқты, ақсүйек.

Сария, ар. сари – атақты, асыл, мейірімді.

Сағида, ар. - счастливая, успех, зажиточная.

Сағира, ар. - послушная, уважающая, самая маленькая.

Сағия, ар. - сағийе - девушка.

Садида, ар. - 1) правильная, полезная; 2) подходящая.

Саида, ар. сейид < саид - 1) господин, глава, начальник; 2) почтенная, уважаемая.

Сайлаугүль, каз. сайлау - выборы. Букв. - девочка, рожденная в день выборов.

Сайра, ар. сайера - звезда. Букв. - девочка, рожденная под счастливой звездой.

Сақып, ар. - 1) спутник, товарищ, друг; 2) приятель, знакомый.

Сақыпжамал, ар. - сақып - спутник + ар. жамал - красота, прелесть. Букв. - спутница красоты. Ласкательная форма - Сакиш.

Салтанат, ар. - 1) султанат, королевство, царствование, правление; 2) гордость, богатство; 3) блеск, великолепие, роскошь.

Сандуғаш, др.тюрк. - сандувач - соловей.

Сара, ир. - 1) избранная, драгоценная, самая хорошая; 2) ар. - госпожа; 3) др.евр. сарра - высшая, знатная.

Сария, ар. сари - известная, знаменитая, ценная.

Сафура, ар. – шыдамды, төзімді, мықты.

Сәбиға, ар. сәбәхат – көркем, сұлу қыз.

Сәбила, ар. – жол, сапар.

Сәбира, ар. сабир – төзімді, шыдамды, бекем, сабырлы.

Сәжида, ар. – ибадат қылушы.

Сәлима, ар. салим – 1) сау, бүтін, толық, аман-есен; 2) нағыз, тыныш; 3) қарапайым, шынайы, әділ.

Сәния, ар., таж. екінші бала (сан жағынан үйдегі екінші туған бала).

Сәнимай, қыз бала көркем, әдемі, әсем де сұлу болсын деп қойылған есім.

Сәпина, ар. – үлкен қойма, қазына.

Сәруар, ир. – басшы, бастық, жетекші.

Сәуле, таңғы жарық, шапақ.

Сәулет, ар. – келбет, ажар, айбын, мақтаныш.

Светлана, ор. жарық, сәуле. Қысқартып айтылған түрі – Света.

Софья, грекше данышпандық, даналық. Қысқарған түрі – Соня.

Сұлу, өте әдемі, аса көркем.

Сұлуке, сұлу-ақ, әдемі-ақ, көркем.

Сұлухан, аса көркем, өте әдемі ханым.

Сафура, ар. - терпеливая, крепкая, выносливая.

Сабиға, ар. - свежая, красивая, прелестная.

Сабила, ар. - дорога, путешествие.

Сәбира, ар. сабир - терпеливая, выносливая, спокойная.

Сәжида, ар. - поклоняющаяся.

Сәлима, ар. - 1) целая, здоровая, невредимая; 2) настоящая, истинная, благополучная; 3) простая, искренняя, честная.

Сәния, ар., тадж. - второй ребенок.

Сәнимай, каз. - грация, изящество, нарядность. Букв. - моя грациозная красавица.

Сәпина, ар. - большой огромный клад богатство. Букв. - драгоценная.

Сәруар, ир. - глава, предводитель. Букв. - предводительница.

Сәуле, каз. - луч, сияние.

Сәулет, ар. - облик, величие, гордость.

Светлана, рус. - светлая. Сокращенная форма - Света.

Софья, гр. - мудрость. Сокращенное имя - Соня.

Сұлу, каз. - красивая, красавица.

Сұлуке, каз. - очень красивая.

Сұлухан, каз. - красивая госпожа.

Сүлушаш, әдемі қолаң қара шаш.
Түрі – Гулшаш.

Сүйінсан, сүйкімді, жақсы, әдемі.

Сүйінбала, көңіл тойып,
сүйсінерлік қыз бала.

Сымбат, көрік, кескін, келбет.

Сындыбала, көрікті, кескінді,
келбетті қыз бала.

Сулушаш, каз. - прекрасно-
волосая. Синоним - Гулшаш.

Суюмхан, каз. - любимая,
хорошая, прелестная, любовь.

Суюнбала, каз. суюн -
любоваться + бала - дитя, ребенок.
Букв. - прекрасная, любимая.

Сымбат, каз. - стройность,
статность, изящность.

Сындыбала, каз. сынды -
изящная, красивая, статная
девушка.

Т

Талшыбық, қыз бала
талшыбықтай көркем, әдемі болсын
деп қойылған есім.

Тамара, көне еврей тіліндегі
құрма ағашы.

Тана, ақықтан жасалған үлкен
жалтырауық түйме.

Таңсық, 1) құмар, әуес; 2) сирек
зат.

Таңшолпан, таң жұлдызы, жарық
жұлдыз.

Тәбиба, ар. – емші, дәрігер.

Тәбила, ар. – ұзақ, ұзағынан
берген (өмір).

Тәбия, ар. – қорған, қамал,
бекініс.

Тәжігүл, ир. тәдж – тәж + гүл;
тәждегі гүлдей әдемі сұлу.

Талшыбық, каз. тал-талық, ива
+ шыбық - прутик. Букв. - изящная,
хрупкая, красивая, как прутик ивы.

Тамара, др.евр. - финиковая
пальма.

Тана, каз. - блестящая, красивая,
перламутровая большая пуговица.

Таңсық, каз. - 1) сильное желание,
страсть; 2) редкость, редкостная
вещь.

Таңшолпан, каз. - утренняя
звезда, Венера.

Тәбиба, ар. - лекарь, врач.

Тәбила, ар. - долгая, длинная
(жизнь).

Тәбия, ар. - крепость, укрепление,
форт.

Тәжигүл, ир. тәдж. - корона +
гүл - цветок. Букв. - цветок
короны.

Тәлипа, ар. таалип – 1) талапкерлік, талаптанушы, білім іздеуші; 2) сұраушы; 3) студент.

Тәмила, ар. – тау келтері, көгершін.

Тәнзила, ар. – әмір, бұйрық.

Тәнзия, ар. – тазалық, пәктік.

Тәрбие, ар. – 1) тәртіп, 2) ауысп. үлгі-өнеге.

Тәттібала, сүйікті, сүйкімді қыз бала.

Теңдік, бостандық, еркіндік, тең құқықтық, теңдік.

Тоғжан, әлді, күйлі, көңілге тоқ, толымды болсын деген мағынада.

Тойбала, той күні туған қыз бала.

Толғанай, толған айдай аппақ сұлу болсын деген тілекпен қойылған есім.

Толқын, теңіз, көл бетіндегі шайқалыс, әдемі көрініспен байланысты берілген есім.

Торғын, үлбіреген жұқа жібектің біртүрі.

Торымбала, к.т. торым – бота, ботақан + бала.

Тоты, тоты құс, сандуғаш. Бұл есім шешендік пен сұлулықтың, ұзақ

Талипа, ар. таалип - 1) ищущий знаний; 2) проситель; 3) студент. Букв. - ищущая знаний.

Тамила, ар. - горная голубка.

Танзила, ар. - повеление, приказание.

Танзия, ар. - чистота, честность.

Тәрбия, каз. - 1) воспитание; 2) перен. - образец, пример. Букв. - примерная.

Тәттібала, каз. татти - сладкий + бала - ребенок, дитя. Букв. - любимая, желанная девочка.

Теңдік, каз. - свобода, равноправие, равенство.

Тоғжан, каз. - зажиточная, состоятельная.

Тойбала, каз. той - пир, праздник + бала - ребенок, дитя. Букв. - девочка, рожденная во время пиршества, праздника.

Толғанай, каз. - полная луна. Букв. - красавица, как полная, яркая луна.

Толқын, каз. - волна на море и озере.

Торғын, каз. - тонкий шелк высшего сорта, вроде шифона.

Торымбала, др.тюрк. торым - молодой верблюжонок + бала.

Тоты, каз. - попугай. Имя выражает пожелание девочке

өмірдің бейнесі ретінде беріледі.

Тұрған, берік тұрып қалған, тоқтаған.

Тұрсынай, ай сияқты мәңгі өмір сүрсін, өмір-жасы ұзақ болсын деп қойылған есім.

красноречия, красоты и долголетия.

Турган, каз. - тот, который остался (жив). Букв. - оставшаяся.

Турсынай, каз., турсун - пусть останется + ай - луна. Букв. - да будет вечной, как луна, пусть живет долго.

У

Уезипа, ар. - 1) пәк; 2) сұлу, керкем.

Уесила, ар. вәсилә - 1) көмек, жәрдем, қолғабыс; 2) шыдамды, тезімді, күтуші.

Уесима, ар. еәсимә - әдемі, сұлу, сүйкімді, жылы шырайлы.

Уазипа, ар. - 1) чистая, начисто; 2) красивая.

Уасила, ар. васила - 1) поддержка, помощь, средство; 2) терпеливая, выносливая, умеющая ждать.

Уасима, ар. васима - красивая, милая, прекрасная, миловидная.

Ұ

Ұлбала, қыздан кейінгілері ер бала болсын деп қойылған есім.

Ұлжан, ұл баласы аз немесе жоқ ата-ана қызына осылай ат беріп отырған. Синонимдері - Ұлбике, Ұлбибі, Ұлғанай, Ұлтай, Ұлдай, Ұлдыш, т.б.

Улбала, каз. ул - сын, мальчик + бала - ребенок. Такие имена давались с целью, чтобы после этой девочки родился сын.

Улжан, каз. ул - сын, мальчик + ир. тадж. жан//джон - душа. В семье, где мало сыновей или их нет, обычно девочек называли этим именем. Синонимы - Улбике, Улбиби, Улғанай, Ултай, Улдай, Улдыш и др.

Ұлпа, қаз. жапырақтап майда жауған жұмсақ, аппақ ақ қар. Пәктіктің, ақтықтың, тазалықтың символы.

Ұлфат, ар. – достық, махаббат.

Үркия, ар. рука – асқан сүйкімді, әдемі, шырайлы.

Ұлпа, қаз. - рыхлый, пушистый, мягкий, чистый, белый снежок. Букв. - символ чистоты, честности, белизны.

Улфат, ар. - дружба, любовь.

Уркия, ар. - очень привлекательная, красивая, милая.

Ү

Үмігүлсім, ар. – 1) Гүлсімнің анасы, туысы; 2) монтиған, томпиған бүйрек бет.

Үміт, ир. – оמיד – сенім, тілек, қауап.

Үрия, ар. хория – хор қызы, сұлу, керкем.

Умигульсум, ар. - мать, родительница Гульсум; пухленькая, полненькая.

Умит, ир. оמיד - надежда, ожидание, желание.

Урия, хурия - красавица-девушка, сверхкрасивая.

Ф

Фазила, ар. – аса қадірлі, құрметті қыз (әйел); 2) сый, құрметке лайық, тамаша кісі. Дыбыстық өзгерген түрі – Бәзила.

Фарида, ар. – 1) інжу, маржан; 2) теңдесі жоқ, сирек зат.

Фариза, ар. – міндет, борыш.

Фатима, ар. – ер жетіп, өскен қыз. Мұхаммед «пайғамбардың қызы» Дыбыстық өзгерген түрі – Батима.

Фазила, ар. - 1) почетная, глубокоуважаемая, авторитетная; 2) превосходная, почетная, достойная уважения, умница. Фонетический вариант - Базила.

Фарида, ар. - 1) жемчуг; 2) редчайшая, бесподобная. Букв. - редкая, жемчужина.

Фариза, ар. - долг, обязанность. Букв. - обязательная.

Фатима, ар. взрослая девушка. Дочь пророка Мухаммеда. Фонетический вариант - Батима.

Фаузия, ар. – 1) жеңуші жеңімпаз; 2) салтанат.

Фируза, ир., тәж. – 1) бақытты, ырысты; 2) нұр шашушы.

Флора, лат. – гүлденуші, гүл атушы.

Фаузия, ар. - 1) победительница, побеждающая; 2) триумф.

Фируза, ир., тадж. - 1) счастливая; 2) лучезарная; 3) бирюза.

Флора, лат. - цветущая.

Х

Хабиба, ар. жан дос, сүйікті, сүйкімді қыз, әйел. Түрі – Қабиба.

Хадиша, ар. – шала туған қыз. Түрі – Қадиша.

Хадия, ар. – сый, тарту. Түрі – Қадия.

Халида, ар. – мәңгі бақи өлмес, ұзақ жасаушы.

Халила, ар. – сүйікті дос, адал жолдас қыз. Түрі – Қалила.

Халима, ар. – рақымды, жуас. Түрі – Қалима.

Халиса, ар. – таза, қоспасыз, адал.

Ханифа, ар. – адал, таза, ак.

Хатима, ар. – жомарт, қайырымды.

Хатипа, ар. – 1) уағыздаушы; 2) бата беруші, мақтаушы. Түрі – Қатипа.

Хафиза, ар. – қорғаушы, сақтаушы.

Хабиба, ар. - любимая, милая, спутница жизни. Вариант Кабиба.

Хадиша, ар. - недоношенная. Вариант - Кадиша.

Хадия, ар. - дар, подарок. Вариант - Кадия.

Халида, ар. - живущая вечно, бессмертная, долгоживущая.

Халила, пер. - любимая, хорошая, надежная подруга, товарищ. Вариант - Калила.

Халима, ар. - дорогая, добрая, мирная. Вариант - Калима.

Халиса, ар. - чистая, без примеси, честная.

Ханифа, ар. - истинная, честная.

Хатима, ар. - щедрая, добродушная.

Хатифа, ар. - 1) проповедница; 2) хвалящая, благословляющая. Вариант - Катипа.

Хафиза, ар. - защитница, оберегающая.

Ш

Шабал, ар. шавваль – арабша жыл санауындағы оныншы ай аты.

Шара, қаз. – 1) көздің ұясы, ойдымы, көздің аумақ көлемі; 2) амал, әдіс, айла.

Шарапат, ар. шарафат. – 1) ізгілік, адамгершілік, жақсылық; 2) абырой, құрмет, даңқ, ізет.

Шарбану, ир. шахр – бану – ханым, қала бастығы, әкімі, комендант; 2) қаланың сұлу бикештері.

Шарфига, ар. – шарапат, мейірім, жасаушы, рақымы мол қыз.

Шахзада, ир. ар. – шах баласы, қызы.

Шахия, ир. – 1) шахқа байланысты, шахқа тән; 2) ең жақсы, ең таңдаулы, аса зор.

Шәкира, ар. – 1) алғыс айтушы, құрметтеуші; 2) мейірбанды, асыл.

Шәмсия, ар. – күн. Түрі – Шәмшия.

Шербат, ар. – жеміс шырыны, суы.

Шәрипа, ар. шариф – мейірбан, игі, қасиетті, күдіретті.

Шекер, ир. шакар – 1) қанттың уақ, майда ұнтағы; 2) ауысп. тәтті құмшекер. Түрі – Секер. Біріккен

Шабал, ар. шавваль - десятый месяц арабского календаря. Букв. - рожденная в этот месяц.

Шара, қаз. - 1) глазница, глазная впадина, окружность глаз; 2) мера, средство, мероприятие.

Шарапат, ар. - 1) благодарность, гуманность, человечность; 2) честь, почет, слава, уважение.

Шарбану, ир. - 1) царица, глава города, комендант; 2) красивая дама города.

Шафига, ар. - благородная, милосердная, милостивая.

Шахзада, ир., ар. - дочь шаха.

Шахия, ир. - 1) относящаяся к шаху, принадлежащий шаху; 2) самое хорошее, отборное, лучшее.

Шакира, ар. - 1) добрая, благородная; 2) милосердная, доброжелательная.

Шамсия, ар. - солнце. Фонетический вариант - Шамшия.

Шербат, ар. - сладкий напиток, сок. Букв. - сладкая, как сок.

Шәрипа, ар. шариф - благородная, святая.

Шекер, ир. шакар - 1) сахарный песок; 2) перен. - сладкий. Вариант - Секер. Составные - Секерхан,

тұлғалы есімдер – Шекерқан, Сөкерқан.

Шолпан, қаз. таңғы жарық жұлдыз.

Шұға, биязы, жұмсақ мата.

Шынар, қаз. – 1) биік, тау терегі, шынар ағашы; 2) жалырақты зәулім биік ағаш; 3) ауысп. қолжетпес биік, асқақ.

Шынаргүл, шынар ағаш гүлі сияқты әдемі, сұлу.

Шырайгүл, гүлдей көрікті, әдемі сұлу қыз.

Шырын, ир. – жеміс нәрі.

Шырынгүл, тәтті, нәрлі гүл, яғни гүлдей нәзік, әдемі, сұлу.

Шекерхан.

Шолпан, қаз. - Венера, утренняя звезда.

Шуга, қаз. - сукно, мягкая материя.

Шынар, қаз. - 1) горный платан; 2) высокое лиственное дерево; 3) перен. - недосыгаемая, высокая. Вариант - Чинар.

Шынаргүл, қаз. - красивая, как цветок чинара.

Шырайгүл, ир. - вид, облик, черты лица + гүл. Букв. - девушка красивая, как цветок.

Шырын, ир. - сладкий сок фруктов.

Шырынгүл, ир. - сладкий сок цветка. Букв. - нежная, красивая, как цветок.

Ы

Ырысалды, ырыстың, бақыптың алды. Қазақ тұңғыш балаға ырыстың бастауы болсын деп осындай есім берген.

Ырысбала, бақытты, ырысты қыз бала. Синонимдері – Ырысжан, Ырысқан, Ырысқаным.

Ырысты, бақытты, құтты.

Рсалды, қаз. Букв. - начало счастья. Это имя обычно дается первенцу.

Рысбала, қаз. рыс - счастье + бала - ребенок, дитя, дочь. Букв. - счастливая девочка. Синонимы - Рысжан, Рысхан, Рыскалым.

Рысты, қаз. - счастливая.

I

Инжу, ар. – маржан.

Іңкөр, ар. – құмар көңіл, ынтық, аса жақсы көретін ынтызар.

Іңкербала, ар. + қаз. шын көңіл, ынта ниетпен күткен қыз бала.

Инжу, ар. - жемчуг.

Инкар. ар. - сильное желание, желаемая, любимая.

Инкарбала, ар., каз. - долгожданная, очень желанная девочка.

Э

Эла, лат. Элла, Стелла – жұлдыз, болгарша Ела – Елена есімінен қысқарған.

Эльвира, исп. – қорғалып қалған.

Эмма, к. герм. – қымбат бағалы, ерке, тату.

Эра, ж. есім. дәуір.

Эла, лат. стелла - звезда, болг. Ела - сокращенное от Елена.

Эльвира, исп. - защищенная.

Эмма, др.герм. - драгоценная, ласковая, дружная.

Эра, неолог. от эра. Букв. - продолжительное время, долговременная.

ЖАНҰЗАҚ ТЕЛҒОЖА
ЕСІМДЕР СЫРЫ. ТАЙНЫ ИМЕН.

Редакторы: *Қ.Біләл*
Суретші: *Н.Исабеков*
Тех. редакторы: *М.Жамартова*
Терген: *М.Шойбекова*

Теруге 2.02.2004 ж. берілді. Басуға 22.02.2004 ж. қол қойылды. Пішімі 70x108/32. Офсеттік басылыс. Шартты баспа табағы 9. Есептік баспа табағы 12,11. Таралымы 5000 дана. Тапсырыс 316. Бағасы келісімді.

ЖШС РПБК «Дәуір», 480009, Алматы қаласы,
Гагарин даңғылы, 93 үй, тел: 42-36-31, 42-07-90.
E-mail: rpkdair @ nursat. kz.